

Osmonlarning Sifati

Ilk qavat osmon yashil zumraddandir, uni Rafiq derlar. Farishtalari dovon suratida, ulugʻbʻlarning oti Ismoildir. Ikkinchi qavat osmon kumushdandir, uni Ruqa derlar. Farishtalari burgut suratida, ulugʻbʻlarning oti Raqobildir. Uchinchi qavat osmon yoqutdandir, uni Qaydam derlar. Farishtalari sigir suratida, ulugʻbʻlaorning oti KoK»kboildir. ToK»rtinchi qavat osmon oq injudandir, uni Moun derlar. Farishtalari ot suratida, ulugʻbʻlarining oti Nubyoyildir. Beshinchi qavat osmon oltindandir, uni Ratqo derlar. Farishtalari hur suratida, ulugʻbʻlarining oti Siftboildir. Oltinchi qavat osmon sariq yoqutdandir, uni Aribo derlar. Farishtalari odamiy suratida, ulugʻbʻlarining oti Nurboildir.

Yerlarning Sifati

Ilk qavat yerni Ramko derlar. Aqim otligʻbʻ shamol ustida yetmish ming xalqada turar. Har bir xalqani yetmish ming farishtalar tutib turarlar. Ikkinchi qavat yerni Julza derlar. Uning ichida doK»zax chayonlari bordir, ul chayonlar tuyalarga teng kelar, nayzalari quduq sifatidir. Har bir olti yuz oltmish boK»yin, har boK»ynida olti yuz oltmish bosh, har boshida olti yuz oltmish zaharli olma bordir. Ulardan biri bu dunyoga choK»kib qolsa, olam ahlining brachasi halok boK»lgʻbʻ Hay. Uchinchi qavat yerni Arqa derlar. Uning ichida har biri Kof togbʻbidan ham kattaroq boK»lgʻgan urumlar bordir. ToK»rtinchi qavat yerni Harna derlar. Uning ichida doK»zax ilonlari bordir. Har bir ilonning ming tishi bor, har bir tishi xurmo daraxtidek, har bir tishi ostida ogʻbʻbu bilan toK»la oK»n sakkiz olma bordir. Beshinchi qavat yerni Malso derlar. Uning ichi doK»zax toshlariga toK»ladir. Oltinchi qavat yerni Sijjin derlar. Uning ichida doK»zaxiylarning jonlari turadir. Yetti qavat yerni Ajibo derlar. Iblis shunda turar. Har yilda bir chiqar va yana qaytib kirar. Har bir kunning uzunligi besh yuz yilga tengdir.

Farishtalar, Jinlar Va Odamlarning Yaratilishi Haqida SoK»z

Olooh taolo farishtalarni oK»tning yorugʻbʻligidan, parilarni esa oK»tning alangasidan yaratdi. Ularning asllari boK»lsa hamki, uch narsa bilan farqlanadilar. Buri shuki, farishtalar nurdan, parilar alangadan bino boK»lgʻandilar. Ikkinchisi shuki, farishtalar malak deb, parilar esa jin deb ataldi. Uchinchisi shuki, farishtalarning makoni osmonda, jinlarniki esa yerda boK»ladi. Habarda kelishicha, Olooh taolo jahannam ichida ikkita mahluq yaratdi: biri erkak arslon suratida, oti Jablit, ikkinchisi esa urgʻbʻochiboK»ri suratida - oti Tablit. Jablitning quyrugʻbʻi dumi ilonga oK»xshash, Tablitning quyrugʻbʻi chayonga oK»xshash. Oloohning farmoni bilan ikkovining quyruqlari doK»zax ichiga tushdi. Bunga qadar doK»zax ichida na ilon va na chayon bor edi. Jabroil alayhissalomga farmon boK»ldiki, Tablitni nikoh qilib Jablitga bergin, deb. Hamma muhluqotlar ichida eng birinchi nikoh shu edi, ungacha nikoh boK»lmagandi. Jablit bilan Jablit qoK»shilgach, egizak nasllar: bir oK»gbʻbil, bir qiz tugʻbʻila boshladi. Jablit tugʻbʻilgan qizlarni birga tugʻbʻilgan oK»qillarga berar edi. Yettinchi farzand koK»rganda oK»gbʻbʻliga Xoris deb nom berdi. U gbʻboyat makkor boK»ldi. Jablit u bilan birga tugʻbʻilgan qizni Xorisga berayin degnada Oloohdan farmon boK»ldiki: B«Bundan buyon birga tugʻbʻilganlarni nikohlamagin. Oldin tugʻbʻilgan oK»gbʻbilga keyin tugʻbʻilgan qizni bergin!; Jablit Xoris bilan tugʻbʻilgan qizni boshqa oK»gbʻbʻliga berdi. Bundan Xoris oK»pkalab, boshqa qizni olishga unamadi. DoK»zaxning holi bir burchagida oK»tirib, ibodatga mashgbʻbul boK»ldi. KoK»p yillar ibodat qilgach, tangri uni oltincha qavat yerga chiqardi. Unda ham koK»p ibodat qilgan edi, beshinchi qavat yerga chiqardi. Bunda ham ziyoda ibodatga mashgbʻbul boK»lgʻandi, bu dunyoga chiqardi. Bu dunyoda ham chandon ibodat qildiki, Mashriqdan Magʻbʻribga qadar Xoris sajda qilmagan bir qarich yer ham qolmadi. Shundan keyin Olooh taolo uni osmonga chiqardi. Unda ham ziyoda toatlar qilgani bois ikkinchi osmonga chiqardi. Shu tariqa yettinchi osmonga ham chiqdi. SoK»ngra, Jannatga kirgizgandi, u yerda farishtalarga ustod boK»ldi. Shunda Xoris otini oK»zgartirib, Azozil deb atadilar. U istasa jannatga kirar, istasa osmonga chiqardi. Onadan tugʻbʻilgandan keyin uch ming yil oK»tgandi. (Oyat) B«Eslagin, ey Muhammad, ul vaqtiki Parvardigoring farishtalarga dedi: Sajda qilinglar Odamga! Bas sajda qildilar hammalari, ammo iblis sajda qilmadi;. Bu iblis Azozil edi. Aytishlaricha, Azozil Jonn urugʻbʻidan edi. Shundan keyin yer yuzida oK»tgan Jonn otligʻbʻ mahluq yaratildi. (Oyat) B«Va undan ilgari jinlarni yaratdik Biz esib turgan oK»tdan;. Rivoyslarga koK»ra, ular dunyoda yetmish ming yil turdilar. Oloohga gunohkor boK»lgʻgach, ular ketkazildi. Orinlariga Jon ibn al-Jon otligʻbʻ haloyiq keldi. On zakkiz ming yil umr koK»rdilar. Ular ham osiylik qilgach, oK»rinlari farishtalarga berildi. Farishtalar yetmish ming yil turdilar. Azozil ular bilan birga edi. Dunyoga koK»ngil bogʻbʻladilar, bu Oloohga xush kelmadi: B«Mendan boshqaga koK»ngil berdingiz, sizlarni ketkazurman, keyin xalq yaratib, bu mulkni ularga berarman;, deb xitob qildi. (Oyat) B«Albatta Men yer yuzida xalifa,B ;oK»rin bosarB«B yaratmoqchiman;.

Yana bir habarda aytilishicha, Olooh taolo dunyoni yaratgandan soK»ng yer mulkini qushlarga berdi. Yetti ming yil qushlar ihtiyorida boK»ldi. Undan keyin Jin ibn al-Jonga berdi, ular ham yetti ming yil umrguzaronlik qildilar. Gunoh, shariatga xilof koK»p ishlarni qilganlarki, qon toK»kkanlari uchun yer yuzi tasarrufini ulardan olib, farishtalarga berdi. Yetti ming yil boK»lgʻgandan keyin ulardan ham olar vaqt yetgach, Olooh taolo: B«Men yer yuziga halifa yaraturman;, deb xitob qildi. Farishtalar bu xitobni eshitgach, gbʻbamgin boK»ldilar va B«Ilohi, yer yuzida gunohkorlar va qon toK»kuvchilarni yaraturmisan? Yer mulkin biz tasbih va tahlil aytuvchilardan olib, ularga berurmisan?;, dedilar. Xitob qildi: B«Men bilurman, sizlar bilmassiz;. Savol: Farishtalar odam farzandlarini koK»rmagandilar va ularning fasod ishlar qilganlarini va qon toK»kkanlarini qaerdan bildilar?

Javob: Darhaqiqat, ular Odamlarni koK»rmagandilar, ammo Jin ibn-Jonni koK»rgan, gunohkorliklarini bilgan edila va shunga qiyosan soK»z aytgandilar. Olooh taoloning B«Sizlar bilmagan narsalarni men bilaman;, deyishiga sabab shuki, birinchidan - Oloohning ushbu kalomiga koK»ra u zot aytadiki: B«Muhammad mustafi alayhissalom odam farzandlaridan boK»ladi. Bu jahonni, oy, quyosh va barcha narsalarni uning suyukliligi uchun yaratdim. Kim mening doK»stim ekanligini oK»zim bilurman, sizlar bilmassizlar;. Ikkinchidan - Olooh taolo shunday debdur: B«Men bilamanki sizlarning ibodatlaringiz (ujb) oK»ziga bino qoK»yish bilan aralashgan va ularning gunoh ishlari uzr bilan aralashgan. Uzrli gunoh mening nazdimda ujblik gunohdan mahbubroqdir;.

Odam Alayhissalom Qissasi

Paygbʻambar alayhissalom dedilar: B«Kimda-kim dunyo ajoyibotlarini koK»rmoqchi boK»lsa, Odam alayhissalom qissasiga qarasin;.

Olooh subhanahu va taolo odamni yaratishlikka ahd qildi va Jabroil alayhissalomga amr qildi: B«Borgil, yer yuzidan bir hovuch tuproq keltirgil!; Jabroil kelib tuproq olmoqchi boK»lgʻandi, yer ont berdi: B«Mendan tuproq olmangiz!; deb. Hazrat Jabroil yerga rahmi kelib, tuproq olmadi. Hazrat Isrofilni yubordi, unga ham ont berdi va u ham tuproq olmadi. Keyin hazrat Makoilni joK»natdi, yer unga ham ont berdi, u ham tuproq olmadi. Shundan keyin hazrat Azroilga farmon boK»ldi. Yer unga ham ont berdi.

Azroil aytdi: B«Olloh taoloning buyrugʻi sening ontindan azizroq turadi;. SoK»ng yer yuzidan bir hovuch tuproq oldi. Ollohdan xitob keldi: B«Ey Azroil, qattiq koK»ngilli ekansan. Shunday taqdir qildimki, hamma tiriklarning jonini senga oldiraman;.

U tuproqda oq, qora, chuchuk, achchiq, sariq, yashil, qizil, koK»k, qattiq, yumshoq, toza, nopok, totli va totligʻi b«siz - hammasining suvi bor edi. Shul sababdan odam farzandlari bir-biriga oK»xshamaslar, kimi poka, kimi nopok, kimi betobu kimi sogʻlom, kimi qorayu kimi oq, kim sarigʻi bu kimi qizil, kim esligu kimi aqlsiz, kimi chuchuk soK»zliyu kimi achchiq soK»zli, kimi qattiq koK»ngilliyu kimi yumshoq koK»ngillidirlar. Azroil u tuproqni Makka va Toif orasidagi Daxno nomli yerga qoK»ydi. U tuproq ustiga qirq yil yomgʻi bir yogʻi edi, oK»ttiz toK»qqiz yil qaygʻi bu-alam yomgʻi biri, bir yil esa sevinch yomgʻi biri yogʻi edi. Shu boisdan Odamga sevinchdan koK»ra qaygʻi bu koK»proq boK»ldi. Olloh taolo qirq yildan keyin qudrat qoK»li bilan odam suratini barpo qildi. Odamning boshi toif taravga oyogʻi bu Makka tarafga qaragan edi. Buning hikmati toifning Makkadan ulugʻligini koK»rsatish uchun emas, balki odam oK»rnidan tursa yuza Makkaga qarasin, deganlikdan shunday qildi. Shariatda shunga monand masala bor: bizning mashablardan qachon biron-bir bemor odam yotib namoz oK»qimoqchi boK»lsa oyogʻi bini qibla tarafga uzatur. Shuning uchunki, qachon u namoz ichida sihat topguday boK»lsa va oK»rnidan tursa yuzi qiblaga qaragan boK»lgʻi hay.

Odamni tuproqdan yaratmoqlikning nima hikmati bor edi? qachon Olloh taolo odamni yarataman, deb hitob qilganida barcha narsalar bosh koK»tarib: B«Odamni bizdan yaratgil;, deb tamia qildilar. Togʻi b«: B«Men quvvatlikman;, dedi. Dengiz: B«Men haybatlikman;, dedi. Oltin: B«Men azizman;, dedi. Osmon: B«Men yuksakman;, dedi. Hamma narsalar oK»zlarini baland olib gap aytdilar. Yer esa tavozu qilib, hokisolik bilan: B«Men hammadan zaifman, oyoq ostidaman, menda quvonadigan narsa yoK»q;, dedi. Shunda xitob keldi: B«Men Odamni yerdan yaraturman; va Odamni tuproqdan yaratdi.

Habarda aytadilarki, bir kuni Iblis yetmish ming farishta bilan Odam jasadi yoniga osmondan tushib keldi, ikkala qoK»li bilan Odamning qorniga urib koK»rdiki, ichi kovak ekan. Farishtalarga aytdi: B«Buni yoK»ldan chiqarish oK»ngʻi hay ekan;. Yana dediki: B«Agar Olloh buning ustidan sizlarga erk bersa ne qilgaysizlar?; Hamalari: B«BoK»yin sungaymiz;, dedilar. Iblis aytdi: (Oyat) B«Hudo nomiga qasamyod etamanki, agar Olloh uni mening ustimdan hukumron qilib qoK»ysa, men unga boK»yusunmagayman va agar meni uning ustidan hukumron qilib qoK»ysa, uni oK»ldirgayman;. Va shu ondayoq kofir boK»ldi. (Oyat) B«Va u kofirlardan edi;.

Yana qirq yildan keyin Odamning jonigʻi ha farmon boK»ldi: B«Odamning taniga kirgin!; deb. Jon Odamning boshi ustida turib qoldi, kirgani unamadi-da B«Men oliyman, bu tubanga qanday kirayin;, dedi. Shunda Jabroil alayhissalom keldi, unga B«Ey aziz jon, Olloh nomi bilan kirgil!; dedi. Jon Olloh nomini eshitgan hamon kirdi.

Yana bir rivoyatda keladiki, Jon Odamning boshiga kirib, ikki yuz yil turib qoldi. Undan keyin koK»ziga kirgan edi, koK»zlari ochildi. Oz yuzini koK»rdiki, qora tuproqdan yaralmish. Olloh oK»z qudratini koK»rsatish uchun koK»zni yaratgandi. SoK»ngra burunga kelganda bir aksa urdi. Jabroilga xitob keldi: B«Odamning burnidan chiqqan nafasni omonat saqlagil!; Undan ogʻi b«ziga keldi, shunda aytdiki: B«Al-hamdu li-llahi robbil olamin;. Olloh yorlaqadi: B«Parvardigoring senga rahmat qilsin, Men seni shuning uchun yaratdim;.

Shundan keyin jon koK»ksiga keldi. Shu yerda turmoqchi boK»lgandi, tura olmadi. Shu asnoda Olloh taolo: (Oyat) B«Va inson shoshiladurgan bir mahluq qilib yaratildi;, dedi. Shundan soK»ng qorniga kelgandi, taom istadi. Jon jasad ichida yoyila boshladi, suyaklar, goK»sht, teri, tomir kabilan hosil boK»ldi, tebrana boshladi.

Odamning terisi bagʻi boyat koK»rkli edi. Kundan-kun tiniqlasha boshladi. Qachonki illatlar hosil boK»la boshlaganda, teri suyuldi. Osha terining belgisi barmoqlar uchida qoldi, u tirnoqlarga aylandi.

Savol: Jonning kirarda osonlikda qaror topgani va chiqar chogʻi b«ida qiyinchilik bilan chiqarida ne hikmat bor?

Javob: Buning boisi shulki, kirar paytda u Olloh taoloning B«Robbing rahmati bilan kirgin;, degan xitobini eshitib, oK»ngʻi haygina kirgandi, chiqarda esa B«Yana rahmat sevinchini eshitmaguncha chiqmasman;, deyarkan. KoK»rmasmisan, kimning baxti bor boK»lsa, (Oyat) B«Sizlarga vada qilingan jannat bashorat boK»lsin!; degan bashoratni eshitib, oK»ngʻi haygina chiqadi, Kim badbaxt boK»lsa joni qattigʻi b«lik bilan chiqadi. Bundan Ollohning oK»zi asrasin.

Odamni safiy alayhissalom oK»sha holda yetti kun oK»tirdilar. Shundan keyin Olloh taolo qizil oltindan yaratilgan gavhar bilan bezak berilgan bir taxt tushurdi. Unga ajoyib sarupolar kiydirdi, boshiga oltin toj oK»rnatdi. Uni taxt ustiga oK»tkazdi. Yetti yuz ming farishtalar Olloh taoloning farmoni bilan kelib, Odamning tengrasida saflandilar. U taxt B«Masjid ul-Xaram; bilan barobar kelardi. Taxt ustiga bir kursi qoK»yildi. U Kaba bilan barobar edi. On yigʻi boch (tahminan 9 km keladigan masofa birligi) lik yer B«Xaram; deb ataldi.

Olloh taolo Odamni butun koK»rkliklar bilan bezatdi. Tishlaridan nur balqirdi, koK»zlari nurga monand, Muhammad mustafoning nuri Odamning yuzida toK»lin oy yangligʻi b« balqib turardi. Odam ul nurning ravshanligini koK»rib, B«bu nurni bir koK»rsam;, deb istak bildirdi. Ollohning farmoni bilan u nur Odamning oK»ng yanogʻi b«iga, undan yelkasiga, undan qoK»liga indi. Nur qoK»lida koK»tarila borib, shahodat barmogʻi b«ning uchida toK»xtadi. Odam bu barmogʻi b«ini yuqoriga koK»tarib, uning koK»rkini koK»rib tong qoldi-da: B«Laa ilaha illallohu Muhammadur rasululloh;, dedi. Avval barmoqni koK»tarib, shahoda kalimasini aytmogʻi Odam farzandlariga shundan sunnat boK»lib qoldi.

Farishtalar Odamni osmonga olib chiqdilar. Jabroil alayhissalom bir ot keltirdi. U mushk-anbardan yaratilgandi. Odam unga mindi. Jabroil alayhissalom tizginini tutdi. Hazrat Mekoil oK»ngida, hazrat Isrofil soK»lida yurib, osmonlarni kezdilar. Farishtalar yoK»liqqanida Odam ularga: B«Assalomu alayka yo maloikatallohu!;deb salom qilar edi. Bunga javoban farishtalar: B«Alaykumus-salomu va rahmatullohi va barokatuhu!; der edilar. Olloh taolo xitob qildi: B«Bu sening saloming boK»lur va yana sening oK»gʻi b«lonlarningning qiyomatga qadar salomlari boK»lur!;.

Odamni jannatga kiritganlarida u yerdagi nematlarni, hurlarni, qasrlarni tomosha qilib yurib, oK»ziga oK»xshagan mahluqotga koK»zi tushmagach, koK»ngli toK»lmadi. Shunda Olloh taolo Odamni uyquga choK»mdirdi. Uzoq davom etgan uyqu orasida Olloh taolo Odamning chap biqini qobirgʻi b«asidan Havvoni yaratdi.

Savol: Havvoni Odamning uyqusi ichida yaramoqligiga sabab nimadir?

Javob: Odam bedor boK»lsa joni ogʻi b«irirdi, shu bois Havvoni dushman tutib qolishi mumkin edi. Agar oK»zidan yaratilganini bilmasa, uni sevmagay edi. Olloh taolo Havvoni egri suyakdan yaratdi, shu tufayli xalq orasida: B«Ayollar egri suyakdan turar, uni toK»gʻi b«itrayman deb sindirib qoK»yish mumkin;, degan matal yuradi. Odamda Havvoni oK»zidan yaratilganini koK»rib, uning muhabbati koK»ngliga jo boK»ldi. Havvo gʻi boyat koK»rkli edi.

Habarda kelishicha, Olloh taolo husnni yuz ulush qildi, uning toK»qson toK»qqizini Havvoga berdi. Qolgan bir ulushini oK»n

qismga boK»lib, toK»qqizini Yusuf alayhissalomga va qolganlarini bashariyatga berdi. Odam Havvoni oK»ziga oK»xshaganligini koK»rib, koK»nglida ragb»bat uyg»b»ndi va B«Menga yaqinroq kelgil!; deya chorladi. Havvo aytdi: B«Meni istasang oK»zing kelgil!; Odam oK»rnidan turdi, Havvoning qoshiga keldi. Agar u bir soat sabr qilganda edi, Havvoning oK»zi kelar edi. Shu tariqa erning xotinlar qoshiga bormoqligi sunnat boK»lib qoldi. Ammo qachon jannatga kirsalar xotinlar erlari qoshiga keladilar. Odam Havvoga tegingan edi, Jabroil alayhissalom toK»xtatdi: B«Ey Odam, Havvo senikidir, lekin nikoh qilmaguncha ravo boK»lmas;. Olloh taolo oK»zining pok zoti ila Odam va Havvo nikohiga xutba qildi.

U xutba bu turur: B«Hamd-mening maqtovim, mening ismim-Olloh, rahmon - mening hazinalarim kaliti, rahim - gunohkorlarimning gunohini kechish kalti, ulugb»lik - mening libosim, buyuklik - mening toK»nim, azizlik va sahiylik - mening goK»zalligim, goK»zallik va ulugb»lik - mening martabam, insonlarning hammasi - mening qullarim va choK»rilarim, anbiyolar va payg»b»ambarlar - mening elchilarim va tanlagan bandalarimdir. Muhammad - mening habibim va payg»b»ambarim, uning ummatlari - ummatlarning yaxshisidir va mening sevgan doK»stlarimdir. Men, badahqiq narsalarni juft yaratdim, toki bu bilan mening birligimga isbot topsinlar. Shohid boK»linglar, mening farishtalarim va mening arshimni koK»tarib turguvchilar va mening osmonimdan sokinlar - Men, batahqiq, juftladim choK»rim Havvoni qudratimning sanati boK»lgan va yaratishimning ajoyiboti boK»lgan Odamga. Menga tasbeh aytish (Subhanalloh deyish) va tahlil aytish (La ilaha illalloh deyish) va odam bolalarining namoz oK»qishi mahr qilindi. Ey Odam, jannatimga kir va mevalarimdan tanovul qil. Mana bu daraxtga yaqinlashmanglar. Salom boK»lsin har ikkalanglarga va mening rahmatim ham boK»lsin. Odamlarning parvardigori boK»lgan Ollohga shukur;.

Habarda kelurki, Odamdan soK»radilar: B«Nega Odam atalading?; Javob berdilar: B«Shuning uchunki, men bir odim yer tuprogb»idan yaratildim;. Havvoga savol qildilar: B«Ne uchun Havvo atadilar?; Javob berdilarki: B«Tirik jondan yaratildim;. Yana bazilar aytadilar, Odam tuproqdan yaratildim, tuproq turgan sayin koK»rkli boK»lar. Havvo esa etdan yaratildi, et turgan sari sasir. Shu tufayli xotinlar qarisa, koK»rkini yoK»qotur.

Odam va Havvo nikohlanganlaridan keyin xitob keldi: B«Ey Odam, jufting Bilan jannatga kirgil, nematlardan yenglar. Ammo manna bu daraxtga yaqinlashmanglar zolimlardan boK»lgaysizlar;. Bu daraxt - bugb»doy daraxti edi.

Ammo Havvon yer yuzida yaratildimi yo jannatda, bu xususida ulamolar orasida ixtilof bor.

Azozil jannatda erkli edi, jamiki farishtalarga ilm oK»rgatar edi. Bir kuni koK»rdilarki, B«Lavhul Mahfuz;da farishtalardan biri malun boK»ladi, deb yozigb»bligb» ekan. Farishtalar bundan behad qoK»rqdilar, Azozilga kelib: B«Sen ustozmisan, biz gb»hoayat qoK»rqayapmizki, bizni duo qilgb»il, Olloh taolo bizni lanatdan asrasin;.

Azozil duo qildi, farishtalar B«Omin; dedilar. Olloh taolo uning duosi Bilan farishtalarni asradi, oK»zi esa lanatga uchradi. Farmon keldi: B«Odamni nurdan yasalgan taxt ustiga oK»tkazib, yelkalariga koK»tarib, jannatni kezsinar!; Bunga sabab shu Ediki, Odam hali yaratilmasdan ilgari farishtalar: B«Odam farzandlari fasod ishlarni qilgaylar, qon toK»kkaylar;., deb gb»hiybat qilgandilar. B«Biz bir qancha tasbehtaqdis lozim boK»lsa aytarmiz;., deb oK»zlarini yuqori oldilar. Ularning bu soK»zlari Ollohga xush kelmadi. Hukm qildiki: B«Odamni gb»hiybat qildingiz, savoblaringiz bekor boK»ldi. Ul savoblar sizlardan olinib, Odam farzandariga berildi. Osha gb»hiybatning jazosi shudur. Bu kun hamma frishtalar boring, Odam taxtini boK»yningizga koK»tarib, hizmatini bajo keltiring!;

Undan keyin Olloh taolo Odamga B«Ismlar ilmi;ni oK»rgatdi. SoK»ng jamiki narsalarni farishtalarga koK»rsatib: B«Agar sizlar rostgoK»y boK»lsangiz bu narsalarning otini menga aytib bering;., dedi. Farishtalar ojiz boK»lib: B«Parvardigoro, Sen pokdursan, Sen oK»rgatgandan boshqa hech bir ilmimiz yoK»qdir, oK»zgasini bilmasmiz;., dedilar. Odamga farmon boK»ldi: B«Ey Odam, bularga anavi narsalarning nomlarini aytib bergil!; Odam ularning nomlarini aytib berdi: B«Bu daraxt, bu tosh, bu suv . . .; Hamma narsalarning nomini jamiki tillar Bilan bayon qildi. Shunda: B«Ey farishtalar, sizlarga aytmadimi, Men bilganni sizlar bilmaysizlar;., degan xitobi keldi, B«Endi sizlarga malum boK»ldiki, Odam olimdir, sizlar obidsizlar. Mening nazdimda ming obiddan bir olim afzaldir. Qayda obid boK»lsa, olimga hizmat qilmogb»i kerak. U mahdum boK»lsin, sizlar hodim boK»ling, u masjid boK»lsin, sizlar sojid (sajda qiluvchi) boK»ling, Odamga sajda qiling!; Jumla farishtalar sajda qildilar. Yolgb»Biz Azozil sajda qilmadi, boK»ysunmadi, ulugb»bsindi, kofirlardan boK»ldi. Qachon farishtalar sajda qilgach, koK»rdilarki, Iblis sajda qilmasdan turardi. Shukur, dedilar va sevinganlaridan yana bir sajda keltirdilar. (Bu kun namozda ikki sajda qilmoqlik boisi shundadir).

Habarda kelishicha, Odam jannat ichida yarim kun qoldi. U jahonning bir kuni bu dunyoning hisobida besh yuz yil boK»lur.

Tuproqdan yaratilgandan keyin to jannatga borguncha ming ikki yuz qirq yil fursat oK»tgandi.

Azozil sajda qilmagandan soK»ng: B«Ne uchun sajda qimassan?; degan xitob qildi. Iblis: B«Men undan ortiqman. Meni oK»tdan yaratding, uni esa qaor tuproqdan yaratding;., dedi. Bu davoni qilgandan soK»ng Azozil otini koK»tardilar, Iblis degan nom berdilar. Iblisning manosi B«noumid; deganidir. Iblis lain oK»tni tuproqdan ortiq, dedi. Bilmadiki, tuproq oK»tdan ortiq turishligini. Bunga dalil shuki, oK»t oK»gb»ridir, unga qanday narsani bersalar yoK»q qilur, qaytib bermas. Ammo tuproqqa bir hovuch bersangiz, oK»nni yuz qilib qaytarur. Iblis oK»tga quvondi, bu bois oK»tga qaytadigan boK»ldi. Odam Ollohga quvondi, shuning uchun tangriga qaytadigan boK»ldi. Kim nimadan quvonar boK»lsa, oK»shanga qaytadigan boK»ldi.

Iblis: B«Iloho, yuz ming yil ibodat qildim, mnga uning evazini bergil!;.

B«Ne tilarsan?; degan xitob keldi.

Iblis qiyoma kuniga qadar yashashlik uchun uzoq umr tiladi: B«Ey Parvardigorim, ular tiriladigan kunga qadar menga muhlat Ber!;.

Mufasssirlar ayturlar, u badbaxt Ollohga hiyla qilmoqchi boK»ldi va qiyomat kuniga qadar umr tiladi. Maqsadi shu Ediki, oK»liklar tiriladigan kungacha hayot boK»lsam menga boshqa oK»lim boK»lmaydi, deb umid qilgandi. Olloh uning sirini bildi va: B«Albatta, sen muhlat berilganlardandirsan, to malum vaqtning kunigacha;., deb javob berdi. Unga oK»zi tilagan kungacha emas, malum kungacha umr berildi.

Yana bir moK»b»tabar tafsirda keladiki, Iblis oK»yladi: B«Bu kun tangri farishtalari kuchlidir, ular bilan bellashishga qudratim yetmas. Agar oK»liklar tiriladigan kungacha umr berilsa, ungacha Jabroil, Isrofil, Azroil va boshqa farishtalarning hammasi oK»lsalar, tangri yolgb»iz qoladi, shunda u Bilan jang qilgayman;., deb.

Savol: B«Iblis malum boK»lgandan soK»ng jannatga kirmoqlikka qanday yoK»l topdi?;

Javob: B«Ollohning Odam farzandlari ustidan senga nusrat berdim;., degan farmonidir. Yana bir tasdiq Rasul alayhissalomning: B«Qon odamlarning tanida qanday yursa, shayton ham shunday yurar;., deganlaridir.

Savol: B«Odam va Havvoni bugb»doy daraxtidan qaytarmoqning ne hikmati bor edi?;

Javob: Oloho taolo Odamni yaratmasdan ilgari: B«Men yer yuzida xalifa (oK»rinbosar) yaratmoqchiman;», deganidir.

Bugb«doydan yesalar, bu ularning jannatdan chiqmoqliklariga sabab boK»lishi taqdir etilgandi. Yana bir javob shuki, Oloho taolo dunyoda odamzotning taomi bugb«doy boK»lishini taqdir qilgandi, shu bois xitob qildi: B«Jannatning hamma nematlaridan yegil, bugb«doy yemagil!», deb.

Savol: B«Jannatga kiritilmoqlikda ne hikmat bor edi?B ;

Javob: B«Jannatga kiritgan kunda bashariyat Odamning pushtikamarida edi;.

Savol: moK»minlar oK»z oK»rinlarini koK»rishlik uchun jannatga kirdilar, lekin Odamning pushtikamarida moK»minlar Bilan birga kofirlar ham bor edi-ku? Ularning kirmogb«da nima hikmat bor?

Javob: MoK»minlar oK»z oK»rinlarini koK»rsinlar, dunyoga kelganlarida jannatga qaytish umidida ibodatni koK»p qilsinlar deb, kofirlar esa doK»zaxga borganlarida jannatda koK»rgan nematlar uchun koK»proq hasrat cheksinlar deb behishtga kiritilganlar. Jannatga kiritilmoqlikning Yana bir hikmati shuki, Oloho taolo azalda (Oyat) B«Albatta Oloho taolo moK»minlardan jonlarni va mollarni ularga jannat berib sotib oldi;», degan hukm qilgan edi. Shariatda koK»rilmagan narsa Bilan savdolashmoq ravo boK»limgani uchun ham jannatni koK»rsatgandir. Bu savdoda sotgan ham, olgan ham Oloho taolodir, uning dalili Muhammad Mustafo alayhissalomdir.

Ulamolar ixtilof qildilarki, Odamning zurriyotini qay joyidan pushtikamaridan chiqardi, deb. Bazilar jannatga kirguncha, bazilar jannatda, bazilar jannatdan chiqqandan keyin dedilar.

Oloho taolo Odam farzandlarini uning pushtikamaridan chumoliga oK»xshagan kichik bir odamlar suratida chiqardi, ularning oqillari ham, moK»minlari va kofirlari ham bor edi. Olohdan xitob keldi: B«Men sizlarning Parvardigoringiz emasmanmi?; Hammalri: B«ori, Parvardigorimizsan;», deb javob berdilar. Odam ularni koK»rgach: B«Iloho, bular kimlardir?»; dedi. Xitob keldi: B«Bular sening to qiyomatga qadar dunyoga keladigan farzandlaringdir;». Odam ularning koK»pligini koK»rib: B«Iloho, bular yer yuziga qanday qilib siqqaylar?»; dedi. Xitob keldi: B«Ey Odam, toK»rt ulush qilurman. Bular ulushi otalar pushtikamarida, bir ulushi onalar qornida, bir ulushi yer yuzida, bir ulushi yer oK»ynida boK»ladi;». Odam ularga qarab, birovni koK»r, birovni oqsoq koK»rdi, birovni ogb«riq, birovni esa nimjon koK»rdi: Ilohi, bularni ne uchun birdek yaratmading? Xitob keldi: B«Ey Odam, jannatni yaratdim, unga kirguvchilarni ham bino qildim. DoK»zaxni yaratdim, unga tushguvchilarni ham bino qildim. Agar koK»rlarni yaratmasam edi, koK»zlilar shukur qilmas edilar, bemaorni yaratdim, sogb«lar shukur qilsinlar deb;». Ularning bir qanchasini jannatning oK»ng tomoniga, bir qanchasini esa doK»zaxning soK»l tomoniga turgb«hazdi va xitob qildi: B«Anna ular jannatda va Men parvo qilmayman, ana ular doK»zaxda va Men parvo qilmayman;».

Va Yana bir rivoyatda keladiki, ularning hammasini dunyoga chiqardi va B«Dunyoni koK»rib keling;», dedi. Keldilar, dunyoni koK»rdilar, unda qoldilar, ozrogb«i qaytib keldilar. Xitob keldi: B«Qolganlaring qani?»; Dedilar: B«Dunyoni koK»rdilar, koK»ngillari dunyoni tiladi, unda qoldilar;». Farmon boK»ldi: B«Jannatga boring, uni nima ekanini koK»ring!; Bordilar, koK»rdilar, koK»plari jannatda qoldilar. Xitob keldi: B«Boshqalaring qani?»; Dedilar: B«Iloho, ular jannatni istadilar, unda qoldilar;». Dedilarki, dunyoda qolganlari kofirlar edi, jannatda qolganlari moK»minlar edi, jannatda qolmay qaytib kelganlari Olohdan xos qullari edi. Xitob keldi: B«Dunyoga koK»ngil bermadingiz, jannatda qolmadingiz, endi nimani istaysiz?»; Dedilar: B«Iloho, bizga Dune kerakmas, jannat kerakmas, Sen keraksan;». Xitob keldi: B«Kimki meni tilasa, xazinam ichidagi qaysi balo ulugb«broq boK»lsa, oK»shani ularga berurman;». Dedilar: B«Ul baloni berganingda biz Bilan birga boK»lurmisan?»; Dedi: B«BoK»lurman;». Dedilar: B«Iloho, balo yetganda Sen biz Bilan birga boK»lsang, har qancha balo bersang ham qabul qilgaymiz;». (Hadis) Rasul alayhissalom dedilar: B«Darhaqiqat, baloning eng qattigb«i paygb«ambarlarga kelur, undan soK»ng avliyolarga kelur va undan keyin tartib bilan. . . ;

Habarda kelurki, Shayx Shubliy dunyodan oK»tgandan keyin uni tushda koK»rib B«Holing qanday?»; Deya soK»rabdilar. Javob beribdiki: B«Meni Dafn qilganlaringdan keyin Munkar-Nakr alayhissalomlar kelishdi Tangring Kim?»; Deya soK»roqqa tutdilar. Ularga javob aytdim: B«Mening Tangrim otamiz Odamni jannat ichida nurdan yasalgan taxt ustiga oK»tkazdirgan, osmon farishtalarini otamizga sajda qildirgan zotdir. Jabroil, Mekoil, Isrofil, Azroil alayhissalomlar ham ular Bilan birga edilar. Sizlar sajda qildingiz, men esa hamma qarindoshlarim Bilan tomosha qilib turgan edim;». Shunda ular bir-birlariga qarab: B«Bu hammaning nomidan soK»zlar, oK»zining soK»zini soK»zlamas, ketaylik;», dedilar. Agar ular ikkalasining qanday qochganini koK»rsang edi. Agar Yana biroz toK»xtaganlaringda edi, ularni tutib: B«Sizning Tangringiz Kim? deb soK»ragan boK»lardim. Qancha javob bersalar ham hujjat Bilan ularni tindirmas edim;».

Yana maqsadga kelamiz. Iblis malun boK»lgach, jannatdan quvildi va u yerga Kira olmaydigan boK»ldi. KoK»ngliga Odam va Havvoga nisbatan adovati toK»lib-toshdi. Ularni vasvasa Bilan jannatdan chiqarishlikka niyat qildi.

Osha paytda ilon tuyaga oK»xshagan chiroylik suratlik edi, qizil, yashil va turli bezaklar Bilan ziynatlangan qanotlari bor edi. Havvo ilonning chiroyiga mahliyo boK»lib, u Bilan soK»zlashib turardi. Iblis bundan habar topib, ilondan B«Meni jannatga olib kirgil, Havvo Bilan soK»zlashmayish;», deb iltimos qildi. Ilon qoK»rqib, koK»nmadi. Iblis: B«Ogb«hzingni ochgil, men kirayin;», dedi. Ilon ogb«h zini ochdi, Iblis uning tili ostiga yashirindi, jannatga kirdi.

Ilon Oam va Havvo taxti qarshisiga kelib toK»xtadi, uning tili tagidan Iblis soK»zladi. Odam uning soK»zlariga etibor bermgandi, Havvoga yuzlandi. Xotinlar koK»ngli yumshoq boK»ladi deb oK»ylagandi-da. Havvoga qarab dedi: B«Tangri sizlarni nima uchun bugb«doy daraxtidan qaytarganini bilmaysan?B ; Havvo dedi: B«Bilmaysan;». Iblis dedi: B«Shuning uchun qaytardiki, Kim daraxtdan meva yesa, u jannatda mangu qolur, oK»lim koK»rmas;». (Oyat) B«Ey Odam, senga mevasini yesa abadiy qoladigan daraxtni v afoniy boK»lmaydigan podishohlikni koK»rsataymi?»;

Havvoning bu soK»zlarga koK»ngli moyil boK»ldi, oK»rnidan turib oK»n qadam qoK»yib bordi-da bir butoq sindirdi. Uni Odamga keltirib: B«Bu butogb«h totli ekan, men yegandim hech nima qilmadi, sen ham yegil;», dedi. Odam oK»sha chogb«da ahdni unutdi, ul luqmani ogb«h zigga soldi, chaynadi, boK»gb«h zigga kelganda ahdi yodiga keldi. Yutmoqqa ham, tashqariga chiqarmoqqa ham ojiz boK»ldi, oK»tib ketmasin Deya boK»gb«h zini qoK»li bilan mahkam tutdi. U luqma boK»gb«h zida yumaloqlanib turib qoldi. Shu sababdan erkaklar boK»gb«h zida yumaloq bor, ayollarda esa yoK»q. Bux orlik sodir boK»lgach, boshlaridan toji ketdi.

Hikmat. Yahyo ibn Maoz al-Roziy aytadi: B«Hajga yoK»l oldim. Kimsasiz saxro ichida tun qorogb«h usida borayotib bir ovoz eshitdim. Ovozni qidirdim, shunda tikanlar orasida cholni koK»rdim, yomon yigb«h lab turardi.B ; Nima boK»ldi, nimaga yigb«h layapsan?B«B deya soK»radim. Dediki: Nimaga ham yigb«h lamayinki, farishtalarga muallim edim, jannatda erkin edim, yeru osmonda koK»plab ibodatlar qildim, ohiri lanatga duchor boK»ldim;». Bildimki Iblis edi. Unga dedim: B«Nechuk aqalli bittagina sajda qilmading?»; Dedi: B«Menga sajda qil, dedi qilmadim, Odamga bugb«doy yema, dedi, yedi. Azob ikkimizga

barobar boK»lishi kerak edi. Odamni kechirdi, uzrini qabul qildi, meni kechirmadi, sharmanda qildi;. (Oyat) B«U takabbur qildi va kofirlardan boK»ldi;. Undan soK»radim: B«Odamni kechirib, seni kechirmaslikda nima hikmat bor?; Javob berdi: B«Avvalda Odam xususida inoyat bor edi, uni uzr etdi. Mening haqimda inoyat yoK»q edi, meni uzrimni qaytardi;. (Oyat) B«Azalda boK»lgan inoyat kifoya qilor;; deb bejiz aytilmagandir.

Hikmat. Havvo bugB»doy mevasini yeganda, udarax t yigB»ladi, undan qonga oK»xshash narsa oqdi. Bu illat Havvoda zohir boK»ldi va hayz to qiyomatga qadar ayollarga meros qoldi.

Savol: Hayzning muddati oK»n kun boK»ldi, bining hikmati nimada?

Javob: BugB»doy olgani borib kelgunda oK»n qadam qoK»ydi, shuning uchun oK»n kun boK»ldi.

Savol: KoK»pi oK»n kun, ozi uch kun boK»lganligining hikmati nimada?

Javob: Gunoh uch narsa Bilan hosil boK»ldi: oyoq bilan bordi, qoK»l bilan tutdi, ogB»iz bilan yedi. Shuning uchun ozi uch kun boK»ldi.

Savol: Istihoza nimadir?

Javob: Odam va Havvoning tavbalari qabul boK»lguncha yigB»lagan koK»z yoshlari hayz boK»ldi. Tavbadan keyin yigB»ltagandagi koK»z yoshlari istihoza boK»ldi.

Savol: Nifos nimadir?

Javob: Havvo bugB»doy mevasini olib kelguncha qirq marta nafas oldi, har bir nafas uchun bir kundan iflos boK»ldi.

Yana maqsadga kelaylik. Odam va Havvo horlikka uchraganlarida boshlaridan tojlari, ustlaridan kiyimlari tushib, yalang qoldilar. QoK»llar bilan avratlarini toK»sganlaricha daraxtdan daraxtga yugirib, yaproq tiladilar. Qaysi daraxtga bormasinlar yaproq bermadi. Odam yugirib borayotganda jiyda daraxti nayzasi Bilan sochini tutdi. B«Qayga borursan? QoK»ymasman! Agar qoK»yib yuborsam, Hudoga osiy boK»lurman;; dedi. Shu sababdan odamlar daraxt ekkanlarida jydani suvdan uzoqqa ekdilar, suvsiz qolsin deb.

Hikmat. Hamma daraxtlar ichida oK»t bor. Daraxt suv ichmasa oK»sha oK»t uni quritar. Olloh taolo jiydani qurib qolmasin, deb oK»tini ketgazgandir.

Hukm keldi: B«Ey Odam, Mendan qocharsanmu?; Dedi: B«Iloho, andisha qilib Sendan Senga qocharman;. Jabroil Odamning qoK»lidan ushlab, Olloh huzuriga keltirdi. Farmon boK»ldi: B«Ey Odam, seni tuproqdan yaratdimmi, marifat Bilan mukofotladimmi, chiroyli surat bilan bezadimmi, jannatga kiritdimmi, nematlar bilan siyladimmi, Havvoni senga juft qildimmi, bugB»doy daraxti mevasini yemagan dedimmi, shayton sizga dushman deb aytmadimmi? Nechuk bugB»doy yeding?; Dedi: B«Iloho, ul hukmni Kim qildi-yu ul qazoni kim yaratdi?; Farmon keldi: B«Men yuritdim men qazo qildim. Ammo mening qazom, hukmim, taqdirim gb»Hayb turar, buyrugB»im, farmonim esa ochiq turar. Zohirni koK»rib nega gb»hoibga yuzlanding?; Dedi: B«Iloho, shunday hukm qilding, qazo yuritding, meni kechirgil, yorlaqagil; Farmon keldi: B«Seni yorlaqadim, sendan keyin keladigan farzandlaring ham shunday iqror boK»lsalar, ularni ham yorlaqagayman. Endi jannatdan chiqqil;; dedi.

Habarda kelurki, anjir daraxti Odam va Havvoga besh yaproq berdi, ular andomlarini yopib chiqdilar. Tong otgandan keyin oK»sha besh yaproqning birini kiyik yedi, ifor (mushk) boK»ldi. Birini sigir yedi, anbar boK»ldi. Birini arii yedi, asal boK»ldi. Birini qurt yedi, ipak boK»ldi. Birini Odam yerga ekdi, yung boK»ldi. Qiyomatga qadar farzandlariga kafan boK»ldi.

Nukta. Olloh taolo Odamga yaproq berganligi uchun anjir daraxtini jazoladi. Malumki, barcha yeguliklar uch turli boK»ladi: birining tashi yeyilur - olma, nok kabi, birining ichi yeyilur - yongB»boq, bodom singari, birining tashi-yu yeyilmas ichi yeyilur - qovun, tarvuz kabi. Ammo anjirning tashi ham yeyilur, ichi ham yeyilur.

Odamga, Havvoga, Iblisga, tovusga, ilonga jannatdan chiqing, degant farmon boK»ldi. Odam va Havvo (Oyat) B«Ey Parvardigorimiz, biz oK»z-oK»zimizga zulm qildik va agar Sen bizni gunohimizni kechmasang va bizga arhming kelmasa, unda ziyon tortguvchilardan boK»lib qolamiz;; deya iltijo-yalvorish bilan yigB»llab chiqdilar.

Odam Hindistondagi Anjalus degan yerdagi Sarandib togB»higa tushdi. Havvo Jida togB»higa tushdi. Iblis Basraga tushdi, shu bois isfaxonliklar baxil boK»lur. Odam va Havvo yalangB»hoch gb»holdilar, Iblis malun boK»ldi, Ilonning chiroyli surati aynidi, qornini sudrab yurguvchi, achchiq tuproq yeguvchi boK»ldi. Odam tushgan joyida behad xoK»ng yigB»ladi, yuz yigB»hoch (tahminan 9 km keladigan masofa borligi)lik yerda uning koK»z yoshidan daraxtlar undi, jilgb»ha va buloqlar koK»z ochdi. Odamning yoshi tomgan yerda oK»t-oK»lan, achchiq-chuchuk dorivorlar undi. Havvoning koK»z yoshi tomgan yerda qalampirmunchoq, sunbul, xinr, oK»sma oK»sdi. Ular qiyomatgacha Odam farzandlariga meros boK»lib qoldi.

Bir vaqt Iblis yer yuzidagi qush-qumrsqalarni yigB»hib dedi: B«Yer yuziga bir jonzot keldiki, u sizlarni urugB»b-aymogB»bingiz Bilan qirib tashlaydi, hammalairng bir boK»lib oK»ldiringlar, boK»lmasa omon qolmagaysizlar;.

Hammalari yigB»hibil keldilar. Eng avvalo sicha (qush nomi) kelib, Odamning boshiga qoK»nib, sochini yula boshladi. Shuning uchun Odam avlodlari sichani tutib, patlarini yulib, pishiradilar. Odam qush-qumrchqalarni koK»rib, qoK»rqib ketdi. Shunda farmon boK»ldi: B«Ey Odam, ulardan biri huzuringga kelganda boshini silagil;; Odam itning boshini siladi. It yuizini qush-qumrqalarga qaratib, hammasini qopdi. Osha kundan boshlab it Odam avlodlari bilan birga qoldi. Boshqa hayvonlar bilan dushman boK»ldi.

Yana farmon boK»ldi: B«Ey Odam, poklanish mavridi keldi, sen Makkaga borgil, Mening uchun bir uy bino qilgil;. Dedi: B«Iloho, u yerning qayda turishini bilmasman;. Olloh taolo bir qushni yoK»lboshlovchi qildi. Uning oti arab tilida Axyol erdi, turkchasiga esa koK»k qargB»ha. U uchib boradi, Odam uning ortidan yurib boraverardi.

Paygb»ambar alayhissalom aytdiki: B«Olti qoK»shni oK»ldirmang, biri koK»k qargB»hi-Odamga yoK»l boshlovchi boK»lgani uchun, ikkinchisi chumoli - Sulaymon alahissalomga oK»gb»bit bergani uchun, uchinchisi qaldirgb»hoch -B ;XashrB«B surasining ohirini oK»qigani uchun va yana bazilarning aytishicha,B ;Bayt ul-Muqaddas" magB»lub boK»lishida qismatiga yigB»ltagani uchun, toK»rtinchi sassiqpopshak - Sulaymon alayhissalomga elchi boK»lgani uchun, beshinchisi suv baqasi - Namrud oK»tiga suv keltirgani uchun, oltinchi asalari - undan odamzotga shifo boK»lgan asal uchun.

Odam Makkaga kelib bir uy bino etdi va uning atrofini tavof etdi. Odamning bu hizmati Ollohga maqbul boK»ldi, gunohini kechirdi. Qachonki, Nuh toK»foni boK»lganida Olloh taoloning farmoni bilan Jabroil u binoni oK»rnidan koK»tarib, toK»rtinchi qavat osmonga olib chiqdi.

Odam Havvoning qoK»lidan tutib, Yana Hindistonga qaytib bordi. Olloh taolo ularga sakkizta qoK»y yubordi. Ularning yettitasi sovliq, biri qoK»chqor edi. Havvo u qoK»ylarning yungini yigirdi, Odam undan mato tikdi, ikkovlari uni kiyim qildilar. Shu boisdan ham yer yuzida qoK»ydan qutlugB»broq Biron-bir boshqa jonivor yoK»q, deydilar. Paygb»ambar alayhissalom ham ayturki: B«Bir qoK»y barokat, ikki qoK»y ikki barokat, uch qoK»y ganj;.

Odamning qorni behad ochqadi. Jabroil Olloh farmoni Bilan jannatdan ikkisigir keltirdi, biri qizil, biri qora. Yana jabroil jannatdan uch uvun bugʻbdoy keltirib, uch xissa qildi: B«Ikkisi senga biri Havvoga;», dedi. Har bir uvun yuz ming idishda edi. Sigirlar jannatdan chiqqanlarida behad yigʻbladilar, koK»zlari yoshidan qoK»noq undi, tahoratlarining avvlgi sinishidan noK»xat, keyingisidan yusmuq (dukkakli ekin) undi. Jabroil uch uvun bugʻbdoydan uch hissa ajratdi, uning ikki hissasini Odam, bir hissasini Havvo yerga qadadilar. Odamning sepganidan bugʻbdoy, Havvoning sepganidan arpa undi.

Odam bugʻbdoydan ulush olganda soK»radi: B«Yeyinmi?»; Jabroil aytdi: B«YoK»q ekkil;». Ekdi, dedi: B«Yeyinmi?»; Aytdi: B«Orgil;». Ordi, dedi: B«Yeyinmi?»; Aytdi: B«Yanchgil;». Yanchdi, dedi: B«Yeyinmi?»; Aytdi: B«Tozalagil;». Tozaladi, dedi: B«Yeyinmi?»; Aytdi: B«Tortgil;». Tortdi, dedi: B«Yeyinmi?»; Aytdi: B«Qorgil;». Qordi, dedi: B«Yeyinmi?»; Aytdi: B«Pishirgil;». Dedi: B«Yeyinmi?»; Shunda farmon keldi: B«Ey Odam, kunduzning ikki qismi bordir, bir qismi oK»tdi, biri qoldi. Kun botguncha sabr qilgil. Bir kun roK»za tutgil (U kun - ashuro kuni edi). Men sen Bilan bir ish qilayin, toki bu ishdan Men hushnud boK»layin7, gunohingni yorlaqayin, jannatga kirgizayn;».

Odam ul taomni yemoqqa chogʻblanganida Jabroil keldi v aul taomni uch hissaga boK»ldi, ikkisini Odamga, birini Havvoga berdi (Erga ikki hissa, xotinga bir hissa berishlik taomili shundan qalgandir). Odam oK»z ulushini toK»la yedi. Havvo esa yarmini yeb, yarmini qoldirdi. Shunda Jabroil dedi: B«Ey Odam, sening yeganing kabi Havvo ham tugal yeganida edi, farzandlaring qiyomatga qadar qahatchilik koK»rmagan edilar;».

Ul taomni yegach, Odamning qorni ogʻbʻridi. Shunda jabroil Odamning qoK»lidan tutib, sahroga yetakladi, Odam boK»shanib oldi, undan badboK»y hid keldi. B«Ey Jabroil, bu nimadir?»; dedi. Jabroil: B«U sening gunohing yomonligidir;», dedi. Shundan keyin Jabroil qoK»lini Odam boshiga urgandi, Odamning boK»yi yetmish qari (yani, qoK»l uchidan tirsakkacha boK»lgan oK»lchov birligi) qisqardi, undan oldin Odamning boK»yi osmonga tegar edi.

Odam Bilan Havvo yerga tushganlaridan keyin ikki yuz yil ayriliqda yashadilar. Odam ikki yuz yil yigʻbladi, shundan keyin ular arofat togʻbʻida qovushdilar. Shundan keyin (Oyat) B«Unga (yani xotunga) yengil bir yuk paydo boK»ldi;». Qachonki, (Oyat) B«Osha yuk yani haml; ogʻbʻirlashganda har ikkalalari Ollohga yoboldilar».

Shu orada Iblis Havvo qoshiga keldi va B«Qorningda nima bor?»; dedi. Havvo B«Bilmayman;», dedi. Iblis dedi: B«Qorningda sigir, buzoq boK»lgay;». Bu soK»zdan Havvo koK»p qaygʻbʻuga botdi. Shunda Iblis Yana gap boshladi: B«Men pokiza, solih kishiman, Olloh taolo huzurida hurmatim va izzatim bor. Duo qilsam qorningdagi farzanding senday pokiza shaklda tugʻbilguvsidir, shunda unga meningsh otimni qoK»yasanmi?»; Havvo dedi: B«Sening oting nimadir?»; Dedi: B«Mening otim Horisdir;». U farzanda tugʻbilganda ismi Xoris ataldi, lekin bola koK»p yashamadi.

Shabiy raziallohu anhu rivoyat qiladilarki, paygʻbʻambar alayhissalom vafot etganlarida Ali karamollohu vajhahu muborak jasadlarini taxta ustiga olib, yuvmoqchi boK»lganida havodan (Oyat) B«Ey Ali, Muhammadni yuvmaglar, chunki u pok va poklangandir;», degan ovoz keldi. Ali ayturki: B«Shundaymikan deb fikrim oK»zgardi, undan soK»radim, sen kimsan, payqambarni yuvmoqlikni man qilursan, yuvmoqlik Muhammadning sunnati turadi-ku!; Shunda Yana gʻbʻoyibdan ovoz keldi: B«Ey Ali, u soK»zlagan Iblisdir, Muhammadga hasad qilur, sen yuvgil!; Ali uni ezgu duo qildi: B«Olloh senga koK»p yaxshi mukofot bersin;». SoK»radi: B«Sen kimsan?»; Dedi: B«Men Xizrman. Muhammadning janozasini oK»qimoqlikka keldim;». Habarda kelurki, Havvo yetmish qorin bir oK»qil va bir qiz egiz tugʻbʻdi. Undan keyin Qobil urugʻbʻi yetti ming er-xotun, Qobil urugʻbʻi esa qirq ming er-xotun, Xobul urugʻbʻi esa qirq ming er-xotin boK»ldi. Odam har yili qurbonliq qilardi, qaysi qurbonligi qabul boK»lsa, osmondan bir oK»t kelib uni kuydirardi, qabil boK»lmasa qoK»ydirmasdi.

Odam goK»sht yemoqlikni istadi. Farmon boK»ldi: B«Borgil, qush ovlagil!; Shunda u bir qirgʻbʻovul va bir burgutni tutid. Ular boK»gʻbʻizladi, oK»tga tutdi, qirgʻbʻovul pishdi-yu, burgut pishmadi. Odamning gʻbʻazabi keldi, burgutni oK»tga koK»mgandi, tamoman kuyib ketdi. Odam qaygʻbʻuga botdi, chunki qirgʻbʻovulni Havvoga, burgutni esa oK»ziga moK»ljallagandi. Jabroil keldi va dedi: B«Ey Odam, qaygʻbʻurmagil, bu qushning oK»rniga boshqa qush bergay. Bu qush senga va farzanlaringga qiyomatga qadar harom boK»ldi;».

Shundan beri Odam qurbonlik qilur, oK»t kelib kuydirar edi. Undan keyingi barcha paygʻbʻambarlar shariatda ham qurbonliklarini oK»tga kuydirmaklik ravo edi. Paygʻbʻambarimiz Muhammad mustafo kelganda qurbonlikni oK»tda kuydirmaklik harom qilindi, yemaklik esa halol boK»ldi.

Foyda: Bu dunyoda moK»minlarning kuydirmaklik harom qilindi, zero Olloh oxiratda moK»minlarning tanini doK»zax oK»tiga harom qilsa ne ajab?!

Dedilarki, Odam qoK»sh qoK»shib, buqdoy yanchayotgan chogʻbʻda sigirni bir urdi. Shunda u yuzini Odamga burib: B«Ey Odam, meni nega urasan? Kim gunoh qilsa oK»shani urginda!; dedi. Odam sigirni Kim soK»zlatganini bildi: B«Vo darigʻbʻo, ilgari farishtalarning sajda qilur edilar, endi esa bu sigir men bilan soK»z talashur;», dedi-da koK»p yigʻbladi.

Odam Safiy alayhissalom qissasi shu yerda nihoyasiga yetdi.

Qobil Va Hobil Qissasi

Bu qissa shunday boshlanar. Odamning soK»nggi tugʻbilgan farzanlaridan biri boK»lgan oK»gʻbʻli Abdulmugʻbʻis deb ataldi, qizi esa Amat -ul Mugʻbʻisa deb. Bu ikkovlari anchagina farzand koK»rdilarki, Odamning urugʻbʻini qirq ming band (lugʻbʻatda band soK»zi oK»n ming kishi demakdir)ga yetdi.

Qachonki, Qobil tugʻbilganida u bilan birga tavallud topgan qiz chiroyli edi, Iqlimo deb ataldi. Ikki yil keyin Hobil tuqildi. U Bilan birga tugʻbilgan qiz esa gʻbʻoyatda hunuk edi, uni Abudo derdilar.

Odam oK»z shariatiga koK»ra Qobilning egizagini Hobilgan bermoqchi boK»ldi, Hobil Bilan egizdosh qizni esa Qobilga. Bu niyat Qobilga hush kelmadi.

- Ozim bilan tugʻbilgan qizni olaman, - dedi Qobil.

- Shariatda bunday boK»lmaydi, - dedi Odam.

- Agar bu qiz menga qarindosh boK»lsa, unisi ham qarindosh emasmi? - deya talashdi Qobil.

- Unday boK»lsa ikkalangizlar qurbonlik qiling, qaysingizni qurbonligingiz qabul boK»lsa, Iqlimoni oK»sha olsin, - dedi Odam. Hobil qoK»y boqar edi, katta semiz qoK»yni keltirib oyoqlarini bogʻbladi-da, qurbonlik qoK»yadigan joyga qoK»ydi. Osmondan oK»t tushib, Hobilning qurbonligini kuyirdi, Qobilnikiga esa tegmadi. Shunda Iblis keldi-da, Qobilga gezlay boshladi:

- Hobilning qurbonligi shul bois qabul boK»ldiki, uning Olloh taolo huzurida izzat va yaqinligi bor. Otang Odam ham uni yaxshi koK»rar. Yana otangni bir tilagi borki, yerning halifaligini Hobilga bermoqchidir.

- Men Hobilni oK»ldirayin. Qiz ham, halifalik ham menga qolsin, - dedi Qobil gʻbʻazabga kelib.

Qobil Hobilni oK»ldirmoqlikka ahd qildi-yu, ammo uni qanday qilib oK»ldirishlikni bilmas edi. Bir kuni biyobonda oK»tirganida Iblisni koK»rdi. U odam qiyofasida kelgandi, qoK»lida bir qush bor edi. Iblis qushni tosh ustiga qoK»yib, boshqa bir tosh Bilan uni majagb ʻlad. Qobil buni koK»rib, oK»rganib oldi. SoK»ngra Qobil Hobilning oldiga keldi.

- Men seni oK»ldirarman, - dedi Qobil.

- Men sen Bilan olishmasman, Olloh taolodan qoK»rqaman, - dedi Hobil.

Bu paytda Hobil qum ustida yotib, uxlamogda edi. Qobil bir tosh bilan urib oK»ldirdi. Qiyomatga qadar odam oK»ldirmoq, qon toK»kmoq Qobilning qilmishidan meros qoldi. Habarda kelishicha, paygʻbambarimiz Muhammad Mustaf o alayhissalom dedilarki: B«Kimki bir yaxsha odatni chiqarsa, unga oK»sha odatning savobi boK»lur va to qiyomat kunigacha shu odatga amal qilganlarning ham savobi unga boK»lur. Kimki bir yomon odatni chiqarsa, unga oK»sha odatning gunohi boK»lur va shuningdek to qiyomatga qadar oK»sha yomon odatga amal qilganlarning ham gunohi oK»sha odamga boK»lur;

Qobil Hobilni oK»ldirganida yigirma yoshda edi. U Hobilning jasadini bir qopga solib, orqasiga koK»tarib oldi. Shu holatda bir necha fursat yurdi. Shunda tangri farmoni Bilan ikki qargʻb ʻa keldi, bir-biri bilan urishdi va biri boshqasini oK»ldirdi. Tirik qolgan qargʻb ʻa tumshugʻb ʻi Bilan yerni kavlab, oK»lik qargʻb ʻani koK»mdi. Qobil bu holni koK»rgach oK»kindi:

- Meni shu qargʻb ʻachalik aqlim yoK»q ekan, - deb.

Olloh taolo bu holda Muhammad alayhissalomga habar berdiki: (Oyat) B«Biz bani Isroilga shuni hukm qilib berdik, kimki biror odamni oK»ldirmagan yoki biror fasod ish qilmagan bir tirk jonni oK»ldirsa, u goK»yo tamom odamlarni oK»ldirgan boK»lur.

Kimki bir jonni oK»limdan saqlab qolsa, u goK»yo hamma odamlarni oK»limdan saqlab qolgan boK»lur; Ulamolarning aytishlaricha: B«Qobilning oK»kinchi Hobilni oK»ldirib qoK»ygani uchun emasdi, agar oK»ldirgani uchun oK»kinganda tavba qilgan boK»lard. U oK»likni qaerga yoK»qotishni bilmagani uchun, orqalab yuraverib holdan toygani uchun oK»kingandi;

Qachon Odam Hajga bormoqchi boK»lganida Hobilni B«Men kelguncha saqlagil!; deb koK»kka topshirganda, qabul qilmadi.

Yerga topshirdi, qabul qilmadi. Togʻb ʻlar ham qabul qilmadilar. Qobil qabul qilgandi, lekin omonatga hiyonat qildi, oK»ldirdi.

Qobil ukasini oK»ldirganida kechayu-kunduz yer qimirladi. Hobilning qoni yerga suvdek singib ketdi. Odam Hajdan qaytib kelganida hamma farzandlari qarshi oldilar, lekin Hobil koK»rinmadi.

- Hobil qani, - soK»radi u.

- Hobilning qoK»ylari mening ekinzorimga kirib ketgandi, undan uyalib kela olmadi, - dedi Qobil.

- Sen shunday deysanu, ammo Hobilning qoni yerda ingranib yotar, - dedi Odam.

- U oK»ldi, - dedi Qobil.

- Hobilning qoni toK»kilgan yerga Tangri lanati boK»lsin, bu kun u qonni tashqariga chiqarmasa, - dedi Odam.

Yer qonni tashqariga chiqardi. oK»sha kundan beri qon yerga singimaydigan boK»ldi. U joydan tikan bilan yulgʻb ʻun unib chiqdi. Buyobondagi qush-qurtlar B«Qarindoshlarda mehr-shafqat qolmadi; deganlaricha togʻb ʻlarga qochib keldilar. Odam Bilan Havvo juda koK»p yigʻb ʻladilar, aziyat tutdilar.

Rivoyat qilinurki, Qobil hobilni oK»ldirgach, Iblik kelib unga gap ketdi:

- Olloh taolo nima uchun qurbonligʻb ʻini qabul qilmadi? Negaki sen olovga topinmaysan, hamr (aroq) ichmaysan, ovoz chiqarib yigʻb ʻlamaysan.

Shundan keyin Qobli hamr ichdi, butga topindi, oK»tga sigʻb ʻindi, ovoz chiqarib yigʻb ʻlay boshladi. Odam bu ishlardan ogoh boK»lib, Qobilni bu yoK»ldan qaytarmoqlik uchun qirq ming kishini yubordi. Ular kelib Qobilni koK»rdilar, uning yigʻb ʻilarini eshitdilar, hammalari dindan qaytib murtad boK»ldilar, u Bilan birga qoldilar. Yuqoridagi masiyatlar (gunoh ishlar) hammasi Qobildan meros boK»lib qiyomatga qadar qoldi. Qiyomat kuni oK»blganda Olloh jahannamiylarni doK»zaxga kiritsa, ular azoblarni koK»rib Olloh taologa yolborarlar: (Oyat) B«Ey Parvardigorimiz, jinlardan va inslardan bizlarni adashtirganlarni koK»rsatgil, biz ularni qadamlarimiz ostiga olaylik, toki ular eng past va xorlanganlardan boK»lsinlar;

Izoh: jin va insdan murod shuki, biri Iblis, biri Qobildir.

Shu paytda xitob kelgay:

- Ey Iblis, jahannamiylar seni qoK»rmoqni istaydilar.

- Men ham ularni tilarman, - degay Iblis.

Olloh taolo doK»zah ichida bir minbar bino qilgan. Iblis u minbarga chiqar va shunday der: (Oyat) B«Albatta, men bundan ilgari menga sherig qilgan narsalaringizdan bezorman; Jahannamiylar boshqa javob ayta olmadilar, hammalari noumid boK»ldilar. Aytishlaricha, Qobil oK»z ukasini oK»ldirgach Iqlimoning qoK»lidan tutib, Yaman viloyatiga bordi - olovda topina boshladi. Qobil urugʻb ʻining aksariyati fasod qildi, hamr ichdi, olovga sigʻb ʻindi, ovoz chiqarib yigʻb ʻladi vash u ishlari jaddiga halok boK»ldilar.

Yana bir habarda aytilurki, Odam Olloh taolodan B«Yer mening hukmimga boK»ysunsa; deb tiladi. Yerga farmon boK»ldi:

B«Odam nimani buyursa shuni qilgʻb ʻil!; deb. Odam:

- Ey Yer, tutgil! - dedi. Yer Qobilni toK»pigʻb ʻigacha yutdi. Qobil qoK»rqib ketdi va dedi:

- Ey ota, rahm qilgil!

- Sen birodaringga rahm qilmading, endi men senga qanday rahm qilayin, - dedi Odam. Yana buyurdi:

- Ey Yer, yutgil! Yer Qobilni tizzasigacha yutdi. Ogb ʻil yana yolvordi:

- Ey ota, sen jannatda gunoh qilding, yolvorganding Hudo kechirdi. SoK»ragil meni ham kechirsin!

- Men bugʻb ʻdoy yegandim, sen qon toK»kding, bu gunohni qandayin kechirsin, - dedi Odam va Yana buyurdi:

- Ey yer, yutgil! Yer Qobilni beligacha yutdi. Shunda Qobil:

- Ey ota, sen Ollohning yuz ming rahmati bor, deb aytar eding. Uning toK»qson toK»qqizini hamma odamlarga moK»minlarga berardi, bir qismini hamma jonzotlarga beradi, der eding. Tilagil, oK»sha ulujdan menga ham ravo koK»rsin!

- Sen jigaringga rahm qilmading, ul rahmatdan senga ulush yoK»q, - dedi Odam va Yana buyurdi:

- Ey Yer, yutgil! Yer Qobilni boK»gb ʻzigacha yutdi. Shunda Qobil Odamdan umidini uzib, Olloh tarafga yuzlandi:

- Iloho, Otamdan eshitdim seni Rahmon va Rahim sifatilik ikki oting bor. Rahmonlik sifatining meni bu azobdan qutqargil! Agar qutqarmasang Rahmon otingdan kechgil!

- Ey Qobil, Men koK»plarni azobdan qutqargayman. Rahmon otimdan kechmayman!

Shundan keyin yerga farmon boK»ldi: B«Qobilni qoK»ygil!; Yer Ollohni farmoni Bilan Qobilni boK»shatdi. SoK»ngra bir farishta kelib, Olloh farmoni Qobilning oyogʻb ʻidan tutib, Magʻb ʻribdan Mashriqqa qadar yetti marta sudradi, Qobil halok boK»ldi.

Shis Alayhissalom Qissasi

Qobildan keyin bir yuz oK>tiz yil oK>tigach, Shis tugb'ildi. Shis sarboniy tilida B«Hibatullosh; deganidir, yani tangrining tuhfası. Olloh B«Hobilni oldim, uning oK>rniga Shisni berdim;, dedi. Muhammad alayhissalomning nuri Odam manglayidan Havvoning arhmiga berdi. Shis tugb'iligach, u nur Shisning manglayiga keldi. Odam Shisni gb'oyat yaxshi koK>rdi. Xitob keldi: B«Ey Shis, bu nur eng suyuqli doK>stim Muhammad mustafoning nuridir. Farzandlaringga vasiyat qilginki, ular oK>z juftlarini nikoh birla olsinlar, sevgi Bilan qovushmasinlar!;

Ollloh taolo Odamga ming hunarni oK>rgatgandi. Shisga esa hamma kasblardan deb boK>zchilik hunarini oK>rgatdi. Toki, u uy ichida soyada ishlasin, degan maqsad bor edi. Bu taqdir boshqa qarindoshlariga hush kelmadi:

- Shis uyda oK>tirib ish qilar, biz boK>lsa qishin-yozin biyobonda zahmat chekarmiz. Bizga ham boK>zchilikni oK>rgating, - dedilar.

- Bu soK>zni eshitib Odam duo qildi:

- Iloho, boK>zchilikni Bilan koK>nglidan chiqargil!

Ollloh taolo bular koK>ngliga boK>zchilikka nisbatan dushmanlik soldi. Yana demishlarki, boK>zchilikning barakati boK>lmas. Shuning uchunki, boK>zchilar Zamzam qudugb'iga bavl qilganlar. Yana demishlarki, qilar ishlari yulib olinarli boK>lgani uchun ham barokatsizdir.

Shunday hikoyat qildilar: Bir odam Rasul layhissalomning qoshiga keldi va dedi:

- Yo Rasululloh, mening mol-dunyoim behad koK>payib ketdiki, bundan koK>p aziyat chekurman, kamaysin deb shu harakat qilurman, kamaymas, birovga bermoqlikka koK>nglim boK>lmas, nima qilayin?

- Borgil, yulgb'ün shohidan tayoq ishlatgil, - dedi Rasululloh. Shunday qilgandi, moli tugab ado boK>ldi.

Yana demishlarki, Bibi Maryam rahiollohu anhu juhidlardan qochayotgan chogb'ida boK>zchilardan yoK>l soK>ragandi, ular yomon yoK>lga solib yubordilar. Tikanzorga borib qolgan ona ularni qargb'adi.

Yana demishlarki, boK>zchilar Bibi Maryamni choK>qur suvga boshladilar. B«Suvdan oK>tayotgandan badanini koK>ramiz;, degan umidda edilar. Maryam duo qildi: Iloho, ishlaridan barokatni ketgazgin!

Yana demishlarki, Solih alayhissalomning tuyasini boK>zchilar oK>ldirgandi.

Habarda keladiki, boK>zchilik ezgu kasb turar. (Hadis) B«Qanday yaxshi hunar toK>quvchilik xotin-qiz ummatlarimga va qanday yaxshi tikuchilik er ummatlarimga, agar ularda yolgb'önchilik boK>lmasa erdi;.

Yana demishlarki, boK>zchilikda olti hislat bor: ikk nafi borki hayrlidir, ikkisi mar dva tanti boK>lur, uchinchisi gb'ariblar doK>sti boK>lur, toK>rtinchisi kichik koK>ngil boK>lurlar, beshinchisi oK>ligu tirik ularga muhtoj boK>lar, oltinchisi omadli boK>lurlar.

Yana demishlarki, Balh diyorida bir pokiza zohid olim bor edi. Shayh Shaqiq rahmatullohi alayh bu boK>zchini eshitib, uni koK>rgani bordi. Olim shayhni qarshi oldi.

- Ey shayx, kelishing biz uchun quvonchli boK>ldi, - dedi olim.

- Nima sabadan? - soK>radi shayh.

- Sening kelishing ollohni irodasi edi. Shu bois u sevinchli boK>ldi, - dedi boK>zchi olim.

- Shayh Shaqiq boK>zchining uyiga kirganida bir asbobni koK>rdi.

- Bu nima? - Deya soK>rad shayh.

- Tirikchilik vositasi erur, -* dedi boK>zchi.

- Bu nimadir?

- Bu hidoyat iplaridir - dedi boK>zchi.

- Bu boK>z nimadurki, uni yerga yozib qoK>yibsan? - deya yana soK>radi.

- Bu tirikligim asosi turur.

- Bu qanday qamishdir?

- U Bilan oK>zimni dunyodin uzoqlashtiraman.

- Bu qanday qushdir?

- U mening toatim va yaxshiliklarimdir.

- Bu panja-tirnoq nimadir?

- U ixlosdur, u Bilan ammalarimni berkitarman.

- Bu eshikda turgan tuya nimadur?

- U kecha-kunduzdir.

- Bu qoK>lingdagi yassi yooch nimadir?

- U havf ham umiddir. Doimo havfda turarman va hamisha umidvordurman.

- Bu ishni necha yildan beri qilarsan?

- Ottiz yil boK>ldi.

- Bu ishingni aslo qoK>ymagil, u seni jannatga olib borguvsidir, - dedi Shayh Shaqiq rahmatullohi alayhi. Habarda kelurki, Odam safiyning umri ming yilga vadalik edi. Miysoq kunida bir qavmni koK>rdi, ularning boshlarida nur jilva qilardi.

- Yo Rabb, bular Kim? - deb soK>radi Odam safiy.

- Bular sening farzandlaring orasidan chiquvchi paygb'ambarlardir.

- Iloho, bu Kim? - dedi ular orasidan birini koK>rsatib, chunki uning nuri barchasidan ortiq edi.

- Paygb'ambar Dovud alayhissalomdir.

- Iloho, buning yoshi nechaga borar?

- Oltmish yil.

- Hudoyo, buning umrini orttirgil, - deb duo qildi.

- Taqdiri azalda qaldam shunday yozgandir.

- Iloho, mening umrim ming yildir, uning qirq yilini Dovudga berdim, - dedi Odam.

Farmon boK>ldi, bu soK>zni xatga bitdilar. Qachonki Odanning umri tugagach, Azroil jon olgani kelganida u: B«Shoshmagil, umrimning hali qirq yili bordir;, dedi. Chunki Odam u gapni yodidan chiqargandi. Shunda Azroil: B«Bu qirq yilni Dovudga bagb'eshlading;, dedi farishtalar bunga guvohlik berdilar. Odam dunyodan rixlat qildi. Undan yetti yil keyin Havvo vafot edi.

Jabroil Odamga jannatdan kafan keltirdi. Shisga B«Otangni yuvgil!; dedi. Shis uni yuvdi, kafanga oK>radi. Keyin Jabroilga qarab,

B«Namoz oK»qigil!; degandli u B«Namozni sen oK»qigil, halifa (oK»rinbosar) sensan!; dedi. Sababi ortiq boK»lsin Deya toK»rt takbir bilan namoz oK»qidi. Shundan keyin kafan oK»ramoq, namoz oK»qimoq, goK»rga koK»mmoq qiyomatga qadar sunnat boK»lib qoldi.

Odam alayhissalomdan keyin qirq besh yil oK»tgach Shis alayhissalomga paygʻBambarlik tegdi. Ikki yuz yetmish yil odamlarni davat qildi va shundan keyin u ham vafot etdi.

Habarda kelurki, Shisdan keyin odamlar butga topinadigan boK»ldilar. Shariat soK»zini aytguvchi qolmadi, odamlar dindan qaytdilar. Hammalri johil boK»lib, Hudoga ibodat qilishni yoddan chiqardilar. Kunlardan birida masjidga Odam suratini yoK»ndilar va unga topina boshladilar. Har Kim oK»z holicha but yasab oldi: kimdir yogʻBochdan, kimdir toshdan, kimdir oltindan, yana kimdir kumushdan. Uch yuz yil shu taxlidda kun kechirdilar. Shundan soK»ng Olloh taolo Idris alayhissalomni paygʻBambar qilib yubordi.

Idris Alayhissalom Qissalari

Ziyoda dars oK»qiganlikdan otini Ahnud derdilar. Hayot chogʻBida eng birinch boK»lib kiyim tikib kiygan inson u edi. Har gal igna sanchishda tasbih aytur ediki, u barcha odamlarning toati qancha boK»lsa, shunchalik ibodat qilmoqqa bel bogʻB lanagdi.

Jamiki fparishtalar uning toatini koK»rib, lol qoldilar.

Farishtalardan biri Idrisni koK»rishlikni qoK»msar edi. Olamlarning aytishlaricha, u jon oluvchi farishta (Azroil alayhissalom) edi.

Olloh taolodan izn soK»radi. Kelib, Idrisni koK»rdi, Idris roK»za edi. OgbʻBiz ochar vaqt boK»lgach, jannatdan nasiba keldi.

- Kela, taom yegil! - dedi Idris.

- Yemasman, - dedi u. Idris uning farishta ekanligini bilmadi, u toK»rt kun birga tursa hamki, taom yemadi.

- Yur dalaga chiqaylik, koK»ngling ochilisin, -dedi Idris. Tashqariga chiqdilar, bir ekin ekdilar.

- Bu ekindan yeylik, - dedi farishta.

- Olloh haqqi, halol taomga chorladim, kelmading. Nega meni haromga chorlaysan? -

Undan yuz oK»girdilar. Bir uzumzorga keldilar.

- Uzum olib yeylik, boK»lmasa, -dedi farishta. Idris roK»yhushlik bermadi, undan nari ketdilar. Bir suruv qoK»yga duch keldilar.

Farishta Yana boyagi soK»zni aytdi, Idris ham oK»sha javobni soK»zladi. Shunda bildiki, sherigi odam emas edi.

- Sen odammisan, yo farishta? -dedi Idris.

- Farishtaman, seni qoK»msar edim, Olloh seni koK»rgani izn berdi.

- Bu karomatning hurmatidan meni oK»zing Bilan osmonga olib chiqqan, ajoyibotlarni koK»rayin, toatim yanada ortsin, -dedi Idris.

- Bu ishga erkim yoK»qdir, Ollohdan izn soK»rayin, - dedi farishta. Ruksat berildi, toK»rtinchi osmonga chiqdilar. Azroilni u yerda koK»rib:

- Ey jon oluvchi farishta, jon bermaklik achchiqligini eshitganman, jonimni olgil jon bemoqlik achchigʻBini koK»rib, toatimni Yana ham oshirayin, - dedi.

- Bu ish mening ixtiyorimda emas, Ollohdan izn soK»rayin, - dedi u. Ruksat boK»lgach, Idrisning jonini oldilar. Azroil jonni olgach, Olloh taologa yolvordi va tazarru bilan:

- Mening muhabbatim uchun Idrisni tiriltirgin! - dedi. Olloh taolo qudrati Bilan Idrisni tiriltirdi va Idris Azroilga dedi:

- Meni doK»zaxga kiritgil, qoK»rqinchli ogʻB bir azoblarni koK»rayin.

- Bu ish mening ixtiyorimda emas, - dedi Azroil va Ollohdan izn soK»radi. Idris doK»zaxga kirdi, uning uqubatlarini koK»rdi.

- Endi meni jannatga kiritsang, uning nematlarini koK»rsam, - dedi Idris.

- Bu ish mening ixtiyorimda emas, - dedi Azroil va Ollohdan Yana izn soK»radi. Ruksat boK»lgach, jannat eshigiga keldilar.

- Kirgil, shart shuki, qaytib chiqqil! - dedi Azroil. Idris bunga koK»ndi, jannatga kirdi, nematlarini koK»rgach, qaytib chiqishga unamadi. Shartga zid boK»lmasin, deb hiyla ishlatdi. OyogʻBidagi kovushini bir daraxt ostiga qoK»ydi, keyin chiqdi. SoK»ngra: B«Kovushimni unutibman-ku; deb oh urdi. Faryod qilib, yana jannatga qaytib kirdi. Azroil bir soat indamadi, ikki soat indamadi, keyin chorlagandi, chiqmadi.

- Nega chiqmayapsan? - dedi Azroil.

- Chiqdim, shartni bajardim, endi ikkinchi bor chiqmasman, - dedi Idris. Shunda Yana bir farishta kelib:

- Ey Idris, hali jannatga kiradigan vaqt boK»lgani yoK»q, - dedi.

- Menga vaqt boK»ldi, shuning uchunki, (Oyat) B«Har bir tirik jon oK»lim mazasini totib koK»rguvchidir; deyilganiga muvofiq men oK»lim topdim va (Oyat) B«Sizlarning har bittalaringiz, albatta, uning labiga kelguvchidirsizlar; deyilganiga koK»ra kirdim. Yana farmon borki, (Oyat) B«Ular ul yerdan chiqarilmaslar; hukmiga koK»ra endi bu yerdan chiqmasman, - dedi Idris.

Shunda jannat osmonidan bir ovoz eshitildi: (Oyat) B«Mening bandam toK»gʻBri aytadi, qoK»yinglar uni, Mening marhamatim Bilan jannatga dohil boK»lsin!;

Hozir Idris jannatda turar. Olimlar aytadilarki, B«Idris toK»rtinchi osmonda turar; Yana habarda kelishicha, toK»rt paygʻBambar hanuz tirikdir. Ikkisi (Iso va Idris) - osmonda, ikkisi (Xizir va Ilyos) - yerdalar. Ammo bu toK»rtovidan uchtasi oK»lgay, Idris esa oK»limgay. Shuning uchunki, bir marta oK»ldi, jannatda qoldi, to qiyomat kunigacha u yerda boK»lur.

Yana aytishlaricha, jannat xalqiga oK»lim yoK»qdir, doK»zax xalqiga ham. Shu bilan birgaularga boshqa tusga kirish va dahshatlar boK»lar. Yana Olloh bilguvchiroqdir.

Qobilning koK»zi ojiz oK»gʻBli bor edi. Ul oK»gʻBlining ham bir oK»gʻBli bor edi. U ham koK»r edi. Otasi bilan yetaklashib yurib, Qobilga duch kelishdi.

- Shu odam mening amakimni oK»ldirgan, -dedi bola otasiga Qobilni koK»rsatib. KoK»r oK»gʻBil tosh olib, Qobilni urib oK»ldirdi.

- Nega otangni oK»ldirding? - dedi bolasi shunda va bir tosh olib u ham otasini urib oK»ldirdi.

- Ilohi, biz Odamni yaratmasingdan ilgari aytganmidik B«Odam farzandlari ham Jin ibn al-Jin qavmi kabi qon toK»kadilar; deb - dedilar farishtalar bu holni koK»rgach.

- Odam farzandlarini malomat qilmangalar. Sizlar ham yer yuzida yashaganlaringda edi, ularga yaratilgan narsalar sizlarda ham boK»lganida edi, bunday demagan boK»laringiz! - degan farmon boK»ldi. Va yana farmon boK»ldiki, B«Ey farishtalar, sizlarning qaysilaringiz olimroq va zohidroq boK»lsa, oK»shani keltiring!;

Uch farishtani tanladilar: birini Uzzo derdilar, birini esa Uzoyo Yana birini Axosil deb atardilar. Olloh taolo ulardan shaxvatni

paydo qildi va ulardan birini shaxvatdan holi etib avvalgi holiga qaytardi. Ikkisini esa yerda qoldirdi. B«Dunyoga boring, menga toat qiling, gunohdan qoching, odamlar orasida adolat bilan hukm qiling, zulm qilmang, zino qilmang, qon toK»kmang, aroq ichman, hiyonat qilmang! Kunduzlari shu ish bilan mashgubul boK»ling, kechasi osmonga chiqing! Tong otguncha menga ibodat qiling!; Ularning qoK»llarida uzuklari bor edi.

Bir kuni bir Xotin eri bilan tortishib qolib, er-xotin Uzzoning oldiga keldilar. U Xotin chiroyli edi, unga koK»zi tushgan Uzzoda ayolga nisbatan mayl uygubondi.

- Ey xotin, sen adashgansan, men bilan birga boK»lsang, sening istagingga hukm qilaman, - dedi Uzzo. Xotin rozi boK»ldi, Eri bundan ogoh boK»lib, bu yerdan ketdilarva Uzoyoning oldiga bordilar. U ham yuqoridagiday istak qildi. Xotin rozi boK»ldi.

Hilvat joyga keldilar.

- Uch ishdan birini qilsangiz, sizga boK»ysunarman, - dedi Xotin hilvatga kelgach, farishtalarga shart qoK»yib. - Shartim shuki, Yo erimni oK»ldirasiz, yo aroq ichasiz, yo butga sajda qilib, qoK»lingizdagi uzukni menga berasiz.

Har ikki farishta mulohazaga berildi: B«Hammasi gunoh ishlar, uzukni berar boK»lsak osmonga chiqa olamaymiz, odam oK»ldirishdan ulugub gunoh yoK»q, aroq ichishda gunoh ozroq; deb kelishdilar-da aroq ichdilar. Mast boK»ldilaro, ayolning erini oK»ldirdilar, zino qildilar, Xotin esa uzukni olib qoK»ydi, uzuk tufayli osmonga koK»tarildi. Farishtalarga farmon boK»ldi, ular xotinni urdilar, pokiza boK»ldi. Ayolning ismi arab tilida Zahro edi, forsiycha Nohid, ibriycha Biduxit, turkiycha Saqit edi. Farishtalarga amr boK»ldi, osmonning qopqogubini ochdilar. Alarga deyildiki: B«Olim va zohidlaringizga bir boqing!; Hammalari tavba qildilar: B«Iloho, Sen bizdan bilguvchiroqdiansan!;

Uzzo va Uzoyo kayflari tarqagach koK»rdilarki, qoK»llari qonli edi, oK»zlari zino qilgandilar, aroq ichgandilar, uzuklari qoK»llaridan guboyib boK»lgandi. Ular oK»kindilar, yigubladilar:

- Endi Ollohning oldida yuzimiz shuvut boK»ldi. Parvardigorimiz bizni besh narsadan qaytargandi, ammo biz qon toK»kdik, zilm qildik, zino qildik, aroq ichdik, hamma taqiqni buzdik, -dedilar. SoK»ngra Odam farzandlariga iztihfor qila boshladilar. Shungacha ular istigubfor aytmagandilar.

- Biz hali osmonda ekanimizda bir bandaning ibodatlarini osmonga chiqargandi. Hamma yer xalqining ibodatlarini uning toati oldida lol edi. U Kim boK»lgbubvsidir? - deb savol qildilar ular. Farishtalar uning Idris ekanini anglagach oldiga bordilar.

- Bizni shafolat qilgil, Olloh gunohimizni kechirsin! - deb iltijo qildilar. Idris duo qildi. Farmon keldi: B«Ey Idris, ulardan soK»ragil, dunyo azobini ihtiyor qilarmisiz yo oxirat azobinimi?;

Idris bu soK»zni bayon qilgach, ular: B«Ey Idris, qaysi birini ihtiyor qilaylik, aytib bergil?; dedilar. Shunda Idris: B«Oxirat azobi abadiydir, Dune azobini tanlang!; dedi. Ular dunyo azobini ihtiyor etdilar. Shunda Jabroil alayhissalom ularni Bobil qudugubiga olib keldi. Qil bilan tovonlaridan osdi va peshin namozidan keyin to kechquringi shafaq guboyib boK»lguncha qiynay boshladi. Bazilar aytadilarki, tong otguncha ertagi qiynoqlarga hozirlik koK»rdilar. Quduq ichida tovonlaridan osilgan holatda koK»rildi. Yer yuzidagi jamiki, iflos va badboK»y narsalar tutun boK»lib burinlariga kirardi. Yana bir rivoyatda aytilishicha, Ibrohim an-Nafafiy peshin namozini kechroq oK»qir edi. Sababini soK»raganlarida B«Ularga azob yengilroq; boK»lsin deb shunday qilarman, deya javob berdi.

Yana deydilarki, bir yil davomida ularning zino qilgan vaqti kirdi deguncha birj odu oK»rgatuvchi kimsa tun qorongubusida u yerda turib olib, farishtalar nomidan soK»z soK»zlardi. Ular B«Buni oK»rganmoqlik osondir, uni ishlatish esa kufr ishdir; der edilar. Bunga rozi boK»lmasa aytardilarki: B«Biyobonga chiqqin-da, koK»rganlaringni aytgil!; Biyobonga borib, soK»zladilar, ogubizlaridan bir oq kabutar uchib chiqardi. SoK»ngra boK»lgan hodisani qaytib kelib soK»zlab berardilar.

- Oq kabutar sening imoning edi, sen undan ayrilding, endi sehr joduni oK»rganarsan, dedilar ular bunga izoh berarkan.

Malum boK»ladiki, Kim sehr-joduni oK»rgansa, yana uning yordamida amallarni qilsa, Olloh taologa kofir boK»lar ekan.

Shundan keyin ulardan bu quduqqa keyinchalik Yusuv (a) tashlanadi, farishtalik ismlarik yetkazilib, Xorut va Morut degan ismni berdilar.

Nuh Nabiy Alayhissalom Qissasi

Nuh nabiy ibn Malik ibn Idrisdir. Onasining oti Shamxo binti Anursh edi. Nuhdan Odamga qadar oK»n ota oK»tdilar, hammalari musulmon boK»lgandilar. Asl ismi Yashkir edi, koK»p nola chekib yigublaganlari uchun nuh deb ataldi. Aytishlaricha, uning nolalariga sabab shu edi:

Kunlardan bir kun Iblis dedi:

- Ey Nuh, menga sherik qilding. Agar sheriklarim, qoK»ldoshlarim, askarlarim yigubilib kelsa, bu yerga sigubmas edilar.

- Sherik qilganim nimadir? - soK»radi Nuh.

- Sen duo qilganding, qavming halok boK»ldi. Hammalari jahannam ichra menga qoK»ldosh boK»ldilar. Sabr qilganingda bazilari imon keltirardi, shu afzal edi, - dedi Iblis.

- Ey koshik, koshki sabr qilgan boK»lganimda bazilari musulmon boK»lardi, menga bunday tana tegmas edi, - Deya Nuh tunu kun nola qildi.

Hikoyat qilarlarki, Nuh alayhissalom Mashriqdan Magubribga barcha haloyiqqa paygubambar edi. Bir qari (qoK»l uchidan tirsakka boK»lgan oK»lchov birligi) ham yer odamlardan holi emas edi. Bir keksaning oK»rnicha yerdan uch yuz botmon bugubdoy unardi, yuz botmon bugubdoy esa bir yillik ochuqa boK»lardi. Yana Mashriqdan Magubribga qadar uylarning tomlari bir-biriga tutash Ediki, tomma-tom yuyursa boK»lardi. Yer yuzida ziroat qiladigan yer qolmagach, yilqilarga tuproq ortib, baland togublar ustiga yoyib dehqonlik qilardilar.

Hikoyatda kelurki, Mashriqdan Magubribgacha qaysi joga boK»lmasin tayoq tashlansa odamlarning boshiga tushardi. Nuh zamonidagichalik obodonlik qiyomatga qadar boK»lmas. Osha paytda Ollohni bir deb biluvchilar boK»lmadi.

Aytishlaricha, bir qancha vaqt oK»tgach, Jabroil alayhissalom paygubambarlik olib kelganida Nuh aytdi:

- Olam juda kengdir, kofirlar boK»lsa haddan ziyod. Men qaerga borib, Ollohning birligini bildirayin?

- Ey Nuh, aytmoq sendan, eshitmoq mendan! Degan xitob keldi.

Shundan soK»ng Nuh iymonga dvat qildi:

- Ollohning yagonaligiga iymon keklitiring, mening paygubambarlarimga iqrar boK»ling! - Bu davatni shamol Mashriqdan Magubribga qadar eltid.

Kofirlar Nuhni ura boshladilar. Shu qadar urdilarki, suyaklari sindi, siniq suyaklari teri ichidan behad darajada qaqshardi, chidash qiyin edi. Yotsa, kechasi bilan Olloh taolo unga shifo berur edi. Kun sayin Jabroil alayhissalom kelib: B«Ey Nuh, borgil,

kofirlarga aytginkiB ;La ilaha illallohu Nuhun rasulillohiB«B desinlar!; deb farmon keltirardi. U borib aytardi, ular boK»lsa urardilar.

Ilohi tunu kun sening farmoningni yetkazdim, tinglamadilar. Ochiq aytdim, eshitmadilar, mahfiy aytdim, qabul qilmadilar (Oyat) B«Ey Parvardigorim, men qavmimni kecha-yu kunduz davt qildim, lekin mening chaqirishim ularning nafratlarinigina ziyoda qildi;,-dedi Nuh.

Ellik kam ming yil davt qildi, sakson kishi iymon keltirib, musulmon boK»ldilar, yarmi erkaklar va yarmi xotinlar edi. Ulardan boshqa hech Kim musulmon boK»lmadi. Kun sayin mashaqqatlari ziyoda boK»ldi. Nuhning xotini ham kofir edi.

Bir kuni bir qariya oK»gB«lini yetaklab, Nuhning qoshiga keldi. Qariya Nuhning yuziga tupurdi, haqorat qildi va oK»gB«lga vasiyat qildi:

- Bu Nuh telbadir. Otalarimiz buni soK»zlarini eshitmadilar. Bugun men qanday ishni qilgan boK»lsam, bundan keyin sen ham shunday ishni qilgaysan.

Uning soK»zini eshitib, qilmishini koK»rib, Nuhning umidi uzildi, koK»ngli ogB«ridi, duo qildi: B«parvardigoro, yer yuzida birorta kofirni qoldirmagin;. Shundan soK»ng Olloh taolo qirg yilgacha yomgB«ir yogB«dirmadi, yerdan oK»simlik undirmadi, ayollar farzand tugB«madilar, chorva hayvonlari halok boK»ldi, buloq va jilgB«lalar quridi.

Habarlarda keladiki, Avj ibn Unuq toK»fonda halok boK»lmagandi. Negaki, u daryolardan emasdi. Dayyor - xotinlik, uy-joylik deganidir. Avjning esa uyi ham, xotini ham yoK»q edi. Dengizlarning narigi yogB«hida turardi, toK»fon suvi uning tizzasiga ham kelmagandi.

Oradan vaqt oK»tib Nuhga xitob keldi:

- Duoingni ijobit qildim. Borgil chinor daraxti ekkil!

Nuh daraxt ekdi, qirg yilda uch daraxt yetildi. Daraxtni kesdi-yu, uni kerakli joyga keltira olmadi. Shunda Avjni chorladilaro, u daraxtni sudrab keltirdi. Jabroil Nuhga talim berdi, daraxtni bolta Bilan chopdilar. Ordakning suv ustida yurganini koK»rsatib, oK»rgatdilar, unga oK»xshatib kema yoK»na boshladilar. Kofirlar buni koK»rib mashara qilar edilar: (Oyat)

- B«Sen paygB«ambar eding, endi duradgor boK»lib qolding!; Buni nima qilmoqchisan oK»zi?!

- Kema qilyapman, unga minib, suv ustida suzarman,dedi Nuh ularning soK»rogB«iga javoban.

- Egar yoK»narsanmu, avval eshak olgil! - deb yana kuldilar. (Oyat) B«Qachon uning yonidan qavmning raislari oK»tsa, uni masxara qilar edilar;.

- Nuh dedi: B«Oyat; B«Agar sizlar bizni masxara qilsalaringiz, bizlar ham sizlar kabi masxara qilamiz. Juda ham tezda bilasizlar (Kim haq ekanligini);.

- ToK»fon vadasi qachon boK»lur? - soK»radi Nuh.

- Qachonki, tandiring ichidan suv chiqsa, balki azob kelgan turur, - degan xitob keldi.

Nuhning toK»rt oK»gB«li bor edi: Som, Xom, Yofas va Kanon ismlik. Uch oK»gB«li musulmon edi, Kanon esa kofir edi.

Kema yoK»ndilar - boK»yi uch yuz qari, eni ikki yuz qari edi. Bazilarning aytishlaricha, kema uzunligi ming ikki yuz qari, balanligi olti yuz qari, eni ham olti yuz qari edi (qari - bir tirsak uzunligicha). Bir yuz yigirma toK»rt ming temir bogB«lalar qildilar. Har bir bogB«lning ustida bir paygB«ambarning oti bitilgandi. Iblis B«Muhammad rasululloh; kalimasi bitilgan bogB«ni oK»gB«irladi.

Nuh qancha qidirsam ham topolmadi. Jabroil kelib habar qildi, soK»ngra B«BogB«ni Nuhga bergil!; desa, B«Olmadim!; deb qasam ichdi. Jabroilning achchigB«i kelib, kema yogB«hochini olib boshiga bir urgandi, boshi-koK»zi qonga boK»yaldi. QoK»rqqanidan bogB«ni topib berdi.

Kema bitdi, u uch qavat edi (birinchi qavatida chorva hayvonlari, ikkinchisida Nuh qavmi Bilan, uchuinchisida qushu qurtlar joy olgandi). Kema birgach, Nuhning kofir xotini non pishirayotgan chogB«da tandir ichidan suv chiqdi. U kelib Nuhga habar qildi. Nuh oK»sha sakson kishi Bilan kemaga chiqdi. Shunda farmon keldi: (Oyat) B«Mindir kemaga har xil jonivorlardan bir er va bir urgB«hochisini va ahlingni ham. Yana oK»gB«lonlaringni ham chiqargil!;

- Iloho, uchadigan, chopqir jonivorlarni qanday qilib tutayin, - dedi Nuh.

Shundan soK»ng olloh qudrati Bilan suv yuziga hamma jonivorlar yigB«ildi, har biridan bir erkak, bir urgB«hochini tutib, kemaga chiqardilar. OgB«li Kanonni ham kemaga chiqarmoqchi boK»lgandi, yorligB« keldi: B«Chiqarmagil, u kofirdir!;

- Iloho, ahlingni chiqargil, deb aytgan eding-ku? -soK»radi Nuh.

- U sening ahlingdan emas! - degan xitob keldi.

- Ey kanon, musulmon boK»lgil, kemaga kirgil, toK»fon suvi halok qilgB«usidir, - dedi Nuh.

- Men baland togB«larga sigB«inarman, TogB«larni meni suvdan qutqargay, - dedi Kanon.

- Bugun Ollohdan boshqa azobdan saqlaguvchi hech kim yoK»qdir, - dedi Nuh. - Hudoning rahmatiga sazovor boK»lgan odamgina omon qoladi.

Shu paytda suv keldi, halok qilgudek boK»lib, Kanon togB« tepasiga qarab qochdi. Suv koK»tarila borib oyogB«iga yetdi.

Kananning bir oK»gB«li bor edi, suvdan qutilmoqchi boK»lib, uni oyogB«i ostiga olib ustiga chiqdi, bolasi oK»ldi, sal oK»tmay oK»zi ham halok boK»ldi, imonsiz ketdi.

Aytishlaricha, kemaga eng avval qaldirgB«hoch kirdi, eng keyinida kirgan jonivor eshak boK»ldi. Eshakni sudradilar, sira kemaga kirmadi, negaki shayton uning dumidan tortib turgandi.

- Shayton mangan boK»lsa hamki kirgil! - dedi nuh.

Yana aytishlaricha, Nuh taysallanib turgan eshakka qarab: B«Kirgil, ey malun!; degan edi, Iblis maolun eshakning dumidan ushlagan holda kemaga chiqdi. Shaytonni kema ichida koK»rgan Nuh:

Sen kimning farmoni bilan kemaga chiqding? -*dedi.

Sening soK»zing, sening farmoning Bilan chiqdim, - dedi Shayton.

Seni kirgil, deb qachon aytdim? - taajublendi Nuh.

B«Kirgil, ey malun!; deding, malun mendirman, eshak emas, - dedi Iblis.

Molik ibn Sulaymon al-Xaraviy rahmatullohi alayh aytarki, Nuh paygB«ambar ilon va chayonni B«Sizdan odamga zarar tegar;., deb kemaga chiqarmadi. Shunda ular:

Kimki sening otingni aytsa, unga zarar tegdirmaymiz, - dedilar.

Deydilarki, Kim ilon va chayondan qoK»rqa (Oyat) B«Salom boK»lsin Nuh paygB«ambarga ahli odam ichida. Albatta, biz yaxshi amal qilguvchilarni Yana shundoq mukofotlaymiz, Haqiqatda u bizning moK»min bandalarimizdan edi;., oyatini oK»qib

yotsin.

Iloho, arslon sigir bilan, boK»ri qoK»y bilan, mushuk kabutar bilan dushmanligb»ini bilarman, ularni nima qilayin, - dedi Nuh.

Hamma narsalarni chiqarib boK»lgach farmon keldi:

Odamning suyaklarini keltirgil, kemaga chiqargil, unga azob suvi tegmasin!

Hazrat Odamning jasadini keltrib kemaga qoK»ydilar. Kemaning br tarafida erkaklar, bir tarafida esa ayollar joy olgandilar,

Odamning jasaki ular orasida parda boK»ldi.

Yana bir rivoyatda Judi togb»iga qoK»ydilar derlar, ammo eti va terisi Sarandibda, suyaklari Jiduda turar.

Qachonki suv kema qirgb»ogb»iga kelganda Nuh necha bor urindi, lekin kema yurmadi. Shunja Jabroil aytdiki: B«Ey Nuh, toK»rt joyga toK»rt koK»zni nomlab joylashtirgin!;

Shunday qilganda kema yurdi. Aytishlaricha bir koK»zni Otik, ikkinchisini Umar, uchinchisini Usmon, toK»rtinchisini Ali deb nomlagandi. (Oyat) B«U kema suzar edi koK»z oldimizda, toki mukofot boK»lsin yolgb»onchisan deyilgan odamga (yani Nuh paygb»ambarga);

Nuh alayhissalom Iroqdan chiqib Makkaga bordi, Kabatullohni yetti bor tavof qildi. Undan Magb»ribga, soK»ngra Mashriqqa bordi. Rajab oyining uchunchi kuni kemaga chiqdi, olti oy kemada suzdi.

ToK»fon chogb»i qirq kecha-kunduz yogb»n yogb»di, yerdan ham suv chiqdi. (Oyat) B«Osmon eshiklarini quyib oqadigan suvga ochib tashladik va yerda chashmalarni oqizib qoK»ydik;

Aytadilarki, Nuhga paygb»ambarlik kelganda yuz yoshda edi. ToK»qqiz yuz ellik yil odamlarni davat qildi. Yana bir rivoyatda toK»fongacha toK»rt yuz yoshda edi, undan keyin uch yuz ellik yil umr koK»rdi, deyidilar. Hammasi ming yetti yuz yil boK»ladi.

Aytadilarki, qirq kecha-kunduz yogb»n yogb»di, har bir qatrasini tegirmon toshidek kelardi. Dunyoning eng baland togb»ini ustiga ham qirq qari suv bosdi. Kemadagi sakson kishidan tashqari yer yuzida birorta ham odam qolmadi, hammasi oK»tdi.

Habar kelarki, ilgari uch narsa yoK»q edi, ular kemada, dengiz ustida paydo boK»ldi: biri mushuk, ikkinchisi sichqon paydo boK»lib kemani teshdi, uchinchisi toK»ngb»iz. Farmon boK»ldi, Nuh arslonning boshini siladi, burnidan ikkita mushuk chiqdi va u sichqonni yedi.

Yana aytadilarki, sichqon kemani teshganda odamlarda suvga gb»arq boK»lish qoK»rqinchi uygb»ondi, suv ichida esa sira teshikni berkitib boK»lmadi.

Shunda Nuh aytdiki:

Kimki bu teshikni berkitisa, nima tilagi boK»lsa bergayman.

Men teshikni berkitayin, suv kirish toK»xtagach, kemadagi suvlarni chiqarib tashlangan, - dedi ilon soK»ng soK»radi, - menga nima berarsan?

Nima istaysan? - dedi Nuh.

Qaysi goK»sht totli boK»lsa, oK»shani bergil, - dedi Ilon.

Nuh qabul qildi, Ilon suvga kirib teshikni berkitdi, oK»sha joyda kulcha boK»lib yotdi, suv kirishi toK»xtadi. Kema ichidagi suvni tashqariga chiqarib tashladilar, gb»arq boK»lish qoK»rqinchi barham topdi.

Kemadan chiqqanlaridan keyin ilon kelib, Nuhdan vada qilingan goK»shtni talab qildi.

- Hamma jonivorlar kemadan chiqdi, tarqalib ketdilar, goK»shtni qanday toparmiz? - dedi Nuh. Ilon koK»p siqildi, shunda Nuh chivinga amr qildi:

- Borgil, yer yuzidagi goK»shtlarni totib koK»rgil, totlisini Ilonga bermiz.

Chivin ketdi, ammo ancha hayallab qoldi. Ilon esa tiqilinch qilardi. Nuh hijolatda qolgandi, qaldirgb»ochni chivinni topib kelish uchun joK»natdi.

- Nega kech qolding?- dedi Qaldirgb»och, Chivinni qidirib topgach.

- Yer yuzi keng ekan, shu bois kech qoldim, - dedi Chivin.

- GoK»shtlarni totib koK»rdingmi? Qaysi goK»sht totlik ekan? - soK»radi Qaldirgb»och.

- Hamma goK»shtlarning eng totlisi odamlarning goK»shti ekan, - dedi Chivin.

- Osha goK»shtning mazasi hali-yam ogb»ezimda turgandir. Ogb»ezingni ochgin, men ham bir hidlayin, - dedi Qaldirgb»och.

Ogb»ezini ochgandi Qaldirgb»och uni hidlamoqchi boK»lib, tumshugb»i bilan Chivinning tilini kesib oldi. Oshal kundan beri Chivin tilsiz qoldi.

Ikkovlari Nuh paygb»ambarga keldilar. Chivin harchand harakat qilsada soK»zlayolmas edi. Uning soK»ziga hech Kim tushuna olmasdi.

- Unga nima boK»ldi, nechuk soK»zlayolmas? - deb soK»radi Qaldirgb»ochdan.

- Men Bilan soK»zlashganda baqaning goK»shti shirin ekan, deb aytgandi. Kech qolganidan hijolatda boK»lib, soK»zlayolmay qoldi, - dedi Qaldirgb»och.

Nuh alayhissalom baqa goK»shtini ilonga berdi. Agar qaldirgb»och oK»sha kunda shunchalik ezgulik qilmaganda edi, bugun biz hamma odamlar ilonga yem boK»lardik.

Yana maqsadga kelamiz: Nuh alayhissalom kemadagilarga aytgan edi:

- Juftlaringizga yaqinlashmang, bolalar tugb»ilsa, kemaga sigb»may gb»olurmiz, - deb.

Hech kim juftiga qovushmas edi. Ammo mushuk koK»rdiki, it jufti Bilan qovushdi. Kelib Nuhga aytgandi, lekin It tondi. Bundan mushukning achchigb»i chiqdi, hijolatlik boK»ldi. Bir qancha vaqt oK»tgach, Mushuk Yana koK»rdiki, It jufti bilan qovushayotgandi.

- Iloho, bu It sening paygb»ambarangga yolgb»on soK»zlaydi, aybdan tonardi. Qudrating bilan uni shu holda tutgil, men borib Nuhga habar qilayinki, u kelib koK»zi bilan koK»rsin, - deya Mushuk Ollohga munojat etdi.

Olloh uning duosini ijobat qildi, It to Nuh kelib koK»rguncha oK»sha holda qoldi, juda uyatli boK»ldi. Bugunga qadar bu ish Itga meros boK»lib qoldi. It ham duo qildi:

- Meni Nuhga uyatligb»i qildi. Hudoyo, buni ham rasvo qilgb»il!

Olloh taolo Itning tilagini ravo qilmadi. Ammo mushuklar qachonki juftlariga hojati tushsa, shu qadar ovoz chiqaradilarki, hamma jonzodlar habardor boK»lar. Bundan malum boK»ladiki, Kim birovning aybini ochsa, oK»zi ham oK»shanday aybga muhtalo boK»lgb»buvsidir.

Kemada odamlar va jonzotlarning axlatlari koK»payib ketdiki, bu behad tashvish tugb»dirdi. Farmon boK»ldiki: B«Nuh layhissalom urgb»ochni tuyaning orqasini silasin!; Silagan edi, tuya dumini qimirlatdi va orqasidan toK»ngb»iz chiqdi. U hamma

najosatlarini yedi. B«Bu kun toK»ngv Biz goK»shtining harom boK»lmogv Biga sabab oK»shadir;, deydilar.

Olti oy oK»tgach avjga farmon boK»ldi:

- Kemani sudragil!

Kemaning quyruv Bidan tutib sudramoqlikka biror kimsaning quvvati yetmas edi. Avjni shu sabadan ham Olloh taolo halok etmadi. Shundan keyin farmon boK»ldi: (Oyat) Va hukm Ilohi tomonidan aytilidiki, B«Ey yer, suvingni yut!; va B«Ey osmon, yogv Bishingni toK»xtat!; Osmon yogv Bishdan toK»xtadi, suvlar yer yuzidan quridi. Malumki, yer yumaloqdir, atrofida togv Blar turar. Suv toK»rt tarafdin Kof togv Biga kelib toK»xtadi, keyin pastlay boshladi. Yerning atrofii muhit daryosi boK»ldi. Muhitdan muhitga ulangan suvlar dengiz boK»ldi. Yer yuzasidagi togv Blar, chuqurlar, koK»llar hammasi toK»fon suvi Bilan buzilib, izdan chiqdi. Dengizlar suvi achib, sasib odamlar oK»lib ketdilar.

Togv Blargacha xitob keldi:

- Men Nuhning kemasini togv Blarda turgizgayman!

Hamma togv Blar bosh koK»tardilar, zora kema bizda turgay, deya. Judiy togv Bi hamma togv Blardan past edi. U hokisorlik Bilan B«Menga buk aromat qaydan ham tegishli boK»lsin;, deya oK»zini past tutdi. Olloh taolo uni ihtiyor etdi, kema unda turmoq uchun pastlay boshladi.

- yer yuzida qancha miqdorda suv qoldi, yerning qancha miqdori ochildi? Buning habarini menga kim keltiradi? - dedi Nuh alayhissalom.

- Men borayin, - dedi qoraqargv Ba.

- Unga Kim kafillik bergay? - dedi Nuh.

Erkak tovuq kafil boK»ldi, Qargv Ba yoK»lga tushdi. KoK»rsaki, yerning betida oK»liklar koK»p ekan, uni yemakka andarmon boK»lib, kech qoldi. HoK»roz vaqt boK»lganini Qargv Baga bildirmoq uchun kemandin tomiga chiqib, qanot qoqib chorlay boshladi. Qargv Ba esa kelavermadi. Nuh alayhissalom HoK»rozni ushlab qoldi. Shu bois tovuqlar uchmaydigan boK»lib qoldilar, odamlar Bilan birga qoldilar. Aytadilarki, kafolatning boshi malomatdir, oK»rtasi oK»kinchdir, oxiri esa tovondir. Kim ishonmasa, sinab koK»rsin. Nuh alayhissalom Qargv Bani duo qildi, Olloh taolo uni ijobat qildi. Qargv Baning umri qattiq mashaqqatda, havotirda oxir boK»lar, chunki u yoK»ldin qaytmishda oK»ngnu soK»lga boqqani uchun.

Nuh alayhissalom kabutarini joK»natdi:

- Tezda habar keltirgil! - dedi

YoK»lga tushdi. Borib koK»rsa, yer koK»rindi, u soyga qoK»nganda oyogv Bi balchiq boK»ldi. Shu zahotiyoy qaytib kelib, oyogv Bida balchiqni koK»rsatdi.

Osha balchiq oyogv Bida tuklarga aylandi. Shu bois oyogv Bi tukliklar uning naslidin boK»lar. Yana bir rivoyatda, Kabutar suvi qurigan joyga qoK»nganda suv sassiq boK»lgani uchun, oyogv Bi qizil boK»ldi, derlar.

Kabutar qaytishda zaytun daraxtining yaprogv Bini tumshugv Biga olib kelib, Nuhga koK»rgazgach, paygv Bambar uni ezgu duo qildi:

- Odamlar senga mehribon boK»lib, uylaridan joy bersinlar!

- Yana bir iltimosim bor, - dedi Kabutar. Nuh duo qildi, Olloh taolo ijobat etdi.

(Oyat) B«Ey Nuh, biz tomondan boK»lgan salomatlik ila tush!; degan farmon boK»ldi. Nuh qirq er va qirq Xotin bilan kemadan tushdi va Shom viloyatida dengiz boK»yida bir qishloq qurdilar. Uni B«Qaryat ul-samonina; deb atadilar. Olti oy suv ichda turganlarida shamol kelmagandi. ToK»satdan shamol keldiki, bu ularga yoqmadi, kasal boK»ldilar. Oqibatda hammalari oK»lib, yetti kishigana qoldilar. Nuhning oK»zi uch oK»gv Bli va uch kelinidan boshqa biror kishi qolmadi. Bugun kelib odamlarning yovuzlari, yaxshilari, moK»minlari, kofirlari - hammasi Nuhning arzandlaridan boK»lar. Kata oK»gv Bini Som, oK»rtanchasini Hom, uchinchisini Yofas der edilar.

Bir kuni Nuh uxlayotgandi, shamol kelib etagini koK»tardi. Shunda uning uyat joyi ochilib qoldi. Uni koK»rgan Hom kuldi, Som esa uni malomat qildi, Yofas kelib toK»ni Bilan yopib qoK»ydi. Olloh taolo bu shimlikning yomonligi tufayli Homning pushtikamaridagi urugv Blarini qora qildi. Uyalganidan xotining qoK»lidin tutib, dengiz qirgv Bogv Bida qamishdan uy qilib, yashay boshladi. Shunday qilib, hindular, habashlar, zangilar - hammasi uning urugv Bidan boK»ldilar.

Arablar va Ajamlarning otasi Som boK»ldi. Homni Hindistonga (hindular yurti demoqchi), Somni arab va ajam viloyatlariga joK»natdi. Yofas esa Turkiston viloyatlariga keldi. Hamma turkiy xalqlar uning urugv Bidan tarqaldi. Shu boisdan turklar aziz va mukarra mboK»ldilar. Bu soK»zlar Abu Ishoq Nishopuriy jam qilgan B«Qissasi al-anbiyo;da bitilgandir. Boshqa olamlarning aytishlaricha, Yajun va Majun ham Yofas urugv Bidan chiqar. Kab rivoyatiga koK»ra, Odamoto uxlayotgan chogv Bda tush koK»radi. Nutfa yerga tomib, tuproqqa qorishadi. Olloh taolo undan Yajun va Majuni yaratdi. Shu bois bizlarga ota tarafdin bogv Blanib, qarindosh boK»lar. Havvo ona tarafdin bogv Blanmas, oK»gay boK»larlar. Abdulloh ibn Abbas (Olloh undan rozi boK»lsin): B«Odam farzandlari oK»n hissadir, uning toK»qqiz hissasi Yajun va Majun, bir hissasi jamiki odamlardir;, degan.

HIKOYAT. Nuhning bir qizi bor edi. Bir odam soK»radi, bermoqchi boK»ldi. Yaan birov soK»rab kelgandi, unga ham bermoqni ihtiyor qildi. Tagv Bin birov soK»radi, unga ham berishga rozi boK»ldi. ToK»rtinchi birov ham soK»rab keldi, uni ham koK»ngli tiladi. Hammalri qizni olib ketgani bir vaqtda kelib qoldilar, shunda Nuh alayhissalom qaygv Buga botdi. Uyida bir qanjiq iti va urgv Bochi eshagi bor edi. Ollohning qudrati Bilan ikkalasi ham qizlarga aylandilar. Parvardigor jannatdan bir hurni chiqardi. Ularning hammalri bir xil suratlik Ediki, u oK»z qizi qaysiligini ham taniy olmay qoldi.

Oradan bir qancha vaqt oK»tib, u qizlarini koK»rgani keldi.

- Jufting bilan qanday yashayapsizlar? - dedi bir kuyoviga.

- Yaxshi yashayapmiz, ammo bir aybi bor - hech narsa yemas va ichmas, - dedi kuyovi. Nuh bildiki bu hur ekan.

- Jufting Bilan qandaysizlar? - dedi ikkinchi kuyovi oldiga kelib.

- Qanjiqqa oK»xshab ketarkan, - dedi kuyovi. Bildiki bui t ekan.

- Jufting Bilan murosalarining qalay? - deb soK»radi uchinchi kuyovidan.

- Yeydi, ichadi, eshakday choK»zil yotgani yotgan, - dedi kuyovi. U bildiki bu eshak ekan.

- Jufting Bilan qanday yasharsizlar? - soK»radi toK»rtinchi kuyovidan.

- Men undan behad hursandman, u paygv Bambarzodalardan ekan, - dedi kuyovi. Nuh alayhissalom u oK»zining qizi ekanligini bildi va olib borgan hodyasini unga sovgv Ba qildi.

Habarda kelarki, Nuhning umri oxirlab qolgach, bir kuni Jabroil alayhissalom keldi va unga:

- Ey Nuh, paygv Bambarlar ichida sening umring uzunroq boK»ldi. Dunyoni qanday tasavvur etding?

- Dunyoni ikki eshikli saroydek bildim. Bir eshikdan kirib, ikkinchisidan chiqarman, - dedi Nuh.

Aytishlaricha, Nuhga yuz yoshlarida paygʻv Hambarlik keldi. Ellik yili kam ming yili odamlarni davat qildi. ToK»fondan keyin uch yuz ellik yil yashadi. Yana aytadilarki, Odamatodan toK»fonga qadar ikki ming ikki yuz yil vaqt oK»tgandi. Shundan keyin Nuh vafot etdi. Odamlar uch yuz yil Nuhning hariatiga amal qildilar. SoK»ngra hammalari kofir boK»ldilar, shariatni bayon qiluvchi qolmadi. Uch yuz yildan keyin odamlarga Hud paygʻv Hambari yuborildi.

Avj Ibn Unuq Qissasi

Unuq Odanning qizi boK»lib, Avj uning oK»gʻb ʻli edi. BoK»yi nihoyatda uzun edi. ToK»fonda gshu boisdan ham haolk boK»lmadiki, suv uning tizzasigacha chiqdi xolos. U togʻ ʻlar ustiga oK»tirib, dengizga qoK»lini tiqib, baliq ushlardi va uni quyoshga tutib, pishirib yeyardi. Hamiyatlik edi, behad sadoqatli edi. Katta yoshli xotin va bir qizni oldi. Qizni baland bir toshning ustiga, odamlar koK»rmaydigan joyga qoK»ydi. Qiz ulgʻv ʻaygach u bir joyga ketdi. Qiz togʻ ʻning bir chetiga kelagida, koK»zi bir yigitga tushdi, unga oshiq boK»ldi. Yigit ham unga koK»ngil qoK»ydi. Qovushmoqlikka imkon topmadilar. Yigit bir boK»rining oldigma kelib dardini aytdi:

- Bir usta topib, oK»zing sigʻv ʻadigan sandiq yoK»ndirgin, ogʻv ʻzini berkitsin, sen unga kirib olgin, - deb maslahat berdi boK»ri. Haligi odam sandiqni olib kelib, togʻ ʻ tagiga qoK»ydi. BoK»ri ham sandiq yonida oK»tirdi. Avj kelganida boK»ri yigʻv ʻlaganicha unga peshvoz chiqdi.

- Ey oK»gʻb ʻlim, sandiq ichida omonatim bor, uni senga qoldirayin, boshqalarga ishonmasman, - dedi.

Avj sandiqni olib xotini yoniga qoK»ydi-da, Yana bir joyga ketdi. Xotin sandiqning qulfini ochib, yigitni chiqarib oldi. Bir necha kun birga boK»ldilar. Avj qaytib kelib koK»rsaki, bir kimsa yerga tupirmish.

- Buni kim qildi, - deya soK»radi u.

- Men tupurdim, - dedi xotini.

- Yana bir tupirgin-chi! - dedi Avj. Xotini tupurganda unga oK»xshamadi.

- Hozir seni haqiqat gapdan boshqa gap qutqarmas, - dedi Avj jahli chiqib. Xotin qoK»rqanidan rostini aytdi. Avj yigitni sandiqdan chiqardi, xotini yoniga qoK»yib, boK»rini topib keldi. Yerga urib oK»ldirdi, ustidan yozildi, boK»ri najosat ostida qoldi. Rivoyat qilishlaricha, u qaysi eldian oK»pkalasa, bir oyogʻ ʻini qishloqning u chetiga, bir oyogʻ ʻini bu chetiga qoK»yarkan-da, qishloqning tepasiga yozilib, hamma odamlarni najosati ostida halok qilarkan.

HIKOYAT. Avj Muso alayhissalom davrigacha tirik yurgan edi. Musoning lashkari koK»rdiki, Avj toK»rt yigʻv ʻoch (bir yigʻv ʻoch taxminat 9 km keladigan masofa birligi) joyni band qilib turardi. Bir payt lashkar Bilan barobar keladigan bir togʻ ʻni boshi ustiga dast koK»tardi-yu odamlar ustiga bostirib qoK»ymoqchi boK»ldi. Shunda Olloh taolo sassiqpopishakka ilhom berdiki, u kelib Avjning boshi ustidan u togʻ ʻni teshib qoK»ygandi, togʻ ʻ uning boK»yniga halqa boK»lib qoldi. U Muso Bilan urusha olmadi. Shunda Musoga B«Urgil!; degan farmon boK»ldi. Musoning boK»yi oK»n ikki qari (tirsak) edi, tayogʻ ʻining uzunligi ham shuncha edi. Muso Yana oK»n ikki qari balandga sakrab, tayogʻ ʻi bilan urgandi, Avjning oshgʻv ʻiga tegdi va yerga quladi. Musoning qavmi uni yanha-yanha oK»ldirdilar.

Hud Alayhissalom Qissasi

Hud ibn Abdulloh ibn Riyoh ibn al-Julud ibn Od ibn Avaz ibn Iram ibn Som ibn Nuh alayhissalom deb atalar. Deydilarki, arablardan besh paygʻv Hambar chiqqandir: Hud, Solih, Shis, Ismoil va Muhammad alayhissalomlar.

Od - bazilarning aytishicha malikalarning oti, bazilarning fikricha qavmning nomi, yana bazilarning uqtirishicha elning nomi va yana birovlarining takidlashicha otalarining otidir. Od ibn Avaz ibn Iram ibn Som ibn Nuh alayhissalomning qavmlari Ahqof degan joyda (izoh - hozirgi Yaman Bilan Ummon oK»rtaligʻ ʻida) yashab oK»tganlar. Hud ularni iymonga, islomga davat etdi. Qavmlari esa B«Sen bizni tangrilarimizdan ayirgani keldingmi?; Deya sarkashlik qildilar. Ular baland boK»yli edilar: toK»rt yuz qari balandlikda novcha boK»lib, balandga sakrab oyoqlari bilan tepinsalar, tizzalarigacha yerga kirardilar. Ular quvvatlariga va boK»ylariga hamohang butlar yasadilar. Kuchlariga magʻv ʻrurlanib, B«Bizdan quvvatlik Kim bor?; dedilar. Uch yuz qari balandlikdagi butlarni oltin va kumushdan barpo etgan.

Hud ularga (Oyat)

- Ey qavmim, Ollohga topinglar. Sizlarga undan boshqa biror hudo yoK»qdir, -dedi. Lekin ular buni qabul qilmadilar va sarkashlik Bilan dedilar:

- Agar rostgoK»y boK»lsang azobni keltirgin, koK»raylik.

- Azobning kelishligini Olloh bilguvchidir, - dedi Hud. - Men sizlarga johil qavm ekanligingizni koK»rmoqdaman.

Bu qavm boshqalarga qaraganda maqtanchoq va kekkayganroq boK»lardilar. Ular togʻ ʻlarni qoK»pordilar, baland-baland saroylar bino qildilar. Zaif va past boK»yli odamlarni masxara qildilar. Shuning uchun odiylar deb ataldilarki, arab tilida u oK»ta noshukr demakdir. Bular boshqa odamlardan Yana besh narsa bilan ortiqroq edilar: quvvat, qomat, nemat, muhlat va masviyat edi ular.

- Ollohdan qoK»rqing, unga tavba qiling! YoK»qsa, sizlarni halok qilgʻv ʻuvsidir, dedi Hud.

- Seni tangring bizlarni qanday yoK»l Bilan halok qilgay, - dedilar.

- U sizlarni shamol Bilan halok qilgay, -dedi Hud va uning soK»zlari zoe boK»lmadi. U qirq yetti yil davat qildi, lekin tinglamadilar.

- Biz sening soK»zlaring Bilan tangrilarimizdan qaytasmiz, - dedilar. SoK»ngra toK»planib, kengash tuzdilar:

- Bizning ustimizga shamol kelarmish, buning tadbirini tuzaylik, deya egnilariga sovutlar, boshlariga dubulgʻv ʻalar kiydilar, farzandlarini va mol-hollarini togʻ ʻlar orasiga yashirdilar. Ularning bir odati bor ediki, qachon biron bir qaygʻv ʻuga muhtalo boK»lsalar, Makkaga odam yuborib, qurbonlik qilar va tilaklarini soK»rar edilar. Atoqli kishilardan uch kishini - Mozid ibn Sad, Luqmon ibn Od (bu Luqmoni Hakim emas). Qayn ibn Umarni ajratdilar. Uchovlon Makkaga yetib kelgach, Muoviya degan badavlat vat anti qarindoshlarinikiga qoK»noq boK»ldilar.

Hud paygʻv Hambarning duosi bilan Olloh taolo ularga uch yil davomida yomgʻv ʻir yubormadi, qurgʻv ʻoqchilkidan ojiz boK»ldilar. Uchchovlari qurbonlik qilib, yomgʻv ʻir soK»rash uchun kelgandilar, ammo buni yoddan chiqargandilar. Muoviya bundan achchiqlandi va hizmatkorlariga B«Sizlarning ichkilikbozlik Bilan boK»lib, yogʻv ʻin soK»rab kelganlaringizni unutingiz, fursatingiz oK»tib ketmoqda; deb aytishlikning tayinladi. Xizmatkorlar bu soK»zlarni sherga soli bayta berdilar, buni eshitgan mehmonlar uylarini sogʻv ʻindilar, Kabaga kelib qurbonlik qildilar.

- Ey bori Hudoy, agar Hudning aytganlari rost boK»lsa, unda bizlarni suvga serob qilgil!

Shunda Olloh taolo uch xil: oq, qizil, qora bulutlarni chaqirdi.

- Ey Qayl, bu bulutlardan birini tanlagin, - degan ovoz eshitildi. Qayd bulutlarga boqdi: B«Oq bulutda hech narsa yoK»q, qizilida nima borligini bilmasman, qora bulut yog»inlik boK»lsa kerak;, deb oK»yladi-da, qora bulutni tanladi. Ammo qora bulut azaob buluti edi.

- Qorasini, yani kulni ihtiyor etding. Odanning birorta ham qavmini qoldirmassan! - degan ovozni eshittillar.

- Iloho, men ularning diniga boK»ysunmas edim, oK»z diningda sobit qilgin! - dedi Mazit ibn Sad.

- Iloho, menga uzun umr bergin! - dedi Luqmon ibn Od.

- Qancha umr tilaysan? - degan ovoz eshitildi.

- Karkas (yani oK»limtiklar Bilan kun koK»ruvchi yirtqich qush) umri kerakdir, - dedi.

Har bir karkas uch yuz yil umr koK»rar edi. Luqmon bir karkas bolasini trabiyalay boshladi. U oK»lgach yana yettitasini tarbiya qila boshladi. U Lubid degan qaldig»tochga dardini dasturxon qildi. Luqmon dediki:

- Qachon oK»limim yaqinlashganda seni tog»toch tepasiga eltarmen va karsaklar orasiga qoK»yarman, ular bilan birga uchib ketarsan! Vaqti kelib hamma qushlar uchib ketdilar, ammo Lubid uchib ketmadi. Osha yerda Luqmon birla jon berdi.

Osha qora bulutga yetmish ming xalqa urilgan edi. Har bir xalqa yetmish ikki farishtaning qoK»lida edi. Buni ilk bor bir kampir koK»rdi. Oti Miz edi. Shu bois, yetti tun, sakkiz kunlarni B«Ayyomi ajuz; deralar.

Jabroil Olloh farmoni Bilan shamolni tasarruf qilgan farishtaga:

- Shamol eshigini ochgil! - dedi.

- Qancha ochayin? - soK»radi farishta.

- Sigir burnidan chiqqunchalik ochgil! - dedi Jabroil.

- Buncha miqdorda ochadigan boK»lsam yer yuzida tuproqlaru tog»tochlar, daraxtlari dengizlar qolmagay, - dedi farishta.

- Bir kichik uzukning koK»zicha ochgil! - dedi Jabroil. Unga ham boyagidan javob boK»ldi. Shunda:

- Shunda ignaning teshigicha ochgil! - dedi Jabroil. Ochgan edi, dunyoni shamol bosdi. (Oyat) B«Va ammo Od (qavmi) boK»lsa, ular nihoyatda tez esadigan sovuq shamol bilan halok qilindilar;.

Hudning atrofiga bir chiziq tortildi. Shu bois shamol unga zahmat yetkazmadi. Sal fursatda yetib kelgan shamol: B«Hudning yeli bizni tebrata boshladi;, dedilar. Qavmi chuqurliklarga yashirindilar. Ammo shamol ularni har joyda boK»lsa quvib yetdi. Avval sovutlarini yechib oldi, soK»ngra etlarini yulib, quruq suyaklarini qoldirdi. Bir qismlari tog»toch oK»ngirlariga kirib yashirindilar. Shamol ul joylarga ham kirib, tortib chiqardi, uylari tomlariga urib halok qildi. SoK»ngra suyaklarini chuqurliklarga surib borib, koK»mib tashladi. Ustlariga tuproq bostirdi.

Xalxon ismli bir polvon kimsa bor edi. U B«Shamolning yoK»lini berktiayin, hammalrini azobdan qutqarayin;, deb keldi-*da tirsagini toshga tirab, ikki qoK»li bilan shamol yoK»lini tutmoqchi boK»ldi, koK»ksini yelga tutdi va baland ovozda: B«Xalxon ismli bahodirdan boshqa hech Kim qolmadi;, dedi. Shamol uni tosh Bilan birga koK»tardi-da, havoga olib chiqib, toshga urib halok qildi.

Shamol chorshanba kuni kelgan edi. Yetti kecha-yu sakkiz kunduz betinim esdi. Chorshanba kuni oqshom paytiga kelib tindi.

Hud alayhissalom ungirdan chiqib, qavmlari ustiga keldi. Qavmlari tuproq ostida tiriklar kabi yig»tochlar va ingrar edilar. Ularning ovovzlarini eshitib, B«Bu falonchi, bu esa falonchi;, deyardi. Ollohning habar berishicha (Oyat) B«Ular goK»yo xurmo daraxtining ichi kovak toK»nkalariga oK»xshardi;. Od qavmi qirq kungacha tuproq ostida ingradilar, qiynaldilar.

Solih Alayhissalom Qissasi

Asl ismlari - Solih ibn Ubay ibn Asaf ibn Fosih ibn Hom ibn Samud ibn Od ibn Eram ibn Som ibn Nuh alayhissalomdir. Od va Samud - ikki shoxlar edi. Som ibn Nuhning oK»g»tochlari boK»lgan bu ikkiovidan koK»plab zurriyodlar qoldi. Ular Od qabilasi, Samud qabilasi deb atalardilar. Hud qavmi Od qabilasining avvli, Samud qavmi esa ohiridir. Od xalqi Samud xalqidan koK»proq edi. Samudliklar ham Odliklar singari baland boK»ylik edi. Som va Od qavmi Hijoz orasidagi Jahd degan joyda istiqomat qilganlar. Tog»tochlar toshlarni yoK»nib, uylar qurgandilar. Kata bir tog»tochning ostida ularning suvi bor edi. Hammalari butlarga siqindilar. Olloh taolo Solihni ularga yubordi. (Oyat) B«Va Saum qabilasiga ularning birodarlari Solihni yubordik;. Solih ularning qavmidan edi va ularni musulmonlikka undadi, butga topinmaslikka davat etdi.

Ey Solih, biz seni dinimizga kirar deb umid qilgandik. Endi boK»lsa otalarimiz dinini qoK»yib, boshqa dinga kirishga undamoqdasan. (Oyat) B«Sen avvalda bizning oramizda umid qilingan kishi eding;. Oyo, sen bizni ota-bobolarimiz ibodat qilib kelgan narsaga ibodat qilishimizdan qaytarmoqchisan? Va albatta, bizlar seni davat qilib, targ»toch etayotgan din haqida qattiq shakdamiz.

Vahab ibn al-Yamanij qissalarida rivoyat qilinishicha, Nuh xalqi toK»fonda halok boK»lgandan keyin Nuhning uch oK»g»tochligina qoldi, xolos. Nuh alayhissalom oK»g»tochlariga vasiyat qilib, jahonning oK»rtasini Somga, Mashriqni Yofasga, Mag»tochribni Homga bergandi. Aytishlaricha, turklar Yofas urug»tochidan, boshqalar esa Som urug»tochidanidir. Som urug»tochiga mansub boK»lgan Samud qavmi Hijoz yerlarida oK»rnashgandi. Ularning har bir qabilasining oK»z podishohi bor edi. Samud qavmi Makkaga ixlos qoK»ygandi. Makkada muoviya ibn Bakr degan uch yuz ming askari boK»lgan shoh hukm yuritirdi.

Hijoz yerlaridagi podishohlar yig»tochlashib kengash qurdilar: B«Dushmanlardan bizlarni himoya etuvchi bir podishoh kerak;. Xanda ibn Umar degan odamni oK»zlari podishoh qildilar. Shoh oK»z hukmronligini oK»rnatgach, oK»ziga bir butni yasattirdi. Bu butning koK»zlari yoqutdan, oK»zi esa qizil oltindan edi. Butning toK»rt tarafga qaragan toK»rt yuzi boK»lib, biri odam chsuratida, biri arslon suratida, biri qush suratida, biri ot suratida edi. Bu but uchun balandligi yuz tirsak, eni yuz tirsak boK»lgan bir uy barpo qildirdi, devoru tomlari aqaqdan edi. Bu uyga yuz eshik qurdirdi, ichiga bir taxt oK»rnatdi, uni qizil oltin va gayharlar Bilan bezatdi, oyoqlarini aqiq, zumdar va billurdan ziynatladi. Butni turfa xil kiyimlar Bilan orastalab, bu taxt ustiga oK»rnashtirdi, unga sajda qildilar. SoK»ngra barcha qabilalarga odam yuborib, hamma podishohlarni oK»z ayonlari Bilan yig»tochdirdi.

Bu mening tangrim boK»ladi, unga sajda qilinglar, - dedi yig»tochlanlarga. Podishohlar binoning yuz eshigidan kirib, butga sajda qildilar. Shu Pallada ilgariroq butning og»tochiga kirib olgan bir kimsa B«Men sizlardan hushnudman;, deb ovoz qildi. Bundan barchalari shod boK»lib, sajdadan bosh koK»tarishdi.

B«Har yili bir marta bunga kelib sajda qilinglar;, -dedi Xanda ibn Umar amirona ohangda.

Uydan chiqib muhokama cho»tochida B«Bizning tangrimizning yuzi bundoq edi, bizniki undoq edi;, degan yoK»sinda soK»z

talashdilar, soK»ngra bir-birlari bilan urushdilar. ToK»qnashub chogv̄hida yetmish ming kishi halok boK»ldi. Buning habarini eshitgan Xanda ibn Umar yetib keldi-da: B«Hech bir dushman qilmaydigan ishni qildingizki, bunga oK»zlaringiz aybdorsiz;, - dedi.

B«Ey podishoh, bizga bunday janjalga soluvchi tangrining keragi yoK»q. Boshqa tangri tutuamizki, u bizni janjallashtirmaydigan boK»lsin;, - dedilar unga javoban.

SoK»ngra Qarra degan toqqa odam joK»natdilar, unga but yasashlik uchun tosh topishligini buyurdilar. Iblis alayhil-lana undan oldinroq toqqa kelib turdi, chiroyli bir oq toshni kesib tayyorlab qoK»ydi. Odamlar ham kelib koK»rdilar, olib borib bir but yasadilar. Boshi oltindan, koK»zlari yoqutdan, tishlari injudan boK»lgan bu butning uzunligi qirq tirsak edi. Anvoyi kiyimlar kiydirib, oldingi butning oK»rniga, oK»sha taxt ustiga oK»rnashtirdilar va ibn Abxar deb atadilar.

- Ey podishoh, bir olamni tayin qilki, bu butga xodimlik qilsin, -dedilar. Xandaning koK»zi Qosir ibn Ubaydo ismli kishiga tushdi. - Manavi odam bu ishga yaraydimi, -deb soK»radi shoh.

Rozi boK»ldilar va Qosurni bu butga hodim qildilar. U qirq yil butning xizmatida boK»ldi. Bir kuni Iblis farishtalardan eshitdiki, B«Qosur urugv̄hidan Solih otligv̄h bir paygv̄hambars chiqqay, bu kofirlar uning qoK»lida halok boK»lgay;, deb. Qavmning katakchigini butning oldiga yigv̄hlangan chogv̄hida Iblis alayhil-lana kelib butning ogv̄hzigiga kirdi-da qattiq ovoz bilan shunday dedi:

- Ey mening qullarim, bu Qosur mening xizmatimga yaramaydi, uni zindonga soling!

Qosurni zindonga soldilar va oK»rniga boshqa birovnini butga hodim qildilar. Qosur zindonda qirq yil qolib ketdi. Qirq yildan soK»ng Jabroilga farmon boK»ldi: B«Qosurni zindondan chiqargil!;, - deb. Jabroil qanoti Bilan urib, zindonni ikkiga boK»lib tashladi va B«Ey Qosur, zindondan chiqqil!; dedi.

- Abxarga qirq yil xizmat qildim, qirq yil zindonda qoldim. Endi qutildim, bu yerdan ketayin, - Deya koK»nglidan oK»tkazdi va oK»rnidan turib, zindonni tark etdi.

Togv̄h tomonga yoK»l oldi. Togv̄h ichida bir oK»ngriga yoK»liqdi. Behad toliqqanidan, ungirga kirdi-yu uyquga choK»mdi. Qirq yil muttasil uxladi, bu payda Olloh taolo uni bir farishtaga saqlatdi.

Qosurning Zaum degan xotini bor edi. Ular bir qancha yil birga yashadilar. Eri boshiga tushgan kechmishlar tufayli aqlidan ozdi, u koK»chalarda yugurgilab, erini chorlab yurardi. Ozi juda hunuk edi, odamlar unga rahm-shavqat koK»rsatardilar.

Bir kuni uyiga qarv̄ha suraaidagi bir qush keldi:

- Ey Zaum, Qorusni koK»rishga istaging boK»lsa orqamdan yurgil! Dedi.

Zaum orqasidan bordi. Ular oK»sha ungirga keldilar.

- Eringni chiqargil! - dedi qush.

Zaum baland ovoz Bilan Qorusni chaqirdi. Shunda ungir ochildi, Qosur javob berd iva B«Kurgil!; dedi. Zaum ungirga kirib, Qosurni koK»rdi.

- Ey Qosur, shuncha yildan beri bu yerda ekansan, nega meni yoK»qlamading?

- Axbar zindonidan qutilganimdan keyin bir kecha bu yerda yotdim, - dedi Qosur.

- Bir yuz yigirma yildurki, sen mendan gv̄hoyibsan, - dedi Zaum.gv̄h

Bu soK»zlarni eshitgach, Qosurning ayoliga koK»ngli moyil boK»ldi, qovushdilar, Zaum Solih paygv̄hambarga homilador boK»ldi, shul soatdayoq Qosur oK»ldi. Zaum behad qaygv̄huga botdi.

- Ungirdan chiqqil! -dedi qush. Zaum chiqqani hamon ungir gv̄hoyib boK»ldi.

- Ey Zaum, qorningdagi farzandni kimdan orttirding, deb soK»rasalar, taniqlik istasalar, ularni bu ungirga olib kelgin. Tangri taolo ularning bu shariddan seni qutqargay, -dedi qush.

- Sen qanday qushdirsan? -dedi Zaum.

- Men qarv̄haman.

- Boshing nega oqardi?

- Qobilning Hobilni oK»ldirmogv̄higa men sababchi boK»ldim.

- Tumshugv̄hing nechuk sarigv̄hdir?

- Jannatdagi zafarondan yegandim.

- Oyoqlaring nega yashildir?

- Ming yil jannatning Tubo daraxtiga qoK»nib turdim.

- Bir kun doK»zax ustidan uchib oK»tgandim, olovining issigv̄hi shu holga soldi, - dedi qush va koK»zdan gv̄hoyib boK»ldi.

Zaum uyiga keldi. ToK»qqiz oydan keyin, muharram oyining dushanba kuni kechasi Solih paygv̄hambars onadan tavallud topdilar. Onasi uni yoK»rgaklab oK»z yurtiga olib bordi.

- Bu bolani qaerdan topding? - soK»radi podishoh. Zaum voqeani bayon qildi, shoh tingladi.

- Ey shohim, gaplarimga ishonmasang, yurgil, senga koK»rsatayin, - dedi Zaum.

Podishoh Zaum Bilan birga oK»sha ungirga bordi, ayol baland ovoz bilan Qosurni chaqira boshladi. Ungir ochilib, ikkovlari ichkariga kirdilar. Olloh taolo oK»z qudrati Bilan Qosurni tiriltirdi.

- Ey Xadna, bu mening oK»gv̄hlimdir, - dedi Qosur va keyin yana oK»ldi, hok-tuproq boK»ldi.

- Men buni koK»zlarim Bilan koK»rdim, ishonchim, ammo boshqalar bunga ishonmaydilar. Shul sababdan bolani mening eshigimga qoK»ygil. Odamlar kelib uni asrab olishlikka soK»raydilar. Shunda sen ham borib asrab olgil, - dedi podishoh.

Zaum shunday qildi. Solihni asrab oldi. Solih oK»n ikki yoshga yetganda chiroyli kamolga yetdi. Kim uni koK»rsa mahliyo boK»lar edi. Solih onasining qoK»ylarini asrardi.

Kunlarning birida Muoviya ibn Bakr Makkadan uch ming kishilik qoK»shin tortib keldi, Hijozni taslim etdi. Ertasi kuni Solih Muoviyani koK»rmoq uchun yoK»liga chiqdi. Maqsadi dushmani qaytormoq edi. Solih dushman lashkarini tutib, har qaysini har tarafga irgv̄hitardi. Shunda bir gala otliqlar kelib, uni tutmoqchi boK»ldilar. Shunda Solih qattiq nara tortdiki, Jabroil, Azroil, Mekoil farishtalar ham unga joK»r boK»ldilar, bu dahshatdan dushman lashkarining yuragi yorilib oK»ldi.

Bu voqeani podishohga yetkazdilar. U otlanib kelib, ajoyibotni koK»rgach, Solihni otga mindirdi, egniga sapolar kiydirdi, boshidagi oltin tojni uning boshiga qoK»ydi. Dunyoda ilk bor oK»z kiymimni yechib, birovga kiydirgan shah Xanda ibn Umar edi. QoK»shiniga farmon keldiki, B«Qachon podishoh bir joyga bosa, Solih ham birga boK»lsin, unga ham shohona salomlar berilsin;, deb.

Bir kuni Solih uyining eshigi oldida oK»tirardi. Jabroil alayhissalom chiroyli yigit suratida uning oldiga keldi. Salom berdi. Solih uni tanimadi.

- Ey Solih, uyga kirgil! - dedi Jabroil va uyga kirgach unga paygʻv Hambarlik kelganini bildirdi. - Borgil podishohga aytgilki, B«U Olloh bittadir, Solih uning paygʻv Hambaridir;», deb aytsin.

- Egnimdagi xatolar kiyimini yechgil, - dedi Solih. Yechib oldi, bir koK»ylak kiydirdi, Solih paygʻv Hambar to oK»lgunicha shu kiyimda boK»ldi.

- Ey kofir, Ollohdan boshqa iloh yoK»qdir, Solih uning paygʻv Hambaridir, deb aytgil, - dedi u podishohning qoshiga kelib.

- Ey Solih, bizning senga qilgan ezguligimizga shunday javob qilursanmi? - dedi podishoh. Solih javob aytmoqchi boK»lgandi, Jabroil unamadi, - tur oK»rningdan, yurtdan chiqib ketgil.

Solih yurtdan chiqdi, yetti yigʻb Hoch (tahminan 9 km. boK»lgan masofa birligi)lik yoK»l yurib Qar togʻb Higa keldi. Unda farishtalarni koK»rdi.

- Ey Solih, bunda bir uy bino qilgil! - dedi ular, oK»zlari ham unga koK»mak berdilar. Bir uy barpo boK»ldi: uzunligi uch yuz tirsak, eni qirq tirsak. Ong yonidan yerlar ochdirildi, soK»l yonidan daraxtlar ektirildi. Oltin va kumushlar Bilan ziynatlangan bir qandil yasadilar, uning yorugʻb Hligidan quyosh uyalaridi. Ertasi kuni qavmi kelib, u binoni koK»rdilar, lol qoldilar. Solih paygʻv Hambar kunduzlari qavmini imonga davat etar, tunda bu uyga kelar edi. Ammo bu elda uch yuz kishidan ortiq musulmon boK»lmadi.

- Hudoyo, bulardan umidim uzildi, - dedi Solih.

- Ey Solih, bular uch yuz yildirki, kofirlikka choK»mganlar, - dedi Jabroil. - Bir yenchu kun ichida bular oK»zgarib qolmaydilar.

- Ey qavmim, mening bir kishida ishim bor, - dedi shunda solih paygʻv Hambar va bosh olib chiqdi.

Qar togʻb Higa borib, bir mehrob qildi-da, ibodatga mashgʻb Ul boK»ldi, sajdaga bosh qoK»ydi. Olloh taolo uni uygʻb Huga choK»mdirdi, u qirq yil uygʻb Huda boK»ldi. Imonga kelgan uch yuz musulmon vafot etdilar. Yer yuzida B«la ilaha illaloh; deguvchi qolmadi. Uyqudan uygʻb Hongan Solih paygʻv Hambar ularning barchalarini oK»lik holda koK»rdi.

Solih alayhissalom toK»rt yil Samud xalqi orasida yurdi, ularni imonga undadi, azobdan qoK»riqitdi, jannat hushxabarini berdi, ezgu oK»gitlar aytdi, ammo qabul qilmadilar. B«Solihni oK»zimizdan umidsiz qilamiz;», deb kengashdilar. Ular yana B«Solih bizdan hasab va nasabda ulugʻb Hroqdir, uni oK»ldirib boK»lmayd. Shunday bir yumush buyuraylikki, shu ishni qilolmay hijolat boK»lib, oK»zi ketgay; deya mulohaza qildilar.

- Ey Solih, sen bizga nima demoqchisan? - deyishdi ular.

- Olloh taoloning yagonaligiga ishonning. Sizni yaratgan, nematlar ato etgan Udir, - dedi Solih. - Od xalqi ishonmadi - ne baloga yoK»liqmadi, Hud qavmi imon keltirmadi - boshiga qanday balolar kelmadi.

- Ey Solih, bizni otalarimiz sigʻb Hingan ilohdan qaytarib, boshqa hudo bilan qoK»rqitmoqchimisan? Agar soK»zing rost boK»lsa, bizga bir moK»b Hjiza koK»rsat, - dedi qavmi.

- Qanday moK»b Hjizani istaysiz? - dedi Solih.

- Iydgohimizga chiqaylik, sen oK»z tangringdan soK»ragin, biz ham oK»z tangrimizdan soK»raymiz, qay birining qudrati zoK»rligini koK»raylik, - deyishdi ular.

Ertasi kuni hammalri iydgohga chiqdilar, Solih ham bordi.

Ularning oldilari bir maysa ham unmagan togʻb H bor edi.

- Shu togʻb Hdan bizga bir qizil tuklik tuya chiqargil. Bizning qoK»limizda boK»talasin, bizga sut bersin, biz uni ichaylik, - deyishdi.

Osha togʻb Hda Qayna degan oK»zan bor edi, suvlari oK»sha yerdan kelardi. Bu qavmning bobolari bir kuni oK»zandagi bir toshdan sado eshitdiki, B«Samud xalqi bu toshdan halok boK»lgb Husi;», degan.

- Ushbu toshdan bir tuya chiqargil, tuki qizil, tili qora, boK»yni uzun, oK»rkachi tuklik, yelini yetilgan boK»lsin, - deb oK»sha toshga ishora qildilar.

- Hudoyo, mendan nima istayotganlarini oK»zing bilib turibsan, - Deya duo qildi Solih alayhissalom.

- Ey Solih, sening qavming bu moK»b Hjizani talab qilishini bilardik. Biz uni shu toshning ichida saqlab turibmiz, - degan farmon keldi.

Solih alayhissalom duo qildilar. Tosh tebrana boshladi. Bir payt tosh ichidan huddi oK»zlari talab qilganlaridek tuya chiqdi, biroz oK»tmay boK»taladi va tuya boK»tasi Bilan oK»tlay boshladi.

- Sen juda yomon sehrgar ekansan, - deb imon keltirmadilar. Bazilarigina imon keltirdilar, xolos.

Qavmning bir qudugb H bor edi. Tuya boK»tasi Bilan kelib quduqdagi suvning borini ichib qoK»ydi, shu kuni qavm suvsiz qoldi.

- Bu tuya bizga kerakmas, - dedilar bundan achchiqlanib.

- Bularning orasida nabat qilgin: suv bir kun tuyaga boK»lsin, bir kun qavmingga! - degan farmon boK»ldi.

Uni qabul qildilar.

- Farmon shulki, tuyaga tegmang, urmang, qiynamang, oK»ldirmang. Bu ishlardan birini qilsangiz, sizlarga azob kelgay!

Buni ham qabul qildilar. Tuya ularning orasida oK»ttiz yil turdi. Qavmning navbati boK»lgan kuni tuya boK»tasi bilan togʻb Hlarda oK»tlar edi. Tuyaning navbati kelgan kuni quduq suvi tepasigacha koK»tarilar, tuya boK»tasi Bilan suvlardi, suv yana oK»rmiga tushardi. Ular tuyani sogʻb Hib idishlarini toK»ldirib olardilar, negaki uning suti bir ming yetti honadonning hammasiga yetardi.

Ammo qoK»ylari va qoramollari tuyani koK»rib hurkar, undan choK»chib oK»tlamas edilar. Qavm bu tuyani yoqtirmay qoldi.

- Biz bu tuyani oK»ldirmaguncha undan qutila olmaymiz, - deb fikr qildilar.

Rivoyat qiladilarki, Solishh alayhissalom shunday degandi: B«Orangizdan qizil yuzlik, sariq sochlik, chaqir koK»zlik bir kimsa bu tuyani oK»ldirgay;», Qavm shunday sifatlik bolalar tugʻb Hilsa, onasiga bildirmay oK»ldirib tashlardi. Shunday sifatlik toK»qqizta bola tugʻb Hildi, barchasini oK»ldirdilar.

Yana bir Solih aytgan sifatlik bir bola tuildi, ammo u qavm ulugʻb Hlarining farzandi edi. Hammalari yigʻb Hilib, bolani oK»ldirgani keldilar.

- Bu soK»z gb Hirt yolgb Hondir. Solih sizni laqillatayotibdi, - dedi bolaning otasi.

Qavmning soK»zi oK»tmadi, bola oK»lmay qoldi. Ul bolani Qazor deb atadilar, otasining ismi Solif edi.

- Odam farzandlarining orasida bundan hosiyatsiz va shumroq kimsa yoK»qdir, - dedi Solih bola yigirma yoshga kirganda.

Rivoyatda kelishicha, ular toK»qqiz kishi edilar, hammalari boK»zchi edi. YoK»lboshchilar Qazor ibn Solif hamda Mastah ibn Dahr edi. Aytishlaricha, ular Bilan ikkita iflos ayollar ham bor edi: biri Abira otlik, birisi Suduq ismlik. Abira kambir edi, ammo uning ikkita chiroylik qizlari bor edi: biri Qazor ibn Solif, biri Musdi otlik. Ikkiovi har ikki xotinni yaxshi koK»rardi.

Bir kecha ular toK»plandilar. Taom tiladilar.

- Bugun tuyaning navbati kuni. Suvimiz yoK»q, shu tufayli taom tayyorlay olmadik, - dedi Suduq.

- Kuchimiz yetganda edi shu tuyani gumdon qilar Edik. Afsuski, oramizda erkaklar yoK»q, mardlar boK»lganda edi bu tuyani oK»ldirardi, - dedi Abira.

- Bu tuyani men oK»ldirsam, nima berarsan? - dedi Qazor ibn solif.

- Men oK»zimni senga bagʻ bishlagayman, - dedi Suduq va asta yuzini ocha boshladiki, uni behad koK»rkliligidan Qazor unga oshiq boK»ldi.

- Men bu qizlarimdan birini senga bergayman, - dedi Abira Musdiga qarab.

SoK»ngra aroq keltirdilar, ikkovini mast qildilar. QoK»ldoshlarga sovgʻ balar berdilar. Ikkovi tuya keladigan yoK»lning boK»yida pisib oK»tirdilar. Tuya kelgani hamono Qazor oldidan chiqdi-da, qilich Bilan boK»ksasini chopib tashladi. Tuya yiqilib tushdi. Musdi esa oK»q Bilan boshini nishonga oldi. Yiqilib yotgan tuyani Qazor ibn Solif soK»nggi zarba Bilan oK»ldirdi. ToK»rt tomondan odamlar yetib keldilar, tuyani pora-pora qilib, goK»shtini homtalash qildilar. Qazor esa boK»tani oK»ldirmoqqa chogʻ b landi, ammo boK»ta togʻ b tomonga qochib ketdi, uch bora qattiq boK»kirdi-da, onasi chiqqan togʻ b ichiga kirib gʻ boyib boK»ldi. Solih alayhissalom yetib kelganda tuyani gumdon qilgandilar.

- BoK»ta qani? - deb soK»radi Solih haloyiqdan.

- Uch bora boK»kirdi-da gʻ boyib boK»ldi, - dedilar.

- Uch marta baqiriqning boisi shulki, bu uch alomatning belgisidir. Uch kundan keyin azob kelgusidir, - dedi Solih

- U azobning alomati nimadir? - deyishdi.

- Birinchi kuni yuzlaringiz sargʻ b ayadi, ikkinchi kuni qizaradi, uchinchi kuni esa qorayadi. Bu azobning yetib kelganidan dalolatdir, - dedi.

Solihni bu gaplarini eshitgandan keyin tuyani oK»ldirganlar Yana gʻ b azablandilar.

- Tuyani oK»zimiz oK»ldirdikmi, endi azob yetmadan burun Solihni ham oK»zimiz oK»ldiramiz. Agar rozi boK»lsa, bizlardan oldin oK»lib ketadi, yolgb on boK»lsa undan qutilganimiz qoladi, - deyishdi yovuz kimsalar.

Yovuzlar shu kecha Solihni poylab, bir toshni ostida pisib yotdilar. Ollohning farmoni Bilan u tosh yemirilib, hammasining ustidan bosib tushdi, halok qildi. (Oyat) B«Ular oK»zlari bilganlaricha bir nav makr qildilar va Bizlar ham unga qarshi tadbir qildik va ular buni sezmas edilar;.

Yana bir rivoyatda shunday deyiladi: Solihni oK»ldirishga chogʻ b halnib kechasi uning eshigida poylab yotganrida Olloh taolo farishtalarni tushurdi va ular tosh Bilan urib, hammalarini haolok qildilar. Ertasiga ular qaytmagach, Samud xalqi Solihga B«Ular sen oK»ldirgansan;, deb davo qildilar.

Ertasi kuni koK»rdilarki, hammalarining yuzlari sargʻ b ayamish. Bildilar, azob yaqinlashmoqda. Shunda B«Solihni oK»ldiraylik;., deya istay boshladilar. Solih ulardan qochdi. U saqil ismli abul vahhob laqabli kimsaning uyiga keldi, u Solihni yashirdi. Necha bor qidirib keldilar, aytmadi. Shundan keyin ular B«Solihni bizga topib Bering!; deya solih alayhissalomga yaqin boK»lgan kishilarni ura boshladilar. Shunda Misra ibn Xaaram degan kimsa B«U Abul Vahhobning uyidadir;., deb aytib beradi. Abul Vahhobning oldiga borib B«Solih sening uyingda ekan;., dedilar. U ham B«Solih shu yerda, ammo men uni sizlarga bermayman;., degandi umidsiz boK»lib qaytib ketdilar.

Ertasi kuni yuzlari qizardi, uchinchi kuniga oK»tib qoraydi. Yakshanba kuni edi, imon keltirganlar Solihning oldiga keldilar. Paygb ambar ular birga Falastinga bordi. Ularning ham yuzlari qorayib ketgandi. Barchalari oK»zlariga goK»r qazidilar, kafanlar kiyib, qazilgan lahadlarga kirib oK»tirdilar.

Olloh taolo Jabroilga farmon berdi, u tuya oK»ldirilgan joyga kelib, bir nara tortdi, dahshatli qichqiriqdan hamma qavmning yuragi yorilib oK»ldi va doK»zaxga tushdi. Yolgb bizgina Zurayta degan xizmatkor OMON qoldi. U ham tashqaridagilarga habar bergani borib, suv soK»radi-da, suvni ichib boK»liboq oK»ldi. Solih ulardan koK»ngil uzdi.

- Hudoyo, menga imon bergil, bir ezgu koK»ngilli qulni topayin, koK»nglimdagi munqlarimni unga aytib, yuragimni yozayin, - dedi Solih.

- Borgil! - degan farmon boK»ldi.

Solih biron kimsa qidrib, jahon kezdi. Yura-yuar bir kishini topdi, u namoz oK»qib turgan edi. Unga kelib, salom berdi, hol soK»radi.

- Bir dengiz qirgb hogʻ bida kofir va yoK»lsiz xalq bor edi. Olloh taolo hammasini dengizga gʻ b arq qildi, yolgb biz men qoldim, enda haq taologa shukr qilurman, - dedi ul kishi.

U yerdan ketib, dengiz qirgb hogʻ bida bir shaharga bordi. Ikki aka-ukadan boshqa hamma xolqi kofir edi. Bu ikki musulmon birodarlar, hunarlari evaziga kun koK»rar, topganlarining oK»zlaridan ortganlarini darvishlarga berar edilar. Solih ularning oldiga keldi vash u payt qattiq ovozni eshitdi.

- Bu nimadir? - dedi Solishh.

- Bu yerda bir katta ajdaho bor, oqshom payti dengizdan chiqib, bir odam yeyar, - dedilar.

- Uni oK»ldirsam, haloyiq menga nipma bera oladi? - dedi Solih. Ikala birodar bu gapni shahar xalqiga aytdi.

- Shahar xalqi B«Agar ilonni oK»ldirsa, unga yarim davlatimizni beramiz;., dedilar, - deya habar olib keldi birov.

Solih oK»rnidan turib, ikki rakaat namoz oK»qidi, soK»ng duo qildi. U ilon yorilib oK»ldi. Shahar xalqi yarim davlatlarini keltirib berganlarida Solih uni olmadi, birodarlarga berdi, ular olmagach, xalqning oK»ziga qaytardi. Boshini sajdaga qoK»yib, yaragnaga shukr qildi.

- Senga topingan uch kishini bildim, - dedi solih.

- Ey Solih, yer yuzida mening shunday qullarim borki, jahonni ularning qoK»lida tuttururman, - degan farmon keldi.

Deydilarki, Solih qavmidan yetmish kishi imonli boK»ldi. Huddi Hud qavmi kabi boK»ldilar. Qachonki, Jabroil Solih qavmiga nido qilganida hammalari oK»ldilar. Ayoqlarining ostidan oK»t chiqib ketgandi, hammasini kuydirgandi. (Oyat) B«Haqiqatda biz ularga bir nara yubordik va ular molxonada hayvonlar oyogʻ b ostida qolib bosilgan hashakdek boK»lib qoldildar;.

Aytadilarki, arablarning bir odati bor: sahroda tuya va qoK»yga qoK»ton qilganlarida uning ichga quduq oK»tlarini toK»shaydilar. Bu hashaklar hayvonlar tuyoqlari ostida qiymalanur. Olloh taolo Samud qavmini ham anna shu hashaklarga oK»xshatayotir. Abdulloh ibn Abbos (Olloh undan rozi boK»lsin) rivoyat qilurki, Haq taolo ikki xalqni bir azob bilan halak qilmadi. Ammo solih va Shuayb qavmlarini oK»t Bilan azobladi. Ot Solih xalqining oyoqlari ostidan chiqqan boK»lsa, Shuayb qavmiga osmondan tushdi.

Shundan keyin solih alayhissalom Shom viloyatiga borib oK»rnashdi va u yerda oK»n sakkiz yil (Yana bir rivoyatdi qirq yil)

yashadi. Solih alayhissalomdan keyin to Ibrohim alayhissalomga qadar hech bir paygʻb hambar kelmadi.

Ibrohim Alayhissalom Va Namrud Alayhil-LaNa Qissasi

Shariflari - Ibrohim ibn Torix ibn soruh ibn Argʻbus, ibn Folih ibn obir ibn Solih ibn Artus ibn Som ibn Nuh alayhissalomdurlar. Yana Ibrohim va abraham ham derlar. Har ikkisi ham durustdir, yani Abun rahimun - oqkoK»ngil, mehribon ota deganidir. U Namrud ibn Kavs ibn Kanon ibn Nuh zamonida yashagandi. Namrud butun dunyoga hukmronlik qilardi. Aytishlaricha, butun dunyoga toK»rt kishi hukmronlik qildiki, bularning ikkisi musulmon va ikkisi kofir edi. Musulmon hukmdorlar - Sulaymon alayhissalom va Zulqarnayn, kofir hukmdorlar esa Namrud va Buxtnasr edi.

Namrud tush koK»rdi. Tushida bir qoK»chqor kelib, uning taxtini suzib, yiqitar edi. Tong otgach, munajjimlarni, tush tabirchilarini, kohinlarni yigʻbdirdi va ulardan tush tabirini soK»radi.

- Bu yil bir oK»gʻb Bil bola tugʻbilar, sening mulking uning qoK»lida halokatga yuz tutar, - deb tabir qildilar.

Namrud buni eshitgach, hamma homilador ayollarni yigʻbdi, qaysi Xotin oK»gʻb Bil tugʻbisa bolasini oK»ldirar, qiz tugʻbisa tirik qoldirardi. Namrudning bir buttarosh maslahatchisi boK»lardi. Ota Torix edi, butlarga behad qattiq topingani uchun Ozar ham derdilar. Ozarning xotini Ibrohimga homilador boK»lgandi, uni odamlardan yashirdilar. Oy-kuni yetganda ovloq yerga kirib, oK»gʻb Bil tugʻbdi, uni Ibrohim deb atadilar. Ammo Namrudan qoK»rqib, chaqaloqni togʻb uningiriga eltib tashladilar, unga hayvon suti Bera boshladilar.

- KoK»z oldimda oK»ldirganlarini koK»rmayin, toki qushlar yeb ketsin, deb fikr qildilar.

Oллоh taolo Jabroilni yubordi. Kelib Ibrohimning barmogʻbini ogʻbziga suqib qoK»ydi, Oллоh qudrati Bilan barmoq ichida sut paydo boK»ldi, chaqaloq shu sutni emardi. Boshqa bolalar oy sayin ulgʻbaysalar, Ibrohim kun sayin ulgʻbayardi. Yetti yoshga kirganda otasi borib, uyiga olib keldi.

- Men yoK»qdan bor boK»ldim. Mening tangrim kimdir? - dedi u bir kun onasi bilan suhbatda.

- Menman, - dedi onasi.

- Sening tangring kimdir? - dedi u.

- Otang, - dedi onasi.

- Qanday qilib? - soK»radi u.

- Shuning uchunki, u mendan yuqoriroq, - dedi onasi.

- Otamning tangrisi kimdir? - dedi u.

- Namrud, - dedi onasi.

- Qanaqasiga? - dedi u.

- Shuning uchunki, u otangdan ulugʻbroq, - dedi onasi.

- Namrudning tangrisi kimdir? - dedi u.

- Jim, unday demagil! - deb qattiq tegdi onasi.

Ona bu gapni otasiga yetkazgandi:

- Uni bu yerdan yoK»qotgil, yana toqqa qoK»yib kelgil! - dedi ota.

Onasi Ibrohimni yana uningirga olib borib tashladi. Ibrohim oK»yga toldi: B«Meni yaratgan tangrim bunday sohibsiz, boK»ysinuvchisiz boK»lmas. Kinga topinish kerak, qanday topinish kerak, bilmasman;. Shunday oK»ylar girdobida kun chiqdi. Ungirdan chiqdi. Zuxro yulduzini koK»rdi, juda yorugʻb edi. B«Mening tangrim shumikan?; degan hayolga bordi. (Oyat) B«Keyin, kech kirib qorongʻbu tushganida yulduzni koK»rdi va manna bu mening parvardigorim; dedi. Zuxro yulduzi botganda esa B«Tuqqan, botgan, ergashuvchi narsa tangrilikka yaramaydi, bundaylarni sevmayman;, degan fikrga keldi. (Oyat) B«Shunga oK»xshash narsa mening Parvardigorim boK»ladimi?; dedi.

Sal oK»tmay oy chiqdi, u yulduzdan ham yorugʻbroq edi. B«Mening tangrim shumikan?; deya oK»yga botdi. Oy botgach B«Bu ham chiqar va botar ekan. (Oyat)B ;Agar parvardigorim meni toK»gʻbri yoK»lga boshlamasa, u holda men, albatta, gumrohlardan oK»bilib qolaman".

U kechani oK»y bilan oK»tkazdi. Tong otgach B«Qorongʻbi ketdi, olam yorishdi, kun chiqdi, u yulduzdan ham, oydan ham yorugʻbroq ekan. Tangrim shumikin, bu hammasidan ulugʻbroq ekan;, degan hayolga bordi. (Oyat) B«Quyoshni chiqib kelayotganini koK»rganda,B ;manna mening robbim, bu kattaroq ekanB«, dedi;.

Quyosh qiyomga kelgunga qadar shu hayolda turdi. Kun pastlay boshlagach, B«Men botib ketguvchi narsani sevmasman. Bunday odamlardan yiroqman;, dedi. (Oyat) B«Albatta, men sizlar Hudoga sherik qilayotgan narsalaringizdan bezorman;.

- Bularg topinmasang, kinga sigʻbinarsan axir? - deyishdi.

- (Oyat) B«Men yer va osmonlarni yaratgan zot tomoniga yuzimni taslim boK»lgan holimda burdim;, - dedi.

Bir kuni onasi oldiga keldi. Otasining oldiga kirsam, u but tarashlayotganda, Ibrohimga B«Bu butni bozorga olib borib sotib kelgil;, dedi. Ibrohim butning boK»yniga arqon bogʻblab, suvga solib, tuproqqa bulab, bozorga olib bordi-da B«KoK»rmaydigan, eshitmaydigan, odamga nafi tegmaydigan shu narsani Kim sotib oladi?; de bayta berdi.

Kunlarning birida bir butni bozorga olib ketayotib yozilmoqchi boK»ldi. Butni yerga qoK»yib, hojatini ushatib kelguncha, bir tulki kelib u butning ustiga siyib, bulgʻbab ketibdi. Shunda buni koK»rgan Ibrohim behad sevindi va B«Boshiga tulki siyib ketgan narsa parvardigormi?! ToK»gʻbri yoK»ldan adashtiradigan va Oллоhga sherik qilinadigan narsalarning hammasidan bezorman.B ? olib va yagona Oллоhga imon keltirdim;, deya nido qildi.

Otasi Ibrohim alayhissalomni yetti yil butga soqchi qilib qoK»ydi. Ibrohim butga topinganlarga: B«Bularga nima uchun sigʻbinasiz?; deb aynataverdi. Otasiga aytgandilar, u Ibrohimni malomat qildi.

- Ey ota, bu koK»rmaydigan, eshitmaydigan narsaga nima uchun topinarsan? Menga ilm berildi, ammo senga berilmadi.

SoK»zimni eshitgil, seni toK»gʻbri yoK»lga boshlayin, - dedi. (Oyat) B«Ey otaginam, haqiqatdan menga ilmdan senga kelmagan narsa keldi, shuning uchun menga ergashgin;. B«Ey otaginam, shaytonga ibodat qilmang, haqiqatda shayton Rahmon otli hudoga osiydir;.

- Ey Ibrohim, sen mening butlarimga sigʻbinmaysanmi? Bu ishingdan qaytmasang, men sendan bezorman. (Oyat) B«Agar sen bizning xudolarimizni haqorat qilishdan toK»xtamasang, seni toshboK»ron qilib oK»ldiraman, mendan abad-ul abad uzoq boK»l;., - dedi Ibrohim.

- Ey ota, shaytonga qul boK»lmagin. (Oyat) B«Salom boK»lsin senga. Men Parvardigorimdan sening uchun magʻbifrat tilayman. Haqiqatda u menga koK»p mehribondir;, - dedi Ibrohim.

Ibrohim alayhissalom shahardan saxro tomonga chiqib ketdi. Oloho taolo hizmatida boK»ldi. Otasi oK»lgach, butlar nazorat otasining qarindoshi boK»lgan Hozarga qoldi. U Lut payg»v Hambarining otasi edi.

- Har oyda bir marta mening bu butlar bilan ishim bor, - deb aytar edi Ibrohim. (Oyat) B«Hudo nomi bilan qasamyod qilamanki, sizlar orqa oK»girib ketganlaringizdan keyin butlaringizni ilojini qilaman;

Shu asnoda ularning hayitlari boK»ldi. Ular turli taomlar keltirib, butlarning oldiga qoK»yar, soK»ngra iydgohga chiqib, kun yarmida qaytib kelgach, B«Butlarimizning barokati tegdi;, deya bu taomlarni uylariga olib ketar, ahli oilasi bilan tanovvul qilar edilar. Bu gall ham shunday boK»ldi.

- Biz bilan birga chiqqil, - deyishda Ibrohimga.

- Men yulduzlar ilmiga qaragndim, menga bemorlik kelayotir, chiqolmayman, - dedi Ibrohim.

Ular yulduzlar ilmiga etiqod qilar, uning koK»rsatmalriga turmushlarida amal qilar edilar. Shu tufayli Ibrohimni koK»p qistamadilar. Hamma ketgach, Ibrohim bir bolta olib, butxonaga kirdi. Butlarning boshi, qoK»lini parcha-parcha qildi, sindirdi. Butlarning eng kattasi oldiga keldi-da, boltani uning qoK»liga osib qoK»ydi. SoK»ng butga qarab: B«Oldingizdagi taomni nega yemaysiz?; -deya kinoya qildi. - B«Nega soK»zlamaysiz?; Yana itob qildi.

Kun oqqanda kofirlar qaytib keldilar. KoK»rsalar, butlarning birini bosh kesilgan, birini qoK»li, oyog»v»i singan. Odamlari Bilan butxonaga kirgan Namrud soK»radi:

- Bizning tangrilarimizni kim bunday holatga soldi?

- Ibrohim degan bir yigit bor, bu ishni undan boshqa hech kim qilmaydi, - deyishdi.

FOYDA. Namrud kofir boK»lsa hamki, Ibrohimga nisbatan achchiq soK»z aytmadi, hukm etmadi. Shu bois uning mulki davlatiga zavol tegmadi. Aytishlaricha: B«Adl qilgan kofir Bilan mulk boqiy qolar, ammo zulm qilgan moK»min Bilan mulk boqiy qolmas;.

Namrud kofir boK»lgani Bilan assoq soK»z demadi.

- Odamlar yig»v»ilsin. Ularning koK»z oldida guvohlik bersin, - deb farmon berdi. (Bugun ham yolg»v»on soK»z Bilan bir kimsa ustidan hukm qilganlar Namruddan ham battar boK»larlar).

- Bizning tangrimizni sen shu ahvolga soldingmi?-deya savol qildilar Ibrohimni keltirgach.

- Bu mayda butlarni anavi katta but chopib tashladi. Ishonmasanglar, butchalarning oK»zlaridan soK»ranglar, agar soK»zlay olsalar, - dedi Ibrohim.

- Bu butlar soK»zlay olmaydi, qandog» qilib ham soK»rarmiz, - deyishdi ular.

- Sizlar Olohni qoK»yib, siz uchun biror narsada nafi tegmaydigan va zarari ham yoK»q narsaga ibodat qilasizlarmi?-dedi Ibrohim alayhissalom.

Ular bildilarki, bu ishni Ibrohimdan boshqa hech Kim qilmagan. Uni qiynamoqlikka kengashdilar. Ibrohimga payg»v»ambarlik keldi.

- Yolg»v»iz tangriga sig»v»ining, butga topinmang, meni tangrimning elchisi deb biling, - dedi u odamlarni toK»g»v»v»ri yoK»lga chorlab.

- Bizni otalarimizning dinidan chiqarib, boshqa dinga chaqirurmisan? - dedilar.

- Otalarimiz bari botil dinga sig»v»inar edilar. Men sizlarni toK»g»v»v»ri yoK»lga davat qilarkan, -dedi Ibrohim.

Aytadilarki, oK»sha paytda hamma xalqlar ochlikka duchor boK»lgandilar. Oziq-ovqat topilishi qiyin edi. Namrud odamlarga ovqat tarqatdi. Bir kuni Ibrohim taom olgani Namrudning oldiga keldi.

- Menga sajda qilsang, taom beraman, dedi Namrud.

- Men shunday tangriga sajda qilurman, ul zot oK»likni tiriltirar, tirikni oK»ldirar, - dedi Ibrohim.

- Men ham shunday qila olurman, -dedi Namrud.

- Qanday qilib, -dedi Ibrohim.

Shunda Namrud zindondan ikki maxbusni chiqardi, birini oK»ldirdi, birini esa qoldirdi.

- Mana oK»likni tiriltirdim, tirikni esa oK»ldirdim, - dedi Namrud.

Ibrohim bildiki, bu kofir ahmoq ekan:

- Mahbusni oK»ldirmay qoldirish tiriltirish emas, - dedi u. Ammo Ibrohim unga B«Oldirganingni tiriltirgin!; desa boK»lardiyu, ahmoq kofir Bilan tortishishni ep koK»rmadi. Uni bir soK»z Bilan unini oK»chirishni istadi.

- Mening tangrim shunday zotki, u har kuni Mashriqdan chiqarguvchi. Sen bir kungina quyoshni mag»v»v»ribdan chiqarginchi! - dedi Namrudga. Ibrohimdan bu soK»zni eshitgan koK»pgina kofirlar koK»ngillarida B«Bu butlar botil tururlar, ulardan hech qanday naf yoK»q, Ibrohim toK»g»v»v»ri aytar, yoK»lsizlarmiz;., degan fikr oK»ta boshladi.

Namrud alayhil-lana odamlarning koK»nglidan kechganini bilib, B«Mendan tonib, Ibrohimga ergashib ketsalar-a;., -degan oK»ydan qoK»rqib ketdi.

- Buni ushlang, oK»tga tashlang, tangringizga madad bering! - dedi Namrud. Ibrohimni oK»tga otishgat kelishdilar.

- Ey Ibrohim, B«Meni tangrimning oK»tli doK»zaxi bor, olov Bilan azob beradi;., der eding. Men bugun seni olov Bilan qiynayin, kim qutqarar ekan, bir koK»rayin, -dedi Namrud.

Hamma qoK»shinni safarbar etib, toK»rt oy mobaynida oK»tin yig»v»ildi. U oK»tinni qaysi ulovga ordsalar koK»tarmadi. Tuyaga ortdilar, oK»rnidan qoK»zgv»v»halmadi. Eshak va ot ham qabul qilmadi. Xachirga yuklagandilar, qabul qildi. Buni koK»rgan Ibrohim xachirni lanatladi. Shu boisdan xachir nasli koK»paymaydigan boK»ldi. Bugungi kunda xachirga yuk ordsalar, urmaguncha yo soK»kmaguncha yurmas. Tul kampirlar Namrud bizdan hushnud boK»lsin deb, tunlari uxlamasdan charx yinirib, kunduzi bozorda sotib, pulga oK»tin olar edilar.

Aytishlaricha, bir yig»v»bochlik (taxminat 9 km) yerni oK»tin bilan toK»ldirdilar. Atrofini teri Bilan toK»sdilar. Tuyalarda gugurt suvi keltirdilar. Shundan keyingina oK»t yoqtilar. On kecha-kunduz olov yonib, kuchlandi. Olovning balandligi ularning oK»lchovida yigirma qari (tirsak) edi. Ibrohim alayhissalomni ikki yildan beri og»v»v»ir kishanlarga bog»v»v»langan holda uy ichiga qamab qoK»ygan edilar. Otning yoqilganinga oK»n kun boK»lganda B«boring, Ibrohimni endi oK»tga oting!; degan farmon berildi.

Olov keltirib oK»t yoqqan Ibrohimning ota qarindoshi Hozar (Lut payg»v» Hambarining otasi) edi. Qaldirg»v»v»och tumshug»v»v»ida suv keltirib, olovga quyur edi.

- Ey qaldirg»v»v»och sening tumshug»v»v»ingdagi suv bu oK»tga qanday ham tasir qilsin, - dedi Ibrohim shunda va uni ezgu duo qildi. Chumchuq esa kelib oK»tni qanoti Bilan urardi, shu bois uni lanatladi, qirq kecha-kunduz oK»tda kuydi.

Olov shu darajada balandladiki, kishi toK»rt yig»v»boch yerdan yaqinlasha olmaydigan boK»ldi. Qay bir qush havoda uchsa

qanotlari kuyib tushar edi. Namrud temi rva misdan bir mikora qurdirdi, uning ustiga chiqib olovga qaragach:

- Ibrohimni qanday qilib oK»tga otamiz? -deya hayolga choK»mdi. Shunda Shayton kelib palaxmon yasamoqlikni oK»rgatdi. Ungacha dunyoda bunday qurol yoK»q edi. Ibrohimning qoK»l va oyoqlari yetmish botmonli temir halqa Bilan palaxmonga bogv Bladilar.

- Ey Ibrohim, qoK»rqmaysanmi? - deb soK»radilar shunda.

- Kimiki qalbidan Ollohning oK»ti boK»lsa, qanday qilib odamlarning oK»tidan qoK»rqsin, -* dedi Ibrohim.

- Tangringdan soK»ragil, seni qutqarsin, -dedilar.

- Mening nimamni qutqarsin? - dedi u.

- Nafsingni, -dedilar.

- Nafsning ishi yovuzlik, gunohkorlikdir. Gunohkorlik oK»tga mahkumdur, - dedi u.

- BoK»lmasa joningni soK»ragil, - dedilar.

- Jon omonat turur. Uning ishi yaratganiga qaytishdir, - dedi u.

- Unday boK»lsa koK»nglingni soK»rgali, -dedilar.

- KoK»ngil tangrining mulkidir. U qanday istasa, shunday holga solguvchidir, - dedi u.

Shundan soK»ng palaxmonga joyladilar. Qanchadan-qancha odamlar palahmonni tortmoqchi boK»ldilar, ammo kuchlari yetmadi. Chunki palaxmonni farishtalar bosib turar edilar. Shayton bildiki, farishtalar palaxmonni bosib turardilar. Shunda u bir pokiza kishi qiyofasida kelib kofirlarga:

- Bu ish qoK»lingizdan kelmaydi. Ammo buning bir hiylasi bor. Buzuq xotinlarni olib kelinglar. Erkaklar ular Bilan fohisha ishni qilsin. Shunda palaxmon otiladi, - dedi.

Shunday ish tutgandilar palaxmon otildi. Ibrohimni havoga qarab otdilar.

SAVOL: Shayton palaxmon qilmoqlikni qaerdan bildi?

JAVOB: U palaxmonni doK»zaxda koK»rgan edi. Gunohkorlarni doK»zaxda palaxmon Bilan otardilar, ularga chuqur chohga kelib tushardilar. Bu chohning azobi doK»zax azobidan yetmish hissa qattiqroq edi.

Habarlarda kelishicha, Rasul alayhissalom dedilar: B«Mening ummatlarimdan olti toifa odamlarni qiyomat kunida shu chohga tashlagaylar. Birisi - sultonlar majlisida ularniB ;bu kishi shunday omadli zotB«B deganni, ikkinchi - yetimlarning moliga zulm bilan egalik qilib olganni, uchinchi - zolimlar ishini bitirib berganni, toK»rtinchi - otasi va onasiga yomon soK»z soK»zlaganlarni, beshinchi - nopok ish qiluvchi xotinchalish, xunasalarni, oltinchi - molini hudo yoK»lidan qizg Bhanib, boshqa yoK»lga sarflaganlarni;. Bundan bizlarni Ollohning oK»zi asrasin.

Qachonki, Ibrohim alayhissalomni palaxmondan havo otganlarida u: (Oyat) B«Bizga Ollohning oK»zi yetarlidir va u qanday yaxshi kafildir. Bas, u qandogv B ham yaxshi ega va qandoq ham yaxshi madadkordir;., dedi. Bu holni koK»rgach, yetti qavat osmon farishtalarining barchasi faryod chekdilar.

- Ilohi, bu kunda butun yer yuzida seni bir va bor degan yolgv Biz Ibrohimning oK»zidir. Uni nechun oK»tga otarsan? Hudoyo, doK»stlaringga mehribonliging shunday boK»larmi? - dedi farishtalar Olloh taologa.

- Ey farishtalar, sizlar tasir etmay turing. Bu ishda meni sizlar bilmaydigan bir sirim bor, - degan xitob keldi.

Shu paytda Jabroil alayhissalom yetib keldi.

- Ey Ibrohim, hech hojating bormi? - dedi u zot.

FOYDA: Agar hojatim yoK»q desa, hojatsizman degan boK»lardi, lekin qul hojatsiz boK»lmaydi.

- Hojatim boru, ammo senga emas, - dedi Ibrohim.

- Menga hojating boK»lmasa, Ollohga bordir, aytgil, - dedi u zot.

- Ey Jabroil, mening tilagimni uning oK»zi bilar, menga shuning oK»zi kifoya, hojat tilmakning hojati yoK»q, - dedi Ibrohim va Olloh taologa koK»ngil bogv Bladi. Shu onda:

- Ey olov, Ibrohim uning sovuq va salomat boK»lgil! - degan xitob keldi.

Ulamolarning aytishlaricha, sovuqB«B boK»lgil deb,B ;salomat" boK»lgin demasa edi, oK»t sovuqgv Bi Bilan Ibrohimni halok qilgay edi. Qiyomatga qadar odamlar hech qachon oK»tga pishgan taomni koK»rmas edilar. Yana aytishlaricha, Ibrohining koK»ksidagi Olloh muhabbatining oK»ti Namrud oK»ti Bilan bellashdi va Namrud oK»tini kuydira boshladi. Shunda muhabbat oK»tga sovuqil, Ibrohini salomat saqlagil, demasa edi, u oK»t na Namrudning oK»zini va na uning oK»tini salomat qoK»ymasdi, hammasini kuydirar edi.

Yana farmon keldi: B«Ey Jabroil, bandamga yordam berish uchun tezda yetib borgil!;

Jabroil yetib bordi va oK»zi Bilan birga jannatdan bir jaynamoz olib keldi va bu jaynamozni olovni oK»rtasiga toK»shadi, Ibrohim alayhissalom unga oK»tirdi. SoK»ngra jaynamoz ustiga namoz oK»qishga tutindi. Ot faqat Ibrohim alayhissalomning qoK»l-oyoqlari bogv Blangan ipini kuydirdi.

IZOH: boshqa manbalarda keltirishicha, Ibrohim alayhissaolmni oK»tga otishga hozirlik koK»rilayotgan paytda suvlarga muakkil boK»lgan farishta kelib:

- Ey Ibrohim, barcha suvlar ihtiyori mening qoK»limdadir. Agar hoxlasang, buyurman suvlar oK»tni oK»chirur, -dedi.

Shamolga muakkil boK»lgan farishta:

- Ey Ibrohim, agar hoxlasang, shamolga amr eturman, butun oK»tni oK»chirib yoK»qotur, -dedi.

- Sizlarning yordamingizga muhtoj emasman, - dedi Ibrohim alayhissalom ularga va boshini yuqori koK»tarib duo qildi: -

Parvardigoro, Sen yagonasan, Ahmadsan, mendan boshqa Senga ibodat qiladigan kimsa yoK»qligini oK»zing bilursan! (Izohlar tarjimon tomonidan boshqa manbalardan olingan).

Aytishlaricha, Namrud vaziriga buyurdi:

- Minoraga chiqib, Ibrohimni koK»rgil, qanday kuyayotgan ekan, kul boK»lib ulgurannmikan - yoK»qmi!

- Ey egam, bu olovning ichida dunyoning togv Bhlari kuyib kul boK»ladi-yu Ibrohim omon qolarmidi! - dedi vazir va minoraga chiqib ketdi. Keyin minoradan turib shunday xqitob qildi: - Ey egam, uchov oK»tiribdi, orqa oK»ngida yigirma ming masofa turli xil yoz chechlari ochilmish, chashmalar oqib turmish, xurmo daraxti unmish.

Bu gaplarni eshitgan Namrud taajubga tushdi, oK»z koK»zim Bilan koK»rayin, deb minoraga chiqdi. Bu manzarani koK»rgach:

- Ey Ibrohim, sen yolgv Biz eding-ku, bular kimlar boK»ldi? - deb soK»radi.

Ey Namrud, biri menman, suratimni oK»zgartirdim, Ibrohimga sening Muakkil - vakil qilingan, tasarruf qiluvchi.

Ahmoqligindan uzr aytarman, - dedi olov Olloh taolo farmoni bilan tilga kirib.

- Ey Ibrohim, ul kimsani yonigga kim tushirdi? - dedi namrud.

- Oллоh taolo meni asramoq uchun tushurdi, Namrudning endi unga qarshi qanday yarogʻi bor boʻlsin, - dedi Ibrohim alayhissalom.

Bu gaplarni eshitib Namrud behad qoʻrquvga tushdi. Qaygʻuga tushgan yer ham yetti kun titrab, zilzila boʻldi. Namrud donishmandlarni, hakimlarni toʻkpladi.

- Bu qanday zilzila boʻldi? - deb soʻradi ulardan.

- Olovning issigʻligidan yer ham tebranmoqda, - dedilar unga.

- Unday boʻlsa, olovni soʻndiring! - dedi Namrud.

Suv tashib, olovga quya boshladilar. Barcha haloyiq Ibrohimning ahvolini koʻraylik, Deya tamoshoga keldilar. Oллоh farmoni Bilan shabada kelib, kullarni odamlarning yuzlariga urdi, haloyiq barchasi qaytib ketdi.

Oqshom tushgach, Ibrohim oʻtdan chiqib, uyga bordi.

Aytishlaricha, Namrudning oʻn ikki ming ombori bor edi. Ularning toʻrt mingi unga toʻla edi, ularni qimmatchilik boʻlsa sotarmiz, deb gʻamlab qoʻygandi. Ibrohim alayhissalom duo qildi: ul yurtdagi daryo oʻzlanlari, togʻ ungirlari unga toʻkdi. Ibrohim alayhissalom B«Keling, un oling!; deya chorladi. Hamma yurtida toʻkinchilik boʻldi. Namrudning qoʻliga qarovchi odam qolmadi.

Bir kuni Ibrohim alayhissalom Namrudning oldiga keldi.

- Yagona Oллоhdan boshqa iloh yoʻq, ey Ibrohim sen uning paygʻambarisan deb aytgil! - dedi unga.

- Fursat bergil, oʻylab koʻrayin, - dedi Namrud.

Fursat berildi. Namrud oʻylab, oʻziga kengashib koʻrdi.

- Men Ibrohim bilan yarashurman, siz nima dersiz, - deya kengash soldi.

Beklariv a maslahatchilari oʻyga toʻldilar. B«Agar Ibrohim Bilan yarasha, u podishoh ustidan ham, bizning ustimizdan ham hukumron boʻlib oladi, oqibatda bizning izzatimiz, hurmatimiz qolmaydi, Ibrohimga qul boʻlamiz, degan fikrga keldilar va shunday javob berdilar.

- Shuncha yildan beri xudoman deding, endi qulman deysanmi? Ibrohimga qul boʻlib, bizlarni ham unga qul qilursanmi?

- Mening u tufayli koʻrgan ishlarim ulugʻ ishlaridir, uning tangrisi bilan yarashmoq kerak, - dedi Namrud.

- Uni nega oʻt kuydirmaganini bilmasmisan? Shuning uchunki, bizning ota-bobolarimiz olovga topinur edilar, Ibrohim ham bizning urugʻimizdandir. Ot bizning urugʻimizni kuydirmas, - dedi unga Hozar.

FOYDA: Xachir oʻtin keltirgani uchun urugʻi kesildi. Chumchuq choʻpp tashigani uchun hamma odamlar uni tutib, patini yulib, oʻtga pishirib yeydilar.

Arilar oʻtini yelip turgandi, gʻavv va toʻpalon hayot kechirurlar. Qaldirgʻoch esa suv tashida, omon boʻldi.

Qaldirgʻochning suvi bilan oʻt oʻchmadi, ammo doʻstligi oshkor boʻldi, qiyomatga qadar ezgu nom oldi.

- Biz Ibrohimdan qanday qilib qutilamiz? - soʻradi Namrud Hozardan yana.

- Bu tunda bir chuqur qazinglar, ul chuqurda tutun hrosil qilmasiz.

Bu tutun Bilan dushmanimizni halok qilamiz, - dedi Hozar bunga javoban.

- Qancha mol kerak boʻlsa olgil, bu ishni oʻzing bitirgil! - dedi Namrud.

Hozar xalqni yoʻgʻdi, katta olov yoqilgan joyda chuqur qazimoqlikka boshladi. Tubi tor, ogʻi keng boʻlgan bu chuqurni somon va iflos narsalar Bilan toʻldirdilar. Hamma haloyiq tomoshaga toʻplandi, Hozar olov keltirib, somonga tutashtirdi.

Shunda Oллоh farmoni Bilan shamol keldi, oʻsha oʻtning ichidan bir kesakni keltirib, Hozarning boshiga urdi, Hozar yiqildi va kuya boshladi. Shunda haloyiq:

- Ey Hozar, oʻt bizni kuydirmas demabmiding! - deya malomat qildi.

Hozarning soʻzlashga holi boʻlmadi. Koʻp oʻtmay kuyib, kulga aylandi. Yana shamol kelib, Namrud yoqqan oʻtdan kul keltirdi va haloyiqning chidan oʻtin tashiganlarning koʻziga tiqildi, hamalari koʻr boʻldi, sogʻ qolganlari qochib qolishdi.

Bir muddat oʻtib, Sora raziallohu anho Ibrohim alayhissalomning qoshiga keldi. Sora Hozarning qizi edi. Bazilarning aytishlaricha, - u Namrud xizmatidagi bir ulugʻ bekning qizi boʻlgan ekan.

- Ey Ibrohim, sening Hudoying oʻta kuchli ekan, mendan bezor boʻlmaydimi? - soʻradi sora.

- Seni ezgu yoʻlga solgay, joyingni jannatdan qilgay, - dedi Ibrohim.

- Ey Ibrohim, men bir shart bilan musulmon boʻlaman, - dedi Sora, u juda koʻhlik edi, - meni nikohingga olsang.

- Meni molim yoʻq, - dedi Ibrohim, - senga qalin berolmayman.

- Mening qalinim shuki, - dedi Sora, - shariy barchsa ishlarda men nima desam shuni qilarsan.

Soraning iltimosini Ibrohim alayhissalom qabul qildi.

RIVOYATda keladiki, Namrud munoradan turib koʻrganda, Ibrohim atrofida chechaklar ochilgan edi. Olov qizil, yashil, sariq chechaklarga aylangandi. Ot ichidan jilgʻa chiqib, xurmon daraxti ungan edi.

- Ey Ibrohim, oʻt seni kuydirmaydimi? - deya taajub qildi Namrud.

- Yoʻq, - dedi u.

- Bu oʻtning sening uchun Kim sovutdi, - soʻradi yana namrud.

- Kim oʻtga kiritgan boʻlsa, oʻsha sovutdi, - dedi u.

- Unda sening tangring yaxshi tangri ekan, - dedi Namrud.

Soʻng uning koʻnglida musulmon boʻlishga mayl uygʻondi. Saroydagilar bu hoxishga unamadilar, Ibrohimni tutun Bilan holk qilamiz, degan qarorga keldilar.

Ularning bu niyatlarini Lut alayhissalom Ibrohim alayhissalomga yetkazdi. Ikkovlari tunda shahardan qochib chiqdilar. Namrud yoʻllarga soqchilar qoʻygandi. Ulrga ibroniy tilda soʻzlovchi qanday odam yoʻliqsa, tutishlikka fparmon bergandi. Osh tunda Oллоh farmoni Bilan hamma tillar uyqash ketdi, tillar buzildi. Aytishlaricha, 72 xil til hosil boʻldi. Xom urugʻi hindulariga 18 til tegdi, Som urugʻiga mansub arab va ajamlar ham 18 tilga ega boʻldi, Yosaf avlodi boʻlgan turklar 36 til egasi boʻldi.

Ibrohim va Lut alayhissalomlar soqchilarning oldidan oʻtdilar.

- Kimsizlar? - soʻradi soqchilar.

- Biz Ibrohim va Lut ikkovimiz boʻlamiz, - deyishdi.

- Biz ularni poylab turibmizku, - deyishdi soqchilar oʻpkalanib, - Sizlar bizni masharab Ibrohim Bilan Lutimiz deysizlar-a!

Oллоh taolo ularni asradi. Ular boshqa viloyatga borib oK»rngashdilar. Namrudning gB Hazabi bosilgach, Oллоhjan farmon boK»ldi:

B«Ey Ibrohim! Borgil! Namrudni imonga undagil!;

Shundan soK»ng Ibrohim alayhissalom Namrudning oldiga keldi.

- Ey Namrud, butga sigB Binmagil, Oллоhga iymon keltirgil! Oллоhni bir degil, meni Uning paygB Hambari deb bilgil! - davat qildi Ibrohim alayhissalom.

- Mendan ham boshqa tangri bormi? - soK»radi namrud.

- Bor, - dedi Ibrohim alayhissalom.

- U kimdir? - dedi Namrud.

- U seni yaratgan, senga mulk-davlat bergan, yer va osmon tangrisidir! - dedi Ibrohim alayhissalom.

- Men u bilan teng ekanman, u bilan bir jang qilayin! - dedi Namrud va jang hozirlini koK»ra boshladi.

Namrudning Osmonga Uchgani

Namrud Ibrohimning tangrisi Bilan jangga astoydil hozirdana boshladi, Yirtqich qushlarning bolalarini tarbiyalay boshladi. Ular ulgB Haygandan keyin bir sandiq yasattirdi: ikki qopqoqlik - biri ostida, biri ustida. Uning ustiga toK»rtta, ostiga ham toK»rtta ustun oK»rnatdilar. Ustki usutnga yirtqich qushlarni bogB Dladi. Namrud egniga sovud kiyib, yashiq toK»la oK»q solib, xizmatkori Bilan birga sandiq ichiga kirdi. Ustun ichiga bogB Dlangan goK»shtlarni koK»rgan och-nahor qushlar unga talpindilar, sandiq him ular Bilan birga havoga koK»tarilid.

Bir kecha-kunduz uchgach, xizmatkoriga buyurdi:

- Ustki qopqoqni ochgil, nima koK»vrinarkan?

- Osha-oK»sha holni koK»rman, - dedi u ustki qopqoqni ocharkan.

- Ostki qopqoqni osgil, nima koK»rinarkin? - buyurdi yana Namrud.

- Yer yuzining hammasini bir parchadek koK»rman, - dedi xizmatkor.

Yana bir kecha-kunduz uchdilar.

- Ustki qopqoqni ochgilsh, nima koK»rinadir? - soK»radi namrud.

- Osmon ilgar qanday koK»rinsa, shunday koK»rinur, - dedi xizmatkor.

- Ostki qopqoqni ochgil, ne koK»rinadir?

- Yer avval qanday koK»ringan boK»lsa oK»shanday, dedi.

Hali yetmabmiz, deya yana bir kecha-kunduz uchdilar.

- Tepa qapqoqni ochib qarachi, nima koK»rinadir? - buyurdi Namrud.

- Hamma yoq tuman ichida qolibdi, dedi xizmatkor. - Hech nima koK»rinmaydir.

SoK»ngra pastki qopqoqni ochdi.

- Pastda ham tumandan boK»lak narsa koK»rinmas, dedi xizmatkor.

- Endi yetib kelibmiz, dedi namrud va osmonga qarata oK»q otdi.

Shunda Jaboil alayhissalomga farmon boK»ldi.

- Oqni olib baliqqa sanchgin-da, qonga belab sandiqqa tashla! (Baliqning boK»gB Bizlanmasligiga sabab shunda deydilar).

Qonga belgan oK»q Namrudga qaytib kelgach:

- Osmon tangrisini oK»ldirdim! - deb oK»yladi va goK»sht boK»laklarini yuqori ustundan olib pastki ustunga bogB Dladi. Oллоh dedi: (Oyat) B«Ular yomon makrlarni qilib koK»rdilarva ularning yomon tadbirlari Hudo qoshida edi;

Aytishlaricha, Namrud qavmida yuz ming odam Ibrohim paygB Hambariga hayrixox edi. Namrud osmondan tushgach, B«KoK»k tangrisini oK»ldirdim; deya qonli oK»qni koK»rsatgach, bu soK»zga ishonib yana kofir boK»lib ketdilar. (Oyat) B«U Oллоh hoxlagan odamini gumroh qilib qoK»yadi va xohlagan odamini toK»gB Bri yoK»lga solib qoK»yadi;

Ibrohim alayhissalomga farmon boK»ldi: B«Borgil! Namrudga aytgil! Jang qilishga mayli boK»lsa, qoK»shin hozirlasin!; Ibrohim alayhissalom bu farmonni Namrudga yetkazdi. Shundan keyin Namrud yurtlariga kishi yuborib qoK»shin toK»plashga kirishdi.

Soni-sanogB Bi yoK»q qoK»shin yigB Dladi. Ular boshdan-oyoq sovut kiygandi. Oллоh taolodan chivinlar qoK»shiniga farmon boK»ldi. Shunchalik koK»p chivinlar chiqib keldiki, osmonni qorongB Bulik qopladi. Ular namrud qoK»shinlariga yopishib, ularni kiyimlarini, etlarini, otlarining eti-yu suyaklarigacha yeb bitirdilar.

Namrud lain saroyiga qarab qochib qoldi. Saroyga kirib hamma eshiklaru tuynuklarni berkitib oldi. Oллоh taolo bir zaif va oqsoq chivinga ilhom berdi. U teshikdan kirib kelib, Namrudningya nogB Diga qoK»ndi, u yerini chaqib, qon soK»rgach, ogB Dzi atrofida aylanib, soK»ng burniga kirdi, miyasiga yetganda uni yeya boshladi. Qirq kungacha Namrudning miyasini chivin yeb turdi.

Kab ul-Axborning rivoyaticha, Oллоh taolo Namrud lainga toK»rt yuz yil podishohlik berd iva chivin toK»rt yuz yil miyasinik yemirdi. Namrudning oldiga Kim kirsu unga avval shapaloq bilan, unda ham tinmasa ensasiga musht bilan urushni buyurur edi.

HIKMAT. Namrudga berilgan azoblar shuning uchun ediki, u toK»rt yuz yil tangrilikni davo qildi va odamlarni oK»ziga sajda qildirdi. Shuni unutmangki, ensalariga mushtlar yegan kimsa qanday qilib tangrilikka yarasin.

Bu choralar Bilan ogB Briqlar toK»gB Dtamadi. ToK»qmoqlar Bilan urdira boshladi, ammo bundan ham ogB Briq bosilmadi, holdan ketaverdi. Nihoyat bir pahlavon xizmatchisiga toK»qmoq urish navbati keldi.

- Men borib, hammani bu balodan qutqarayin! - leli-da ertasi kuni saroyga kelib, toK»qmoq bilan namrudning boshiga chunonam soldiki, boshi yorildi, u chivin kabutar suratida uchib chiqdi.

Shundan keiyn Jaboil layhissalom qanotlari Bilan u saroyini koK»tarib yerga bir urgandi, osti ustiga chiqib ketdi. Namrud doK»zaxga borib tushdi. Uning oK»rniga Zul-arsh nomli podishoh taxtga oK»tirdi.

Ibrohim Alayhissalom Va Zul-Arsh Podishoh Qissalari

Ibrohim alayhissalom Namrud oK»lgach, uning hamma omborlaridagi va hazinalaridagi oltin-kumushlarni, mollarni darvishlarga sadaqa qilib berdi. Ibrohim va Lut alayhissalomlar bu yurtdan chiqib ketdilar. Sora raziallohu anho va Yana ikki musulmon birga edilar.

- Iloho, qancha yuraylik? - deya munojot qildi Ibrohim alayhissalom.

- Qay tarafni koK»ngil tilasa, oK»sha yerga boringlar! - degan farmon boK»ldi.

Zul-ar podshoh yosh yigit edi. Shu bois ayollarga behad koK»nglida moyillik bor edi. U qayorda koK»rkam Xotin boK»lsa

oK»ziga keltirardi. YoK»llarga sochqilar qoK»yib oK»tgan-ketganing mulkidan oK»ndan birini olib qolardi. On besh kishidan iborat soqchilar Ibrohim alayhissalom hamrohlariga yoK»liqdilar.

Ushr barmoqliklarini talab qildilar.

- Bizda ushr (oK»ndan bir) bergudek molimiz yoK»q, - dedi Ibrohim alayhissalom. Yigitlamriz bor, istasangiz ularni oling.

- Agar oK»nta boK»lganda birini olgan boK»lardik, toK»qqiztadan bizga hech nima tegmas, - dedilar. Sandiqlaring ichida nima bor? Oching, koK»raylik.

Sandiqda Sora bor edi. Paygʻambar alayhissalomdan hajisda aytiladiki: B«YoK»l toK»sib, odamlardan narsa undirib qoluvchilardan yomon mahluq yoK»qdir;. Qancha harakat qilmasinlar, iiloji boK»lmadi, noiloj sandiqni ochdilar. Sorani koK»rdilar, behad goK»zal edi.

- Bizning podshohimiz bunaqa ayollarni istaydi. Sen buni qayoqqa olib ketmoqchi boK»lding? - deb Ibrohim alayhissalomni va hamrohlarini shaharga qaytardilar. Bu habarni podshohga yetkazgandilar, u hali Sorani koK»rmayoq koK»nglida ragʻbat uygʻbondi. Va vaziriga buyurdi:

- Ul qochoq kimsani oldimga keltir!

Vazir borib, Ibrohim alayhissalomni podshoh huzuriga olib keldi.

Podshoh uni yoniga chorladi.

- Isming nimadir? - soK»radi podshoh.

- Otim Abdulloh, dedi Ibrohim alayhissalom (Olohning qulidemoqchi).

- Sandigʻbingda nima bor? -soK»radi podshoh.

- Qarindoshim bordir, - dedi Ibrohim alayhissalom qoK»rqi ketganidan. Negaki, xotinim desa oK»zini oK»ldirib qoK»yishlaridan choK»chigandi. (Oyat) B«Haqiqatda hamma moK»minlar bir*birlariga birodardiralar;.

- Ey Abdulloh, men Misr podshohiman, mol-dunyoim behisob, qarindoshingni menga bersang, seni oK»z mulkimda eng yaxshi doK»st qilurman, - dedi Zul-arsh.

Ibrohim alayhissalom qaygʻbuga botdi, boshi quyi egildi.

- Ey Abdulloh, nega indamaysan? - soK»rad yana podshoh.

- Qarindoshim balogʻbatga yetgan qizdir, undan maslahat soK»ramoq joiz dedi Ibrohim alayhissalom va oK»rnidan turib, Sora qoshiga keldi. Podshoh tilagini unga yetkazdi.

Senga ne boK»ldi, nega qaygʻbuliksan?

- Ey Ibrohim, nega toK»gʻbʻrisini aytmay, meni ham, oK»zingni ham baloga giriftor qilding.

Bir muncha fursat oK»tgach, podshoh betoqatlanib, vazirni ikki yuzta odam Bilan joK»natdi:

- Borgil, oK»sha odamni singlisi bilan meni oldimga keltirgil!

Ibrohimni Sora Bilan birga keltirdilar. Sora boshiga kattagina yopinchiq oK»rgan holda kirdi. Podshoh Ibrohimga tahti yonidan joy koK»rsatdi.

Sora ham Ibrohim yoniga oK»tirdi.

- Ey Abdulloh, mening mol-mulkimni hisobi yoK»q, istasang yarmisini senga beraman.

- Qarindoshim shu yerdadi, oK»zi soK»zlasin, - dedi Ibrohim alayhissalom.

- Mening mingta xizmatkorim bor, hammasini senga berayin, ular oK»pkasi toK»lib, yigʻbladi, soK»zlay olamdi. Shunda podshoh achchigʻb chiqdi: - Ey Abdulloh, sendan uyalib soK»zlamayotir! - dedi Ibrohimni qoK»lidan ushlab tashqariga chiqardi.

Podshoh Soraga har qancha soK»z qotsa hamki, javob bermadi, ikki qoK»li Bilan yuzini toK»sgancha yigʻblar edi. Podshoh taqati toq boK»lib, Soraning yoniga keldi, yuzini ochay Deya qoK»lini choK»zgandi, shu on Ibrohim alayhissalom duo qildi:

- Ilohi, bu kofirga qudratingni koK»rsatgil!

Podshohning ikki qoK»li boK»ynigacha quridi. Shunda u:

- Ey Sora, duo qil, qoK»llarim joyiga qaytsin, seni ozod qilaman!

Duo qildi, ikki qoK»li joyiga keldi. Yana qasd qilgandi, tagʻbin qoK»li quridi. Bu hol uch bor takrorlandi. Shunda zilzila turdi, yer tebrana boshladi.

- Sendan menga tekkan bu balolar nimani bildirur? - soK»radi podshoh.

- YoK»q, mendan emas, ular seni kofirliging va menga nisbatan kuch ishlatganing tufayli yuz berdi, - dedi Sora.

- Men senga kuch ishlatmaldim-ku?! - dedi podshoh.

- Sen menga emas, balki Olohning paygʻambariga kuch ishlatding!

- Qaysi paygʻambariga zoK»rlik qilibman?

- Ibrohim alayhissalomga! Qaysiki namrud uning qoK»lida halok boK»lgandir!

- Men Ibrohimni koK»rganib yoK»qki, unga qanday qilib kuch ishlatayin?

- Ibrohim mening erim boK»ladi, sen uni mendan ayirding, bu ranj balolar senga shu tufayli tegdi.

- U seni qarindoshim, dedi, agar xotinim deganda edi tegmasdim.

- Seni zulming, kofirliging, qudrating vajidan aytolmadim, agar xotinim deganida oK»ldirgan boK»larding!

- Men hech kimdan kuch bilan narsa olmasman, - dedi podshoh va vaziriga buyurdi: - Borgil, buning erini keltirgil!

Ibrohim alayhissalomni olib kelgach, podshoh oK»rnidan turib, uning oyogʻbiga bosh urdi:

- Sen oK»sha, namrud uning qoK»lida halok boK»lgan Ibrohimisan?

- Ha, oK»shaman!

- Tangringni sifatini bildirgil!

- Mening tangrim yetti qat osmonni va yetti qat yerning yaratuvchisi, barchadan buyuk quvvatiga barchadan ulugʻb qudrati bordir. Uning sherigi, qoK»ldoshi, teng-toK»shi, oK»rtogʻbi yoK»qdir. U tugʻbmagan va tugʻbilmagandir. Mahluqlarga U har bir narsaga qodirdir! " - dedi Ibrohim alayhissalom.

- Men yetmish yildirki, Zuhro yulduziga topinarman. Endi boK»lsa shunday fikrga keldimki, bu yuksak osmonlarni ustunsiz ushlab turgan, qaro yerni suv ustida tutib turgan, yulduzlarni chaqirib, Yana botirib turgan, kunduz oK»rniga kechanik yeltirgan - bu sening tangringmi? Mening qoK»limni va boK»ynimni qurtigan ham sening tangringmi? Unda men nima qilayin? - dedi podshoh.

Jabroil farmon keltirdi: B«Zul-arshga aytgilki, hamma mol-dunyoisini, oltin-kumushini senga bersin. Men qoK»lini tuzatgayman!; Bu farmonni Ibrohim alayhissalom podshohga yetkazdi. Zul-arshning Hojar ismli choK»risi bor edi. U Magʻbrib podshohining

qizi edi, Solih alayhissalomning urugʻi bildan edi. Uning otasini oʻldirib oʻkzini bu yerga keltirgan edilar. U barcha xizmatkorlar sardori edi. Podshoh mol-dunyosi va hazinalar turgan kaltini Ibrohim alayhissalomga berdi. Shunda Ibrohim alayhissalom duo qilgandi, podshohning qoʻli va boʻyini oʻz holiga qaytdi. Zul-arsh darhol imon keltirdi: (Oyat) B«Guvohlik bermanki, bir Ollohdan oʻzga biror mabud yoʻq va Yana guvohlik bermanki, albatta sen, ey Ibrohim, Hudoning elchisidir»;

- Ey podshoh, menga bergan mol-dunyoingni qabul qildim, ularni yana oʻzingga bagʻishladim, - dedi Ibrohim alayhissalom. Hojar esa hamma boyliklarni yana qaytarib qabul qilib oldi. Ibrohim alayhissalom shundan soʻng yetti kun bu yurtda turib qoldi, imon va islomni oʻrgatdi. Sakkizinchi kun Jabroil alayhissalom farmon keltirdi:

B«Ey Ibrohim, bu yer senga boʻlmas, bundan ketgil!»;

- Menga farmon keldi, - dedi Ibrohim alayhissalom.

- Men bilan birga turgil. Senga Misr podshohligini berayin, oʻzim qul boʻlayin, dedi podshoh.

- Menga dunyo mol-mulki keakmas, - dedi Ibrohim alayhissalom.

- Hazinadan bir toj bilan yuz ming oltin keltirgil! - deya Hojarga buyruq qildi. Keltirdilar. Ibrohim alayhissalom taraddudlandi.

- Bularni qabul qilgil! - dedi podshoh.

Jabroil alayhissalom ham B«Qabul qilgil!»; dedilar. Bularning ustiga Yana yuz ming tuya, yuz ming qoʻy, toʻrt yuz xizmatkorni ham qoʻshdilar.

- Ey Sora, bu toj Misrning yetti yillik xirojiga tengdir. Bu senga munosibdir, - dedi podshoh. Jabroil alayhissalom Ibrohim alayhissalomga B«Soraga aytgil qabul qilsin!»; dedilar.

- Mana bu toʻrt yuz xizmatkor podshohlik joriyalaridir, senga berdim, dedi podshoh.

- Men Olloh taoloning bir choʻrisi boʻlsam, menga xizmatkorlar ne xojat, - dedi Sora. - Ammo yolgʻiz Hojarning oʻzini bersang boʻladi.

- Podshoh buyurdi, oʻn ming oltin, yana min7g qoʻy, ikki yuz tuya, ikki yuz sigir keltirdilar. Ularni Hojar Bilan birga qoʻshib berdilar. Dabroil alayhissalom Ibrohimga dedi: B«Ey Ibrohim, aytgil, qabul qilsin!»;

Sora qabul qildi. Shundan keyin Ibrohim alayhissalom mol - mulkni olib, Sora bilan birgalikda Axzon viloyatiga bordilar. Qaysi joyga tushsalar bir yigʻib oʻch joyda yilqi qoasi koʻrinar edi. Boshqa joyga bordilar. U yerda ham yilqi qorasi koʻrindi.

- Shu yerda tushamiz, - dedi Ibrohim alayhissalom Lutga. Tushdilar, oʻtov tikdilar. Ibrohim alayhissalom bir quduq qazdirdi, totli suv chiqdi. Narigi tomondagilar oʻylashdi: B«Bu odam yilqilari Bilan oʻtlogʻimizni quritmoqda, ularni haydab yuboraylik, quduqni ham bizga qolsin»;

Shunday deya soʻzlashib turgandilar Zul-arsh askarlari bilan Misrga borayotib bu yerda tushdi. Uch kishi borib Ibrohim alayhissalomni podshohning oldiga olib keldilar. Podshoh Ibrohim alayhissalomni koʻrib, dast oʻrnidan turdi. Ibrohim alayhissalom qoʻli bilan B«Otirib oʻl!»; degan ishora qildi. Podshoh joyiga oʻtirdi. Haligi kishilar podshohga shikoyat qildilar:

- Bu tunu-kun yilqi-mollari bilan oʻtlogʻimiz va suvlogʻimizni quritmoqda, buyuring bu yerdan ketsin!

- Sen nima deysan, - dedi podshoh Ibrohim alayhissalomga.

- Men gʻaribni ketgin desalar ketayin, - dedi Ibrohim alayhissalom.

- Siz uchun men bir hukm aytsam boʻlarm? - soʻradi podshoh.

- Boʻladi, - dedilar.

- Sizlar oʻnta qoʻy keltiring, pishirsinlar, yeylik. Keyin Ibrohim oʻn qoʻy keltirsin, pishirsinlar, yeylik. Qaysingizni taomingiz bilan toʻyamiz bilaylik, soʻngra oʻlgan qoʻylarni tiriltirasizlar. Kim bu shartlarimizni bajarsa, bu yer-suv oʻshangan boʻlsin! - dedi podshoh.

Haligi kishilar qaygʻib tuga botdilar. Onta oriq qoʻyni keltirib boʻgʻibizladilar, pishirib, podshoh oldiga kiritdilar. Podshoh askarlari Bilan boʻlishganda bir parchadan tegdi. Shundan keyin Ibrohim alayhissalom oʻz taomini keltirdi. Uch ming kishi yedi, toʻydi, yana ortib qoldi. Ibrohim alayhissalom oʻrnidan turdi-da, qoʻylarning terisini toʻplab duo qilgandi, hamma qoʻylar tirildi. Podshoh yer-suvni Ibrohim alayhissalomga hukm qildi. Haligi kishilar bundan hasadga berildilar va tunda bir itni oʻldirib, quduqqa tashladilar.

- Ketamiz, - dedi Ibrohim alayhissalom bu ahvolni koʻrgach, Lut paygʻambariga qarab.

Ibrohim alayhissalomning oʻn ikki suruvi bor edi. Har bir suruvda bir oltin zotli iti bor edi. Muqaddas yerlarga toʻrt yigʻib oʻchlik masofa qolganida toʻxtadilar, oʻsha yerga oʻrnashdilar.

Men qarib qoldim, sening xizmatingga kuchim qolmadi. Sen meni deb koʻp mashaqqatlar tortding. Hajarni senga bagʻishladim, u seniki boʻlsin, dedi Sora kunlarning birida Ibrohim alayhissalomga. Shunday qilib Hojar Ibrohim alayhissalomniki boʻladi.

Ismoil Layhissalom Qissasi

Sora raziallohu anho toʻqson yoshga kirdi hamki, farzandi boʻlmadi. Ibrohim alayhissalom peshonasida Muhammad alayhissalomning nurlari sobit edi. U ayoliga B«Bu nur sendan boʻladigan oʻgʻilonga nasib etgay», deya vada qilgandi. Biroq Ibrohim alayhissalom Hojarga qovushganlarida bu nur Hojarning vujudiga oʻtdiki, buni koʻrgan Soraning gʻazabi keldi. Bu nurning saodatidan behira qolganidan qattiq rashki kelib, Ibrohim alayhissalomning yoqasidan oldi va erining yoqasidan olgan ayollardan birinchisi boʻladi, negaki Odam alayhissalomdan buyon bunday noshoyista ish boʻlmagandi.

- Ey Ibrohim, Soraga aytgil sabr qilsin! - dedi Jabroil alayhissalom.

- Qandoq sabr qilayinki, sakson yil men shu umid bilan yashar edim. Ushbu kun vadalarim menga nasib boʻlmay, nurning saodati xizmatkor-choʻrimga tegdi, - dedi Sora bu gapni eshitib.

Chu lahzadan boshlab Ibrohim alayhissalom Bilan Sora oʻrtasiga sovuqlik tushdi. Jahl ustida Sora B«Hojarning uch azosini mayib qilgayman!»; deya qasam ichdi. Kunlarning birida Hojarning qulogʻi, burnini kesmoqqa qasd qilganda Hojar faryod chekadi. Shunda Jabroilga farmon boʻladi, u jannatdan ikki oltin isirgʻib olib keldi. Hojarning qulogʻiga oʻtkazgandilar yanada koʻrkamroq boʻladi. Xatna qilgandilar eriga yanada sevimliroq boʻladi. Avratlarini xatna qilmoqlik Hojardan meros boʻlib qoldi.

Rivoyatda kelishicha, Ismoil Hojardan tugʻildi. Yana boshqa rivoyatlarda kelishicha, Hojarning oy-kuni yaqinlashganda Sora tagʻin toqat qila olmay qoldi.

- Hojarni koʻzimdan nari qilgin, uni koʻrmasin, - dedi Sora. Shunda Jabroil alayhissalom habart keltirdi:

- Olib borgil.

Ibrohim alayhissalom ikki tuya keltirib, biriga Hojarni mindirdi, biriga esa oK»zi mindi. YoK»lga otlanganlarida Sora Ibrohim alayhissalomga shunday dedi:

- Uch ishni qilmoqligb»ingni soK»rayman. Biri shuki, Hojarni odam yashamaydigan joyda qoldirgil. Ikkinchisi, tuyadan tushmagil. Uchinchisi, kechasi toK»xtamagil.

Ibrohim alayhissalom bu uch ishga vada berib, Muqaddas tuproqdan yoK»lga tushdi. Bu yerdan makkaga qadar bir oylik yoK»l edi. Oloh taolo yerning tomirini tortdiki, bu yoK»lni bir kunda bosib oK»tdilar. Odamsiz, giyohsiz, suvsiz bir yerda qoK»ndilar. (Oyat) B«... Albatta men joylashtirdim avlodlarimning bazisini hech narsa oK»smaydigan vodiya, Sening hurmatli uying yaqinida; Darhaqiqat, u paytda hali Maka yoK»q edi. Ibrohim alayhissalom Hojarni qoK»yib, iziga qaytdi. Birmuncha oziq va ichimlik suv qoK»yib ketdi. Bir necha kun oK»tgach, Hojar oyyu kundan ham goK»zalroq oK»g»b»il koK»rdi. Muhammad alayhissalomning nuri uning manglayida yarqirab turardi.

Hojarning suvi tugab qoldi. Oqlini yoK»rgaklab, suv izlashga tushdi. Shunda Safo tog»»idan B«Suv bu yerda;, degan ovoz eshitildi, bordi, suvni koK»rmadi. Keyin Marva tog»»idan ovoz eshitildi, bordi, suvni koK»rmadi. Bu holat yetti bor takror boK»ldi: Safodan marvaga yugurdi, Marvadan safoga. Suv topolmay ojiz boK»ldi. Bu holatda yugurmak bugunga kelib hojilarga sunnat boK»lib qoldi.

Shunda Hojar tangriga qarata B«Isma ya ilu!; Deya xitob qildi. (Isuryoning tilida tangrining ismi turar. Manosi B«Tangrim eshitgil!; degani boK»ladi. Shu boisdan Ismoil oti kelib chiqdi). Ismoil yig»»lab qoladi, yig»»i tovushini eshitgan Hojar yugurib qaytib keldi. KoK»rsaki, Ismoil yuzi Bilan yerga oK»girilib olib, ikki oyog»»i bilan yerni tepardi. Tepgan joyidan Jabroil alayhissalom qanoti Bilan urib, suv chiqardi. (Zamzam qudug»»i oK»sha suvdan bino boK»ldi). Suv qaynab chiqqa boshladi.

Hojar suvning oqayotganini koK»rib juda quvondi, suv tugab qolmasin, deya atrofni tosh va tuproq bilan oK»radi. (Agar oK»sha kuni Hojar suv yoK»lni toK»sib qoK»ymaganda edi, hozirda Makkada bir ariq suv oqib yotgan boK»larmidi?)

Bir kuni Banu Jarham nomli savdo karvoni Shomga borayotib, Maka yeridan oK»tar boK»ldi. Bu payt uchar Oqushlarni, yugurar qumursqalarni koK»rib shu tomonga qayrildilar. Ular onasi Bilan oK»tirgan behad koK»rkam Ismoilni koK»rishdi. Suv borligidan taajublاندilar.

- Bu quduq kimnikidir? - soK»radilar karvondagilar.

- Bu oK»g»»lonnikidir, - javob berdi Hojar.

- Og»»lon kimning oK»g»»lidur?

- Ibrohimnikidir.

- Ibrohim Kim boK»ldi?

- Namrud uning qoK»lida halok boK»lgandir.

- Bizning yurtimiz, yerlarmimiz yashashga yaroqsiz, odamlarimiz Uch ming besh yuz uylik aholi Makkaga oK»rnashdilar. Uylar qurishdi, bozor barpo qildilar. Yil ohrida mol-mulklarning oK»ndan birini ayirdilar. Bu ikki ming qoK»y, uch ming tuya, yetti ming sigir boK»ldi. Hammasini Ismoilga berdilar. Bu odat har yili takrorlanaverdi. Ismoilning yilqiyu podasi ziyoda boK»ldi.

Yigirma bir yoshga kirganda Ismoilni Ammora ismli qizga uylantirdilar. Kunlarning birida Ismoil ovga ketgan chog»»ida Ibrohim alayhissalom oK»g»»lini koK»rgani keladi. Sora Ibrohim alayhissalomga shart qoK»ygandiki, tuyadan tushmagin, deb. Shu sababdan u kelib Ismoilni uyini soK»rab, eshigiga kelganda tuyadan chiqardi.

- Ismoil qaerda? - soK»radi kelinidan.

- Ovga ketdi, - dnb javob qildi kelin.

- Qachon keladi?

- Muncha-yam ezma kishi boK»lmasaykin, - dedi og»»rinib.

- Ismoil kelsa B«shunday koK»rinishli bir kishi kelib, senga salom aytdi, soK»ngra eshigi ostonasi yaroqsiz ekan, uni yangilasin;, deb aytgin, - Deya tayinlab qaytib ketdi.

- U kishi mening otam edi, yaxshi kutib olmabsan - dedi ismoil ovdan qaytib kelgach, bu gaplarni eshitib. - Uyning ostonasi bu sen eding. Endi seni menga keraging yoK»qdir, - deb taloq berdi.

Bir yil oK»tgandan kechin u Banu Xarim qabilasi boshlig»»ining qizi Sayyida binti Massos al -Xurxumiyning qiziga uylandi. Ismoil ovga g»»oyat oK»chligi bois uyda kam boK»lardi. Otasi bu gall kelganda ham ovda edi.

- Ovga ketgandi, - dedi Sayyida Ibrohim alayhissalom soK»rog»»iga javoban, - Tushing, kelgunicha uyda kutib turarsiz, men taom hozirlayin.

- Tushmaslikka vadam bor, tusholmasman, - dedi Olohning rasuli, - tayyor - taom bormi?

Sayyida tuya sutidan tayyorlangan ayron olib chiqib berdi.

- Tangrim molu yilqilaringizga barokat bersin, - deb duo qildi u ayronni ichib boK»lib. Duo barokatidan bu yurtda tuyalar koK»p boK»ldi. Payg»»ambarimiz Muhammad alayhissalom dedilarki: B«Osha kunda Ismoilning ayoli non berganida edi, bu kun makkada yemish arzon boK»lardi;

- Tuyadan tushing, - soch-soqolingizni yuvib qoK»yayin, - dedi Sayyida.

- Tuyadan tushmaslikka vada berganman, - dedi Olohning rasuli.

- Bitta oyog»»ingizni tosh ustiga qoK»yayin, soch-soqolingizni yuvib qoK»yayin, - dedi kelini.

Ibrohim alayhissalom bir oyog»»ini toshni ustiga qoK»ydi, ikkinchisi tuya ustida qoldi. Shu holatda soch-soqolini yuvdi, soK»ngra narigi oyog»»ini tosh ustiga qoK»ydi, qolgan qismini ham yuvdi. Shundan keyin Ibrohim alayhissalom:

- Ismoil kelsa aytgil: B«Ibrohim senga koK»p duo salom aytdi va yana eshigingni mahkam qilgin, deb tayinladi;, deya yetkazib qoK»ygin.

Ismoil kelgach, Sayyida boK»lgan voqeani birma-bir bayon qildi.

Shunda Ismoil dedi:

- U kishi mening otam edi, eshik deya seni aytgandi.

Ismoil Alayhissalomning Soyilish Qissasi

Ulamolar oK»rtasida ixtilof bor: Ismoil soK»yilganmi yo Ishoqmi?

Aarablar Ismoil soK»yilgan derlar, chunki arablar Ismoil avlodidirlar. Juhudlar Tavrotda habar berilgankim, Ishoq soK»yilgan derlar, negaki juhudlar va xristianlar Ishoq avlodlaridandir. Bazilarning aytishicha, har ikkisi ham soK»yilgandir. Bir toifa Ismoil

edi desa, Yana biri Ishoq edi, deya hujjatlashtirdilar.

Rasul alayhissalom hadisi bu borada oydinlik kiritadi: B«Anna ibnu zabahayni;. Manosi: B«Ikki qurbonlikning oK»gB«lman;, deganidir. Bundan murod shuki, Ismoil va Ishoqni nazarda tutgandir.

Savol tugB«ladi: Muhammad alayhissalom Ismoildan tugB«lilgandir, Ishoqdan emas. Ikki qurbonlikning oK»gB«lman deganda nimani nazarda tutgandir?

Javob shuki: Ikki qurbonlikdan murod - biri ismoildir, biri esa otasi Abdullohdir.

Habarda kelurki, Muhammad alayhissalomning kata otasi Abdulmutallib davrida Zamzam qudugB«i qurib qoladi. Shunda u: B«Agar tangri sub bersa bir oK»gB«limni qurbon qilgayman;, deya nazr qiladi. Yana ulamolar ayturlarki, Abdulmutallib shunday nazr qiladi: B«Agar Olloh taolo menga oK»n oK»gB«l bersa, hammasi sogB«-salomat koK»z oldimda boK»lsalar, ulardan birini qurbon qilgayman;. Bu paytda uning toK»qqiz oK»gB«li bor edi: Xoris, Abu Lahab, Abbos, Hiyor, Hamza, Muqaddam, Jahl, Zubayr, Abu Tolib. Bular hammasi bir onadan edilar. Oninchisi Abdulloh boshqa onadan tugB«ildi. Abdulmutallib hamma oK»gB«llilaridan koK»ra Abdullohni suyardi. Qurbonlik uchun qura solinganda, qura Abdulloh nomiga chiqdi. Ota qoK»liga pichoqni olib, qurbon qilish uchun Abdullohga yaqinlashganida, uni Abdullohni onasining Temur mahzum ismli qarindoshi toK»xtatadi. Negaki, uning soK»zi Makkada hammaga oK»tguvchi edi. U Shom viloyatidagi folbinni yodga soladi:

- Folbinga odam yuboring, u kelib hukm qilsin, uning aytganini qiling, - deb.

Borib undan maslahat soK»radilar. Folbin:

- Abdullohni bir tomonga turgB«tizib, bir tomonga oK»nat tuyani qoK»ying, soK»ngra qura soling. Agar qura tuya otiga chiqsa, Abdulloh qolsin, tuyalarni qurbon qiling. Bashardi qura Abdulloh otiga chiqsa, unda Yana oK»nta tuya qoK»shingda yangidan qura soling. Shu tariqa oK»nta-oK»nta oshiravering, toki qura tuya otiga chiqmaguncha, - dedi.

Shunday qildilar. Tuyalar soni yuztaga yetgandagina qura tuya otiga chiqdi. Shunda tuyalarni qurbon qilib, Abdullohni olib qoldilar. Bugunga kelib er kishining bahosi shariatda yuz tuyaga teng boK»ladi. PaygB«ambar alayhissalomning B«Ikki qurbonlikning oK»gB«lman;, deyishi boisi shundandir.

Javonmardlik Qissasi

Har gal islomiy manbaalarni qoK»lga olganimda, har safar ushbu qissani oK»qiganimda vujudga titroq kiradi, yurak hapqiradi, fidoiylilik va javonmardlikning oliy namunasi boK»lgan bu tarixiy kechmishdan ruhiy quvvat, manaviy qudrat, shuuriy marifat olaman. Men oK»zim yaxshi koK»rgan bu qissani sizga ham qilindim. Uni koK»nglim qoK»riga yoK»gB«irib havola etmoqdaman.

* * *

Ozining buyuk Halloqi bilan roz aytishish baxtiga muyassar boK»lgan ulugB« zot - Ibrohim halilulloh oK»z ayoli Hojar bilan farzanda ismoil alayhissalomni qaqrab yotgan choK»l oK»rtasiga tashlab kelgandan keyin navbatidagi hol soK»rashni ihtiyo etgan chogB«da paydar-pay uch kungacha tush koK»radilar. Malumki, vhiylar ul zotga aksariyat tushlarida kelar edi. Hazrat Ibrohim alayhissalomga tushlarida Olloh taolodan farmon boK»ldi:

- Turgil, qurbon qilgB«l!

Tongda turdilar-da yuzta qoK»yni keltirib, qurbon qildilar. Ikkinchi kecha tushlarida Yana farmon boK»ldi:

- Ey Ibrohim, tur va qurbonlik qil!

Tong Bilan turib, yuzta tuyani qurbonlik keltirdilar. Uchinchi kecha koK»rgan tushlarida farmon Yana qaytarildi:

- Tur va qurbonlik qil!

Ibrohim alayhissalom soK»radilarki:

- Mening qurbonim nimadir, neni qurbon qilayin?

Aytdilar:

- Bizdan boshqa yana kimni sevar boK»lsang oK»shani qurbon qilgil!

Ibrohim halilulloh bildilarki, sevgan jigargoK»shasi, suyukli dilbandi Ismoil alayhissalomni qurbon qilish talab etilmoqda edi. Ul zot Ollohga munojat qildilar:

- Ey bori Hudoyo! Nima sababki menga Jabroil alayhissalomni yubormay, lozim boK»lgan bandalikni ravshan bildirmay tushimda ishorat qilursan?

Olloh taolo tarafidan nida keldiki:

- Ey Ibrohim! Sen mening doK»stimdirsan. Ikki doK»stning oK»rastida begonaning vosita boK»lmogB«i durust boK»lmas.

Shuning uchun Jabroilni nozil qilmasman!

Shunda Ibrohim halilulloh yana murojat qildilarki:

- Hudoyo! OgB«lim Ismoilni ne sababdan soK»yarman?

Olloht taolo tarafidan nido keladiki:

- Ey Ibrohim! Menga doK»stlikni davo qilursanu, lekin oK»gB«lingni koK»p doK»st tutursan! Bir koK»ngilda ikki kishining muhabbati boK»lishi durust emas. Agar meni chin doK»st tutar boK»lsang, oK»gB«lingdan kechgil, mening roziligim uchun uni qurbonlik qilgil!

Ibrohim alayhissalom shundan soK»ng Parvardigori amriga itoat etib, qarigan chogB«da koK»rgan yolgB«iz frazandini Olloh yoK»lida qurbonlik qilishga qaror qildi. Ayollari bibi hojarga shunday dedilar:

- Bir aziz doK»stim oK»gB«limni koK»rishni istaydur. OgB«lim ismoilni boshu kokillarini yuvib, pokiza qil, ozoda libos kiydirgil, unga olib borayin.

Bibi Hojar oK»gB«llilarini yuvintirdilar, ozoda liboslar kiyintirdilar. Shu asnoda koK»ngillariga shubha oraladi-da Yana savol qildilar:

- OgB«limni oK»zi qayga olib borursiz?

- Ziyoratga olib borurman, - dedilar.

- Ziyoratga boK»lsa bunchalik pardoq qildirmas edingiz, - dedi bibi Hojar. Bu yerda bir sinoat bordirki, siz uni mendan yashirmoqdasiz. Har ne boK»lganda ham oK»gB«limni Hudoga topshirdim.

Gumon qilmoqqa hojar onada asos bor edi, chunki ibrohim alayhissalom yashirinchi bir pichoq va arqon olgandi.

Sochu boshlari yuvilgan, tarangan, pokiza liboslar kiygan Ismoil alayhissalom gv Hoyatda koK»rkli edi. Onalari oK»gvlning oydek yuzi-yu, kundek koK»rkiga, qalamdek qoshlari-yu, kamon oK»qidek kipriklariga, injudek tishlari-yu, pistadek ogv Bizlariga, qizil yanoqlariga boqib toK»ymadi, boK»yinlaridan quchib oK»pti-da:

- Ey koK»nglim ovunchogv Bi! Uzoq oK»ynab qolmagin! Yolgv Bizlikda onaginang bagv Brini oK»rtamagin! - dedi.

Ota-oK»gvl yoK»lga tushdilar. Ibrohim halilulloh oK»gvlillariga B«Ortimdan kelgil!; dedilar, ortidan bordilar. Bu hodisotlar Iblis alayhil lananing sabrini toshirdi. U oK»zini odam qiyofasiga solib, Ismoil alayhissalomni vasvasaga solmoqni niyat qildi-da, uning qoshiga keldi:

- Otang seni qaerga elturin bilurmisan?

- DoK»stining huzuriga olib borurlar, - dedi.

Iblis rostiga koK»chdi:

- Seni soK»ymoq uchun olib ketmoqdadir.

- Qaysi ota oK»z oK»gvlbini soK»yibdiki, mening otam meni soK»ysalar, - dedi Ismoil alayhissalom.

- B«Tangri yorligv Bi Bilan qurbon qilaman; deb eltmoqdadir, - dedi iblis gij-gijlashda davom qilib.

- Tangri farmoni bilan boK»lsa, mingta jonim boK»lsa ham fido qildim, - dedilar Ismoil layhissalom.

- Tangri farmon berdi, - dedi Iblis.

- Ey ahmoq! Tangri farmoni bilan boK»lsa mingta jon fido boK»lsin! - dedilar Bibi hojar.

Iblis noumid boK»lib, shalviragancha Yana Ismoil alayhissalomning qoshiga keldi, vasvasaga kirishdi:

- Ismoil alayhissalom otalariga maslahat soldilar:

- Bir odam kelib meni afsusga solmoqchi boK»lar:

- Ul shaytondur, tosh otgin, ketsin! - dedi otalari. Ogv Bil yetti dona tosh olib shaytonga otdi (Shu joyda tosh otmoqlik hojilarga sunnat boK»lib qoldi). Otalari ham yetti dona tosh olib shaytonga otdilar.

Ibrohim halilulloh oK»gvlillarini Mino togv Biga olib chiqqach, qoK»yinlaridan arqonlarni oldilar. Ogv Blining oyoq-qoK»lini bogv Blamoqqa qasd qilganlarida Ismoil alayhissalom soK»radiki:

- Ey ota! Nimaga qasd qilmoqdasiz?

Ibrohim alayhissalom koK»zlari jiqqa yoshga toK»lib:

- Ey oK»gvlbim! Tushimda seni boK»gvl Bizlashim ayon boK»ldi. DoK»stimning bu amrini ado qilmoqchiman! - dedilar.

- E - ota! Tangri doK»stligini davo qilursan. DoK»stlikni quruq davo qilishning oK»zi boK»ladimi? Olloh taolo roziligi yoK»lida soK»yib, qurbon qilmoqchi ekansiz, bu rizolik yoK»lida mingta jonim fido boK»lsin. BetoK»xtov qurbon qiling! Inshaolloh, meni sabrli kishilardan ekanligimga ishonch xosil qilarsiz. Tangri rizoligi uchun oK»gvlningdan kechgan ekansan, men jonimdan kechdim, - dedilar Ismoil alayhissalom otalari farmoniga, Parvardigorining iymon sinoviga hech ikbilanmasdan rizo boK»lib.

- Ey oK»gvlbim! Nechku sabr qilgayman? - dedilar otalari.

- Parvardigorim istasa, oK»zi meni sobirlardan qilgv Busidir, - dedilar Ismoil layhissalom, soK»ngra yana savol qildilar. - Otajon! Bu habarni nechku uyda bildirmadingiz, toki men onamning oyogv Biga bosh qoK»yib uzr soK»rardim, suyuqlik diydorini koK»rib olardim. Mayli otajon, barcha ishga roziman, faqat uch oK»tinchim bor: biri shuki, mening qoK»lu oyoqlarimni mahkam bogv Blangiz, toki jon ogv Brigv Bida talpinib, sizga ozor bermayin, ustingizga qon tegmasin. Ikkinchisi shuki, yuzimni yerga qaratib boK»gvl Bizdang, toki yuzimga boqqanda otalik mehringiz joK»shib, pichoq tortishga qiynalmang. Uchinchisi shuki, qoK»ylagimga qonimdan surtib, sochimdan bir qism qirqib, onamning qoshiga olib boring, toki ul mushtipar bolasini sogv Bdinganda, jigarporasini qoK»masagnda qonli koK»ylagini bagv Biga bosib, kokillarim hidini dimogv Biga toK»yib, gv Bamzada koK»ngli taskin olsin.

Ota koK»ngli dar dva mung bilan, koK»zlari alam yoshlari bilan toK»lgan holda suyuqlisining qoK»l-oyogv Bini bogv Bladi.

Ismoil alayhissalom oK»z ihtiyorlari Bilan B«Bismilloh; degancha yerga yotdilar.

Ibrohim alayhissalom oK»gvlillarining yuzini yerga qaratib, pichoq tortdilar, kesmadi. Harchand zoK»r berib surtdilar, hargiz kesmadi. Necha hiyla qildi, kesmadi.

Pichoq amri ilohiyga boK»ysungan edi. Aytmishlarki, pichoqni tortar mahalda Ismoil alayhissalom kuldilar. Shunda otalari hayron boK»lib soK»radilarki:

- Ne uchun kularsan?

- Pichoq yuzida B«Bismillahir rahmanir rahim; bitiklik turganin koK»rman, - dedi oK»gvlillari unga javoban. - Ey ota, pichoq uzra tangri oti bitiklik boK»lsa-yu u mening boK»ynimnik yessin!

Aytmishlarki, pichoq Ismoil alayhissalom boK»gvl Bizlariga urilmasadn ilgari Jabroil alayhissalomga farmon boK»ldiki:

B«Bandamning madadiga borib yet! Pichoqning tigv Bini teskari qilgin!; Shunda Jabroil alayhissalom pichoq tigv Biga qanotlarini qoK»yib qaytardilar.

Ibrohim halilulloh yetti marta pichoq tortidlar, lekin ismoil alayhissalomning boK»yinlariga oK»tmadi.

- Ey ota! Pichoqning uchini tiqing, shoyad kechcha, - dedi Ismoil alayhissalom. Pichoq bukilib, qayrilib ketdi hamki kesmadi.

Shunda qahrlari kelib, pichoqni yerga urdilar, pichoqdan sado chiqdi:

- Vo ajayuo! Xalil Bkesgin!; deb amr qilur, Jalil B«Kesmagil!; deb amr qilur. Menga Halilning amridin Jalilning amri zarurroqdir, lekin Halilning itobi menga ogv Birroqdir. Bilsang agar qiyomat kuni boK»lganda Muhammad alayhissalom ummatlari DoK»zahga kirgizilgay, ammo ularni oK»t kuydirmagay. Shunda doK»zax Moliki B«Nechun kuydirmassan?; deganlarida oK»t B«Qanday kuydirayinki, Butun mulklar egasi:B ;Kuydirmagil!B«B deb tursa; derkan.

Shunda farishtalar murojat qilarkanlar:

- Iloho, Lavh ul-mahfuzda koK»rarmizki, B«Oxir zamon paygv Bambari Ismoil urugv Bidan boK»lgay; deyilgan. Ul Muhammadning haqqi-hurmatidin bularga farah bergin!

Havodan nido keldi:

- Ey Ibrohim! Farzandingni soK»yishdan toK»xtagin! Sen sinovdan oK»tding. Parvardigoring amrini bajarishga nechogv Bli ixlosli va itoatli ekanliging sinaldi. Sen tushni haqiqat qilding, najot topguvchilardan boK»lding! Farzanding evaziga manna bu qoK»chqorni qurbonlik qilgv Bil! Ogv Bling salomat qolsin!

Ibrohim alayhissalom taajub Bilan soK»radiki:

- Bori Hudoyo! Pichoqning kesmaganligida nima hikmat bordir?

Ollloh taolo tarafidan nido keldiki:

- Ey Halil! Pichoq qanday qilib ham kessinki, Bibi Hojar Ismoilni menga topshirib yuborgandi. Bas, agar men ismoilni salomat saqlamasam, uni oK»ldirsam, bu mening Hojarga hiyonatim boK»lardi. Mendek Hudodin hiyonat sodir qilmoq durust emas.

Shu payt osmonda ovoz eshitildi:

- Allohu akbar! Allohu akbar!

Ibrohim alayhissalom boshlarini koK»tarib qarab, Jabroil alayhissalomni koK»rdilar, u bir qoK»chqorni yetaklab kelayotgan edi. Sevinib ketdilar, bu kalimlar tillarida joriy boK»ldi:

- Laa ilaaha illa-llohu Allohu akbar!

SoK»ngra koK»ngillari quvonchdan yorishib, oK»g»B illari Ismoil alayhissalomga shunday dedilar:

- KoK»rgil! Olloh taolo meni va seni bu og»B ir zahmatdan xaol qildi.

- Allohu akbar! Va lillahil hamd! - dedilar Ismoil alayhissalom yuraklari Yaratganga boK»lgan shukronalarga, koK»zlari sevinch yoshlariga toK»lgan holda.

Bilingki, kimda Kim Ushbu takbiri Qurbon hayiti va tashriq kunlarida aytsa, Dabroil amining, Ibrohim halilulning va Ismoil zabihning shafobatiga muyassar boK»lar ekan.

* * *

Bu goK»zal qissa intiho topdi. Har galgiday bu safar ham turli, sanoqsiz mulohazalar qurshab oladi. Ilohiy hikmatlarni anglamoqqa urinmagan. Bu oK»rinda aziz farzandida kechgan ota javonmardmi yo shirin jonidan kechgan oK»g»B ilmi? Agar Ismoil alayhissalom qurbon qilinganda edi u Parvardigoriga yetishardi, otalari esa to umrlari soK»ngigacha uning firoqida kuyib oK»tardi. Yaxshi-yamki, Ismoil alayhissalom qurbon qilimadi, yoK»qsa bu sunnat ish qiyomatga qadar moK»minlarga vojib boK»lardi! Uning boK»g»B izlanmagani musulmonlarga rahmat boK»lgan ekan.

Yaratganga beaded shukrki, sizni bizni shunday javonmard zotlar millatidan qilibdi, bunday fidoiylarni bizga meros qilibdi. Bu ibratlardan xulosa chiqarmoq imkonini beribdi.

KaBa Binosi Qissasi

Kabani oK»rnida Odam safiulloh Bayt ul-Mamurni bino qildi. U Nuh payg»B ambar alayhissalom davrigacha turgan. ToK»fon vaqti kelganda azob suvi tegmasin Deya Olloh farmoni bilan jabroil alayhissalom bu binoni toK»tarardi va yettinchi qavat osmonga oK»rnashtirdi.

Ibrohim alayhissalomga B«Bayt ul-Mamur oK»rnida Kaba bino qilg»B il!; degan farmon boK»ldi.

- Iloho, u yerning qaerdaligini bilmaman, - dedi Ibrohim alayhissalom.

Ayturlarki, Tangri taolo shunda Kabani oK»rnicha bir bulutni yubordi, u bulut yerga soya tashladi, shu soyaning oK»rniga Kaba qurildi. Nuh payg»B ambar kemasining taxtasi Bilan tomni yopdi. Yana aytadilarki, bir ilon u yerga kelib, oK»ralib yotdi va uning andozasi bilan Kabani barpo qildi. Tag»B in ayturlarki, B«Ey Ibrohim, besh tog»B dan: Tur sino, Tur Zino, Xiro, Lubnon, Jadiyjan tosh keltirib, Kabani bino qilg»B il!; degan ovoz keladi.

Savol tug»B iladi: B«Makkaning oK»zida toshlar serob edi-ku? Besh tog»B dan tosh keltirmoqlikda qanday hikmat bordir?;

Javob shuki: Olloh farmon berdiki, B«Kim bu uyga yuz burib besh vaqt namoz oK»qisa, yoki unga tavof qilsa, shu ulug»B besh tog»B larining og»B iriligicha gunohlari boK»lsa ham kechirgayman;

Bino qurilishida jabroil alayhissalom tosh kesdi, farishtalar yordam berib, tosh yoK»nishdi, Ismoil toshlarni tashidi. Jabroil alayhissalom toshni kesgach, farmon Bilan ismoil alayhissalomni tosh ustiga qoK»yardi. Tosh esa yoK»rg»B a otek Ibrohim alayhissalom oldiga yelardi. Qaysi bir tosh yirik yoki yaroqsiz boK»lsa, Ibrohim alayhissalomning qoK»liga tushgach, marmardek bejirim boK»lib qolardi. ToK»rt burchakka toK»rt kalima aytib tosh qoK»ydi: avvalida B«Subhanollohi; dedi, ikkinchisida B«Valhamda lillahi; dedi, uchinchisida B«Va laa ilaaha illallohu; dedi, toK»rtinchisida B«Ollohu akbar; dedi.

Payg»B ambar alayhissalom dedilarki: B«Ikki kalima bor, tilga yengilu, ammo Olloh qoshida tarozida og»B ir. Ular shuki, B ;Subhanollohi va bihamdih B«B vaB ;Subhanollohil aziymB«. Mol-dunyoning ortishi oxirat ulushining kamayishidir, mol-dunyoning kamayishi esa oxirat ulushining ortishidir;

Savol: Tilga yengillik nima-yu, taroziga og»B irlik qanday boK»lar?

Javob: Dunyoning holi oxirat ahvoliga tenglashga olmas. Bu Dune og»B irligi oxiratning yengilligi va bu dunyoning yengilligi oxiratning og»B irligi deyishdan murod shuki, bu dunyoda tasbehu tahlil bilan koK»z ochib yumguncha Arshga yetmoqlik - tilning yengilligidir. Dunyoning og»B irligi qadamga berilgandir. Negaki, kun boK»yi yoK»l yursan ham ikki yig»B ochdan ortiq masofani bosib oK»tolmaslik - qadam, bu Dune og»B irligidir. Ammo til yordami Bilan ishlar toK»g»B iri boK»lar, shu bois qadam og»B irligini tilga, til yengilligini qadamga berarlar. Oqibatda koK»z ochib yumguncha fursat ichida uch ming yillik yoK»l boK»lgan Sirot koK»prigidan oK»tdilar. Qadam og»B irligi tilga berilganini shundan bilish mumkin: moK»min kishining toat-ibodatini tarozining bir pallasiga, gunohlarini ikkinchi pallasiga qoK»ylar, gunohlari og»B ir kelar. Shunda yetti qavat osmon va yetti qavat yerni ham bir pallaga qoK»yilsa, gunohlar Yana og»B ir kelar.

Kaba binosi qurilishi nihoyasiga yetgach, Ibrohim alayhissalom dedi:

- B«Iloho, Sen bizdan bu ishini qabul qil, albatta, Sen eshitguvchidirsan, bilguvchisan. Iloho, Sen ularga oK»zlaridan payg»B ambar yuborki, ularga Sening oyatlarini oK»qib bersin va ularga Quroni karimni, hikmatni oK»rgatsin va ularni poklasin. Haqiqatdan faqat Sen g»B olib va hikmatlisan;

Habarda kelurki, Muhammad alayhissalom dedilarki: B«Men otam Ibrohimning duosiman, Isoning bashoratiman va onam Ominaning tushiman;

Shundan keyin Jabroil alayhissalom Ushbu farmonni olib keldi:

- Ey Ibrohim, odamlarga haj haqida habar Ber!

- Iloho, qanday habar berayin, haloyiq koK»p, men esa zaifman, - dedi Ibrohim alayhissalom.

B«Kaba Qissasi;

- habar qilmoqlik sendan, yetkazmoqlik mendan, - degan farmon keldi. Shanda Ibrohim alayhissalom Qubays tog»B iga chiqib nido qildi:

- Ey odamlar, darhaqiqat, Olloh taolo sizlar uchun bir bino qurib qoK»yda va uni ziyorat qilib turishni buyurdi, bas, ziyoratga kelinglar!

Odamlar otalari pushtikamarlaridan, onalari rahmidan turib javob aytdilar:

- Labbay, ey hudo, labbay! Labbay, ey sherigi yoK»-, labbay! Albatta, haqiqiy maqto'vlar va nematu hukmlar faqat Senga xosdir. Senga hech bir sherik yoK»qdir!

OK»sha kuni javob aytgan boK»lsa, qachon boK»lsa-da haj qilgay. Kimki javob aytmagan boK»lsa, har qancha boy badavlat va quvvatli boK»lsada haj qilolmagay.

ISHOQ ALAYHISSALOMNING TUGK»ILISH QISSASI

Sora hazratlari yuz oK»ttiz yoshga kirganlarida Jabroil alayhissalom bashorat olib keldi:

- (Oyat) B«Va Biz unga bashorat berdik Ishaq bilan va Ishaqdan keyin Yaqub bilan;

Negaki, bu paytda yuz oK»ttiz yil yashagan Sora farzand koK»rishdan koK»ngil uzgandi. Lut qavmini halok qilish uchun kelgan Jabroil alayhissalom yuqoridagi hushhabarni olib kelgandi. Bu habardan keyin yetti kun oK»tgach, Sora ishoqqa yukli boK»ldi.

ToK»qqiz oydan keyin Ishaq tugb«ild. U tugb«ilgan kechada osmondan ming yulduz tushib, Ibrohim alayhissalomning uyi atrofiga yigb«ildi.

- Iloho, bu qanday alomatdir? - munojot qildi Ibrohim alayhissalom.

- Ey Ibrohim, bu Ishaq ismli oK»g«b«ilningdan ming payg«b«ambar chiqadi, degan alomatdir! - degan nido keldi.

- Ishaqqa bu karomatni berding, Ismoilga nima berursan? - dedi ota Ollohga shukrona qilarkan.

- Ey Ibrohim, Ismoilni menga topshirgil! Undan Muhammad ismlik bir payg«b«ambar chiqargayman. Agar shu payg«b«ambarim boK»lmaganida edi bir yuz yigirma toK»rt ming payg«b«ambarlari sen ham boK»lmagay eding. hammalarini uning muhabbati uchun yaratdim! - degan farmon keldi.

Bu habardan Ibrohim alayhissalomning sevinchli toK»lib-toshdi, hojarga habar yubordi, Sorani shod etdi, yaratganga shukronalar qildilar. Ibrohim alayhissalom ming qoK»y, yuz sigir va yuz tuyani qurbonlik qildi.

Ishaq ulg«b«aygach, Ilyos oK»g«b«li Batvilning Ruqa ismli qiziga oK»ylandi. Undan ikki oK»g«b«il koK»rdi. Kattasi Iyaz, kichigi Yaqub edi. Iyazning tovonini ushlab tugb«ilgani uchun otini Yaqub qoK»ydilar. Ishaq payg«b«ambarning koK»zlari ojiz edi. Iyaz ulg«b«ayib, ovchilik bilan shug«b«ullana boshladi. Otasi Iyazni ortiqroq sevardi. Kunlardan birida otasi Iyazga:

- Kiyik goK»shti qovurdog«b«ini koK»ngil tusadi. Keltirsang, senga payg«b«ambarlik duosini qilarkan, - dedi.

Iyaz ovga ketdi. Yaqubni onasi koK»proq sevar edi. U bu soK»zni eshitib, bir qoK»yni boK»g«b«izlari va terisini Yaqubga kiydirdi. Negaki, sertuk boK»lganidan otasi oldiga borganda Yaqubni tanib qolmasin, degandi.

- Otang oldiga borgilki, seni tanimasin. Otangdan payg«b«ambarlik duosini tilagin, - deb tayinladi onasi.

- Ey ota, kiyik goK»shti keltirdim, - dedi Yaqub. Otasi goK»shtni yeb boK»lgach, duo tilab kelganini bildirdi.

Ishaq alayhissalom Yaqubning qoK»lini tutib:

- Badaning Iyaznikiga oK»hshaydiyu, ovozing Yaqubnikiga oK»hshar, - dedi va duo qildi. - Avlodingdan payg«b«ambarlar chiqsin, yaxshi solih bandalar koK»paysin.

Bu duo ijobat boK»ldi. Sal oK»tmay Iyaz keldi va kiyik goK»shti keltirganini aytdi. Duo tiladi.

- Boya kelding, duo qildim-ku? - dedi Ishaq alayhissalom.

- YoK»-, men kelganim yoK»q, - dedi Iyaz.

- Ey Iyaz, bu makrni Yaqub qilibdi, - dedi ota. Keyin Iyazga ezgu duo qildi. Unga payg«b«ambarlik duosi boK»lmadi. Shu boK»ldi-yu Iyaz bilan Yaqub oK»rtasida adovat tugb«ildi. Ota yana ziddiyatdan choK»chib, Iyazni Rum yurtiga joK»natib yubordi. Shu bois Rum xalqi Iyazning avlodlaridandir. Yaqub alayhissalom avlodidan payg«b«ambardg«b«lik duosi barokati tufayli koK»plab payg«b«ambarlar dunyoga keldilar.

IBROHIM PAYGAMBAR QOK»LIDA TIRILGAN QUSHLAR QISSASI

Kunlarning birida Ibrohim alayhissalom yoK»lda ketayotib eti va suyaklari irigan tuya oK»ligini uchratib qoldi. Shunda Namrudning: B«Men hayot beraman va oK»ldiraman, degan soK»zlari yodiga keldi. hayolar B«Ul malun mundoq narsalarni qanday ham uddalay olsin!; degan oK»yga bordi.

- hudoyo, oK»liklarni qanday tiriltirishingni koK»rsatgil! - deya xitob qildi.

- Shubhalanurmisan? - xitob keldi.

- Iloho, aslo shubham yoK»qdir, ammo koK»nglim taskin topsin derman. Ayturlarki, Olloh taolo Ibrohim alayhissalomga doK»stlik vada qilgan edi.

- Iloho, oK»shal vada qachon vafo boK»lgay, - soK»radi Ibrohim alayhissalom.

- Qachon sening qoK»lingda oK»liklar tirilganda doK»stlik tashrifi boshlanur, - degan xitob keldi. Vada kechikkani bois payg«b«ambarning sabri qolmadi.

- Iloho, oK»likni qachon tiriltirish payti kelur, - soK»radi payg«b«ambar.

- ToK»rt qushni tutib, boK»g«b«izlagil, patlarini yulib, goK»shtlarini maydalagil, patlarini shamolga sovurgil, et-ustixonlarining hammasini bir-biriga ralashtirib, toK»rt qismga boK»lgil-da, toK»rt tog«b«ning ustiga qoK»ygil! - degan xitob keldi.

ToK»rt qushning biri tovus, biri qarg«b«a, biri oK»rdak, biri tovuq edi. Mufassir sadiyning aytishicha, rost yoK»ldagi qushlar emas, jinoyat qilgan qushlar oK»ldirilsin, degan farmon boK»lgandi.

Savol: Tovusning jinoyati nima edi?

Javob: Tovus jannat ichida Odam va havvoga jinoyat qilgandi, Iblis va Ilonga yordam bergandi.

Savol: Qarg«b«a nima jinoyat qilgandi?

Javob: Qarg«b«a Nuh alayhissalom toK»fonidan keyin habar olishga joK»natganda koK»plab oK»liklarnikoK»rib, ularni yeyishga tutindi, kechikdi. Qiyomatga qadar oK»laksahok»r boK»ldi.

Savol: Tovuqning jinoyati nimada boK»ldi?

Javob: Tovuq sheriklari bilan Ilyos payg«b«ambarning kiymini oldi, bir-biriga adovatli boK»ldi.

Savol: oK»rdak qanday jinoyatga yoK»l qoK»ydi?

Javob: Yunus payg«b«ambar baliq qornidan chiqqanda badani zaif edi. Unga pashsha qoK»nib, ozorlamasin deb qovoq daraxti ekildi, oK»rdak unga suv tashuvchi boK»ldi. U suv olib kelguncha darxt ildizi qurib qoldi.

Shu sababdan bu toK»rt qushni oK»ldiring, gunohsizlar esa oK»lmasin, degan farmon boK»ldi. Bu toK»rt qushning oK»lmaganida nima hikmat bor? Tovus hamma qushlardan chiroyli boK»lib, odamga oK»xshardli (Oyat) B«haqiqatdi biz insonni nihoyatda goK»zal bir shaklda yaratdik;. Tovus farishtalarga oK»xshar, zikr va tasbeh bilan band edi. Boshqa qushlarga qaraganda zokirroq edi. Qarg«b«a shaytonga oK»hshar, oK»rdak esa parilarga oK»xshar edi.

Foyda: B«Ey, halil, tovusni oK»ldirganigda odamzodning oK»limini fikr qilgil. Tovuqni oK»ldirganingda farishtalarning oK»limini fikr qilgil. oK»rdakni oK»ldirganingda parilarning oK»lganini fikr qilgil. Qargv ʻbani oK»ldirganingda shaytonning oK»lganini fikr qilgil. BoK» toK»rtovining tirilganida toK»rt mahluqotni oK»ldirib yana tiriltirishimni fikr qilgil. Bilgilki, tiriltirmoqqa qudratim yetar;, degan oK»git bor edi bu hikmatda.

HIKOYAT. Tovusning bu dunyoga monand bezak-chiroyi bor, tovuqning shaxvati bor, oK»rdakning suqligi bor, qargv ʻbani fikri bordir. Buning ishorati shundaki, mujohada qilichi va shariat hukmi bilan tabiat tanasidan bu toK»rt sifat boK»gʻ ʻbizlanscha, mangu barhayotlik boK»lar.

Yana maqsadga qaytsak, bu toK»rt qushlarni boK»gʻ ʻbizlashsa, boshlarini qoK»lga olishga, qolganlarini bir idishga solib maydalashga, soK»ngra aralastirib, toK»rt qismga boK»lshga va toK»rt togʻ ʻning ustiga qoK»yib, chaqirmoqlikka farmon boK»lgandi.

Ibrohim alayhissalom aytganlarni bekamu koK»st bajarib, qushlarning boshlarini qoK»liga olib, chorlanshgandi Olloh farmoni bilan togʻ ʻ boshiga koK»tarildilar, havoda patlari patlaridan, eti etlaridan, suyagi suyaklaridan birma-bir ajraldi, oK»z oK»rinlariga keldi va boshlariga ulashdilar. SoK»ngra Ibrohim alayhissalom qoshida B«La ilaha illallohu Muhammadur rasulullohi; deganlaricha ucha boshladilar.

- Ey Ibrohim, bilgilki parvardigoring aziz va hakimdir, - degan xitob keldi.

Savol: Ibrohim alayhissalomga oK»liklarni tiriltirmoqligini qushlarda koK»rsatgan boK»lsa, Uzayr alayhissalomga oK»z tanasida koK»rsatmagida ne hikmat bor?

Javob: Ibrohim alayhissalom tazarru bilan savol bergandi, Uzayr alayhissalom esa taajub va shak bilan soK»ragan edi.

IBROHIM VA SORA (ULARGAOLLOHNING SALOMI BOK»LSIN) VAFOTLARI QISSASI

Sora yuz oK»ttiz yilda yashab vafot topdi, Ibrohim alayhissalom uni Kanon hududida Falastinerlarida dafn etdilar. Sora tirikligida uning haqqini saqladi, boshqa xotin olmadi. U vafot etgandan soK»ng Yufuroning futur ismli qizini oldi. Undan olti oK»gʻ ʻbil - Yavshan, Voshiq, Zamz, Madyan, Mudin, Shux-farzand koK»rdi. Kattalari Ismoil va Ishoq boshqa onadan edilar. Bu sakkiz oK»gʻ ʻbildan tarqalib, olamga yoyildilar, dunyoni toK»ldirdilar, ularning kimi musulmon, kimi kofirboK»ldi. (Oyat) B«Va barayut berdik Biz bunga va Ishoqqa va har ikkalasining zurriyodlaridan bazilari yaxshi ishlar qilguvchi boK»lurlar va oK»z nafsigi ochiqdan-ochiq zulm qilguvchilar ham boK»lur;.

Bazi ulamolarning aytishicha, ibrohim alayhissalom Soradan keyin ikki yarim yil oK»tib vafot qildilar. Ishoq tugʻ ʻbilganidan keyin yigirma uch yil yashadi va umrining oxirida yigirma beshkun betob boK»ldilar.

- hali vaqt boK»lgani yoK»q, - dedi Ibrohim alayhissalom Azroil alayhissalomga jon olgani kelgan chogʻ ʻb.

- Agar hali vaqti yetmagan boK»lsa menga farmon boK»lmas edi, - dedi Azroil alayhissalom. Shunda:

- Ey Ibrohim, soqolinga qachon oq kirdi? - degan xitob keldi.

- Iloho bir yil boK»ldi, - dedi Ibrohim alayhissalom.

- Ey Ibrohim, soqoling oqaruvi oK»lim elchisi edi, - degan xitob keldi. Bundan ilgari bironkishining soqoliga oq kirmas edi.

Shunda Ibrohim alayhissalom:

- DoK»stning jonini olayotgan doK»stni hech koK»rganmisan? - dedi. Shu payt Jabroil alayhissalom xitob olib keldi:

- DoK»st doK»stga qovushmoqni hech istamaydimi?!

- Unday boK»lsa jonimni olgil! - dedi Ibrohim alayhissalom va savol qildilar, - Jon bermakning qattiqligi qandaydir?

- Odamni ming marta chopqi bilan oK»rtasidan yorsalar, yana ming marta boshidan qaynoq suvni quysalar, yana ming marta qilich bilan chopsalar, qanchalik mashaqqat azob tortsa, menga ham shunchalik azob boK»lar, - dedi Ibrohim alayhissalomga oK»z jonlari.

- Agar jon bermaklikning osonligi shunchalik boK»lsa, qattiqligi qanday boK»larkina! . .

Ibrohim alayhissalom oK»zidankeyin Ismoilni hijoz yerlariga, Ishoqni Shom yerlariga halifa qilib qoldirdi. Ismoil alayhissalom otalaridansoK»ng qirq yil, Ishoq alayhissalom otalaridan soK»ng qirq yil, Ishoq alayhissalom otalaridansoK»ng ellik yil umr koK»rdilar. Ibrohim alayhissalomni Ishoq oK»gʻ ʻbillari yuvib, janoza oK»qidilar va Sora bilan yonma-yonqabrga qoK»ydilar.

Lut Alayhissalom Qissasi

Lut ibn hazar ibn Borih ibn hiron - Ibrohim alayhissalomga ota tomonidan qarindosh boK»lgan kishining oK»gʻ ʻbli edi. Ular birgalikda falastin yeriga hijrat qilib keldilar va bir necha fursat birga yashadilar. Keyinroq oK»zlari hohlagan yerda yashashga kelishib olib, boshqa-boshqa istiqomat qila boshladilar. Oralari bir kecha-kunduzlik yoK»l edi. Lu alayhissalom Urdun degan joyda oK»rnashdi. Bu joyda besh yirik shahar bor edi: Dodumo, Orumo, Sevam, Suar. Bu yurtida bogʻ ʻblar, uzumzorlar koK»p boK»lib, noz-nematlar bisyor, dunyoning hamma nemati muhayyo edi.

Bu yerlarda bir xalq yashardiki, ularni Quronda Olloh taolo noz-nemat berilganlar deya yorlaqagandi. Negaki, butiun yer yuzida qanchalik nemat boK»lsa, bu yerda ham shunchalik nemat bor edi. Yil boK»yi bu yerga Chin-Mochinu boshqa yerlardan odamlar kelar, oK»z bogʻ ʻblariga kirganday nematlariga koK»milardilar. Mevalarni yigʻ ʻbib, qish kelgach, uylariga qaytaredilar. Yoz kelganda odamlar yana kela boshladilar. Urdunliklar:

- Bu yil mevalar yaxshi hosil bermadi, qaytinglar, yanagi yilga koK»proq olarsizlar, - deyishdi. Ammo, odamlar qaytmadilar.

Ularni qaytarishga ojizlik qildilar.

Shunda ular podishohalri Sadum ibn Mushdam va vazirlari Kurmuz oldiga arzga kelishdi. Ular butga topinishar, Yabd, Mashur, Qub, Qut nomli butlari boK»lib, ularning eng ulugʻ ʻbi Zevol degan but edi.

- Zevolga boring, sigʻ ʻbining, zora, sizlarni qutqarsa, yo biron yoK»l koK»rsatsa, - dedi podishoh ularni yoK»lga solarkan.

Bu paytda Iblis Xasxos degan bir devni olib kelib, Zevolning ogʻ ʻbziga kiritib qoK»ydi. Dev yordam soK»rab kelganlarga qarata:

- Ey mening qullarim! Necha yillardan berimening soK»zimga kirib mehnatu balolarga uchramagan edingiz. Endi buning yoK»li shuki, bu yerdan chiqiboq yigitlarni ishga soling, ul kelgindilarni tutsinlar, erkaklarni uyga qamab, ular bilan yaqinlik qilsinlar.

Shunda oK»zlari qochib qoladilar, - deya yoK»l oK»rgatdi.

Urdunliklar Zevolning yonidan chiqib, kelgindilarni izlay boshladi. Iblis inosn qiyofasiga kirib, Bohil degan yigitning oldidan chiqdi. Iblis sochlariga oro berib, gʻ ʻboyat koK»rkl qiyofaga kirgandi, uni koK»rganBohilning koK»nglida mayl uygʻ ʻbondi va Iblisning qoK»lidan tutib, uy ichiga olib kirdi va fohisha ish bilan shugʻ ʻbullandi.

HIKOYAT. halifa mamun (Olloh uni rahmat qilsin) aytdiki: B«Odam alayhissalom hamma mahluqotlarning afzali edi, unga sajda qilishdan orlandingu, ammo Lut paygʻ ʻbambar qavmiga muxannas (bachcha) boK»lding!; deya Iblis malomat qilindi.

Rivoyat. Iblis oK»gB ʻTri suratida bir odlamning bogB ʻiga oK»gB ʻirilikka tushadi. bogB ʻ egasi uni tutib olib rosa toK»pposlaydi. Ikkinchi marta ham oK»gB ʻirilikka tushadi, bogB ʻ egasi yana kaltaklaydi. Uchinchi gal kirgnada esa qoK»r qitmoqchi boK»lib, u bilan fohisha ish qiladi. Shu-shu boK»ldiyu, bu fahsh ishlar ularga yoqib qoladi va hammalari yoK»ldan ozib ketadilar.

Aytishlaricha, ularda saqich chaynamoq, qoK»chqor urishtirmoq, bachchabozlik, kiymilari orqasini yormoq kabi yaramas ishlari bor ediki, bu yovuz ishlar tufayli xotinlariga qaramaydigan boK»ldilar.

Kunlardan birida Iblis nuroniy kampir qiyofasida xotinlari huzuriga keladi. Shunda xotinlar unga zorlana boshladilar:

- Erlarimiz yosh-yosh yigitlar bilan qovushadilar, bizlarga boK»lsa aslo boqmaydilar, maslahat bering, nima qilaylik?

- Sizlarga bir gapni oK»rgatayinmi? - deya Iblis ularga hiyla oK»rgatdi. U bir yogB ʻochni olib, erkaklarning andami kabi yoK»ndi, silliqldi va beliga bogB ʻlab, xuddi erkaklar kabi ayollarga yotar boK»ldi. Bu ish ayollarga hush kelib, bir-birlari bilan qovusha boshladilar. Shundan keyin er erkak bilan ayol esa ayol bilan qovushadigan boK»ldi. Bu hol juda uzoq muddat davom etdi.

OK»sha vaqtda Lut alayhissalom Quddus yerlarida istiqomat qilardi. Bir kuni Jabroil alayhissalom yigirma yoshli yigit qiyofasida uning huzuriga kirib keldi.

- Sen kim boK»larsan? - soK»radi lut alayhissalom.

- Jabroil amin boK»larman, - dedi u.

- Ey Jabroil, nima olib kelding? - dedi Lut.

- Parvardigoring senga salom yoK»lladi, soK»ngra adashgan qavm huzuriga borib, ularni bachchabozlikdan, ayollarni bir-birlari bilan yaqinlik qilishlaridan qaytargil, ularni B«La ilaha illallohi Lutun rasulullohi; deb imon keltirishlikka va butga topinmaslikka davt qilmogB ʻingni buyurdi, -dedi Jabroil alayhissalom. Shunda Lut behad quvonib ketdi.

- Olloh qandoq ham yaxshi ega va qandoq yaxshi madadkor, - deya Ibrohim alayhissalom huzuriga yugirib ketdi.

- Ey amaki, Jabroil keldi, menga paygB ʻambarlik keltirdi, eng yovuz xalqni imonga davat qilishga buyurdi, - dedi Lut Ibrohim alayhissalomga.

- Ular qaysi xalqdir?

- YoK»ldan ozgan qavmi.

- Parvardigoring amriga boK»ysingil, farmonni bajargil! - dedi Ibrohim alayhissalom.

Lut alayhissalomning Voila va Vohila ismli xotinlari hamda Zuala, Israma, batqo ismli qizlari, yaga Rada otli tuyasi, Dina otli iti bor edi. Lut tuyasiga koK»chlarini ortdi, yoK»lga tushdi. Ibrohim alayhissalom uni 5 yigB ʻoch masofaga kuzatib bordi va:

- Iloho, bilarsanki, Lut mening qarindoshim, qoK»ldoshim edi, uni behad sevardim. Uni oK»zingga topshirdim, eson-omon yana salomat holda qaytargil, - deya duo qildi.

Jabroil alayhissalom farmon keltirdi: B«Omuro qirgB ʻogB ʻiga oK»rnashgil!; Lut alayhissalom Parvardigoring amriga binoan besh yigB ʻochlik yoK»l yubrgach, belgilangan joyga chodir tikib, oK»rnashdi. YoK»ldan ozgan qavmning ikki yigiti behosdan ularga duch keladi va qavmiga borib: B«Lut keldi, gB ʻoyat kelishimli yigit ekan, ikki ayoli ham bor;, deya habar yetkazdi. Bu gapni eshitgan Omuro xalqi Lutni koK»rgani keldi va uni ushlab olmoqqa qasd qildi. Shunda Lut tuyasi va itiga: B«Bularni daf qiling!; deb buyurdi. Tuya bilan it haloyiqqa tashlandi: oyoq bilan tepdi, tish bilan tashlandi, koK»tarib yerga urdi.

Haloyiq qaytib borib, podishohlariga arz qildilar:

- Bir koK»rkam yuzli odam kelib, tuyasi va iti bilan hujum qilgandi, yuz ming yigitlarimizni qaysi biri oK»ldi, qaysi biri qochib qutildi.

- Borgil, u yigitni koK»rgil, soK»zlashgil, natijasini menga bildirgil, - dedi podishoh oK»zining Karmu degan vaziriga. Vazir besh yuz yigiti bilan Lutning qoshishga yetib keldi. Lutni koK»rdi.

- Oting nimadir? - soK»radi vazir.

- Abdulloh, - dedi Lut.

- Nima maqsadda kelding?

- PaygB ʻambarlik olib keldim.

Shundan keyin vazir qaytib podishohning oldiga bordida, buning habarini yetkazdi. Bir muncha vaqt oK»tib, Jabroil alayhissalom farmonkeltirdi:

- Borgil, Sadum xalqiga aytgil, imon keltirsinlar, Meni birligimga, sening paygB ʻambarim ekanligingga imon keltirsinlar!

Lut alayhissalom yoK»lga otlandi, iti va tuyasi hamroh boK»ldi. podishoh saroyiga kelgach, tuyasi oK»ng tomoniga it soK»l tomoniga turdi.

- Oting nima? - soK»radi podishoh.

- Otim Abdulloh, - dedi Lut.

- Abdulloh nima deganidir?

- Tangri quli deganidir.

- Sen kimsan?

- Tangrining rasuliman.

- Rasul degani nimadir?

- Rasul degani shuki, Olloh birdir, men uning payambaridirman.

- Bu soK»zni qanday isbot-nishona etarsan?

- Isbotim ushbu tuya bilan itimdior.

- Tuya qanday nishona berar?

- Tuyaning nishonasi Olloh qudrati bilan boK»ladir.

- Ayt, nishona bersin!

- Ey Rada, paygB ʻambarligimga nishona bergil! - dedi Lut alayhissalom Olloh taolo tuyaga zabon berdi. Tuya kalima oK»girdi:

- Laa ilaaha illallohi va innaka Lutun rsululloshi (yani: Ollohdan oK»zga iloh yoK»q, Lut uning rasulidir).

- Yana bir guvohing ham nishona bersinchi?

- Ey Dina, aytgil, - dedi Lut. Shunda it ham yuqoridagiday kalima oK»girdi.

- Men hech qachon bunday kalomni eshitganim va bunday voqeani koK»rganim yoK»q edi, - dedi podishoh va beklardansoK»radi:

- Sizlar ne dersizlar?

- Ey podishoh, bu odam sehgardir, - deyishdi beklari.

- Ey Abdulloh! Sen bu soK»zni boylik uchunaytayotgan boK»lsang, biz senga hamma avlodingga yetgulik mo-dunyo beraylik, - dedi podishoh.

- Men sizlardan hech narsa soK»ramasman, mening ishimga mukofotni tangrining oK»zi berur, - dedi Lut alayhissalom. Sizlar gunohkorsizlar, erkaklar er bilan qovushadiganyoK»lsiz qavmdirsizlar.

- Sizlar erkaklar bilan yaqinlik qilaszlar va nasl yoK»lini kechg»B»sib qoK»yasizlar.

- Tangri azobi dersan, agar gaping chinboK»lsa, keltirgil oK»sha azobni, bir koK»raylik, - deya javob berdi haloyiq.

- Iloho, bu sarkash xalqqa oK»z qudratingni koK»rsatgaysan, - duo qildi Lut va yana dedi: - Parvardigoro, bularni qancha undamayin, imonga kelmasalar.

- Yanabir muddat davat qilgil!, - degan farmon olib keldi Jabroil alayhissalom. Shundankeyin Lut alayhissalom qirq yil davat qildi, ammo biron bir kishi ham imonga kelmadi. Azob vaqti yaqinlashganda Lut yana podishohning oldiga keldi va shunday dedi:

- Tangridan qoK»rq qil, musulmon boK»lgin!

- Ey Lut, sen haliyam oK»sha soK»zingdan qaytmadingmi?

- Men sening oldingga oK»z ihtiyorim bilan emas, balki Tangrif armoni bilan keldim. Agar farmon boK»lmasa, men bu yerga aslo kelmaganboK»lardim, - dedi Lut alayhissalom. SoK»ngra duo qildi: - Iloho, meni bu zolim haloyiqdan qutqargil.

Adashgan qavm yig»B»ilib kelib, podishohiga arz qildi:

- Lutni ahli oilasi va mol-mulki bilan yurtimizdan chiqarib yuboring. Toki, bizga qilayotgan nopok ishlarimiz uchunmalomat toshini otuvchi boK»lshan biron-bir kimsa qolmasin.

Ibrohim alayhissalom bir kecha tush koK»radi: Lutning soK»zi bilan bir kimsa pok boK»ldi. Ertasi kuni yoK»l poylab, habar kutdi, kunni kech qilsa hamki, hech nima bilolmadi, hech kim kelmadi. Mehmon kutmoqni Ibrohim alayhissalom oK»zi uchun farz qilib olgan edi. Negaki, u mehmonsiz roK»zasini ochishga odatlanmagand. Ertasi kuni ham mehmonkutli, kelmadi. Xullas, oK»n kungacha mehmonkelmagach, qayg»B»uga tushdi: B«oK»n kundirki mehmon ham yoK»q, Lutdan habar ham;. oK»n birinchi kuni esa munajat qildi:

- Iloho, qaysi gunohim uchun meni qiynarsan, mehmon kelmaydir!

- Ey parvardigorim, Olloh senga salom dedi va Lutni saqlagan oK»zimmanku, sen faqat mehmon kuratsan, xolos, - Jabroil alayhissalom shunday habar olib kelgandi.

- Iloho, tavba qildim, - dedi Ibrohim alayhissalom.

oK»n birinchi kuni koK»rkam yuzli, navqironyoshli oK»n ikki yigit chodiriga kirib keldi. (Oyat) B«Ey Ibrohim, senga hurmatli mehmonlarning habarietdimi;, deya ular Ibrohimning oK»toviga kirdilar, dedilar: B«Salom Ibrohim dedi;; Saolm ey notanish odamlar, Yana dedilar:

- Mehmon kelganidan hursandmisan?

- oK»n kun boK»ldiki, roK»zamni ochganim yoK»-, - dedi Ibrohim alayhissalom mehmonkelganiga sevinib. SoK»ngra ikki yarim yoshli qizil qashqa, toK»rt muchchasi sog»B» buzog»B»ini, garchi uni juda yoqtirsa hamki, boK»g»B»izladi, qovurdoq qilib mehmonlarga tortiq qildi. (Oyat) B«Keyin u Ibrohim oK»z ahli tomon buyruq bilanoK»girildi va tezda bir semiz buzoqni pishirib keltirdi. Keyin u buzoqni mehmonlar oldiga yaqinlashtirib qoK»ydi... nega yemaysizlar;, dedi.

Ibrohim alayhissalomning odati shu ediki, mehmon hijolat tortib, taomlana olmay qolmasin, deya tashqari chiqib turardi. Bu gal ham tashqarida turganida Sora eshikdan qarab, mehmonlarning taom yemayotganlarini koK»rdi-di, buning habarini Ibrohim alayhissalomga yetkazdi. Shunda u ichkariga kirib, mehmonlarga yuzlandi:

- Nega taom yemaysizlar?

- Bahosini bilmasdan turib, yemaymiz, - deyishdi mehmonlar.

- Bahosi shuki, yemoqdan ilgari B«Bismillohi; deyish, taom qilganda B«Alhamdullillohi; deyish shartdir, - dedi Ibrohim alayhissalom.

- Bizlar ovqatlanishga muhtoj emasmiz, - deyishdi ular.

Keyin Ibrohim dilida ulardan qoK»rqinch paydo boK»ldi.

QoK»rqmagil, - deyishdi ular taskin berib. - Bizlar farishtalarniz. Senga sevinchli habar keltirdik Soradan oK»g»B»il boK»lar. (Oyat) B«Va ular Ibrohimga bir olim bola bashoratini beradilar;. (Oyat) B«Sevinchlik habar berdik biz u xotinga (Soraga) Isho-bilan Ishoqning oK»g»B»ilini oti Yaqub boK»lsin;.

- Ie, men tug»B»amanmi? Axir men kampir boK»lsam, erim ham munkillagan chol boK»lsa . . . - dedi Sora bu habarni eshitib, hijolat tortgancha. - shu paytga qadar farzand koK»rmadim, Ibrohim ham qarib qoldi, qaerdan ham oK»g»B»il koK»rarmiz.

- Sen Ollohning qudratidan taajub qilasanmi? - dedi Jabroil alayhissalom. SoK»ngra Soraning qoK»liga bir quruq yog»B»ochni berdi. U quruq yog»B»ochni Soraning qoK»lida jonlandi, yaproq yozdi. Jabroil alayhissalom yana shunday deb qoK»shib qoK»ydi. - Ey Sora, seni qoK»lingda quruq yog»B»ochni koK»kartirgan Olloh taolo qarigan chog»B»ingda oK»g»B»il bersa ne ajab?!

- Sizlar kim boK»lasizlar? - soK»radi Ibrohim alayhissalom,

- Men Jabroilman, bu Makoil, mana bu oK»navlari farishtalardir, - deyishdi.

- Nima yumush bilan keldingiz? - dedi Ibrohim alayhissalom.

- Nopok Lut qavmini halok qilgani keldik, deyishdi ular. - Balodan Lutning xotinidan boshqa hamma ahli oilasi omon qolgusidir.

- Ularning orasida yuzta musulmon odam topilmaydimi?

- Agar ularning ichida yuzta musulmon boK»lganida edi, Olloh taolo bu qavmga balo yubormagan boK»lar edi, - deyishdi.

- hech boK»lmasa oK»nta musulmon yoK»qmidi?

- oK»n musulmonboK»lganida bu balo kelmasdi.

- Loaqal, bir musulmon ham yoK»qmidi?

- Bir musulmon boK»lganida ham halok boK»lmasdilar.

Bu gapdan soK»ng Ibrohim alayhissalom yig»B»lashy boshladi. Shunda farishtalar: -

- U yurtda bir xonadondan tashqari musulmon boK»lmadi, u xonadon ham Lut payg»B»ambarinikidir.

- Ey Jabroil, sizlar u joyda farmonni bajarganlaring chog»B»da men Lutdan behabar qolarmanku! - dedi Ibrohim alayhissalom.

- Shundan soK»ng Jabroil, Makoil alayhissalomlar va oK»n farishtalar chodirdan chiqdilar va zum oK»tmay Lut yurtiga yetib keldilar. Shunda ibrohim alayhissalom bilan Lut alayhissalom oK»rtasidagi hamma toK»siq pardalar ochildi. Ibrohim alayhissalom boK»layotganbarcha ishlardan habardor qilindi.

Tunning uchdan biri oK»tgan edi. oK»n ikki farishta yosh va navqiron yigitlar qiyofasida Lutning huzuriga kirib keladilar. Jabroil

alayhissalom eshikni qoqdi. Eshikni ochgan Lut alayhissalom kelishgan, yosh yigitlarni koK»rib, gunohkor qavmning mehmonlarga ozor yetkazib qoK»yishlari mumkinligidan qoK»rqib ketdi. (Oyat) B«Vaqtiki, bizning elchilarimiz Lutning qoshiga keldilar, ularning kelishidan u gb«Hamgin boK»ldi va yuragi siqildi;

- Ey Lut, mehmonlarni qarshi olmaysanmi? - dedi Jabroil alayhissalom.

- Taom hozirlang, - dedi Lut ularni uyga kiritar ekan qizlariga qarab. - Mehmonlarni siyaylik, tong otmasdan bu yerdan chiqib ketsinlar, toki bu yovuzlar bilmay qolsin.

Qizlar taom hozirlaguncha Lutning xotini Voila (unga Olohning lanati boK»lsin) oK»z odatiga koK»ra uyga mehmonlar kelganini yovuz qavmdoshlariga bildirish payida boK»ldi. U uyda mehmonlar borligini kofirlar bilsinlar, deb olov yoqdi. Yana aytishlaricha, u uyma-uy yurib, habar bergan. Bir payt Lutning xonadoni kofirlar bilan toK»lib ketdi. (Oyat) B«Lutning qavmi uning qoshiga shoshilib keldilar;

- Sizlar uchun mening qizlarim pokizaroqdir, - dedi Lut ular orasida nari-beri yurarkan. - Qizlarimni olingu, mehmonlarimga tegmanglar.

Bundan ish chiqmagach, kofir-yovuzlarning ikki yetkachisi oldiga bordi.

- manavi ikki qizimni xotinlikka olinglar, mayli roziman. Bularni daf etsangiz boK»ldi, - dedi Lut alayhissalom.

- sen yaxshi bilasanki, bizni sening qizlaring bilan ishimiz yoK»q, murodimiz oK»zingga ayon, - deyishdi kofirlar.

- hudodan qoK»rqinglar. Mehmonlar oldida meni sharmanda qilmanglar. Ichlaringda birorta toK»gb«ri yoK»lni topib olgan odam yoK»qmi? - dedi Lut.

- Ey Lut, soK»zni koK»paytirmaginda, mehmonlaringni bizga bergin. Agar bermasang, biz ularni majburan tortib olamiz, - dedi kofirlar.

Lut yigb«blagan kuyi uyga kirdi.

- Nima uchunyigb«blayapsan, - soK»radi Jabroil alayhissalom, ammo Lut alayhissalom ularning maqsadini aytmoqdan hijolat boK»ldi, qiynalid. - QoK»rqmagin, biz Oloh taoloning farishtalarimiz, seni zolimlardan qutqarish uchun kelganmiz. Ular hargiz maqsadlariga yeta olmaydilar.

Jabroil alayhissalom oK»rnidan utrdi, bir hovuch tuproq oldi-da, mehmonlarni tutib olmoqchi boK»lib, uy ichiga bostirib kirgan qavm ustiga sohib yubordi. ToK»rt yuz kishining hammasi koK»r boK»ldi.

- Ey Lut, sehgarlarni olib kelibsan, - deyishdi kofirlar. - Shoshmay turgin, hali ular ketishsin, koK»radiganingni koK»rasan.

hayal oK»tmayo el ichida B«Lut jodugarlarni chaqrib kelibdi;, degan habar yoyildi va katta gb«vavb«o chiqdi. Lut alayhissalom bundan yanada qoK»rqib ketdi.

- Bu ishning oxiri nima bilan tugarkin-a? - dedi lut.

- Biz bularni haolk qilib, seni qutqarmoq uchun kelganmiz, - dedi Jabroil alayhissalom.

- Qachon halok qilursan? - soK»radi Lut.

- Tong otar chogb«da.

- Qachon tong otadi?

- Tong yaqin qoldi, - dedi Jabroil as.

- Ey Jabroil, yerni teskari qilgil, ostidan chiqqil! - degan farmon boK»ldi. Farmon bajarildi. Na biror er yo xotin uyqudan uygb«onishmadi. Bolalar beshiklaridan ayrilmadilar. ichidagi bir qatra suvi toK»kilmagan holda idishlar teskari boK»ldi.

- Ey Jabroil, bularnik oK»targan senmi yo menmi?! - deganxitob keldi. Jabroil alayhissalom sajdaga bosh qoK»ydi va B«Iloho, tavba qildim;, dedi. SoK»ng osmonlarni larzaga keltirib, nara tortdi. Olohning qudrati bilan barchalar kun yorigunicha qolmay halok boK»ldi. (Oyat) B«Ul mamlakatni ostin-ustin qilib yubordik. Ularning ustilaridan sopol toshlarni ustma-ust yogb«bdirdik. Parvardigor nazarida u toshlar bilan qaysi kofir nishonga olingan edi va bu toshlar zolimlardanuzoq emas edi;

Avvalgi- qismB Keyingi

Yaqub Alayhissalom Qissasi

Yaqub Isroilloh ibn Ishoq Safiyulloh ibn Ibrohim halilulloh juda koK»rkam va baquvvat kishi edi, quvvatiga quvonardi. Oloh taolo undan manmanlikniketkazdi. Rivoyat qilishlaricha, bir kecha u qoK»y-qoK»zilari va mol-hollarini yaylovga olib chiqadi, oK»z ishi bilan mashgb«ul boK»ldi. Oloh taolo bir farishtani oK»gb«ri qiyofasida yuboradi. Shunda Yaqub alayhissalom u bilan yoqalashib qoladi. Farishta uni koK»tarib, yerga uradi. Shunda u B«agar Oloh taolo meni bu darddan xalos qilsa, qaysi yemish va ichimlik menga suyimli boK»lsa, oK»shani oK»ziga harom qilaman;, deya nazr qiladi. Oloh taolo shifo ato etadi. Yemishlardan tuya goK»stini, ichimliklardan tuya sutini hush koK»rardi u. Bu ikkisini nazrga binoan oK»ziga harom qildi. Shundan beri uning avlodlari uchun bu ikki ob-ovqatni yemaslik sunnat boK»lib qoldi. Ular oK»zlarini ovutmoqchi boK»lib, B«Bu narsalar hamma paygb«bambarlarga Odamatodan beri harom boK»lib kelgan;, dedilar. Oloh taolo ularning bu gaplari yolgb«on ekanligini isbotlab, oyat nozil qildi: B«Tavrot nozil qilinmasdan ilgari Isroil farzanlariga oK»zlari oK»ziga harom qilgan narsalar halol edi;. Savol: Yaqub alayhissalom nima sababdan Isroil deb ataldi?

Javob: B«Isr; soK»zining manisi asir deganidir, oK»sha paytda shayton asir qilingandi. Bu soK»z oK»shandan qolgandir.

Hikoyatda kelishicha, Yaqub alayhissalom Bayt-ul Muqaddasda xizmatda boK»lib, uning olti yuzta chiroqlarini yoqardi. Shayton alayhil-lana esa har kecha kelib, chiroqlarini oK»chirib ketardi. Aytishlaricha, bu hol koK»p davom etdi. Bundan bezor boK»lgan Yaqub alayhissalom bir kechasi poylab turib, Shayton chiroqlarini oK»chirayotgan paytdi bir sakradi-da, uni tutib oldi, boK»yniga zanjir soldi, asirga oldi. Shuning uchun Isroil ataldi.

Yana bir jacob shuki, Isr qul degani, Il esa Tangrining ismidir.

Yaqub alayhissalomning oK»n ikki oK»gb«li va qizi bor edi. Koifr podsholardan biri qizini soK»ratib, odam yubordi. Yaqub alayhissalom koK»nmadi.

-Qizingni mengabermading, endi sen bilanayovsiz jang qilaman, - dedi podshoh.

Uning qoK»shini behisob edi. Shundafarmon keldi:

- Kofirlarni halok qilmogb«himni istasang, ularni halok etib, seni gb«olib qilayin. Istamasang, oK»z odamlaringbilan halokqilgin!

- Qay birini tanlaysiz, - dedi Yaqub alayhissalom oK»gb«billariga qarab.

- Bizlarni qolib qilsun, - deyishdi ular.

Yaqub alyhissalom duo qildi. Oloh taolo kofirlarning barini yer ostiga ravona qildi, halok etdi.

Yana bir podishoh ham qizini soK»rab keldi.

- Mening shariatimda bir sunnat ish bor, - dedi Yaqub alayhissalom. - Butun qoK»shining bilan shu ishni bajarsang, mayli qizimni berayin.

- U sunnat ish qaysidir? - soK»radi podishoh.

- U sunnat ish - hatna qilmoqlikdir, - dedi Yaqub alayhissalom.

Podishoh rozi boK»ldi, oK»zini ham, qoK»shinlarini ham xatna qildirdi. Ular xatna qilgan holda ogv ʻrib yotganlarida Yaqub alayhissalom oK»gʻBillari bilan ustilariga qilich tortib keldilar va hammasini qirdilar.

Yana ulamolarning aytishlaricha, Oding Shaddot ismli oK»gʻʻli boK»lar edi. Uerning ustida jannat qurdirdi-yu, undan bahramand boK»lish oK»ziga nasib etmadi. Shaddotning Imloq ismli oK»gʻʻli, Yaqub alayhissalom bilan zamondosh edi, ming beklargabosh boK»lgan.

- Menga sahra qoK»ynida kengbir soz tuproqli tekis yer hozir qiling, dedi u beklarni toK»plab.

Beklar ishga kirishdalar. Joy tayyor boK»lgach, Imloq kelib oK»lehab koK»rdi, keyin oK»n ikki yigʻʻoch yerni kavlatda va suvga toK»latdi. hovuzning oK»rtasini tosh bilan koK»tarib chiqib, ustiga qizil toshdan supa qurdilar. Kengligi ham balandligi qirq qari edi.

har birini oK»n yigit qoK»riqlab yuradigan oK»n ming vaziri boK»lar edi. Ularning har birining ihtiyorida oK»n ming jangchisi bor edi.

hosil qilingan supaning Qutrum shahristoni deb atadilar va supa ustiga bir saroy barpo etdilar. Saroyning gʻʻishtlari biri oltindan, biri kumushdan yasaldi. SoK»ngra supa ustini boK»stonlar, bozorlar bilan toK»ldirdilar. Saroyning oK»rtasi esa balandligi ikki yuz arshin boK»lgan tomoshagoh qurdirdi.

oK»sha shahristonda toK»rt eshik qurdirdi. Darvozalar balandligi yigirma toK»rt arshinedi. Qurilish nihoya topgach, saroyga koK»chib kirdi va taxtini egalladi.

Qaysi bir yili Kanon diyorida qahadchilik boK»ldi. B«Qutrum shahristonida oshliq sotishyapti;, degan habarni eshitgan Yaqub alayhissalomning oK»gʻʻBillari yoK»lga otlandilar. oK»n kunlik yoK»lni bosib, Qutrumga kelishdi. Minorasida oK»tirgan Imloqi lain Yaqub oK»gʻʻBillarining tuya minib kelayotganini koK»rdi. Qarasaki, boshlarida bir parcha oq bulut soya tashlb turardi. U bulutga qaragan imloqi lain B«Laa ilaaha illallohi Muhammadur rasulullohi; yozuvini koK»rardi. Yigitlarni olib kelmoqlik uchun vazirlarni joK»natdi.

- Podishoh sizlarni chaqirtirmoqda, - deyishdi vazirlar.

- Biz Olloh paygʻʻambarining ishini tamom qilmaguncha bormasmiz, - deb javob berardi Yahudo.

Vazirlar bu gupni podishohga yetkazdilar. Imloqning oK»zi kelib, boK»ylari, husnlari birdek boK»lgan oK»n yigitni koK»rib, hayratlandi.

- Sizlar kimsizlar? - soK»radi podishoh.

- Biz oK»novimiz qarindoshlarmiz, Yaqub paygʻʻambarning oK»gʻʻBillarimiz. Otamiz ihoq paygʻʻambar, Yanada ulugʻʻ bobomiz Ibrohim alayhissalomdir.

Kanonan yegulik olish uchun kelganmiz, - dedi Yaxudo unga javoban.

- Boshqa qarindoshlaringiz ham bormi? - soK»radi yana podishoh.

- Yusuf va ibn Yamin degan yana ikki birodarimiz ham bor, - deyishdi.

- Men erkak qarindoshingizni emas, qiz qarindoshingiz bor-yoK»qligini soK»rayman, - dedi podishoh.

- Bitta qiz singlimiz bor, - deyishdi.

- Unda singillaringizni menga beringlar, otangizni va yana sizlarni ham mol bilan siylagayman, hammadan koK»ra boy qilaman, - dedi podishoh.

- Sizlar nima deysizlar? - deya Yahudo birodarlariga boqdi.

Bu gapdan Shamun bilan Rubil achchigʻʻlandilar. Yaqub alayhissalom farzandlari achchigʻʻlansalar, oK»sha viloyatni harob qilmaguncha jahldan tushmasdilar, qachonki Ibrohim alayhissalom urugʻʻidan kimdirularning orqasini silamaguncha achchigʻʻlari pasaymasdi. Yahudo koK»rdiki, ikki birodari achchigʻʻlandi. Shunda u B«Qutrum shahristonni vayronqilsalar mashaqqatimiz yengil boK»lmaydi;, deb oK»yladi-da Rubilning orqasiga qoK»lini qoK»ydi, jahldan tushdilar.

- Ey podishoh, oK»gʻʻʻling sen bilan maslahatlashmay turib, qizingni birovga bera oladimi? - soK»radi bosiqlik bilanYahudo.

- YoK»q.

- Bizning ham otamiz hayot. Boraylik, soK»zlaringni yetkazaylik, otamiz nima desa shu boK»ladi, - dedi yahudo.

Podishoh bu soK»zdan sevindi. oK»nta tuyada bugʻʻdoy, oK»nta tuyada unortib, yana ming kumush tanga, oK»n botmon ifor, oK»n botmon anbar, oK»n botmon kofur inom etdi.

Bu narsalarni otangizga yetkazing va ushbu soK»zlarimni ham ayting: B«Men seni otalikka qabul qildim, sen ham meni oK»gʻʻʻlikka qabul qilgʻʻʻil. SoK»zimni eshitiboq toK»gʻʻʻri oldimga kelgil, qizingni menga bergil!; - dedi podishoh.

- Podishoh bizga shuncha molni inom qildi va yana sen uchun ham bir qanchasini tuhfa qildi, - deyishdi oK»gʻʻʻillari otasi huzuriga qaytib kelib.

- Mendan ilgari hec bir paygʻʻambar qizini kofirga bergani yoK»q edi, - deya yigʻʻʻladi Yaqub alayhissalom bu soK»zlarni eshitib.

- oK»zing bilguvchisan, - deyishdi oK»gʻʻʻillari.

Bu soK»z boK»lib oK»tgandan bir oy keyin Imloqdan shu mazmunda maktub keldi: B«Bu noma buyuklar buyugidan, podishohlar podishohidan, kiborlarkiboridan, ulugʻʻʻ mamlakatlik, ulugʻʻʻ qoK»shinlik Imloqdan ul tuban, faqir va haqir Yaqubga tegsin.

Ushbu noma tegishi bilan qizini menga tayyorlab qoK»ysin. Agarbunga koK»nmasa, men borib, yurtingni buzarman. Seni oK»gʻʻʻillaring bilan qoK»shib oK»ldiorarman, qizingni tortib olaman. Paygʻʻʻambarliging senga foyda bermas, chunki yer tangrisi menman (ogv ʻzingga tuproq). Osmon tangrisining men bilan nima ishi bor;

Maktub Yaqub alayhissalomga kelib tekkach, oK»gʻʻʻillarini toK»plab, oK»qib berdi. Ogʻʻʻillari oK»yga toldilar va:

- Ey ota, oK»zingga ham, bizga ham zulm qilmagil, Kanonni vayroq qilmagʻʻʻil, qizingni podishohga beraqolgil, - deyishdi.

Bu gapdan Yaqub alayhissalom hafa boK»ldi va Yahudoga dedi:

- Noma javobini yozgil. B«Bismillahir rahmanir rahim. Men Yaqub Isroilulloh ibn Ishoq Safiyulloh ibn Ibrohim Halilullohdan dunyo va oxirat badbaxti Imloqi lainga. Bilgilki, hech bir paygʻʻʻambar qizini kofirga bergani yoK»q, men ham bermasman.

AgarB ;Laa iaaha illallohu Yaqubi rasulullohiB«B (Yagona Ollohdan oK»zga mabud yoK»q va Yaqub Ollohning elchisidir) desan

u yogʻib Ollohga havola qilingusidir;

Maktub yozilib, muhrlanib Imloqqa joK»natildi. Maktubni olgan Imloqning yuzi gbʻazabdan sargʻayib ketdi. Oq ikki ming beklariga qaradi.

- Ey podshoh, kuching, qoK»shining bor, gbʻam chekma. Farmon boK»lsa, biz borib, qizni olib kelamiz, - deyishda beklari.

Shundan soK»ng qoK»shin toK»plash boshlandi. Podshoh oK»n ikki ming beklari hamrohligida otlandi.

- Nima qilamiz? - deyishdi oK»gbʻlonlar.

Yaqub alayhissalom yigʻiblab, Olloh taologa yolvordi. Shunda Jabroil alayhissalom farmon keltirdi:

- Ey Yaqub, Olloh taolo senga salom aytdi va dediki: B«Ogbʻlonlaringga ayt, qoK»rqmasinlar, men sizlarga madadkorman. Ey Yaqub, qizing mening huzurimda azizdir, uni dushmanga bermagayman, kofirni paygbʻambarim ustidan hukumronlik qilishiga yoK»l qoK»ymayman. Ogbʻbillaringga ayt, ertaga kofirlar bilan yuzma-yuz chiqsinlar, jang qilsinlar. Men qudratimni koK»rsaturman;

Bu mujdadan Yaqub alayhissalom behad shod boK»ldi, oK»gbʻillarini jangga chiqmoqqa amr qildi.

- Ey ota, biz oK»novimiz ming-ming kofirlarga qarshi qanday jang qilamiz, - deyishdi oK»gbʻillari.

- Men sizlarga bir qurol bermanki, kim u bilan jang qilsa, tangri dushmanlari ustidan zafar qozongay, - dedi otalari.

- Otajon, amringga itoat etamiz, - deyishdi oK»gbʻillari.

Yaqub alayhissalom sandigʻibini ochdi. Undan Odami safiy choponini olib, Shamunga berdi. Shis alayhissalom choponini olib, Rubilga berdi. Ibrohim alayhissalom qoK»chqorning shoxini olib, Yagʻbsarga berdi. Muso alayhissalom hassasini olib, Yahudoga berdi. Yahudoni toK»qqiz oK»gbʻillariga bosh qildi, ular kunday porlab, oʻday nurlanib, maydonga chiqdilar.

- Yaqub oK»gbʻlonlari nima uchun chiqdilar, bilinglar, - dedi ularni koK»rgan Imloq beklariga buyurib. - Agar tinchlik bilan chiqqan boK»lsa, tegmang, jangga chiqqan boK»lsa, oK»nalasining ham boshini kesib, menga olib keling.

- Nima maqsad bilan keldingiz, - deyishdi oK»n ming yigitlari bilan yetib kelgan beklar.

- Jang qilgani keldik, - deyishdi. Bundan vazirning jahli chiqdi.

- Yuzma-yuz turing! - buyurdi Yahudo. SoK»ngra oK»zi safining oldiga oK»tdi-da, tayogʻibini osmonga irgʻibitib, Yana tutib oldi (bu odat Yahudodan qolgan bizlarga). Keyin nido qildi, toK»qqiz ukasi ham unga qoK»shildi. Osmondan turib farishtalar ham nidoga qoK»shilishdi. Bu hayqiriqlar haybatidan oK»n ming dushman askarning yuraklari yorilib oK»ldi.

- Nima boK»ldi, qoK»shining ovozi eshitilmay qoldi, - soK»radi podshoh.

- Ey podshoh, oK»n oK»gbʻlon nido qilganda uning dahshatidan oK»n ikki ming askarimiz halok boK»ldi, - deyishdi.

Podshoh beklariga yuzlandi. Endi yigirma toK»rt ming Askar bilan jangga kirdilar.

- Ey Mamun, sening galing keldi, - dedi Yahudo.

Shamun oldinga chiqdi va B«Laa ilaaha illallohi Yaqubi rasulullohi; dedi. QoK»shnilar Shamunga tashlangandi, u nido qildi.

Shunda osmondan oK»t tushib yigirma toK»rt ming askarni kuydirib yubordi. Buning habarini eshitgan podshoh filiga minib, Yana oK»n ikki ming beklari bilan jangga otlanib keldi.

- Kelinglar, bir yoK»la takbir aytaylik, - dedi Yahudo birodarlariga.

Olloh taoloning farmoni Bilan toK»rt saf farishtalar tushdilarki, har bir safda qirq mingta farishta jamlangandi. Yaqub oK»gbʻlonlari yerda, farishtalar osmonda birgalikda jangga kirdilar. Kofirlar bularni koK»rib, qoK»rqib qochib ketdilar.

Imloqning bir oK»zi qoldi. Bir fursatdan soK»ng yetib kelgan paygbʻambarzodalar Imloqni Saroy ichida topdilar.

- Ey malun, tangri qudratini koK»rding, endi B«Laa ilaaha illallohi Yaqubi rasulullohi; deb takbir aytgin, - deyishdi ular. Imloq unamadi. Shundan Shamun sogʻbolidan tortib, taxtdan tushurdi va otasi oldiga keltirdi.

- Tahlil aytgil, - dedi Yaqub alayhissalom Imloqni koK»rgach.

- Ey Yaqub, men bu kun sening qoK»lingda asirman, hohlaganingni qilgil. Men uchun sendan va sening tangringdan dushmanroq hech Kim yoK»q, - dedi imloq.

- Ey Imloq, agar imon keltirganingda edi, Olloh taolo senga yana ziyodi bilan mulk berardi va ertasi kuni jannatdan ham oK»rin bergan boK»lardi, - dedi Yaqub alayhissalom.

- Menga fursat bergil, uyimga borayin. Sening tangring menga davlat beradimi-yoK»qmi, koK»rayin, bersa imon keltirayin, - dedi Imloq.

- Ey Yaqub, tangri taolo farmon qildi, fursat bergil, - dedi Jabroil alayhissalom paygbʻom keltirib.

- Qancha fursat kerak senga, - soK»radi Yaqub alayhissalom.

- On yil.

Imloqni qoK»yib yubordilar. U qaytib kelib, taxtiga oK»tirdi. Olloh taolo oK»n yil ichida unga bir-qancha mulk, davlat berdi, yigirma toK»rt ming sarkardalari boK»ldi. Fursat tamom boK»lgach, Jabroil alayhissalom farmon olib keldi:

- Yahudoni Imloqning oldiga yuborgil, imon keltirsin!

- Ey malun, senga berilgan fursat tamom boK»ldi. Olloh qudratini koK»rding, mulk-davlatli ham boK»lding. Endi imon keltirgil, - dedi Yahudo podshoh huzuriga borgach.

- Ey Yahudo, sen elchisan. Agar elchilarni podshohlarga or boK»lmaganida edi, boshingni kesib, etlaringi fillar oyogʻib ostiga tashlar edim. Otangga borib aytgilki, oK»tgan gaplarni unutsin, yaxshilikcha qizini menga yuborsin. Agar koK»nmasa, hozir boK»lib tursin, qoK»shin tortib borurman. Ogbʻbillaringni oK»ldiraman, xalqingni ot tuyoqlari ostida halok qilaman, qizingni tortib olaman. KoK»rayin qaysi tangri sengma madad qilarkin, - dedi Imloqi lain.

Yahudodan bu gaplarni eshitgan Yaqub alayhissalom Olloh taologa munojat qildi. Shunda Jabroil alayhissalom farmon olib keldi:

- Ey Yaqub, Olloh taolo senga salom yoK»llab, dediki: B«men halimman, shoshilmasman. Yahudoga aytgil, Yana borsin. Imloqqa Mening birligimni va sen mening paygbʻambarim ekanligingni yetkazsin;

- Ey malun, bilgilki, Olloh yakkayu-yagonadir, otam Yaqub uning paygbʻambaridir, - dedi Yahudo Imloq huzuriga kelib.

Imloq bundan behad achchiqlandi, qoK»shin toK»pladi. Qishinning adadi yigirma toK»rt mingdan yigirma toK»rt guruh boK»ldi.

Ozi filga minib, Kanonga yaqin joyga kelib tushdi. Buning habarini eshitgan Yaqub alayhissalom yana tashvishlandi, Ollohdan madad tiladi. Jabroil alayhissalom B«Bu kecha u malundan senga yomonlik beraman; degan paygbʻom keltirdi. Tunda shamolga B«Esgil; deb, amr etildi. Tongga borib podshohdan asar qolmadi, uning butun hashamati yer ostiga kirdi. Jabroil alayhissalom Olloh amri Bilan B«Qutrum shahristoni;ni yer Bilan qoK»shib, ostin-ustin qilib tashladi.

- Ey Yaqub, Olloh buyurdiki, Imloqning mol-mulkini, oltin-kumushlarini olgin. Qolganlarini esa oK»tga yoqqil, - degan farmon keltirdi Jabroil alayhissalom. Yaqub alayhissalom bu farmonni oK»gbʻlonlari Bilan toK»kis ado etdi.

Yusuf Siddiq Alayhissalom Qissasi

Oллоh taolo kitobi qadimda, Quroni azimi munavvari karimda habar berib yorlaqadiki, (Oyat) B«Biz senga bu uzun va axsan (eng yaxshi) qissani bayon qilmoqchimiz.;

SAVOL: B«Axsan; demakda nima hikmat bor?

JAVOB: Quron ichidagi hamma qimssalardan kattaroq, foydasi ziyodaroq qissa - Yusuf qissasidir. Shu boisdan ahsan qissa deyiladi. Ikkinchi javob shuki, bu qissa boshidan ohirigacha qirq yil (bazi manbalarda sakson yil) davom etgani uchun ham shunday nomlangan. Uchinchi javob shuki, boqa qissalar turli suralarda keldi, ammo Yusuf qissasi toK»liligicha bir surada keldi.

ToK»rtinchi javob: boshqa qissalar voqeotlari yod kishilar orasida kechadi. Bu qissa esa ota-ona va birodarlar orasida kechgani tufayli ham eng yaxshi qissa deyiladi. Beshinchi javob: bu qissada rohatda, mashaqqatda, Oллоh toatida, haloyiqlar orasidagi ezgu muomala, ozodlikdagi va bandilikdagi holatlar borligi uchun ham yaxshi qissadir. Oltinchi javob: Yusufning qarindoshlari bilan yaxshi muomalada boK»lgani, ularning jafosiga sabr qilgani uchun. Yettinchi javob: bu qissaning avari ham, oK»rtasi ham, ohiri ham tush boK»lgani uchun. Sakkizinchi javob: bu qissa ishq bilan tamom boK»lgani bois yaxshi qissa deyiladi. ToK»qqizinchi javob: Rasul alayhissalom dedilarki, kimki oK»n baloga yoK»liqsa oK»n surani oK»qisin: vasvasa mendan ketsin desa B«Alhamdu; surasini, oK»g»b»lilardan omon boK»layin desa B«Baqara; surasini, qashshoqlikdan qutilayin desa B«Oli Imron; surasini, qayg»b»lilar menga harom boK»lsin desa B«Allam nashrax; surasini, kufr va shikrdan yiroq boK»layin desa B«Ixlos; surasini, sehr-jodulikdan omonlik istasa B«Falaq; va B«Nas; suralarini oK»qisin. Agarki bu oK»n balolar mendan nari boK»lsin desa B«Yusuf; surasini oK»qisin. Negaki, bu oK»n balolar hammasi B«Yusuf; surasida bordir.

Deydilarki, Yaqub alayhissalomning olti xotini bor edi. Ularning har biridan ikkitadan, jami oK»n ikkita oK»g»b»li boK»ldi.

LATIFA. Yuqori osmonda oK»n ikki burj mavjud. Bu burjlar quyidagilardir: qoK»y (hamal), sigir (savr), egizaklar (javzo), qisqichbaqa (saron), arslon (asad), boshqoq (sunbula), tarozi (mezon), chayon (aqrab), yoy (qavs), tog»b»l echkisi (jadiy), qovg»b»a (dalv), baliq (hut). Bu oK»n ikki burjda yettita yulduz boK»ladi. Ular qaysilar? Bular: Zuhul (Saturn), Mushtariy (Yupiter), Mirrix (Mars), Shams (Quyosh), Zuhra (Venara), Atorud (Merkuriy), Qamar (Oy).

Quyida osmonda bu yetti yulduzdan oK»n ikki burj paydo boK»ldi. Yetti yulduz degani shunga ishoraki, Yaqub alayhissalom va olti xotini Shavsha, Zaura, Sunbula, Qamar, Habiba, Rahil bilan yettilikni tashkil qilar. oK»n ikki yulduzlar shuki, bular Yaqub alayhissalomning oK»n ikki oK»g»b»lilari - Rubil, Loviy, Shamun, Yahudo, Joda, Don, Yag»b»sar, Yastoxir, Zabotuq, Qozur, Yusuf, Ibn Yaminga ishoradir.

Yusuf oK»n birinchi oK»g»b»l edi. Oллоh taolo unga oK»n karomatni ato etdi. Bular - chiroy, yaxshi qiliq, uzrhonek (kechirimlilik), payg»b»ambarlik, tushni tabirlash, toK»g»b»lri soK»zlik, omadlilik, yaxshi oqibat (natija), mushkulotlarni yecha olish, Ibrohim alayhissalom kitoblar sharhini bilmoqlik.

Rivoyat qilishlaricha, Misr xalqi yetti yil qahatchilikka muhtalo boK»ldi. Ular molini, dunyomini, mulkini, asbobini, qulini, koK»nglini Yusufga sotib, yegulik olardilar. Bora-bora omborlarda yegulik narsa qolmadi. Yangi xosil pishishiga esa toK»rt oy qolgandi. Shunda odamlar Yusuf alayhissalomning uydan chiqqanligini idrok etardi. Kimki Yusuf alayhissalomga boqsa, huddi koK»zguna qaraganday oK»zini koK»rardi. U taomni yutsa, boK»g»b»lidan to xalqumigacha koK»rinib turardi. Qorong»b»u kechada u kunday boK»lib koK»rinardi. Manglay nurlaridan "Shoqiyu an-nimon deb nomlangan chechak uyalardi.

Yusuf bilan ibn Yamin ismli ayoldan tug»b»lilgan edilar, kichiklik paytlarida onalari vafot etadi. Yaqub alayhissalom bular erta yetim qoldilar, Deya aka-ukaga koK»proq shavqat koK»rsatadi. Ammo Yusufni oK»ziga sevar, usiz yura olmas edi.

Yusuf yetti yoshga kirganda bir tush koK»radi: birodarlari bilan sahroga chiqadilar, qoK»llaridagi tayoqlarini yerga suqadilar. Shunda hamma tayoqlar koK»karadi, ammo uzoq yashamaydi. Yusufniki esa koK»karadi, gullaydi, boK»yi birinchi osmonga qadar yetadi. Yana aytishlaricha, birodarlarining tayoqlari kelib, Yusufning tayog»b»liga sajda qiladilar.

Yusuf bu koK»rgan tushini birodariga aytgandi, u borib boshqalariga aytadi. Bu tush ularga yoqmadi. Shunda:

- KoK»rmaysanmi, bu Rohilning oK»g»b»li otamizga yana ham sevimli koK»rinmoqni istaydi, - deyishadi.

Ikkinchi kecha Yana tush koK»radi: On bir yulduz, quyosh va oy yerga tushib, Yusufga sajda qildilar. Yusuf bu tushini ham otasi Yaqub alayhissalomga soK»ylab beradi.

Aytishlaricha, BoK»ston degan juhud payg»b»ambarimiz Muhammad alayhissalomdan soK»rabdi:

- Yusufga sajda qilgan oK»n bir yulduzning ota nimadir?

- Osha yulduzlarning otini aytib bersam, imon keltirarmisan? - dedi payg»b»ambar alayhissalom.

- Mayli, shundan keyin, - dedi juhud.

- Ul yulduzlar - chizon, toriq, qoyis, handuq faylaq, musabbih, vassob, rayyol, zayyol, zulmudon, zulfara, zulkitofon. Bu oK»n bir yulduz quyosh va oy bilan birgalikda osmonning etagida, koK»kdan tushib, sajda qildilar, - dedi payg»b»ambar alayhissalom.

-Oллоhga qasamkim, Tavrot ichida shunday deb oK»qigan edim,- dedi juhud va imon keltirdi.

Og»b»li tushini eshitgan ota shunday maslaxat berdiB :

- Ey yusuf, tushlaring juda hayrli erur, uni birodarlaringga aytmagil, senga dushman boK»lib qoladilar, Shayton odamzot uchun ochiq dushmanidir.

Bu soK»zlarni Rubilning onasi Qamar eshitib turgandi, borib oK»g»b»liliga aytdi, u esa akalariga bildirdi. Bu soK»zni eshitgan Yaqub oK»g»b»lonlarining nafrat-hasratdan boK»yin tomirlari boK»rtib chiqdi, terilari jimirlashdi va tuklari tik turdi.

- Rohilning oK»g»b»liliga teng emasmizmiki, otamiz uni bizdan ortiq suyar, oK»ziga yaqin tutar. Bu ham yetmaganday, u oK»zini ortiqroq sevdirayin deb tush koK»rganligini yolg»b»ondan soK»zlar. Biz boK»lsak tunu kun sahroda mol-qoK»y boqsak, mehnat-mashaqqat cheksak hamki, unga teng boK»lolmasmiz, - Deya oK»g»b»lonlari torindilar. SoK»ngra kengashdilar - Yo Yusufni oK»ldiraylik, yo shahardan uzoqroqqa badarg»b»a qildiraylik. Shunda otamizning muhabbati bizga xos boK»lsa ajabmas.

Savol: Yusufni oK»ldiringlar yoki uzoqroq bir yerga olib borib tashlanglar, degan Kim edi?

Javob: Birodarlari bir-birlariga aytganlar. Yana bir javob shuki, Bu soK»zni shayton soK»zlagandi. U keksa chol qiyofaida kelib ularga:

- Yusuf sizlarning qullaring boK»lishga loyiq, - dedi.

- Buning uchun nima qilaylik, - deyishdi birodarlari.

- Oldiring yoki shahardan olisroq yerga yashiring. Uni qoK»sh-*qumrsqalar yesa, otangiz muhabbati sizlar tomon burilgay, - dedi shayton.

- Yusufni oK»ldirsak, otamizga va Oллоh taolaga osiy boK»lamiz, - deyishdi ular.

- Bu ishini qilgach, tavba etsangiz Olloh taologa osiy boK»l magaysiz, (Oyat): B«Va shundan keyin yaxshi bir qavm boK»lasizlar;, - dedi shayton va shularni soK»zlagach, gB»oyib boK»ldi. Bu gapni muhokama qila boshladilar.

- Bu niyatdan qayting, Yusufni oK»ldirmang, uni biror tashlandiq quduqqa tashlangalarki, zora yoK»lovchilar olib ketsa, - dedi birodarlaridan biri.

Savol: Bu tadbirni oK»rgatgan kim edi?

Javob: Aytishlaricha, Rubil edi, chunki u hamalaridan kattarogB»i va xolasining oK»gB»li edi. Yana bazilarning aytishlarcha, Yaxudo edi. Bazilar Shamun edi dedilar. SoK»ngra B«Qon toK»kmaklik - ulugB» gunoh, quduqqa tashlaylik;, deb kengashdilar.

Maslahat pishgach, otalari qoshiga bordilar.

- Ey ota, kunlar isib qoldi. Bu kun Quyosh otlik sulton Hut degan qishloqdan Hamal degan qishloqqa kirdi. Shu kezda yuksak osmon yigB»lar, haqir yer esa kular. Bulutlarning oqizgan koK»z yoshlaridan yer goK»yoki onadan Yangi tugB»ilgan oK»gB»lon kabi yashnab, yashil maysalarga burkanar. (Shu joyda Rabzuziyning B«Bahoriyot;i berilgan).

Kun hamalga kirdi ersa, keldi olam navroK»zi,

Kechedi bahman zamharir qish, keldi olam navroK»zi. . .

- Ey ota, bunday safoli kunlarda, suvlar sharqiragan ayyomda Yusufni bizga qoK»shgil, gulga burkangan sahroalrni koK»rsin, qoK»yu-qoK»zilarni koK»rib, koK»ngillari yayrasin, qaygB»ulardan forigB» boK»lsin, - deyishdi oK»gB»lonlari YagB»ub alayhissalomga yolgB»on til bilan.

- Ey oK»gB»lonlarim! Bilasizki, men yusufsiz goK»yo suvsiz qolgan baliqman. Bir dam koK»rmasam chidolmasman, sizlarga qoK»shib sahroga yuborib qandoq ham chidarman, - dedi otasi.

- Ey ota, bizlarga ishonmaysanmi? Yusufga sen ota boK»lsang, bizlar qarindoshimiz. Sen uni qanchalik sevsang, biz ham uni shunchalik suyarmiz, oK»n birodar uchar qushni asraganday asraguvchidirmiz, - deyishdi birodarlari.

(Oyat): B«Uni olib ketishlaringiz meni mahzun etar, Men sizlar gB»aflatda qolib, uni boK»ri yeb ketishidan qoK»rqaman;, - dedi otalari.

Savol: Yaqub paygB»ambar alayhissalomning B«Sizlar ovga borganda Yusufni boK»ri yegay;, demoqligiga qanday dalil bor?

Javob: PaygB»ambarimiz muhammad alayhissalom deganlarki, B«Olloh taolo Yaqubni Yusuf firoqi bilan yigB»latmoqni tilagan chogB»da Yaqubning koK»ngliga havf shahshatini soldi. Bu dahshat vahmidan Yaqub qirq kecha-kunduz mijja qoqmasdi, toat-ibodatdan ayrilmadi, behad azob tortdi. Qirq kecha-kunduz tamom boK»lgach, Yaqubga uyqu gB»alaba qildi, tush koK»rdi: tushida togB» ustida yotganda, Yusuf qoK»ynida edi. On boK»ri paydo boK»lib, Yusufni qoK»ynidan tortib, boK»rilardan birining boshqalarini haydab, Yusufni hujumdan xalos qilganini, soK»ngra yer yorilib Yusufning unga tushgani va uch kundan keyin yana chiqqanini koK»rgan edi. Yaqubning qoK»rqinchiga va yuqoridagi soK»zlarni aytmoqligiga sabab shu edi;

Otalarining Yusufga ijizat bermasliklarini bilgan birodarlari Yusufning oldiga kelib, aldov vam akr-hiyla bilan koK»nglini ovladilar. Yusuf otasi oldiga borib, yalindi, iltimos qildi:

- Meni birodarlarimga qoK»shib, sahroga yuborin, gullagan biyobonni va qoK»y-qoK»zilarni koK»rayin, koK»nglim ochilsin.

- Ey koK»zimning nuri, belimning quvvati, koK»nglim chirogB»i, - dedi yigB»lab Yaqub alayhissalom. - Men seni shunchalik sevarmanki, qarigan chogB»imda sensiz qanday chiday olayin.

- Bilamanki, meni koK»p sevarman. Sevmoqlikning alomati shuki, mahbubing tilagiga rozi boK»lishdir. Mening tilagim birodarlarim Bilan borishlikdir, - dedi Yusuf.

- Ey koK»rkam yuzli Yusufim, soK»zingni qanday qilib sindirayin! Olloh hukmiga rozi boK»ldim. Ertaga birodarlaring Bilan qoK»shib yuborurman, - dedi Yaqub alayhissalom ruxsat bermakka iloj topolmay. - Bu kecha qoK»ynimga olayin, bagB»rimga bosayin, koK»rkam yuzlaringga boqib toK»yayin.

Ertasi kuni birodarlari kelishdi, Yusufni otalaridan tiladilar.

- Ey oK»gB»lonlarim, meni Yusufimdan ayrib qoK»ymang. Yusufga yaxshi qarang: ochiqsa ovqat Bering, chanqasa suv bering, toliqsa koK»tarib oling. Yusufni oK»zlariningdan yiroq qilmanglar, boK»ri va tulkiga oldirmanglar, yaxshi parvo qilinglar. Sizlarni xudoga topshirdim, - dedi Yaqub alayhissalom yigB»lab turib.

- Ey ota, bu gapni begonalarga aytsang yarashadi, nahotki biz oK»z birodarlarimizni ochqatib, chanqatib qoK»ysak, - deyishdi birodarlari.

Yaqub alayhissalom yigB»lab yurgan holda Yusufning boshini yuvdi, sochini taradi, yaxshi liboslar kiydirdi, soK»ngra duoga qoK»l koK»tardi:

- Parvardigoro, Yusufimni senga topshirdim, uni menga tirik qaytargin. Firoq oK»tida yondirmagin, - dedi Yaqub alayhissalom.

Shundan keyin Yusufni akalari qoK»liga topshirdi. Otalari oldida Yusufni Rubil yelkasiga mindirib oldi. Keyin Yahudo, soK»ngra shamun, undan Loviy oldi. Yaqub alayhissalom baland tepa ustiga chiqib, oK»gB»illarining qorasi koK»rinmay qolguncha termulib, boK»tasidan ayrilgan tuyaday ingranib turdi. Ular koK»rinmay qolgach, bor ovovzida yigB»laganicha, uyiga kirib ketdi. Otalari oldidan uzoqlashgani hamono Yusufni yerga tushirdilar-da:

- Ey rohilning oK»gB»li, otamizga yaxshi koK»rinish uchun yolgB»on tushlar aytganlarning yetmaganday, endi boK»ynimizga minarmisan, oK»z oyogB»ing bilan yurgil, - deyishdi.

Piyoda holda oldilariga solib, quvladilar. YoK»l qumlik, havo issiq edi. Bechora yusufning oyoqlari kuydi. U qaysi akasi yoniga koK»mak istab kelsa, urib quvladilar, rahm qilmadilar. Shunda horigan, qorinlari ochiqqan, chanqagan Yusuf otalarini shafe keltirib yobordi, ammo bunga hech qaysisi quloq solmadi.

- Ey birodarlarim, behad ochiqdim - tamo bering, chanqadim - suv bering, - deya zor-zor yigB»ladi Yusuf.

- Borib yolgB»on tushingdan soK»ragil, senga non-suv bersin, deyishdi. Suv soK»rasa - shapati berishdi, non tilasa - musht. Yusuf alayhissalom och-nahor, horib-charchab, qiynalib yurdi, muborak oyoqlari tosh va tikan zahridan yara boK»ldi, yuzu koK»zlari qon va tuproqqa belandi. Akalari oldinroq borib bir tepa ustiga chiqdilar-da, kengasha boshladilar.

- Tosh bilan urib oK»ldiraylik, - dedi biri.

- Pichoq bilan soK»yib qoK»ya qolaylik, - dedi ikkinchisi.

- Borib oK»sha yolgB»on tushingga ayt, seni qutqarsin! - dedi Rubil yuz oK»girib.

Yusuf alayhissalom Rubildan yaxshilik chiqmagach, Shamunga borib yolvord, undan ham turtki yedi, yuzi Bilan yerga yiqilib, yanoqlari qumga belandi. Osmonga boqdi - uzoq, yerga boqdi - qattiq. Oh tortdi, endi Yahudo oyogB»iga bosh urib yigB»ladi:

- Ey Yahudo, bularning hammasidan koK»ra mehribon, oq koK»ngil edinng, zorimga quloq tut, rahm et, - deb qip-qizil yanogB»i uzra koK»z yoshlarni anhordek oqizdi Yusuf alayhissalom.

- Ey ukajon, menga yaqinlashmagin, sen bilan soK»zlashayotganimni koK»rishsa, meni ham oK»ldirgaylar, - dedi mehri tovlana boshlagan Yahudo. SoK»ngra atrofiga toK»plana boshlagan birodarlarini insofga chaqirdi. - Ey qarindoshlarim, kelinglar, otamiz haqqini asraylik, ukamizga yovuzlik qilmaylik, ulugʻ B kunda qanday javob berishimizni oK»ylaylik.

Aka-ukalar Yahudoni turli tanalar Bilan ozorladilar. Buni eshitgan Yusuf alayhissalom yolvorib, zori nola qildi:

- Ey birodarlarim, meni qaysi gunohim uchun oK»ldirursiz?!

- Buni oK»ldirganimiz bilan yer bizga kengayib qoladimi? Kelinglar, qoK»l-oyoqgʻ Bini bogʻ B lab quduqqa tashlay qolaylik, oK»sha joyda oK»lib ketadi, - dedi Yahudo.

Shundan keyin maslahatlashib, Yusufni quduqqa tashlamoqqa kelishdilar. (Izoh boshqa manbalarda bu quduq Som ibn nuh quduqgʻ Bi deb ataladi). Yusufni tutib, quduq tepasiga sudrab olib kelishdi. Shunda u har bir birodarining yuziga bir-bir boqib yolvord:

- Ey birodarlarim, menga rahm qiling. Menga rahmingiz kelmasa, kekxa otamga rahmingiz kelsin. Oллоh taolodan qoK»rqing!

- Bunday yalinguncha ustingdagi kiyimni yech! - deyishdi unga.

- Ey qarindoshlarim, otam haqqi kiyimlarimni yechib olmaglar. Agar tirik qolsam avratimni oK»raydi, oK»lib ketsam kafanim boK»ladi. Otinchim - qoK»limni bolamang, toki quduqdagi ilon, chayonlardan oK»zimni qoK»rigayman, - Deya koK»p zorlandilar, parvo qilishmadi.

- Oy, kunu yana bir yulduzga aytgil kiyim bersin, qoK»lingni yechsin, - deyishdi-da, kiyimlarini yechib olishdi, oyoq-qoK»lini bogʻ B lashdi. SoK»ngra belidan arqonga bogʻ B lab quduqqa tashladilar. Quduqning yarmiga yetganlarida arqonni kesib yubordilar. Goh boshlaricha, goh oyoqlaricha, quduq atrofiga urinib-turtinib pastga tushib boravordilar. Shunda Oллоh taolodan Sidrat ul-muntahoda Jabroil alayhissalomga farmon boK»ldi: B«Bandamni tutgil!; Jabroil alayhissalom quduq suviga yetmasdan turib tutdilar. Quduq ostida bir oq tosh bor edi. Uni suv ustiga chiqardilar va qanotlari Bilan siladilar, tosh muloyim boK»ldi.

SoK»ngra uning ustiga oK»tkazdilar, Oллоh taolo farmoni bilan jannatdan bir koK»ylak keltirib, kiydirdilar va shunday dedilar:

- Ey Yusuf, Oллоh taolo salom yoK»lladi va farishtalar durud aytdilar, senga paygʻ B ambarlik keltirdim. Oллоh taolo ayturki, mening hikmatimga rozi boK»lib, balolarimga sabr qilsin, najot berib, Misr eliga podshoh qilaman, Yana otasiga qoK»shgumdir, - Deya paygʻ B om keltirdi Jabroil alayhissalom va ushbu duoni oK»rgatdilar:

"Ey bori Hudoyo! Ey har bir qaygʻ B uni ketkazguvchi! Va ey duolar eshitguvchi! Va ey bor mavjudotning ustasi! Va ey har bir siniqni tuzatguvchi! Va ey gʻ B ariblarning hamnishini! Va ey yolgʻ B izlarning munisi! Va ey har bir sirri suhbatning guvohi! Va ey bandaning boshiga tushgan balolardan habardor! Va ey sendan oK»zga birorta mabud boK»lmagan poko parvardigoro! Sendan bu tashvishdan chiqish joyinimenga oson va yengil qilishingni soK»rayman va mening qalbimga oK»z muhabbatimga solib qoK»yishingni soK»raymanki, menda sendan boshqa zikr va qaygʻ B u boK»lmasin va meni oK»z hizfu himoyangga olishingni soK»rayman va ey mehribonlarning mehribonroqgʻ Bi, menga rahming kelishini soK»rayman".

Jabroil alayhissalom qanoti Bilan quduq ichini silagandi boK»ston kabi gullar bilan bezandi. Bu quduq madina Bilan misr orasida edi. Kanonga uch yigʻ B ochlik yoK»l edi. Uni Nuh alayhissalomning oK»gʻ B li Som qazigandi. Oti B«Hubbul-ahyor;, yani B«Ezgu quduq; demakdir. Quduqning suvi achchiq edi, shirin boK»ldi, qorongʻ B u edi ravshan va muattar boK»ldi. Jabroil alayhissalom Yusuf alayhissalomning qoK»l-oyoqlarini boK»shatdi, jannatdan bir tovoqda meva (behi) keltirdi, yedilar, toK»ydilar. Quduqning ichida bir soK»qir ilon bor edi. Yusuf alayhissalomning ovozi eshitib, bosh koK»targan edi, Jabroil alayhissalom B«Ey aziyat berguvchilar, Yusufi siddiq bundan chiqmaguncha bosh koK»tarmang;, deb nidro qildi, ilonning qulogʻ B i eshitmaydigan boK»ldi.

RIVOYAT. Shayh Basriy (rahmatullohi alayh) ayturlarki, Yusuf quduqqa kirganda yetti yoshda (bazi manbalarda oK»n ikki yoshda) edi. Malik qoK»lida sakson yil boK»ldi, bir yuz yigirma yoshda vafot etdi. Habarda kelishicha, paygʻ B ambarimiz Muhammad alayhissalom Jabroil alayhissalomdan soK»radilar: B«Osmondan yerga tushmoqlikda qiynalmasmisan?; Javob berdi: B«Ey Oллоhning rasuli! ToK»rt marta behad mashaqqat tortganman. Birinchisi, Ibrohim halilullohni manjaniqqa solib, gulhanga otganlarida Sudrat-ul muttahodan tushib, qanotlarim Bilan oK»tga tushmasdin ilgari tutib oldim. Ikkinchisi, Ibrohim Ismoilni qoK»rbon qilganda pichoqni tortmasdan oldin B ; Tutgil! B«B degan farmon boK»ldi. Shunda sidrat-ul muntahodan tushib, pichoqni yuzini orqasiga qaytardim. Uchinchisi, Yusufni birodarlari quduqqa tashlab, arqonni kesganlarida, Sidrat-ul muntahodan tushib, uni tutdim. ToK»rtinchisi, Uhud jangida sening muborak tishingga tosh tegib, qon oqqanda B ; Qon yerga tushmasdan burun tutgil! B«B degan farmon boK»lganda Sidrat-ul muntahodan tushib tutdim. Agar qon yerga tushganida qiyomatga qadar unda maysa-giyoh unmagan boK»lardi. Shu tariqa toK»rt marta mashaqqat tortganman;.

Savol: Yusufni quduqqa solib, Yana chiqarishlikning hikmati nimada?

Javob: Bashi rva Bushro ismi ikki habashiy yigit bor edi. Ular ikkalasi ham Malik Zar degan podshohga qul edilar. Qirq yil qullik qilganlaridan soK»ng Zar podshoh Misrda Shomga tomon sayohatga chiqar boK»ldi. Oллоh qudrati Bilan Kanon viloyatiga kelib qoldilar. Yusuf yotgan quduq boshiga kelganlarida ularning qoK»lliklariga qirq yil, Yusufni quduqqa tushganiga toK»rt kun boK»lgandi. Bashi rva busharoni quduqdan suv olgani yubordilar. Ular quduqqa chelak tashladilar. Oллоh farmoni Bilan Yusuf ikki oyogʻ B ini chelakka soldi. Bashir chelakni tortib olib, koK»rsaki, chelak ichida oydan-da, kundan-da chiroyli Yusufni koK»rdi va sherigini chorladi:

- Bushro, suyunchi quduqdan bir yigit chiqdi.

Yaqub paygʻ B ambar alayhissalomning oK»gʻ B illari birodarlari Yusufni quduqqa tashlaganlaridan soK»ng bir qoK»yni sfoK»yib, unitng koK»ylagini oK»sha qoK»yning qoniga boK»yadilar. Kechki payt ular gʻ B amgin qiyofada, B«Oh Yusufim, oh Yusufim; - deya otalari oldiga yigʻ B lagan hollarida kirib keldilar.

- Ey ota, Yusufni narsalar oldida qoldirib ketgan edik, bizlar kelguncha uni boK»ri yeb ketibdi, - deya qonli koK»ylakni otalari oldiga tashladilar.

Bu soK»zlarning eshitgan Yaqub alayhissalom behush boK»lib yiqildilar. Qachon hushiga kelganlarida B«Endi Yusufimni qaerdan izlayin;, deya faryod chekardilar.

- Qandoq mehribon va rahmdil boK»ri ekanki, koK»ylagini yirtmasdan yebdi. Agar rostdan ham boK»ri yeganida yekoK»ylagini yirtgan boK»lardi. Agar koK»ylagi uchun oK»ldirganida edi, unda nega koK»ylakni olib ketmabdi, - deb otash-firoqlari ziyoda boK»lardi. BoK»ri yedi deganlarini quloqlari Bilan eshitib, qonli koK»ylaklarini koK»zi bilan koK»rib, gʻ B amlari ziyoda boK»ldi, yetti kechayu kundan Kanon biyobonini zor-zor yigʻ B lab kezib chiqdi. Tilida esa ushbu soK»zlar joriy edi.

B«Ey suyukligim, ey koK»zimning nuri, ey bagʻ B rimning bir parchasi, ey koK»nglimning mevaasi! Qaysi quduqqa koK»mdilar seni, qaysi djaryoga qarq qildilar seni, qaysi qilich bilan chopdilar seni, qaychsi yerga koK»mdilar seni! Ey Yusufim! Qaysi boK»ri

qornida yotursan, ushal yumshoq etlaringni yeyar chogʻbida qiynalishlarga qandoq sabr qilding. Oshal pokiza suyaklaring qaysi byuyibonda yotur ekan. Koshki, seni yegan boK»rini koK»rsaydim, oyogʻbini tuprogʻbini koK»zimga surtardim, uni oldimdan ketkazmasdim;

Yetti kun ichida uch yuz oltmish marta hushidan ketdilar. Uch kun chida biror luqma taom yemadilar, biror qatra suv ichmadilar.

(Izoh: boshqa manbalarda aytilishicha, shu holda farishtala: B«Iloho, doK»stingni bunchalik betoqatligiga oK»zing rahm qil!; Deya munajat qildilar. Shunda Jabroil alayhissalomga farmon boK»ldi: B«Yaqub xotiriga tasalli bergil!; Jabroil alayhissalom keldilar va: B«Ey Yaqub, sabr qilgil, oK»gʻbiling bilan topisharsan; dedilar. Shunda Yaqub alayhissalomning: B«Ey birodar Jabroil, Yusufdan habar berarmisan?; degan soK»rogʻbiga Jabroil alayhissalom sukut qildilar. Yusuf alayhissalomning birodarlari oK»z gʻbqilmishlaridan yuz ming pushaymon va nadomatlar chekdilar, sharmandalikdan otalari yuziga boqa olmadilar).

- Birodamiz Yusufni zoye qildik, otamizni oK»ldirdik-ku! - deya otalariga qoK»shilib yigʻblashdi ular ham.

- Ey oK»gʻbilonlar, bu ish sizlarning makrlaringizdir, hasaddan boK»lgan ishdur. Endi menga sabrdan oK»zga chora yoK»qdir, - dedi Yaqub alayhissalom koK»zlaridan qonli yoshlar oqizib.

- Ey ota, boK»ri yeganiga ishonmayapsan, istasan biz Yusufni yegan boK»rini tutib keltiraylik, zora, uni koK»rib koK»ngling taskin topsa, deyishdi oK»gʻbilonlari.

- Boring, keltiring, - dedi otalari.

Hammalari biyobonga otlandilar. Oldilaridan bir boK»ri chiqib qoldi, uni tutdilar, oyoqlarini bogʻbldadilar, ogʻbzigiga qon surtib, (Izoh: boshqa manbalarda keladiki, boK»ri dedi: "Misrdan boK»laman, bir qarindoshimni yoK»qotibman. Bu mamlakatga uni izlab kelganman. Bilishimcha, uni shu mamlakatning podishohi tutib olibdi. Shuni gʻb«amida oK»n yetti kun boK»ldiki, taom yeganim yoK»q). Ey Yaub, bu yolgʻbonchilar meni tutib, ogʻbzigimga qon surtib, senga olib keldilar. Duo qilgilki, uning barokatidan farzandimni topib olsam, - dedi boK»ri.

- Shu boK»ri yedi, demaganmidilaringiz? - soK»radi ota oK»gʻbillaridan.

- Boshqa boK»ri yegan ekan, borib topib kelimiz, - deya yana chiqib ketdilar.

- Ey boK»ri, Yusuf haqida hech habaring bormi? - soK»radi paygʻb«ambar.

- Ey nabulloho, Jabroildan soK»ramadingizmi?

- SoK»radim, javob bermadilar.

- Agar ul zot sirni ochmagan boK»lsalar, men ham bu sirni oshkor qilmasman, ammo uni boK»ri yemagandir.

- Duo qilsam, farzandingni topsang.

- Men ham duo qilayin, Yusufingiz topilsin. Iloho, Yaqub paygʻb«ambarining oK»gʻb«lini salomat yetkazgan, - jeji boK»ri. Yaqub alayhissalom duosi barokatidan boK»ri shu kunioq bolasini topdi vash od-hurram boK»lib Misrga qaytib ketdi. Naql qiladilarki, jannatga besh hayvon - Yaqub alayhissalomning boK»rilar, Ashobi Qahfning itlari, Solih alayhissalomning tuyalari, Iso alayhissalomning eshhaklari, Ali raziallohu anhunung duldullari kirarkan.

- Bu ish oshkora boK»ladigan koK»rinadi. Endi borib Yusufni topaylik, agar oK»lmagan boK»lsa, chiqarib oK»ldiraylik, boshinik yechib otamizga keltiraylik, shunda zora koK»ngli joyiga tushchsa, - Deya kengashdi oK»gʻb«llari sahroga chiqqach.

Shu paytda Yahuda bu kengashdan behabar holda quduq yoniga kelgandi, hol-ahvol soK»rab, taom berayotgandi. Qaytayotib birodarlariga duch keladi.

- Borib Yusufni quduqdan chiqaraylik, otamizning oldiga olib boraylik. Sirimizni aytmalikni tayinlaylik-da B«oK»gʻb«ri olib ketgandi; deb aytiraylik. Shunda otamizni firoq dardidan qutqaramiz. Bechora otamiz betoqat boK»lib, taom yemay koK»p aziyat chekmoqdalar, - dedi Yahudo birodarlariga. Bu gapdan ular behad gʻb«amgin boK»lishdi. SoK»ngra quduq boshiga ravona boK»ldilar.

- Qayon borursizlar? - soK»radi shayton lain solih odam qiyofasida kelib, birodarlar yoK»lini toK»sarkan.

- Yusufni chohdan chiqargani borurmiz, - deyishdi birodarlar.

- otangiz oldida yana yolgʻbonchi boK»lasizlarki? Ilgari boK»ri yedi deb, endi oK»gʻb«ri olganda deb borsangiz, gapingizni burdi qoladimi? Otangiz ham, haloyiq ham sizni dushman deb biladilar, - dedi Shayton lain. (Ushbu gunoh, yani otalarini ranjitganlari sababli ular paygʻb«ambar boK»lmadilar).

Hikoyatda keladiki, paygʻb«ambarimiz Muhammad alayhissalom aytadilar: "malik Zar Hazoyi degan savdogar bor edi. Uyi Misrda edi. U bir kecha tush koK»rdi6 Quyosh osmondan tushib, qoK»yniga kirdi. SoK»ngra bir parcha oq bulut kelib, undan javohirlar yogʻbildi. Muabbirlardan tabirini soK»radi.

- Ey malik, kanon diyorida boK»lgan bir qulga ega boK»lasan, mol-mulkin behisob boK»ladi, avlodalarining ham boy boK»ladilar, - dedi muabbir va malikdan munosib tuhfalarni oldi.

Bu tabirdan hurram va hushgʻb«ol boK»lgan Malik hozirlik koK»rib, Shom safariga chiqdi. Kanon diyoriga kelgach, bir necha kun turib qoldi. Shomga bordi hamki, koK»rgan tushining roK»yobidan darak boK»lmadi. Shomga qaytar chogʻbida ham qulning fikri-yodi xotiridan ketmadi. Qaytar chogʻbida karvon ahli yoK»lini yoK»qotdi. Shunda Jabroil alayhissalom tuyalar boshini tutib, quduqning yoniga olib keldi. Savdogarlar yoK»lidan adashganlarini bildirdi, haddi va poenii yoK»q sahro oK»rtasida. ToK»xtab, suv qidirdilar. Ikki qoK»lini (yani, Bashi rva Bushro) suv topib kelishga buyurdilar. Ular suv qidirib yurib, quduqqa duch kelishdi. Charm chelakni quduqqa tashlab, suv tortib oldilar. Uchinchi tortishlarida Yusuf alayhissalom oK»zini chelak ichiga soldi. Shu mahalda Jabroil alayhissalom: B«Ey Yusuf, esingda bormi, falon paytda oK»zingni oynaga solib, bahoingni bilmoqchi boK»lganding, endi oK»z bahoingni koK»rgil; dedilar. Qullar chelakni quduqdan torta olmadilar, yordamga uchinchi odamni ham chaqirdilar. Malikni ham chorladilar toK»rt kishilashib tortdilar. Shunda Jabroil alayhissalom koK»makka keldi, chelakni tortib olishdi. KoK»rdilarki, chelak ichida bir oy ruhsor oK»tirardi.

- Ey bashorat boK»lmish zot, qachondan beri seni koK»yingda yurardim, endi topdim, - dedi Malik. . .

Yusuf alayhissalomni quduqdan chiqarganlarida ul zot qoK»llari Bilan ikkila habashiy qulning yuzlarini silanandi, badanlari oppoq boK»ldi. Bundan sevinishib imon keltirdilar va sajdaga bosh qoK»ydilar.

- Ey yigitlar, mahluqqa, mahluqqa sajda qilmangalar, bu ravo emas, sizni yaratgan tangriga sajda qiling, - dedi Yusuf alayhissalom.

- Sizu bizni kim yaratgandir? - soK»radi Bushro.

- Borliqni yaratgan Oллоhdur. Uning mulkiga sherik va zavoli yoK»qdir, - dedi Yusuf alayhissalom.

- Bizga imondan saboq bergil, - deyishib, Yusuf alayhissalom koK»magi bilan imon keltirdilar va musulmon boK»ldilar. Yusuf alayhissalomni quduqdan chiqarmoqning hikmati shu edi.\

40 Kitoblar Olami | Sever.UZ | Uzsmart.UZ

Savol: Paygʻambar farzandlarini sotmoq joiz emas. Yusufning qul sifatida sotilmogʻiga nima hikmat bordir?

Javob: Kunlarning birida Yusuf koʻzga boʻqib, oʻz aksini koʻradi va hayratlanadi. Shunda uning koʻnglida B«Shu chiroy bilan qul boʻlganimda sotib olishga kimning kuchi yetar edi, deya oʻz koʻrkiga quvongandi. Goʻzalikka quvonmoqlikning bahosini koʻrgizdilar. Sotilmogʻlikning hikmati shunda.

Yusuf alayhissalomni quduqdan chiqarib olganlarida birodarlari yetib qoldilar.

- Bu bizning qochib yurgan qulimiz edi, uch kundan beri qidirib yurgandik, agar olmoqchi boʻlsang, sotamiz, - deyishdi.

Soʻngra Rubil kelib, Ibriy tilida tayinladi: - Biz nimani istasak, sen shunday edi, deb turgil, yoʻqsa oʻldiramiz.

- Qulmisan? - soʻradi Malik Zar.

- Ha, qulman, Ollahning quli, - dedi Yusuf alayhissalom.

- Bu qul kichikligidan boshlab biz bilan birgadir, shu bois sotishga koʻngilimiz yoʻqdir, agar oʻzi hohlasagina soamiz, - deyishdi. Ammo, buning uch aybi bor, birinchi aybi - oʻgʻbʻridir, ikkinchi aybi - qochoqdir, uchinchi aybi - yigʻbloqdir.

- Mayli roziman. Ammo menda aqcha yoʻq edi, istasangiz ot, tuya, mol-qoʻy berayin, - dedi malik Zar.

- Bizga unday narsalar kerak emas, ulardan zerikkanmiz, ozgina boʻlsa ham aqcha bersang boʻldi, rozimiz, - deyishdi ular bir-birlari bilan obdan kengashib olgach. Negaki, ular mol-qoʻy oladigan boʻlsalar, otalari oldida ayblari oshkor boʻlib qolardi.

- Qnacha beray boʻlmasa, - dedi malik Zar.

- On sakkiz aqcha bersangiz kifoya, - deyishdi.

- Mayli, oling, - dedi Malik Zar va oʻrnidan turib aqcha keltirdi. Misr aqchalarini tarozida tortib koʻrdilar, ular Kanon yarmogʻining yarmiga toʻgʻbʻri keldi. Demak, Yusuf alayhissalom toʻgʻbʻriz Kaon aqchasiga sotildi.

- Oz qoʻlingiz bilan xat qilib berasiz,- dedi Malik Zar.

- Xatni shu shart bilan beramizki, qulimizning oyogʻiga kishan urasan, qattiq egarga mindirasan, uzoqroq yerga olib borib sotasana, - deyishdi va shurtga Malik Zar ham rozi boʻldi.

Xat bitildi, uni Yahudo yozdi:

B«Bismillohir rahmonir rahimi. Biz Yaqub alayhissalomning oʻnala oʻgʻbʻlonlari: Birinchi - Rubil, ikkinchi - Shamun, uchinchi - Yahudo, toʻrtinchi - Loviy, beshinchi - Joda, oltinchi - Don, yettinchi - Yagʻbsar, sakkizinchi - Yastoxir, toʻgʻbʻzinchi - Zabotiq (bazi rivotlarda Riyyolun deyilardi), oʻninchisi - Qozur -Yusuf degan qulimizni malik Zorga oʻn sakkiz aqchaga sotdik hamda uch aybini: oʻgʻbʻrilik, qochoqlik, yigʻbloqilik - aytdik va Malik Zar bilan uch shartga - oyogʻiga kishan urmoqlik, qattiq egarga mindirmoqlik, yiroq joyga eltib sotmoqlikka kelishdik, deb bu xatni faoln kun, falon oyda oʻz qoʻlimiz bilan bitdik;

Vaqtiki, birodarlari Yusuf alayhissalomni Malik Zarga topshirib, oʻtovlariga qaytgandan soʻng uylariga ketmay turdilar.

Chunki ular koʻnglida B«Mobodo Yusuf, otamiz qoshiga qochib borib, bizlarni sharmanda qilmasin; degan hadik bor edi. Kech kirgach, Yusuf alayhissalom Malikdan ruxsat tiladilar:

- Ey Malik, bir kishini hamroh qilsang, birodarlarim bilan vido qilib kelsam. Kichikligimdan beri ular bilan katta boʻlganman.

- Ular seni qulimiz deya sotishdi-yu, sen boʻlsang birodarlari deysan, - deya taajublandi. Shundan boʻlsa-da bir odamni hamroh qilib ruxsat berdi. Oyoqlariga kishan urilgan Yusuf alayhissalom yiqila-yiqila koʻrklik yuzlari tuproqqa belanib, yanoqlariga tikanlar sanchilib, yuzu koʻzi qonga belanib, qarindoshlari oldiga keldi. Yusufni bu ahvolda koʻrib, ular ham yigʻblashdi, hijolatdan yuziga boqolmadilar.

- Ey birodarlarmi, bunday ishni menga nisbatan qildingiz, boshqalarga hargiz qilmangiz. Qari otamdan ayirdingiz, qiyomat kuni unga qanday javob berarsizlar?! Taqdiri ilohiy shu ekan, rizo boʻlmoqdan oʻzga choram yoʻq. Otamga mendan salom denglar. Otam men uchun koʻp tazyiatlar tutadilar, - dedi Yusuf alayhissalom birodarlarining har qaysisi bilan alohida-alohida vido qilarkan. Navbat Yahudoga yetganda boʻynidan quchoqlab olib, hoʻng-hoʻng yigʻbladi. - Ey jondan aziz qarindoshim, menga hammadan mehribonroq eding. Qaerda quduq koʻrsang, meni yodingga olgin. Qachonki otam bilan birga boʻlsang, B«Yusuf qaerda ekan, Kim bilan birga yuribdi ekan; deb yodlagin. Ey Yahudo, bugun toʻrtinchi kunki, sizlardan ayrilganman. Sizlarsiz gʻbariblikda nima qilaman, - dedi Yusuf alayhissalom akalariga qarab.

Yusuf alayhissalom shunday bir holatga tushdiki, butun badani suv boʻlib eridi, iztirobga tushdi-da, betoqatlik bilan B«Oh, onam! Oh, onam!; deganicha oʻzini tuyadan tashladilar. Qabrni quchoqlab, oftobdek ravshan yuzlarini tuproqqa surtib, rosa yigʻbladilar. Ul zotning yigʻbʻlaridan osmonda uchgan qushlari, daryoda suzgan baliqlar ham tugʻbyon va figʻbonga keldilar.

- Eyo onam, sizdan ayrilganim yetmasmidi, otamdan ham ayirdilar. Ustiga-ustak qul boʻlib sotildim, qattiq egardan nozik badanlarim yanchildi. Qoʻl-oyogʻim ogʻbʻir zanjirlardan xarob boʻldi. Mehribonginam, koshki tirik boʻlganingizda holimni soʻrgan boʻlardingiz, - Deya nolayu zor qildilar.

- Ey hojam, u qul tuyadan tushib qochibdi, - deya faryod koʻtardi qul Aflih Yusuf alayhissalomni yoʻqotib qoʻyib.

- Sotgan kishilar qochoq ekan deb toʻgʻbʻri aytgan ekanlar, - dedi Malik qidirib topinglar.

Hamma izlashga tushdi. Aflih yetib kelib koʻrdiki, u bir qabrni quchib, yigʻblab yotardi.

- Boʻldi, bas, oʻgʻbʻri qul! - deya zolim habash Aflih Yusuf alayhissalomni bir shapatilab urdi va oyoqlaridan sudrab olib bordi. Shunda Yusuf alayhissalomning koʻzi oldida oʻt chaqildi, koʻngli ogʻbʻrindi, ogʻbʻriz-burinlariga tuproq toʻldi, girya va nola qildi:

- Iloho, oʻzing koʻrib, bilib turibsa! Na boʻlgʻbʻ hayki, karvon ahliga qudrating bilan bir tanbeh bersang!

- Iloho, bu yetim bechoraning holiga rahm qil, uning nolasiga toqatimiz qolmadi, - deyishdi farishtalar ham larzaga kelib.

Duo ijobat boʻldi. Shamol qoʻzga bali, olamni qora bulut bosdi. Shamol zoʻrayib, koʻz ochib boʻlmay qoldi.

Qorongʻulik kunduzni kechga aylantirdi. Karvon yoʻlini yoʻqotdi.

- Agar karvonda Olloh taolaga isyon qilgan kishi boʻlsa, tavba qilsin, - dedi Malik Zar karvonni toʻplab. Shoyad, Olloh taolo bu baloni bizlardan daf qilsa.

- Bu oʻgʻbʻlon duo qilgandi, shu voqealar sodir boʻldi, - dedi Aflih Malik Zar oldiga borib. Shunda Malik Aflihni olib kelib, Yusuf alayhissalomning oyoqlariga yiqildilar, uzrrohlik qildilar.

- Ey Yusuf, bu Afliq bilmay beadablik va behurmatlik qilibdi. Siz avf etib, gunohini bagʻbʻishlang, shoyad bu balo bizdan daf boʻlsa.

Yusuf alayhissalomning koʻngillari hush boʻldilar, kuldilar. Shu zamon havo ochildi, olam charogʻbon boʻldi. Karvon ahli bu moʻjizani koʻrib, xushgʻbol boʻldilar. Yusuf alayhissalomning oyoqlaridan kishanlarni yechib oldilar, chiroyli kiyimlarni kiydirdilar.

- Ey Yusuf, sen karvonning oldida yurishga loyiqsan, boshqalar hammalari seni orqangdan yursinlar, - deyishdi unga. Oллоh taolo bir parcha bulutga amr qildi. Bu bulut soya qilib, choK»l issig»Bidan saqlab bordi.

- Ey malik, bu bola Oллоhga yaqin oK»g»B»lon ekan. Uning koK»nglini zinhor og»B»ritmang! - deyishdi karvon ahli bu moK»jizalardan tong qolib.

- Ey Yusuf, tuyadan tushib qolibsana, qochish maqsading bormi? - soK»radi malik Zar.

- Hudo saqlasin, hargiz qochmagayman. U joyda onamning qabri bor edi, u bilan vidolashgani tushgandim, - dedi Yusuf alayhissalom.

Savol: payg»B»ambarlar haloyiqni duoibad qilmas edilar. Yusufning karvon ahlini duo qilmog»B»ida ne hikmat bor?

Javob: Yusufning duosi duoibad emas. U xot bu qul meni urdi, gunohkor boK»ldi, qiyomatda azob koK»rgusi. Zora Oллоh qudratini koK»rib, tavba qilsa, gunohidan forig»B» boK»lsa, doK»zax azobidan qutilsa, degan umidda hayrli duo qilgandi.

Alqissa, karvon yoK»lga ravona boK»ldi. Misrga yetishga bir kunlik yoK»l qolganda Ushvon degan joyda, dengiz qirg»B»og»B»ida toK»xtadilar.

- Ey oK»g»B»lim, suvga tushib, yuvinib, oK»zingni gard-g»B»uborlardan poklab olgin, ertaga shahar xalqi bilan uchrashurmiz, - dedi malik Zar.

Yusuf alayhissalom suv boK»yiga keldilar va Oллоhga munojat qildilar:

- Iloho, bir pardani karomat qilgil. Badanlarimni kishilar koK»rmasinlar.

Oллоh taolo Aynulhiton baliqqa amr qildi. U baliq suv ichidan chiqib, gavdasi biolan Yusuf alayhissalomni toK»sdi. Ul zot yechinib, yuvina boshladi.

- Iloho, Yusufning barokatidan shunday karomat bergilki, jamiki baliqlar ichida nomim ezgulikka burkansin, - dedi baliq. Bu duo ijobat boK»ldi. Oллоh taolo unga ikkita balo berdiki, ulardan birining qornida Yusuf alayhissalom qirq kun turdi. Yana birining qornida esa Sulaymon alayhissalomning uzuklari qirq kun turib qoldi.

Yusuf alayhissalom yuvinib boK»lganlaridan soK»ng Jabroil alayhissalom jannatdan nurdan yaratilgan koK»ylak keltirdi. Malik Zar unga shohona toK»n kiydirdi, boshiga oltin toj, kiydirib gavharlar Bilan ziynatilgan kamar bog»B»ladi. Yasatib, tuya kajavasiga oK»tkazgan edi Yusuf alayhissalomning bir husnlari ming boK»ldi, haloyiqning koK»zi hira, aqli tiyra boK»ldi.

Savol: Osha karvon ichida boshqa joylardan kelganlar ham bor edi. Yusufni aynan Malik Zar qoK»liga tushirilganda qanday hikmat bor?

Javob: Misr shahrida Zulayho degan zaimfa bor edi. Oллоh taolo taqdiri azalda bu zaifaga Yusuf alayhissalom qoK»lida imon keltirishlikni taqdir qilgandi. Yusufning Malik Zar sotilish, Misrga keltirilishi va Yana sotilishidan sabab shu edi.

Vaqtiki, malik Zar Yusuf alayhissalomni Misr yaqiniga olib kelganida shaharda shunday gap yurdi: B«Malik osmon oyini yerdan topib olganmish. Kimki uning yuziga boqsa, koK»zi hira boK»larmish. Uning husnu malohati oldida kunu oy hira tortarmish;. Bu gapni eshitgna Misr ahli borki, hammasi: yoshu qari, erkaku ayol tomoshaga chiqdilar. Hammasining koK»zi Yusuf alayhissalomda edi, uning boshi uzra bir parcha bulut soya tashlab turardi. Buni koK»rgan odam borki, oshiqu shaydo boK»lardi, Yana bir koK»rsam, deya orzu qilardi, hargiz ajratgilari kelmasdi. Hamma viloyatning beklari kelib, Yusufni sotib olmoq umidida oltin, kumush, mol-qoK»y, tovar yig»B»a boshladi. Ular pullari yetmasa, jonlarini ham berishga tayyor edilar. Dallollar oraga kirib, narhini tinmay oshirish payida edilar. Chiroyli koK»rinishli ayvon qurib, naqshlar Bilan bezatdi, shohona gilam va bisotlar bilan oroyish berdi. Oltin taxt qoK»yib, zarboplar Bilan bezatdi. Juma kuni edi. Misr xalqi kimdir sotib olishga, kimdir tomoshaga yig»B»ildilar. Jarchi baland ovoz Bilan chorlay boshladi:

- Ey Misr xalqi, koK»ringlar, chiroyda hech bir odam bolasi tenglasha olmaydigan bu oK»g»B»lonni kim sotib oladi. Kulcha yuzli, yumaloq boshli, qora sochli, oK»ngi soK»lida qirg»B» gajaklik, badani kumushdek oppoq, qoshlari kamon bilan chizilgandek kamon, yuzi kundek ravshan, yanoqlari anor donasidek qizil, kipriklari oK»qdek, tishlari gavhardek, og»B»izlari pistadek, hipcha bellik, shirin soK»zlik - suratiyu sifati shunday oK»g»B»lonni sotib olishga kim qodir. (Oyat) B«Kim dunyoda oK»xshasha boK»lmagan nazofatli, goK»zal soK»zli g»B»ulomni Kim sotib oladi?;

- Ey jarchi, - dedi Yusuf alayhissalom boshini quyi solib, koK»zidan qonli yoshlarni oqizib, - sifatlaydigan boK»lsang toK»g»B»risini soK»zlagin.

- Qanday aytayin, - dedi jarchi.

- Aytgilki, (Oyat) B«Kim dunyoda tengi boK»lmagan qayg»B»uli, zaif, orqi, bechora bir g»B»ulomni sotib oladi;, deb. Sening aytganlaring urf va odatlarga mos emas, - dedi Yusuf alayhissalom.

- R»otini aytarman, - dedi jarchi.

- Rost soK»zlashga koK»ngling moyil boK»lsa aytgilki, (Oyat) B«Kim Oллоhning doK»sti Ibrohimning abirasi, oллоhning qurboni Ishoqning nabirasi, Oллоhning bandasi Yaqubning oK»g»B»li, Oллоhning rostgoK»y bandasi Yusufni qul qilib sotib oladi;.

- Shunday desam haloyiqning yuragi yorilmaydimi? - taajjublandi jarchi.

Aytishlaricha, dallollar yig»B»ilib, Yusuf alayhissalomning narxini oshira boshladilar. Uning qiymatini oK»zi og»B»irligicha oltin, oK»zi og»B»irligicha kumush, oK»zi og»B»irligicha ifor, oK»zi og»B»irligicha shakar, oK»zi og»B»irligicha harir, oK»zi og»B»irligicha anbar, oK»zi og»B»irligicha kofurga tenglashtirdilar. Yana bazi rivoyatlarda aytilishicha, Yusuf alayhissalomning oK»n yoK»sindagi og»B»irligicha boK»ldi. Qachonki, jarchi Yusuf alayhissalom otalarining nomlarini ayta boshlasa, Malik Zar koK»zi yoshga toK»ldi, koK»nglida oK»t alanga oldi.

- Ey Yusuf, oK»sha kunda quduq boshida bu sirni nega aytmadim, sotib olmagan boK»lardim, - dedi Malik Zar.

- Birodarlarim meni oK»ldirib qoK»yishlaridan choK»chigandim, - dedi Yusuf alayhissalom. (Oyat) B«Tag»B»in sen kaon tepaliklaridan birida oK»tirib olib,B ;Ey Parvardigorim, dilimning mevasi, qoK»zinning qorasi oK»g»B»limni menga qaytarib ber!B«B deb zor-zor yig»B»lab turgan g»B»amgin moK»ysafidning oK»g»B»li boK»lmagin;, - dedi Malik Zar.

- Osha koK»zi yoshlik, bag»B»ri kuyuk, firoq oK»tida oK»rtangan, hasrat dengizida g»B»arq boK»lgan, oK»qday boK»yi yoydek egilgan, oydek ochiq koK»ngilli tutdek toK»kilgan Isroilloh oK»g»B»li, Zabihulloh nevarasi, Halilulloh chevarasi boK»lgan Yusuf mendirman, - dedi. Buni eshitgan malik Zar oK»rnidan shartta turdi-da, Yusuf alayhissalomning oyoqlariga yiqildi, behad uzr soK»radi.

Osha paytda misrning podishohi malik Rayyon ibn Navzod, ibn ol-Valid ibn arosht, ibn Miron, ibn Umar, ibn Amlah ibn Lovad ibn Som ibn Nuh alayhissalom edi. Og»B»lon ovozasiga unga ham yetdi. U Azizi Misr ismli vazirini joK»natdi6

- Borib koK»rgil, odamlar aytganchalik boK»lsa, sotib olay.

Azizi Misr kelib, Yusuf alayhissalomni taxtu izzatda, toju davlatda, husnu malohatda koK»rib, tanu dili Bilan oshufta boK»ldi. Oh

deganicha otidan tushdi-yu, hushi boshidan uchdi, soK»zlagani holi qolmadi. Malik Zarga Rayyon Malikning soK»zlarini aytganicha iziga qaytdi.

FOYDA. KoK»rsanki, Quyosh ismli podshoh tunning yarmida baland osmondan malohatli yuzni koK»rmoq uchun qora yerga oK»zi tushdi, Yusufga sajda qildi.

Iso alayhissalom ahvolidan ham insoniyatga toK»siq-parda qoK»yildi, u ham boK»lsa otaliq pardasi ediki. haloyiq to qiyomatga qadar fitnada qoldilar, maryamni Ollohning xotini dedilar, Iso alayhissalomni Hudoning oK»g»b»li dedilar. Ammo Yusuf alayhissalomning yuziga niqob tortmadi, suratini hijob ichiga yashirmadi, shuning uchun quyosh va oy uning jamolin koK»rib bir kecha osmondan tushdi, sajda qildi. (Oyat) B«Agar Olloh taolo inson ruhini shakllantirib koK»rsatganda edi, uni koK»rgan odam borki, sajda qilgan boK»lardir. Aziz ham shu boisdan oy yuzli oK»g»b»lonnikoK»rib, oyog»b»iga bosh urdi.

Xullas, Azizi Misr Yusuf alayhissalomni sotishlarini soK»radi.

- Hali shaharga kirganimiz yoK»q, bozorni ham koK»rmasdik, qulni bozorga solmadik. Ertaga siz nimani istasangiz, oK»shani qilarmiz, - dedi Malik Zar va Aziz Misrni qaytarib yubordi.

Ertasi kuni Malik Zar Yusufga podshohlar libosini kiydirdi, boshiga toj kiydirdi. Qosh yoylari, kpriq oK»qlari, malohat lashkari Bilan jonlarni asir etmoqlikka, ellarni talamoqlikka, koK»ngillarni zabt etmoqlikka qasd qilib, shohona kiyimlar kiygan, shohona otlar mingan holda Misrga kirib bordilar. Yusuf alayhissalomni bir taxt ustiga oK»tqizdilar. Jarchilar ishga tushdilar:

- Mana bu latofatli, zarofatli qulni bahosiga yetib kim oladi?

- Mana bu g»b»arib qulni kim oladi, deb aytgin, - dedi Yusuf alayhissalom boshini quyi solib, koK»zidan yoshlarini oqizib.

- Mana bu nodir qulni kim oladi? - dedi jarchi.

- Mana bu haydalgan qulni kim oladi degin, - dedilar Yusuf alayhissalom.

- Mana bu latif qulni kim oladi, - dedi jarchi.

- Mana bu zaif qulni kim oladi degin, - dedi Yusuf alayhissalom.

Jarchi xislatlarini deb tirishardi, Yusuf alayhissalomning esa koK»zidan yoshlar shashqator boK»lardir.

- Ey Yusuf, qayg»b»urmagil, sabr qilgil. Bugun qul boK»lib stoilsang, ertaga podshohlikka yetkazib, Misr xalqini qul qilib berurman. Bugun horlikni tortib, ertaga izzatini koK»rgin. Bugun B«Men olayin, degan haridor, ertaga B«Men sotayin, deb intizqor boK»lurlar, - Ollohning bu amirini Jabroil alayhissalom olib keldilar. (Oyat) B«Bu mamlakatda Yusufga biz shunday martaba berdik;

Rivoyatlarda kelishicha, Vahab ibn Munabbah aytdilar: B«Yusufning bahosi toK»rt yuz ritl oltin, toK»rt yuz ritl, toK»rt yuz ritl inju, toK»rt yuz ritl gavharga teng boK»ldi. Zulayho eri Azizi Misrga dedi.

- Osha oK»g»b»lonni sotib oling, bizga qul boK»lsin. (Bilmadiki uning zi qul boK»larini).

Yana bir rivoyatda Zulayho kajavada oK»tirib, sayr tamoshadan kelayotganda Yusufga yoK»liqdi, koK»ngli buzildi.

- Bu oK»qlonni sotib olgin, - dedi Azizi Misrga.

- Bizda buning bahosiga yetgulik molimiz yoK»q dedi Aziz.

- Bor molimizni beraylik, yetmaganiga otamdan keltiray, u ham yetmasa boK»ynim va quloqlarimdagi ziynatlarimni ham chaqirib berayin, - dedi Zulayho. Darhaqiqat, qullik ipi bog»b»langan boK»yniga marjon ne hojat!

- Ey Zulayho, men Yusufni sotib olish uchun podshohdan vakil boK»lib kelganman. Sening nomingdan ham soK»zlayin, - dedi Aziz.

- men borib podshohdan ruxsat soK»rayin, rozi boK»lsa, Yusufni sotib olayin, - dedi Zulayho. U parvonaday oK»zini olovga otda, qul olmoqchi boK»lib, oK»zini qullikka sotdi. YoK»li Yusufga, koK»zi goK»zalga tushgach, tuzoq qoK»yaman deb, oK»zi tuzoqa tushdi. KoK»z Bilan koK»rayin deb, koK»nglini oldirdi. Uzoqqa yuguraman deb, qopqonga ilindi. YoK»l ustida toK»lin oyni koK»rdi-yu, asir boK»ldi. Xushsiz boK»lib otdan tushdi-yu, chechakday chehrasi soK»ldi. Ozga chora topolmay Azizga Yusufni olishni targ»b»ib qildi. Iloji boK»lmagach, podshohga bordi, iltimos qildi. Ijobat boK»lgach, mol toK»pladi, bahosini berib Yusuf alayhissalomni sotib oldi.

Aytadilarki, malik Zar Yusuf alayhissalomning otalari kimligini bilgach, Halilning nasabidan ekanini bilgach, Isroil urug»b»idanligini bilgach, savdodan pushaymon boK»ldi, bayni buzmoqchi boK»ldi, ammo uddalay olmadi. Yusufni olib Kanonga eltmoqchi, olganlarini qaytarmoqchi boK»ldi-yu, koK»nmadilar. Nechukki, azalda bu taqdirni malik Zayr yozmagandi. Taqdirda yozilgan qismadni Zar oK»g»b»li buza olmasdi. Zulayhoning koK»ngilda tushgan B«Uning muhabbatiga muftalo boK»libdur; oyati hukmiga Malik Zarining shafoti foyda bermasdi. B«Anna shunday martaba berdik biz Yusufga oK»sha mamlakatda; oyati amriga Abu Zuloma qanday ham ora kirsin, Zulayhoning koK»nglidan ishqni qandayin chiqarsin, Yusufni bu davlatdan nechun mahrum eta olsin. oK»sha savdo uzilmagach, bay buzilmagach, Yusuf alayhissalomga yolvorishga tushdi.

- Ey risolatga erishgan sulola xonadonining azosi, payg»b»ambarlik ildizining mevasi, ey saltanat vorisi, ey saodat muhri, ey aslnasab odamizodlar ulug»b»i! Koshki, oK»sha kunda rost aytganingda sotib olmagan boK»lardim. Olsam ham Kanonga olib borgan boK»lardim. Endi nima qilayinki, erkim qolmadi, qaytarib olmoqqa qoK»lim qisqa, yarog»b»im yoK»q, soK»zimdan qoK»ytmoqqa holim qolmadi. Imkonim yoK»q, nima hiyla ilayin, kimdan kengash soK»rayin.

- Boshqa yoK»ling qolmagan boK»lsa, hamma bahoimni olmagin, ozod kishilar bahosiga sotmagin, - dedi Yusuf alayhissalom. Malik zar bu soK»zni qabul qildi. Baholarni tushira boshladi.

LATIFA. Oqil kishilarga oyyu kunday ravshanki, kofirlar bu dunyoning chiroyni behad koK»p mol berib sotib oldilar, lekin og»b»rinmadilar, chunki ular ham mol oldilar, ham jamol. Musulmonman deguvchilar, sizlar oxirat Yusufin (yani goK»zal oqibatini) toat-ibodat otlik narx bilan sotib olishda og»b»rinmang, yoK»qsa, ikkisidan ham quruq qolursizlar. Negaki, (Oyat) B«Albatta Olloh taolo birovg» oxiratning hisobiga dunyo beradi;

- Sening soK»zlarini eshitdim, - dedi molik Zar Yusuf alayhissalom oldiga kelib. - Olgan mollarni Azizi Misrga topshirdim.

Endi sendan bir hojatim borki, ijobatidan umidvor haridorman. Molim behad ziyoda-yu ammalarim yoK»q. Butoqlari yoK»q quruq yog»b»ochman. Sendan duo boK»lsa, uning ijobatiga haqdan umidim bor. Aytdilarku, oK»g»b»il-qiz goK»rga nur, koK»zlarga Surur bolarlar. Rasul alayhissalom aytdilar: B«Farzandlarimiz - yerda yurgan jigarlarimiz;

Bu soK»zlarni eshitgan Yusuf alayhissalom koK»kka mudivor tikildi.

Jabroil amin shu lahzada keltirdi:

- Ey Yusuf, bu qulimizning hojatini soK»ragin, ijobat eshiklari ochiq.

- Ey risolatga erishgan sulola xonadonining azosi, payg»b»ambarlik ildizining mevasi, ey saltanat vorisi, ey saodat muhri, ey aslnasab odamizodlar ulug»b»i! Koshki, oK»sha kunda rost aytganingda sotib olmagan boK»lardim. Olsam ham Kanonga olib

borgan boK»lardim. Endi nima qilayinki, erkim qolmadi, qaytarib olmoqqa qoK»lim qisqa, yarogv Bim yoK»q, soK»zimdan qoK»ytmoqqa holim qolmadi. Imkonim yoK»q, nima hiyla qilayin, kimdan kengash soK»rayin.

- Boshqa yoK»ling qolmagan boK»lsa, hamma bahoimni olmagin, ozod kishilar bahosiga sotmagin, - dedi Yusuf alayhissalom. Malik zar bu soK»zni qabul qildi. Baholarni tushira boshladi.

LATIFA. Oqil kishilarga oyyu kunday ravshanki, kofirlar bu dunyoning chiroyini behad koK»p mol berib sotib oldilar, lekin ogv Btrinmadilar, chunki ular ham mol oldilar, ham jamol. Musulmonman deguvchilar, sizlar oxirat Yusufin (yani goK»zal oqibatini) toat-ibodat otlik narx bilan sotib olishda ogv Btrinmang, yoK»qsa, ikkisidan ham quruq qolursizlar. Negaki, (Oyat) B«Albatta Olloh taolo birovga oxiratning hisobiga dunyo beradi;

- Sening soK»zlaringni eshitdim, - dedi molik Zar Yusuf alayhissalom oldiga kelib. - Olgan mollarni Azizi Misrga topshirdim. Endi sendan bir hojatim borki, ijobatidan umidvor haridorman. Molim behad ziyoda-yu ammalarim yoK»q. Butoqlari yoK»q quruq yogv Bhochman. Sendan duo boK»lsa, uning ijobatiga haqdan umidim bor. Ayt dilarku, oK»gv Bfil-qiz goK»rga nur, koK»zlarga Surur bolarlar. Rasul alayhissalom aytadilar: B«Farzandlarimiz - yerda yurgan jigarlarimiz;

Bu soK»zlarni eshitgan Yusuf alayhissalom koK»kka mudivor tikildi.

Jabroil amin shu lahzada keltirdi:

- Ey Yusuf, bu qulimizning hojatini soK»ragin, ijobat eshiklari ochiq.

- Qanday duo qilayin. Ishorat va ibodatni oK»rgatgil, ey Jabroil, - dedi Yusuf alayhissalom.

- Aytgilki: B«Ey birovni azizu, birovni hor qilguvchi Zot! Ey birovning martabasini balandu, birovnikini past qilguvchi Zot! Ey birovga berguvchiyu, birovni mahrum qilguvchi Zot! Ey har narsaga qodir Zot, mana bu boK»ysafidga oK»gv Bfil farzandlar ato etgil!; - dedi Jabroil amin.

Tanbeh. Oe oK»gv Bfil-qizi boK»lmaganlar, murodi hosil boK»lmaganlar! Qalblaringizni poklang, etiqodingizni mustahkamlang, bu kalimalarni tilda joriy qiling. Yusuf alayhissalom duosi barokati tufayli Olloh taolo barcha tilaklaringizga yetishtirgay.

Inshoollohu taolo!

Siddiqning bu duosi ijobat boK»ldi. Abdulloh ibn Abbos r.a.ning rivoyatiga koK»ra, B«Yusuf alayhissalomning Molik Zarga qilgan duosi ijobat boK»ldi. Molikning oK»n ikki choK»rilari bor edi. Ul kecha hammalari Bilan qovushdi. Ularning har qaysisi egiz farzandga homilador boK»ldilar. ToK»qqiz oydan soK»ng yigirma toK»rt oK»gv Bfil tugv Bb berdilar;

Savol: Yusuf alayhissalomning Ollohga shunchalik yaqin holati boK»lsa-yu, bunchalik mashaqqat tortmogv Bfiga ne sabab?

Javob: Paygv Bhambarimiz Muhammad mustafo alayhissalom deydilarki: B«Haqiqatda balolarning eng kattasi paygv Bhambarlarga tushadi, ulardan keyin avliyolarga, undan keyin ulardan quyilarga va undan keyin shu tartibda. Olloh taolo dargohida avliyo qullar misoli igna kabi boK»ladilar. Hamma choponlar igna bilan tikiladi-yu ammo oK»zi yalangv Bhoch qoladi. Yoki bamisoli chiroq: oK»zi yonaru, oK»zgalarga yorugv Blik berar;

Ammoriy qissalarda kelishicha, Yusuf alayhissalomni savdolashib, sotib olinayotgan paytida tuya minggan koK»chmanchi arabni koK»rishibdi. Ul tuya bu oy yuzlik zotni koK»rib tilga kiribdi: B«Yaratganning taqdirida nima hikmat bor bilmaman; Buni eshitgan hamma haloyiq lol qoldilar. Aytishlaricha, tuya uch kunlik masofadan Yusuf alayhissalomning hidini sezdi, koK»rmoqqa mushtaq boK»ldi, uch kungacha na oK»t yedi, maqsadiga yetgach, soK»zlab yubordi. Ishorat. Yusuf alayhissalom tufayli munglik va bezabon tuyaning holi shu boK»lgach, bechora Zulayho qandoq sabr qilsin.

Aytishlariga koK»ra, Zulayho Azizi Misrning xotini edi. Azizi Misr qibtiiy edi, Rayyon Malikning etikdoK»zi edi, moK»min edi, imon keltirganini Rayyon malik ham bilar edi. Unga B«Sening yumushlaringni ado qilayin, meni imondan qoK»ytarmagil; deb oK»tinch qilgan edi.

Olloh taolo Yusuf alayhissalomning koK»rkidan olib, Zulayhoga ham bergan edi. Aytishlaricha, oK»sha kunda Yusuf alayhissalom oK»n uch yoshda, Zulayho esa oK»n sakkizda edi. Azizi Misr Yusuf alayhissalomni sotib olib, uyiga keltirdi.

- Bunga yaxshiliklar qilgin, boshqalardan ortiqroq qaragin, totli taomlar, yumshoq kiyimlar kiydirgin, uni gv Bhoyatda izatli tutgin, - dedi u Zulayhoga tayinlab. - Bizlarga foydasi tekkusidir, Sotsak, undan koK»p foyda olarmiz, sotmasak, uy ichida ishlatarmiz, shoyad foydasi tegsa. Malum tushsa, ozod qilib, oK»gv Bfil tutinarmiz.

Hadis. Ibn Masud r.a. rivoyat qiladiki: eng rostgoK»y va farosatli odam uchratur - birinchisi, Azizi Misr va uning B«Shoyad bizga foydasi tegsa yoki oK»gv Bfil qilib olamiz; degan soK»zi; ikkinchisi - Shuayb alayhissalomning qizi.

haligi koK»chmanchi arab yana keldi.

- Ey yigit, nimaga yigv Bblarsan, - dedi u.

- Nechun yigv Bblamayinki, otamdan ham onamdan ayrildim, qul qilib sotildim, - dedi Yusuf alayqissalom. - Sen qaysi yurtdan kelding, ey arobiy

- Kanondan keldim, - dedi.

- Yaqub alayhissalomni bilarmisan? - dedi Yusuf alayhissalom.

- Nega ham bilmayin, paygv Bhambarimiz - Yaqubdir, - dedi u.

- Yaqub oilasidan qanday xabar berarsan? - dedi Yusuf alayhissalom.

- Yaqubning Yusuf degan oK»gv Bbli bor edi. Birodarlari uni biyobonga ovga olib borib, B«BoK»ri yedi; deb qaytib keldilar.

Yigv Bblay-yigv Bblay Yaqubning koK»zlari koK»rmas boK»ldi. YoK»l boshida B«Bayt ul-ahzon; (B«?amlar uyi;) degan uy qurib, oK»shanda ibodat bilan yigv Bblab turar, - dedi u. Bu gapni eshitgan Yusuf alayhissalom hushidan ayrildi. Hushiga kelgach dedi:

- Ey arobiy, Yaqub paygv Bhambarining Yusuf degan oK»gv Bbli menman, qarindoshlarim qul qilib sotdilar. Kanonga borsang, Yaqub paygv Bhambarga mening salomimni yetkazgil va Yana degilki: B«Ey otam, men uchun yigv Bblay-yigv Bblay koK»zlaring koK»r boK»libdur, buni eshitib zaif tanimga taom singmaydirgan boK»ldi, yorugv B jahon koK»zimga tangu tor boK»ldi, qoraydi; - degach Yusuf alayhissalom duo qildi. Uning tuyasi oK»rnidan turdi, yoK»lga tushdi, Yusuf esa yigv Bblagan holda uyga kirdi.

KoK»chmanchi arab kanonga keelib, Yaqub paygv Bhambarning eshigini qoqdi. Shunda Yusuf alayhissalomning Zayna ismli qiz qarindoshi eshikni ochdi.

- Kim boK»larsan, qanday odamsan? - soK»rdai Zayna.

- Yaqub paygv Bhambariga gapim bor, uni boshqalarga aytmasman, - javob qildi arobiy.

- Yaqubning bugun oldingga chiqqulik holi yoK»qdir. Bugun u Yusufning qonli koK»ylagini qoK»lga olgandir. U Odam alayhissalom ridosini kiydi, Shis alayhissalom tojini boshiga qoK»ydi, Nuh alayhissalom xassasini qoK»liga oldi, Ibrohim alayhissalom koK»ylagini egniga ildi, Ismoil alayhissalom belbogv Bbini beliga bogv Bbladi. Arzini behojat podishohiga B«Iloho, Yusufning oK»lik yo tirikligini menga bildirgin!; - Deya arzi hol qildi Zayna.

- Duosi ijobat bo'ldi, men Yusufning oldidan keldim, - dedi arabiy. Zayna kirib bu so'zlarni aytgandi, Yaqub paygub Hambar uni huzuriga chorladi. Arabiy Yusuf salomini topshirgach, ota oh-dodi-yu xushidan ayrildi. Xushiga kelgach:
- Ey arabiy, tushmisan? - deb so'radi.
- Tushmasman, Yusufning oldidan keldim, - dedi u. Shunda Yaqub paygub Hambar o'zidan turdi-da, arabiy quchib, ikki ko'zini o'rtasidan o'parkan:
- Ey arabiy, Yusufimni shu ko'zlaring bilan ko'rdingmi? - deb so'radi.
- Ko'rdim, - dedi arabiy.
- Ey arabiy, meni shunchalik sevintirdingki, ne hojating bo'lsa aytgil, Ollohdan so'rab berayin, sen ham sevinchga to'lgil!
- Ey Ollohning rasuli, menga mol-dunyo kerakmas, yeguligim, kiyguligim bor. Ottiz qizim boru o'gublim yo'q. Duo qilgin, Olloh taolo menga o'gubhil ato etsin, - dedi arabiy. Yaqub alayhissalomning duosi ijobat bo'lib, arabiyga oltmishga o'gubhilning karomati qildi.
- Yusuf alayhissalom balogubhatga yetgach, Olloh taolo unga ilmi hikmat, yani tushlar tabirini evaz qilib berish bilan yorlaqadi. (Oyat) B«Vaqtiki, u kamolga yetganda Biz unga hikmatni va ilmni berdik. Yaxshi amal qilguvchilarni Bizga anna shunday mukofotlaymiz;.
- (Aytishlaricha, balogubhat yoshi o'nn sakkizda, Yana aytlar yigirmada, yana yigirma beshda derlar, tagubhin o'ttiz, o'ttiz uch, qirq va yana oltmishda derlar).
- Zulayhoning sabri qolmadi. Bir kuni Yusufni bo'stonga kiritib:
- Ey Yusuf, ko'nglida bir sir borki, uni hech kimsaga aytmasman, bu qanday sirligini bilurmisan? -dedi.
- Ey Zulayho, sening ko'nglingda nima borligin qayoqdan bilay, - dedi Yusuf.
- Mening ko'nglimda sening muhabbatim bor, seni behad sevarman.
- Meni sevguncha o'z eringni sevgil.
- Ortiq sabr qilolmasman, ne iloj qilay?
- Sabrdan ortiq iloj yo'qdir, mening yuzimga boqmagin.
- Tirikligim boisi senga sabr qilmoqdir. Yana jonimning halovati sening yuzingdir. Yana ko'ziming nuri sening diydoringdir, - dedi Zulayho. Bu so'zlarni eshitgan Yusuf alayhissalom Zulayhodan o'zini yiroq tuta boshladi. Shu kuni qaytib ko'rinmadi. Ertasiga Zulayho uning oldiga keldi.
- Ey Yusuf, bo'stonimiz yana go'zallashmish, turfa chechaklar ochilmish, nematlardan bahramand bo'lish vaqti yetmish. Turgil, bo'stonga borgil, nematlardan yegil, chechaklarni hidlagil, tomosha qilgil, - dedi Zulayho.
- Ey Zulayho, mening bo'stonim Kanonda qoldi, o'zga bo'stonning keragi yo'qdir, - dedi Yusuf alayhissalom unga javoban.
- Boshqa bir bo'stonda chechaklar suvsiz qolib so'lmish, unga suv bergil, - dedi Zulayho.
- So'lgan chechakka suv berish bo'ston egasiga munosibdir.
- Ey Yusuf, sening muhabbatimdan ko'zim yoshlarga gubharq bo'ldi. Koshki, seni ko'rmagan bo'lsam edi, - dedi Zulayho. Sen mening qulim bo'laturib, nega bo'ysunmassan?
- Men tangrining quliman.
- Ey Yusuf, yaqinroq kelgin, kimdan qo'rqasan?
- Ikki haqni saqlarman: biri yaratgan Olloh haqqi, ikkinchisi meni sotib olgan Aziz haqqidan qo'rqaman.
- Osmonlar tangrisidan qo'rqar bo'lsang, hazinamdagi molu, oltinu-kumush, yoqut va gavharlarimni yo'qsillarga berib, sening gunohlaringdan kechirayin. Agar erimdan qo'rqar bo'lsang, hoziroq ogubhu berib o'ldiraman-da, tavba qilaman, - dedi Zulayho.
- Gunoh qilmagin, tavba gubhamiga botmagil, - dedi Yusuf alayhissalom.
- Bu gaplardan achchigubhi chiqqan Zulayho tarbiyachi enagasi oldiga borib, o'z holini unga bayon etdi. Enagasi unga ko'p nasihatlar qildi. Ammo Zulayhoga bu o'g'itlar yoqmadi. Qaygubhu cheka-cheka, o'klar holatga yetganda kampar enaga yigubhlab shunday dedi:
- Ey Zulayho, menga ko'p mol bergilki, men ularni shunday harj qilayin, maqsadingga yetkazayin.
- Zulayho enagasiga ming oltin, ming misqol ifor, ming misqol kofur va qimmatbaho ichchi chopon berdi. Kampir bu mollarni sarflab, shishadan (bazilar aytishlari marmardan) bir uy bino qildirdi. Bu uyni oynadan yorugubh qildirdi, naqshlar bilan ziynatlatdi. Devorlari va shiftiga Zulayho va Yusufning suratlari chizdirdi. Yashil, ko'k, qizil, sariq chechaklar bilan bezatilgan xonani kofiru guloblar va turli tilsimlar bilan to'ldirdi. (Aytishlaricha, begona kampirni uyga kiritmaslik lozim. Agar qaysi uyga kirsam buzmayin chiqmas).
- Uy bitgach, Zulayho badanlari ko'rinib turadigan harir kiyimlar kiygan holda bu uyga kirib o'tirdi. Yusufni ham chaqirib, uyga kiritdilar. Bu uning yettita eshigi bo'lib, har biriga zanjirlar solingandi. Yusuf alayhissalom qaysi bir eshikdan o'tgan zahoti u eshikni mahkam berkitdilar. U Zulayho o'z tirgan xonaga kirganda Zulayhoni harir kiyimlar kiygan, bezangan va oroyish berilgan holda ko'rdi. Zulayho o'zini Yusufga bagubhishladi. Yusuf alayhissalom esa uni ko'rgach, lozimi bogubhichlariga tugun sola boshladi. Buni ko'rgan Zulayho u bogubhichlarini yechayotir, Deya umid qila boshladi.
- Ey Yusuf, yuing muncha ham go'zal, - deya gap qotdi Zulayho.
- Parvardigorim meni shunday yaratmish.
- Sochlaring namuncha chiroyli?
- Qabrimda hammadan oldin to'kiladigan mana shu sochlarimdir.
- Ko'zlaring bunchalar go'zal?
- Qabrda qurt-qumirsqalar avval ularni yerlar.
- Ey Yusuf, menga bir boqqil, - nozlandi Zulayho.
- Umrin ko'ngida qorongubhulikdan (ko'ur bo'lib qolishdin) qo'rqarman.
- Qo'lingni siynamga qo'ygin.
- Do'zaxdagi zanjirlardan qo'rqaman.
- Men kabi go'zallarni ko'ngling istamaydimi?
- Istaydi, ammo Ollohdan qo'rqaman.
- Men seni sevaman.

- Men Ollohni sevarman.
- Men bilan yotoqxonaga kirgin, - chorladi Zulayho.
- Jannatdagi oK»rnimdan mahrum boK»lib qolishdan qoK»rqarman.
- Sen mening sotib olgan qulimsanu, nega boK»ysunmaysan?
- Meni sotgan odamlar birodarlarim edi.
- Mega mendan qochrasan?
- Ikki zotning haqqi uchun: biri - yeru osmonlarning Ilohining haqqiki, undan qoK»rqarman; ikkinchisi - sotib olgach, B«Buni gB»Toyatda izzatda tut; degan odamning haqqidan qoK»rqarman, - dedi Yusuf alayhissalom.
- Mol-dunyoim behad koK»pdir, sadaqa qilsam, koK»k tangrisi gunohingni kechirgay, erimdan qoK»rqsang, zahar berib oK»ldirayin, - Deya Zulayho necha bor talpindi, ammo maqsudi hosil boK»lmadi, hafsalasi pir boK»ldi.
- Olloh taolodan panoh tilayman, - dedi unga javoban Yusuf alayhissalom. - Azizi Misr sotib olib, menga ezgulik qildi. Shu bois unga yovuzlik istamayman. Agar shunday qilsam, oK»zimga zulm qilgayman. Zolimlarning tangri taolo azobidan omon topishga imkonlari yoK»q. (Oyat) Yusuf dedi: B«Hudodan panoh tilayman. Albatta, U mening parvardigorim, U mening darajasni chiroylk qildi. Albatta, zolimlar va toK»gB»ri ish qilmaganlar hargiz najot topmaslar;.
Savol: Yusuf haqida Zulayhoning ezgu niyatlari koK»p edi, ammo u Azizni yaxshiladi. Buning hikmati nimada edi?
Javob: Zulayhoning ehsoni kibr-havo Bilan bulgB»halangandi, shu bois uni yaxshi demadi. Azizi misriyning ehsoni kibrdan holi edi, shu tufayli Yusuf uni yod etdi.
Zulayho talpinganida Yusuf alayhissalom uni koK»rmayin, deya ortiga oK»grilganida, oK»zining suratinik oK»rdi. Zulayho Bilan birlashib turgani rasmga solingandi. Ongga, soK»lga, osti-yu ustiga boqdi, shu manzaraga takror-takror koK»zi tushaverdi. Shundan soK»ng Zulayhoga boqdi, bir suratiga qaradi, behad goK»zal edi. Aytishlaricha, Havvo onadan keyin ayollar ichida Zulayhodan koK»rkami yoK»q edi, koK»nglida mayl uygB»bondi.
Savol: Zulayho Yusufga qasd qildi, ammo Yusuf Zulayhoga nega qasd qilmadi?
Javob: Zulayho kofira boK»lganidan zinoga qasd qildi. Yana aytishlaricha, oK»sha vaziyatda mayl qilishlik erlik nishoni Bilan emas. Negaki, barcha paygB»hambarlar butun ayblardan holidir. Erkakning er emaslik aybi hamma ayblardan ogB»Birroqdir. Boshqa kichik ayblar paygB»hambarlarda boK»lmas ekan, nega endi ulugB»B ayb Yusuf alayhissalomga ravo boK»lsin. B«Ehson al-bayon; degan tavsirda kelishicha, Madina shahrida Sulaymon ibn Yasar ismli goK»zal va koK»rkam bir yigit bor edi. Madina ayollari uning ishqini Bilan mast boK»lib, erlariga koK»ngilsiz boK»ldilar. Sulaymon ibn Yasar bundan habar topgach, baloga yoK»liqmayin, Deya madinadan qochib borib, Shomga oK»rnashdi. . . Yettish yildan soK»ng Yusuf alayhissalomni tushida koK»radi.
Undan B«Ey Yusuf, xotinlarga mayl qilib, qasd qilgan senmisan?;, deb soK»radi. Shunda Yusuf alayhissalom B«Agar parvardigorimning moK»jizalarini koK»rmaganimda edi, malomating oK»rinli boK»lardir. Ayt-chi, ayollarga qasd qilmasdan ulardan qochgan senmisan?; deya javob beribdi. Ushbu dalil Bilan malum boK»ladiki, Zulayho qasd qilganida Ollohning moK»jizasini koK»rgan Yusuf alayhissalom obroK»yi bilan oK»zini saqladi.
PaygB»hambarimiz muhammad mustafo s.a.v. debdurlarki: B«Menga dunyodagi uch narsa suyuqli boK»ldi: biri xushboK»y narsalar, ikkinchisi xotin zoti va uchinchisi namozda koK»zimning yorugB»B boK»lishi;.
Ishorat: Agar Yusuf Zulayhoga qasd qilmaganida edi, (Oyat) B«Biz shundoq qildik, undan yomonlikni va behayolikni qaytarmoq uchun; deyilmagan boK»lardir. Yusuf alayhissalom qasd qildi, ammo Olloh taolodan qoK»rqdi va shariat haqqini saqladi. Olloh taolo marhamat qiladiki: B«Kimki bizshga Yusuf singari sigB»Binsa, uni Yusufni qutqargandan qutqazurmiz;.
Hikoyat. Bir ayol imom Muhamma ibn hasan Shayboniyga oshiq boK»lib qoadi. U yoK»l boK»yida poylab oK»tirib, imom Muhammad kelganida dedi:
- Ey moK»minlarning imomi, sendan bir masalani soK»ramoqchi edim. Uyga kirgil, soK»rayin.
Imom uyga kirishi bilan ayol ortidan eshikni berkitdi-da, unga tashlandi. Imom unga qancha nasihat qilmasin, qabul qilmadi.
- Mening xirsim kuchlidir. Jon achchigB»Bidan xirs achchigB»Bi qattiq deyishadi. Meni koK»rgil, hojatimni ushatib olayin, undan keyin sening murodingni hosil qilayin, - dedi imom.
Ayol bunga koK»ndi. Imom tashqariga chiqib, oK»zining vujudidan chiqqan najosatini yuziga, boK»yniga surtgan holda qaytib kirdi. Buni koK»rgan ayolning koK»ngli sovidi.
- Erkak kishi ham shunday boK»ladimi, bor ketgil! - deya uyidan chiqarib yubordi. Imom Muhammad uyiga borgach, ming oltinni sadaqa qildi va Olloh taologa shukrona keltirdi. Deydilarki, odamzotdan ikki narsa qolar: ezgulik va yomonlik.
KoK»rgilki, Zulayhoning oK»tganiga necha yillar boK»lsa ham uning yaroqsiz ishini hamon barcha imomlar mehrobda, hamma olimlar minbarda, barcha qorilar anjumanlarda, hamma farzandlar maktablarda oK»qib keladilar. Shuning barobarida Yusuf ham dunyodan oK»tganida qancha yillar boK»lsa-da, uning ezgu nomi qoldi va uni Olloh kalomi ichida (Oyat) B«Haqiqatda u Bizning muxlik qilingan bandalarimizdar; deya qiroat qilinmoqda.
Qachonki, Zulayho Yusufni uyga kiritganidan keyin eshiklarni temir zanjirlar bilan berkitganida Yusuf alayhissalom koK»ngli noxushlikni sezib, ishtoni bogB»Bichini tuga boshladi. Buni koK»rgan Zulayho Yusuf ishtoni bogB»Bichlari yechmoqda, deb oK»ylab, sevinganidan uyning toK»rida turgan but ustini chodir Bilan yopib qoK»ydi.
- Ustini yopganing nima edi? - soK»radi Yusuf alayhissalom.
- Topinadigan butim oK»shadir, undan uyalurman, - dedi Zulayho.
- Sen bir sanamdan uyalganingda men nega Ollohdan andisha qilmayin, - dedi Yusuf alayhissalom.
Bazilar aytadilarki, Yusuf bu ishni qilayinmi, Deya ikbilanib qoldi. Qulning oK»z murodi ustidan erki boK»lmasdi, ammo Yusufni oK»zi koK»rgan dalillar toK»xtatib qolgandi. Osha dalillar nima edi?
Biri shuki, Yusuf B«Qanoti yulingan qushday boK»lishni istaysan-mi? Boshqa qushlar koK»kka uchsa, sen yerda qolursan; degan ovozni eshitgandi.
Yana biri shuki, uy shiftida Yaqub alayhissalomni koK»rganda va u B«Ey Yusuf, paygB»hambarlardan ekanligingni unutib, ahmoqlar ishini qilasanmi?; degan edi.
Yana biri shuki, uyning shiftida B«Ey Yusuf, zino qilmagin!; degan yozuvni koK»rgandi.
Yana biri shuki, Azizi Misrni koK»rgandi. Yana aytishlaricha, Zulayhoning yuziga boqqanda, koK»ziga koK»rksiz koK»rindi: yuzi yongB»Boq kabi qavargandek, lablari habashiyalar lablaridek, koK»zlari chaqir, burun teshiklari keng holda namoyon boK»ldi. Bu holatni koK»rgan Yusuf alayhissalom yuzini oK»girdi.

- Ey Yusuf, bittagina soK»zim qoldi, sabr qilgin aytib olayin, - dedi Zulayho.

Ammo Yusuf alayhissalom ortiga burildi, Zulayhodon kechmoqqa tushdi. Zulayho Yusufni tutmoqchi boK»lib oK»rnidan turdi, biri qochdi, ikkinchisi quvladi. Yusuf alayhissalom qaysi eshikka yetgani hamoni Olloh qudrati bilan eshikning temir zanjirlari oK»z-oK»zidan ochilardi. Bir-birlarin qocha-quva yettinchi eshikka yetganlarida Zulayho Yusuf alayhissaloming etagidan tutib oldi, tortganida etak yirtilib, bir parchasi qoK»lida qoldi. (Oyat) B«Ular har ikkalasi darvoza tomon yugirdilar va u Xotin Yusufning orqa etagidan yirtib oldi hamda darvoza oldida ul xotinning erini uchratib qoldilar; Eshik oldida oK»z erini koK»rgan Zulayho aybni Yusuf alayhissalomga agv»dardi:

- Seni uyingda xotining yomonlik qilgan, taomingga qoK»l choK»zgan odamning jazosi nimadir? - dedi Zulayho oK»zini oqlamoqchi boK»lib.

- Mening ayolingga kim yomonlik qildi, kim qoK»lini choK»zdi? - dedi eri.

- Uyda yotgan edim, Yusuf kirib qoldi, yolg»»bizligimni koK»rib, menga qoK»l choK»zгани qasd qildi. Achchig»»himdan uni quvib chiqqanimda, sen duch kelding, - dedi Zulayho.

Latifa. Zulayho kofira edi, oK»z ayblarini Yusufga agv»dardi. Zulayho bir soat ichida uchta makr tuzdi. Avvalo aybini oK»z zimmasidan Yusufga agv»dardi; keyin uni oK»ldirib qoK»yadilar deb qoK»rqdi-da, zindonga solishni talab qildi; Yana zindonga soldirganim uchun menga nisbatan adovat uyg»»bonadi deb oK»yladi-da, qattiq azobga solishini tiladi.

- Men seni sotib olgandim, ishonchli va ixlosli deb bilgandim, oK»g»»bil tutingandim. Bularning evaziga shunday javob qildingmi? - dedi aziz Zulayhoning iddaslarini eshitgach, Yusufnga qarab.

- Men pokman, gunohim yoK»q, - dedi Yusuf alayhissalom oK»zini himoya qilarman. - Zulayhoning oK»zi qasd qildi, quvladi, qochib chiqdim.

- Sen unday deysan, bu esa bunday deydi. Qaysi birlaringgizning soK»zlaringiz yolg»»bon ekanligini bilmay qoldim, - dedi Aziz bu gaplardan ojiz qolib, hayolga choK»markan.

- Bu ishga shoshilmagin, yaxshi oK»ylab olgil, - dedi Yusuf alayhissalom.

- Pokligingga qanday guvohlik keltirasan? - SoK»radi aziz. Shunda Yusuf alayhissalom Zulayhoning Talhon ismli xizmatkorining beshikda yotgan toK»rt oylik chaqalog»»hini koK»rsatdi.

- Ey Yusuf, gunoh qilganing, yolg»»bon soK»zlaganing yetmasmidi, yana mening ustimdan kularsan? ToK»rt oylik bola qanday qilib soK»zlasin? - dedi Aziz ginaxonlik qilib.

- Menga yaqin kelgin, soK»zlarimdan hursandchilik va farq toparsan, - dedi chaqaloq shunda azizga qarab. Aziz bolaning oldiga keldi. - Ey Aziz, Yusufning koK»ylagini oldi tomonidan yirtilgan boK»lsa, Zulayho rostgshoK»ylardan boK»lar, Yusuf yolg»»bonchilardan boK»lar. Agar koK»ylakning orqa tomnidan yirtilgan boK»lsa, Yusuf rostgoK»ylardan boK»lar, Zulayho yolg»»bonchilardan boK»lar.

Savol: Chaqaloq Zulayho yolg»»bon aytdi, Yusuf toK»g»»bri soK»zladi, Deya aniq-ravshan nishorna bermasdan, ishorat bilan gapirdi. Buning boisi nimada?

Javob: mahluq (yaratilmish)larning gunohliklari ikki narchadan biriga nishona beradi: yo poklaydi, yo ravo qiladi. Ammo bu bola Olloh taolo dargohidan soK»z soK»zladi. Shu sababdan yolg»»bon soK»zlash ravo emasdi, rost gap aytilsa rasvolik boK»lardi. Rasvo qilmoq Yaratganga ravo emas, shu jihatdan Zulayhoning pardasini ochmadi, balki ibrat Bilan emas, ishorat bilan bildirdi. Foyda. Ey moK»»bmin, oK»z gunohingni oK»zgalarga yuklamagin, yuklaguday boK»lsang, Olloh uning pokligini albatta bildirib, seni rasvo qilgay. Zinhor biror kimsaga dushmanlik qilmagilki, u ham senga dushmanlik qilmasin. Birodiring aybini odamlar oldida ochmagin. Negaki, Yusuf alayhissalom ham zarurat boK»lmaguncha oK»zini oqlashga intilmadi.

Chaqaloq bergan nishona ravshan boK»lmasa ham Azizi misr mulohaza Bilan angladi. U Yusufning etagiga qarab, orqasi yirtilganini koK»rdi.

- Bu siz ayollarning hiylangiz ekan, - dedi Aziz Zulayhoga tanbeh nazari bilan boqarkan. - Ozingizni oqlash uchungunohingizni boshqalarga agv»»darib qutilmoqchi boK»lasiz. Ayollar makri-hiylasiga chek-chegara yoK»q ekan.

Aytishlaricha, ayollarning makri shahvat Bilan birga boK»lganidan ulug»»»turadi, ammo shaytonning makri kichikdir, chunki u Olloh zikri bilan zaiflashdi. Zero. Olloh taolo ham Quronda Azizdan habar berarkan B«Haqiqatda sizlarning makr-hiylalaringiz ulug»»»dir; dedi, Shaytonlar haqida esa B«Haqiqatda shaytonning makri zaifdir, hech narsa emasdir; deya marhamat qilgandir.

Savol: Ayollar hiylasi nimadan ulug»»»boK»ladi-yu, shaytonning hiylasi nimadan zaif boK»ladi?

Javob: Shaytonning hiylasi yashirin boK»lganidan zaifdir. Ayollar hiylasi ochiqligidan ulug»»»boK»ur.

Yana bir javob: Ollohning nomini eshitsa shayton qochib ketadi, ammo ayollar ming oyat oK»qilsa ham qochmaydi.

Yana bir javob: Shayton hiyla qilgan chog»»»da yolg»»»biz boK»ladi, ayollar esa makr boshlasalar ularga shayton quldosh boK»lur. Shu tufayli shaytonniki zaif, ayollarniki ulug»»»dir.

Manbalarda hikoya qilinishicha, bu gaplarni aytgach, Aziz Misr achchiqlanib chiqib ketadi. Shunda Zulayho Yusuf alayhissalomga malomat boshlaydi:

- Ey Yusuf, sen qochmaganingda men bu holga tushmagan boK»lardim. Endi men senga shundoq azoblar qilayinki, ularni hali dunyo koK»rmagan.

- Ey Zulayho, sharm qilmading, gunohdan parhez tutmading. Menga qanday zoK»zlar aytilganini oK»zing ham eshitding.

Hududan qoK»»rqudmading, bandalardan uyalmading. QoK»lingdan kelganini qilsang, mayli, roziman, - dedi Yusuf alayhissalom.

- Ey Yusuf, menga shunday zaharning zahrini torttirdingki, men hargiz bu ogv»»»uning totini senga ham torttirmayin qoK»ymasman, - dedi Zulayho.

Shunda Olloh taolodan adab keldi:

- Ey Yusuf, baloga uchrading, endi sabr qilgin! Elda yaxshilik Bilan noming chiqsin! Ey Zulayho, erksiz holda koK»nglingni oldirding, endi tavba qilgin, gunohingni Olloh kechirsin! Ey Yusuf, Zulayhoning sirlarini boshqa ochmagin, dushman boK»lib qolmasin! Ey Zulayho, oK»z gunohingni birovlariga agv»»darmagil, mening haqqimni saqlagil!

Shundan soK»ng Zulayhoning kundan-kunga holi zabun boK»lib, kechasi uyqusi, kunduzi oromi qochib, Yusuf alayhissalomga muhabbatlari behad oshib boraverdi. BoK»lib oK»tgan voqealar Misrning besh-olti ayoliga eshilib, ular B«Zulayho bir qulga oshiq boK»lib qolib, uni oK»ziga moyil qilmoqchi boK»lib, hamisha quvlarmish, quli esa qocharmish; deya malomat qila boshladilar.

Ulamolarning aytishlaricha, malomatchi xotinlar olti kishi edi: vazirning, soqiyning, bakovulning, yasovulning, qozining, hojibning xotinlari edi. Azizi Misrdan soK»ng bu xotinlarning erlari podishohga yaqinroq va ulug»»»roq edi. Xotinlarning

gʻʻoyibona malomatlarini eshitgan Zulayho ulardan oK»zini torta boshladi.

- Ey Yusuf, sen tufayli malomat oK»qiga nishon boK»ldim. Bir qancha ayollar gʻʻoyibona malomat qilmoqdalar. Maqsadim shuki, ularni mehmondorchilikka chaqiraman. Osha vaqtda sen oftobda va dastshoK»y olib kirgin, - Deya tayinladi Zulayho Yusuf alayhissalomni chaqirib, u zot rozi boK»ldilar.

Zulayho ularni mehmondorchilikka chorladi. Tansiq taomlar pishirtirdi, hammalarining oK»tirar oK»rinlarini belgilab chiqdi. (Oyat) B«Vaqtiki u (Zulayho) ularning hiylalarini eshitdi, ularga odam yubordi va ular uchun chiroyli bir majlis hozirlab qoK»ydi; Ayollarning oK»rinlari belgilangach, har birining oldiga bir tovoqda goK»sht, yoniga pichoq va qovun qoK»ydirib chiqdi. Osha olti Xotin bilan yana boshqa ayollarni ham, jami qirq xotinni mehmonga chorladilar.

- Ey mening dugonalarim, qoK»ldoshlarim, shuncha yilki, doK»stlashdik, bordi-keldimiz bor, taomu nematlardan bahramand boK»ldingiz. Bugun sizlardan bir tilagim bor, oK»sha tilagimni bajo qilurmiz? - dedi zulayho mehmonlari kelib oK»tirgach.

- Ey Zulayho, nima tilaging boK»lsa, aytgil, hozirmiz, - deyishdi xotinlar tazim bajo qilib.

Chodirlaringizni kiysangiz, yuzlaringizni oK»rasangiz, pichoqlarni qoK»lingizga olsangiz. DoK»stim Yusuf kelganida mening koK»nglim uchun oldingizda goK»sht va qovunlardan kechib, Yusufning ogʻʻziga qarab otavering. Kim koK»proq tirishsa, kattaroq boK»lakni kesib, Yusufning ogʻʻziga qaratib o'tsa, unga kattaroq mukofot inom etaman, - dedi Zulayho.

Hammalari rozi boK»lishgach, Yusuf alayhissalomga odam yubortirib, chorlatdi. Ul zot ham Zulayhoning soK»zi sinmasin, Deya chiqib keldilar. (Oyat) B«Vaqtiki, u xotinlar Yusufni koK»rdilar, gʻʻoyatda hayratda qoldilar. Va u xotinlar bamisoli kunduz kuni chiqqan quyoshni koK»rdilar;

Paygʻʻambar alayhissalom dedilar: B«Meroj tunida Yusufni koK»rdim, u toK»lin oyga oK»xshardi. Kimki Yusufning yuiza boqsa, u aksini unda koK»radi. Misli koK»zguda koK»rganday. Yuzi koK»rklik, sochlari u zun kokil, qadlari uzun boK»ylik, oq yuzlik, shaxlo koK»zlik, ingichka bellik, yoK»gʻʻon bilaklik, dumaloq boshlik edi. Kulsa tishlaridan nur taralar edi;

Yusuf alayhissalomni koK»rgach, ayollar shoshganlaridan pichoq Bilan goK»shtni kesib, B«Yusufning ogʻʻziga tekkizayin; deyach o'ta boshladilar. KoK»zlari Yusuf alayhissalomga bogʻʻlanib qolgandi. Bir koK»z bilan ikki ishni bitirib boK»lmas ekan. KoK»zlar Yusufni koK»rar, tillari Yusufning nomini tilga olar edi-yu, goK»shtning oK»rniga barmoqlari va qoK»llarini kesdilar. Va tillarida B«Menga kelaqol, chunki men dugonalarimdan koK»ra goK»zalroqman!; Deya chorlaganicha, Yusuf alayhissalomning koK»rkiga mahliyo boK»lib, qoK»llarini toK»gʻʻbraganlarini ham, kiyimlari qip-qizil qonga boK»yalganini ham sezmasdilar.

Qatoda rahmatulloh aytadilar: B«QoK»llarini bilaklariga qadar kesdilar. Negaki, koK»zlari va koK»ngillari bilan Yusufning jamolini koK»rib, ogʻʻbriqni sezmadilar;

Vahab ibn Munahhab aytadilar: B«Ular qirq xotin edilar, ularning toK»qqiz ayoli oK»ldilar;

- Subhanolloh! Bu odam bolasi emas, farishtaning yerdagi aksidir deyishdi xotinlar. - Olloh taolo oK»zining jamolini koK»rsatish maqsadida uni yerga joK»natdilar.

Zulayho koK»rdiki, xotinlar goK»sht toK»gʻʻbradilarmi yo qoK»llarini toK»gʻʻbradilarmi, bilmas edilar. Bu manzaradan Zulayho kuldi-da, Yusufga B«Uyga kirgil!; dedi.

- QoK»llaringizga boqing, - dedi Zulayho xotinlarga qarab. KoK»rsalar hammalarining barmoqlari, bilaklari boK»gʻʻbin-boK»gʻʻbinlaridan kechilmish, kiyimlari qip-qizil qonga boK»yallmish. - Sizlar bir martagina koK»rib, qoK»llaringizni toK»gʻʻbradingizlar. Erta-yu kech uni koK»rib turgan holda men qandayin ham sabr qilayin?! Qandayin ham oshiq boK»lmayin?! Malomat qilishlikka arzirmikan yo yoK»q?

Xotinlar hijolatdan boshlarini qoK»yi soldilar. SoK»zlagudek hollari qolmadi. Zulayho tahsinlar aytib, koK»p uzrlar soK»rashdi. Zulayho qilgan ishiga iqror boK»ldi. Aytdilarki, chiroqni koK»rib, oK»zini oK»tga urgan parvonani malomat qiladilaru, ertasi oK»zlari ham parvona kabi chiroqqa kelib quyiladilar.

- Oz qulingga oshiq boK»lding, Deya malomat qildinglar, bundan tonmayin, - aybini tan oldi Zulayho. - Yusufni huzurimga chaqirib, eshiklarni berkitdim, koK»ylagi etagini ham men yirtdim. Ammo, Yusuf oK»zini saqladi, menga boK»ysunmadi. Bilinglarki, bu Yusuf koK»hlikdir, pokizadir, ham zohid va olimdir. Men uning koK»ngliga maqul tushmadim, rasvo boK»ldim, El malomatiga uchradim, sharmanda boK»ldim. Agar u mening buyrugʻʻimga itoat qilmasa, albatta zindonga tashlaturman.

- Bu ishingdan qaytgin, - deyishdi xotinlar. - Bu ishni bizlarga qoK»yib bergin, uni zindon Bilan qoK»rqitib, senga moyil qilib beraylik.

- Ey Yusuf, Zulayhoni nima uchun qabul qilmading, - dedilar xotinlar Yusuf alayhissalom chaqirtirib oK»rta olishgach. Ammo har qaysisining koK»nglida uni oK»zlariga moyil qilish orzusi bor edi. - U seni qancha miqdorda mol berib, sotib olgan-ku! U seni oK»ldirsa ham, har qancha azob bersa ham haqlidir.

-Iloho, avvaliga Zulayho yolgʻʻbiz edi. Endi unga olti Xotin qoK»shildi. Yettoviga qarshi men ne qilay? Holim ne kechar? Bularning yoK»liga yurgandan koK»ra zindon yaxshiroqdir.

Rasul alayhissalom aytibdurlar: B«Olloh taolo birodarim Yusuf alayhissalomga rahm qilsin. Osha kunda Yusuf alayhissalomning oK»rnida men boK»lganimda zindonga tashlanishga koK»nmagay edim.B ;Iloho, meni zindondan va xotinlar balosidan oK»zing asraginB«, der edim;

Deydilarki, ul xotunlarning Yusuf alayhissalomni zindonga soldirmoqlikdan niyatlari shu Ediki, B«Yusuf zindonband etilsa, Zulayhodan uzoq boK»ladi, biz ham har doim borib koK»rishga, goK»zal yuziga toK»yib termulishga muayassar boK»lgaymiz; degan.

Savol: Yusuf alayhissalom uchun qiynoqlar va jazolar koK»p edi. Nega Zulayho bilan Azizning koK»ngliga zindondan boshqa azob berish kelmadi, buning hikmati nimada edi?

Javob: Olloh taolo bir avliyo qulini zindonga kiritgandi. U zotning koK»nglida Yusuf alayhissalomning muhabbati bor edi. U B«Hudoyo, menga Yusufning jamolini koK»rgazgil!; deb duo qilgandi. Tangri taolo uning duosini ijobat qildi. Shu bois Zulayho bilan Azizning koK»ngliga solindiki, ular Yusuf alayhissalomni zindonga soldirdilar. Osha avliyoning murodi hosil boK»ldi.

Aytishlaricha, Yusuf alayhissalomni zindonband qildirmoqlikdan Zulayhoning maqsadi shu Ediki, B«Men El ichida ovoza boK»ldim, Yusufni ilgarigidek koK»rgim ham yoK»q. Men koK»rsam, oK»zgalar ham koK»rmasinlar; deb.

Aytdilarki, Aziz ham, Zulayho ham Yusuf alayhissalomdan boshqalardan koK»rmagan narsalarni: etakni yirtmogʻʻbini, chaqaloqning guvohini, qoK»llarning kesilganini, xotinlarning B«Bu odamzotning farzandi emas; degan iqrorlarini, Yusufni pokizaligini koK»rdilar. Zindonga solinmogʻʻbiga sabab ham manna shunda edi.

Deydilarki, Yusuf alayhissalomni zindonga olib kelishganda zindonbon B«Yusufning kiyimlarini almashtiraylik; deganda bunga Zulayho koK»nmadi: B«Buning zindonga kirguday gunohlari yoK»q. Biz uni odamlardan asramoq uchun zindonga kiritdik; dedi.

Shundan soK›ng zindonni tozaladilar, hushboK›y qildirdilar, bisotlar toK›shadilar, taxt qoK›ydirdilar.

Yusuf alayhissalom zindonga B«Bismillahir rahmanir rahim;», deb kirdilar va soK›ngra B«Assalomu alaykum, ey ahli zindon!; dedilar. Zindoniylar ham B«Va alaykum assalom va rahmatullohi va barakotuhu;», deb javob qildilar. Yusuf alayhissalom borib taxtga oK›tirdilar, u zot kirgach, zindon yorishib ketdi, bundan zindoniylarning sevinchlari oshdi.

Bir vaqtdan soK›ng asr namozi vaqti kirdi. Namoz oK›qidilar, soK›ngra yigv ʻladilar, zindoniylar ham qoK›shilib yigv ʻlashdi. Olloh taolo shundan soK›ng zindonda Yusuf alayhissalom namoz oK›qib turganida Olloh taolo Jabroil alayhissalomni yubordi. U zot uzumga oK›xshash mevani keltirib, Yusuf alayhissalomning ogv ʻziga soldilar, meva eridi va hamma tomirlariga yoyildi, tushlar tabiri shu orqali singidi.

Misir xalqi turli taomlar olib, Yusuf alayhissalomni koK›rgani kelar edilar. QoK›li kesilgan xotinlar ham tansiq taom pishirib, zindonga keltirar edilar. Yusuf alayhissalom bu taomlarni zindon ahliga tarqatardi.

- Ey yusuf, bizlar seni behad sevarmiz, - dedilar zindoniylar.

- Olloh oK›zi asrasin! - dedi Yusuf alayhissalom bunga javoban va qattiq yigv ʻladi. - Otam jondan azizroq tutgandi, - quduqqa tushdim, ozod edim, qul boK›ldim. Zulayho jonidan ortiq koK›rgandi - zindonga tushdim. Endi sizlar suyar boK›lsangiz, boshimga Yana ne mashaqqatlar tushar ekan.

Ertasi kuni namozni ado etgach, mehrobda turib, zindoniylarga ilm oK›rgatayotgan chogv ʻda ikki yigitni zindonga olib keldilar.

Ularning biri Rayyon podshohning bakovuli, Yana biri esa podshohning soqiysi edi. Bakovulni Malso, soqiyni Sanvo derdilar. Savol: U ikkiyovning zindongakirmogv ʻligiga nima sabab boK›lgan?

Javob: Abdulloh ibn abbos ayturki: B«Rum podshohi Misr podshohi bilan xusumatli edi. Negaki, Rum podshohi misrga elchi yuborib tayinladi. Misrliklar bizga hiroj bersin va nomimizga pul zarb qilsin!;», bu amr bajarilmagach, xusumat paydo boK›ldi.

- Rayyon podshohni qanday qilib daf qilarmiz, - dedi rum podshohi vazirlarini mashvaratga chorlarkan.

- Rayyonning ikki ishonchli odam bor: biri bakovul va biri soqiy, - dedi vazirlardan biri. Ularga koK›p mol bersak, soqiy sharob bilan bakovul taom bilan zahar berib oK›ldiradilar. Murodimiz hosil boK›ladi.

Bu gap podshohga maqul tushadi. Ikki odamga koK›pdan-koK›p mol-dunyo, zer-zavarlar va shirin vadalar berib, Misrga joK›natdi. Elchilar misrga kelganlarida kun kech boK›lib qoladi. Tunashga uy qidirib yurib, bir kampirga duch kelishdi.

- QoK›noq kerakmi? - deyishdi elchilar eshigi ostonasida oK›tirgan kampirga.

- Menday kampirni istasangiz, - dedi kampir.

Tunagani tushdilar, ammo otlarini boylashga joy topmadilar. Bundan kampirning jahli chiqdi:

- Podshohimizga tangri oK›lim bersin!

- Podshohni qarav ʻamoq - yomon ishdir, - deyishdi elchilar.

- Otamdan uy bilan yer qolgan edi. Endiga kelib uni mendan tortib oldilar. Bugun mehmonlarning otini boylashga joy topolmasman, - dedi kampir, zarda bilan.

- Biz ikkovimiz bir boK›lib, podshohga zahar bersak boK›larmikan? - deyishdi elchilar kampirning podshohdan norizo boK›lganini fahmlab.

- Podshohning soqiysi va bakovuli bor. Ular ikkovi meni ona oK›rnida koK›radilar, - dedi kampir. - Ular mening oldimga kelib turadilar. Kelganlarida ularga mol-dunyo bersang, ishingni bitirib berarlar.

Kampir elchilarni bakovul bilan soqiyning uyiga olib borib, tanishtirdi, doK›st tutindilar. Elchilarning gapiga koK›ndilar.

- Rayyon podshoh bizlarga ishonib, oK›ziga xos qildi. Uning tufayli koK›plab mol-dunyo egasi boK›ldik. Agar elchilarning aytganini bajarsak, podshohga koK›rnamaklik qilgan boK›lamiz. Men bundan ishni qilishni or deb bilaman, - deya andishaga bordi soqiy.

- Ey soqiy, Rayyon senga ishonch bildirib, oK›ziga yaqin qildi, uning yaxshi otini mingding, yaxshi toK›nlarini kiyding. Endi bir dushmanning yolav ʻon vadalariga ishonib, koK›rnamaklik qilasanmi, hiyonatga qoK›l urasanmi? - dedi kampir uning oK›ylanib qolganini koK›rib.

- Men ham shunday andishaga borgandim, sening fikrlaring menga quvvat boK›ldi, - dedi soqiy va bundan qarori qatlashdi, soK›ngra rayyonga borib aytdi: - Ey podshohi olampanoh, men bakovulning hatti-harakatida shubha sezyapman. U biror shumlik boshlab qoK›ymasin, degan havotirdaman, habardor boK›lib tursangiz undan.

- Men soqiy bilan birgalikda sendan yoman shubha-gumonlarga bordik, - dedi podshoh bakovulini chorlatib.

- Menda hech shubhalanadigan ish boK›lgani yoK›qdi, - dedi bakovul oK›zini oqlab. - Ammo soqiydan men ham gumondaman.

Rayyon soK›zlardan soK›ng har ikkisini ham gumon qilib, Azizi misrga maslahat soldi.

- Odam oK›ldirish oson ish, - maslahat qildi aziz, - tiriltirmoq mushkul. Yaxshisi bularni zindonga solgan maqul.

Podshohga bu maslahat maqul kelib, ikkalalarini zindonga yuborganda Yusuf alayhissalom zindoniylarga nasihat qilib, ularning tushlarini tabirlab turgan edi. Ikkiyovlarik yengashdilar.

- Bu kecha tush koK›ribman, - dedi soqiy Yusuf alayhissalomni sinamoqchi boK›lib. - Tushimda bir tup tokni koK›rdim, uch bosh uzumi bor edi. Ularni siqib, suvini qadahga solib, falakka qadah tutar emishman.

- men esa tushimda uchta tandirni koK›rdim: biri oq, biri qora, biri qizil. Uchovida ham non pishirib, boshimga qoK›yib, podshoha olib boray deganimda havodan qushlar kelib, talashib olib ketdilar, - dedi bakovul ul koK›rgan tushini bayon qilib.

Ular tushlarini aytib tugatgach, tabirini soK›radilar. Yusuf alayhissalom koK›rsalarki, birining tushi hayrli, biriniki esa hayrsiz edi. KoK›ngliga keldiki, B«Bularni imonga davt qilayin, tushlari hayrsiz roK›yobga chiqsa ham moK›min boK›lib oK›lsinlar;», deya.

- yomon oqibat sodir boK›lmasdan burun sizlarga tabirini aytib berayin. Qani aytinglar-chi, uzum oqmidi yo qizilmidi, achchiqmidi yo chuchukmidi? Nonlari qanday edi-yu, idishlari qay tarzda edi? Hammasini soK›zlab bering, - dedi Yusuf alayhissalom ulardan soK›rarkan. Va bu belgi-alomatlarni ham oK›zlari aytib berdilar.

- Idish ham bizniki edi, taom ham bizniki edi. Sen qaerdan bilasan ularni? - taajublanishdi ikkovlari ham.

Rayyon soK›zlardan soK›ng har ikkisini ham gumon qilib, Azizi misrga maslahat soldi.

- Odam oK›ldirish oson ish, - maslahat qildi aziz, - tiriltirmoq mushkul. Yaxshisi bularni zindonga solgan maqul.

Podshohga bu maslahat maqul kelib, ikkalalarini zindonga yuborganda Yusuf alayhissalom zindoniylarga nasihat qilib, ularning tushlarini tabirlab turgan edi. Ikkiyovlarik yengashdilar.

- Bu kecha tush koK›ribman, - dedi soqiy Yusuf alayhissalomni sinamoqchi boK›lib. - Tushimda bir tup tokni koK›rdim, uch bosh uzumi bor edi. Ularni siqib, suvini qadahga solib, falakka qadah tutar emishman.

- men esa tushimda uchta tandirni koK›rdim: biri oq, biri qora, biri qizil. Uchovida ham non pishirib, boshimga qoK›yib,

podshoha olib boray deganimda havodan qushlar kelib, talashib olib ketdilar, - dedi bakovul ul koK»rgan tushini bayon qilib. Ular tushlarini aytib tugatgach, tabirini soK»radilar. Yusuf alayhissalom koK»rsalarki, birining tushi hayrli, biriniki esa hayrsiz edi. KoK»ngliga keldiki, B«Bularni imonga davt qilayin, tushlari hayrsiz roK»yobga chiqsa ham moK»min boK»lib oK»lsinlar;, deya. - yomon oqibat sodir boK»lmasdan burun sizlarga tabirini aytib berayin. Qani aytinglar-chi, uzum oqmidu yo qizilmidi, achchiqmidu yo chuchukmidu? Nonlari qanday edi-yu, idishlari qay tarzda edi? Hammasini soK»zlab bering, - dedi Yusuf alayhissalom ulardan soK»rarkan. Va bu belgi-alomatlarni ham oK»zlari aytib berdilar. - Idish ham bizniki edi, taom ham bizniki edi. Sen qaerdan bilasan ularni? - taajublanishdi ikkovlari ham. - (Oyat) B«Har kuni rizqlanib turgan taomlaringiz kelmay turib, men sizlarga tushlaringiz tabirini aytib berman. Bu narsa esa menga parvardigorimning talim bergan narsalaridandir, - dedi Yusuf alayhissalom;.

- Bu karomatni qanday topding?

- (Oyat) B«Haqiqatda men Ollhga imon keltirmaydigan qavmlarni tark etdim. Kofirlardan uzoq boK»ldim;.

- Bu yoK»lni tark qilgaen boK»lsang, qaysi yoK»ldan yurursan?

- (Oyat) B«Men otalamri Ibrohim va Ishoq hamda Yaqublarning tutgan yoK»llariga ergashdim;.

- Otalaring bu yoK»lni nimadan topdilar.

- Ollh taologa hech kimni sherik qilmadilar, - dedi Yusuf alayhissalom. - (Oyat) "Bu esa Ollhning bizlarga va boshqa inoslarga bergan fazlu-karamidir, lekin odamlarning koK»pchiligi bunga shukur qilmaydilar. Ey mening zindoniyo ikki qoK»ldoshim, yaratilgn ilohlar yaxshiroqmi yo Yaratuvchi Ollh yaxshiroqmi? Siz oK»zingiz butlar yasaysizu uni iloh deb aytasiz. Vaholanki (Oyat) B«Ollh taolo ular uchun hech bir dalil tushurmaganidir;. Taqdir hukmi ham, hamma amrirosi ham Ollhdandir. Ey soqiy, tushingning tabiri shuki, uch kundan keyin seni zindondan ozod qiladilar. SoK»zingning rostligi malum boK»lib, senga sarupolar berib, uzrlar aytib, mansabingga qaytarurlar, izzat-hurmating oldingidan ham ziyoda boK»lur.

Soqiy bu tabirdan behad sevindi. Bakovul ham koK»rgan tushining tabirini istagandi, Yusuf alayhissalom B«Tabiri yoK»q;, deya aytmadilar. Bakovul koK»p qistovga oldi.

- Seni zam uch kundan keyin zindondan chiqararlar. Maydonga olib chiqib, . . . osarlar, qush-qumrsqalar kelib, goK»shtlaringni tortishib yerlar, - dedi Yusuf alayhissalom.

- Men tush koK»rganim yoK»q, yolgb«on aytgandim, - dedi bakovul.

- Ayt dingiz, tabir qildim, hxlasangiz ham, hoxlamasangiz ham bu ishlar Ollh tomonidan hukm qilib boK»lingan, taqdirda shunday yozilgan, hukm oK»z garmaydi, - dedi Yusuf alayhissalom.

Uch kundan soK»ng ikkisini ham zindondan chiqardilar. Biri mukofotga, biri jazoga giriftor boK»ldi, birining martabasi koK»tarildi, brining esa oyogb«i yerdan koK»tarildi, osildi.

- Podshohga yaqin boK»lganingda meni esingga olgin, meni bu yerdan ozod qilsin, - dedi Yusuf alayhissalom soqiy zindondan chiqayotgan chogb«ida.

Bu soK»zlar Ollh dargohida xush kelmadi, negaki bu fikrni uning diliga shayton solgandi. Jabroil alayhissalomga farmon boK»ldi.

- Ey Yusuf, seni otang bilan qovushtirgan kim? - soK»radi jabroil alayhissalom.

- Ollh taolo, - dedi Yusuf alayhissalom.

- Birodarlaring qoK»lidan seni kim qutqardi?

- Ollh taolo.

- Ayollar makridan seni Kim saqladi?

- Ollh taolo.

- Ollh taolo senga shuncha ezguliklar qiladi-yu, sen nega Ollhni qoK»yib, boshqalardan haloslik istaysan, bandalarni rabbim deyursan? Izzatu jalolim haqqi-hurmati seni soqiyga unuttirgayman, Yana yillar davomida zindon ichida qoldirgayman, - degan farmonni yetkazdi jabroil alayhissalom.

Keyin Shayton soqiyga Yusuf haqida podshohga aytishlikni ununntirdi, yetti yil Yana zindon ichida qolib ketdi.

Savol: Ollh taoloning soqiyga shayton tufayli unuttirmogb«ida ne hikmat bor edi?

Javob: Agar soqiy unutmaganida, podshohga aytganida Yusuf alayhissalomni zindondan chiqarsalar edi, podshoh B«uni men chiqardim;., deya minnat qilgan boK»lardi. Ollh talo ularning minnatini Yusuf alayhissalomga ravo koK»rmadi, oK»z fazli-karami Bilan chiqardi, minnat Ollh taolodan boK»ldi.

Bir kuni jabroil alayhissalom kelib, Ushbu duoni oK»rgatdilar: "Rahmli va mehribon Ollh nomi Bilan boshlayman. Ey barcha ulagb«larning ulugb«i. Na sherigi, na oK»xshashi bor va har narsaga qodir zot! Quyosh va yorugb«i oyni yaratguvchisi, yosh goK»dakka rizq berguvchi va ulugb«i yoshli moK»ysafidga rahm qilguvchi va oK»liklarni tiriltirguvi zot!

Daryodan yettita sigir chiqdi: sariq tusli, yuzlari oq, yelinlaridan sut oqib turardi. Keyin yana yetti sigir chiqdi: oriq, tishlari toK»ngb«iznikiday, burni filnikiday. Oriq yetti sigir semiz yetti sigirni yedi, qorni toK»ymadi. Bundan tashqari yetti tup bugb«doyni koK»rdim: poyasi sabza, donlari toK»la edi. Oriq sigirlar u donlarni yegani qasd qildi. Ammo yeb ulurmasan Yana yetti tup bugb«doyni koK»rdim: quruq, kamdon edi. U quruq bugb«doyni, serdon bugb«doyni chirmashib, uni quritdi. Shu payt bir qattiq shamol paydo boK»ldi va yetti oriq sigirni, yetti tup kamdon bugb«doyni yoK»q qildi. Bundan qoK»rqib uygb«onib ketdim. Ey muabbirlar, bu tushimning tabirini aytinglar!"

Muabbirlar tush tabirini topa bilmadilar, uch kun maslahat soK»radilar. Uch kundan soK»ng qoK»rqqanlaridan B«Bu tush parishon va boK»lgb«anch tushdir. Uning tabiri yoK»q;, deyishdi.

Aytishlaricha, oK»sha kecha Yusuf alayhissalom ham tush koK»rdilar. Bir kishi osmondan tushib, Misr boyliklarini keltirib, Yusuf alayhissalomning qoK»yniga solardi. Yusuf alayhissalom boK»lsa ularning hammasini qaytarib berardilar. Uyqudan uygb«ongach, oK»z tushlariga tabir qilgach, zindon ahlini xushnud qildi:

- Ey doK»stlar, sizlarga sevinchli boK»lsin, hammalaringiz zindondan qutilib chiqqaysiz. Misr xalqi sizga qul boK»lur, ular och, siz esa toK»q boK»larsiz.

Aytishlaricha, shu kecha Zulayho ham tush koK»rdi. Tushlarida Yusuf alayhissalom taxt ustida oK»tirgan emish, boshlarida toj. Zulayho uning oyoqlariga yiqiladi, ammo Yusuf alayhissalom uni oyoqlari bilan itarib tashlaydi. Zulayho lolu hayron boK»lib uygb«onadi, oh urib B«tushimda ham meni hoK»rlar, boK»ysunmas!; deb yigb«lardi.

Xullas, muabbirlar podshohning tushiga tabir topolmay ojiz qoldilar.

- Shunchi yildan beri meni nonu tuzimni yedinglar. Uyalmasdan mening tushimni parishon va bulgʻ banch dersizlar, - dedi podshoh gʻ bʻ hazablanib va kattalarini oʻkʻldirtirdi, bir nechasinu yurtdan chiqarib, quvib yubordi. Shu payt zindondan qutilib chiqqan soqiy Yusuf alayhissalomni yodga oldi. Yusuf alayhissalomni Zulayho ham, Misr xalqi ham yetti yilgacha unutgan edi.

- Bu tushning tabirini bilguvchi oldiga men boraman, uning oldiga yuborgil, - dedi soqiy Riyonga.

- U kimdir? - soʻkʻradi podshoh.

- Goʻkʻzal suratli bir dono va rostgoʻkʻy yigitdir, - dedi soqiy.

- U yigit qaerda?

- U yigit zindondadir.

Rayyon soqiyni zindonga yubordi. Soqiy Yusuf alayhissalom oldiga kelgach, soʻkʻzining ustidan chiqmagani, Yusuf alayhissalomni podshohga eslatib qoʻkʻymagani uchun hijolat tortib, koʻkʻp uzrlar soʻkʻradi:

- Sizni faromush qilibman, gunohimdan oʻkʻtsangiz, - dedi soqiy. - Ey toʻkʻgʻ bʻri soʻkʻzlik, dono yigit mazur tuting. Aytishlaricha, ular kfoir edilar, shu bois Yusuf alayhissalomni donno deya ezozladilar. Kofirlar kofirlik hollarida ham uni olim deb hurmatladilar. Kimki olimni hurmatlasa, farishtalar qatorida boʻkʻlar, kimki olimni hoʻkʻrlasa, Iblis qatorida boʻkʻlar.

- Ey Siddiq, bir mushkul tushki, uning tabirini bilishga kelibman. Rayyon podshoh tush koʻkʻribdi: yetti oriq sigir yetti semiz sigirni yer. Yetti tup quruq bugʻ bʻdoy yetti tup sabza bugʻ bʻdoyga chirmashib quritidir. B«Bu tushimizni tabirlasin, deya meni oldingizga yubordi, - dedi soqiy.

- Yetti semiz sigirning manosi - yetti yil mamurchilik boʻkʻlgay. Yetti tup sabza bugʻ bʻdoy manosi shuki, yetti yil hosil moʻkʻlib boʻkʻlib, taom serob boʻkʻlgay. Yetti oriq sigir - yetti yil qahadchilik boʻkʻlishidan darak. Yetti quruq bugʻ bʻdoy - yetti yil qurgʻ bʻoqchilikdan shohidlik berar, yetti yil yomgʻ bʻir yogʻ bʻmas, ocharchilik boʻkʻlar. Odamlar non deb jon bergaylar. Ota oʻkʻgʻ bʻlidan, ona qizidan qochgay, - dedilar Yusuf alayhissalom tush tabirini bayon qilarkan.

Rasuli akram s.a.v. dedilarki: B«Birodarmi Yusufga rahmat! Shuncha yil zindonda yotib ham, tush tabirini oʻkʻzim borib podshohga aytaman, demadi, shu bahonada zindondan chiqmoqni ihtiyor etmadi. Agar men boʻkʻlsam shu bahonada zindondan chiqar edim. Olloh taolo fazlu karami bilan salomat asrabdi, gʻ bʻam zindonda koʻkʻnglini shodu hurram saqlabdi. Olloh bir bahona tufayli bir podshohni uning huzuriga yuborib, yuz ming izzatu hurmat bilan zindondan chiqarur.

Soqiy Yusuf alayhissalomdan eshitga tabirlarini borib, podshohga bayon qilibdi. Podshoh hayronu lol qolibdi.

- Borib uning tabirini ham soʻkʻrab kelgin, - buyurdi podshoh soqiyga.

- Yetti yil bugʻ bʻdoyu tariqni koʻkʻp ektirsin, yemishlariga yarashasini yanchib, qolganini omborlarga joylasin, - dedi Yusuf alayhissalom tabir soʻkʻrab kelgan soqiyga. - Yetti yildan soʻkʻng yana yetti yil kelgayki, unda osmondan yomgʻ bʻir yogʻ bʻaydi, yerdan giyoh unmaydi. Oldin yetti yilda toʻkʻplangan oziqlarni keyinggi yetti yilda yeydilar. Keyin yana farovonlik boʻkʻlgay. Soqiydan bu gaplarni eshitgan podshoh farosatli yigitning aqliga qoyil qolib, hayolga choʻkʻmdi.

- Borib, tush tabirini aytgshan yigitni bu yerga olib kelgin, - buyurdi podshoh. - Bu ishning tabirini eshitib, koʻkʻnglim taskin topsin.

- Podshoh seni huzuriga chorlaydi, - dedi soqiy zindonga qaytib kelib.

- Zindondan chiqmasman.

- Nima uchun?

- gunohim bormi, yoʻkʻqmi, zindonga tushdim. Buning sababini podshoh qoʻkʻli kesilgan ayollardan soʻkʻrasin, ular nima uchun qoʻkʻllarini kesdilar, egnilarini ne sababdan qonga boʻkʻyadilar, murodlari nima edi? Shularni soʻkʻrab bilsin, mening gunohsizligimga ishonch hosil qilsin. Ungacha zindondan aslo chiqmasman, - dedi Yusuf alayhissalom.

Aytishlaricha, uning maqsudi shu ediki, B«Ayollarning soʻkʻzlari podshohga ayon boʻkʻlmay turib chiqsam, Malik Rayyon nima sababdan zindonga tushganimni soʻkʻrab qolsa, xotinlar holini soʻkʻzlab bersam, Rayyon koʻkʻngliga bu yoqadimi, yoʻkʻqmi, menga dushmanlik kayfiyati uygʻ bʻongay. Yaxshisi oʻkʻzi soʻkʻrab bilsin, begunohligimni aniqlasin, soʻkʻngra chiqayin, degan hayolga borgandi. Paygʻ bʻambar alayhissalom aytibdilarki, B«agar oʻkʻshanda men birodarim yusufning oʻkʻrnida boʻkʻlganimda edi, darhol zindondan chiqqan boʻkʻlardim. Ammo u bu ishni yaxshi qildi, Malikning koʻkʻngli sof va ravshan boʻkʻlsin, dedi.

Soqiy kelib boʻkʻlgan gaplarni podshohga yetkazdi. Podshoh oʻkʻsha xotinlarni va Zulayhoni chaqirdi, Yusuf alayhissalom va Zulayho mojarosini soʻkʻrab-surishtirdi. Xotinlar bu mojaroni podshoh bilan utrib bizlardan soʻkʻramoqda, deb gumon qildilar-da, boʻkʻlgan voqeani birma-bir bayon qildilar.

- Ey podshoh, Yusuf pokiza va begunohdir, unga biz tuxmat qilib, zindonga tashlagandik. Biz oʻkʻzimizni unga bagʻ bʻishlagan edik, ammo u bizlarga qiyo ham boqmad. Biz unda hech bir ayb ishni koʻkʻrmadik, - deyishda ayollar ayblariga iqrar boʻkʻlishib.

- Yusuf mendan shikoyat qilib, hech yomonladimi? - soʻkʻradi parda ichida oʻkʻtirgan Zulayho soqiyga murojat qilib.

- Sen haqingda bir ogʻ bʻiz ham yomon gap aytmadi, - dedi soqiy.

- Ofarin! Qanday yaxshi er kishiki, qandayin yaxshi olim va obid, qandayin yaxshi taqvodor zotki, mening tuhmatimdan oʻkʻn ikki yil zindonda yotsa hamki, sirimni fosh etmadi, aybdor qilmadi, - dedi Zulayho. Soʻkʻngra chodirdan chiqib keldi-da, podshoh qoshiga turib aytdi: - Ey podshoh, hozirga qadar muhabbatim majoziy edi, endiga kelib haqiqat zohir boʻkʻldi, haqiqiy muhabbatga erishdim, shu bois haqiqatni aytish payti keldi. Hamma gunoh menda, gunohni unga yuklagan ham men, oshiq boʻkʻlgan ham men, uyga chaqirgan ham men, quvlab, etagini yirtgan ham men, yolgʻ bʻon soʻkʻzlagan ham men, gunohkor ham mendirman. U pok gunohsizdir, - dedi Zulayho.

Ayturlarki, Zulayho Azizi Misr va rayyon oldida uch soʻkʻzni rost aytgandi: birinchisi - haqiqat zohir boʻkʻldi; uchinchisi - men uni oʻkʻzimga moyil qilmoq uchun harakat qilgandim; uchinchisi - haqaqtda u rostgoʻkʻylardandir. Bu uch soʻkʻzni karomatidan uch karomat topdi: kofira edi - imon topdi, xoʻkʻr edi - aziz boʻkʻldi, qari edi - yosh boʻkʻldi, Yusuf alayhissalomga juft boʻkʻldi.

- Ey podshoh, - dedi Zulayho iqroriga davom qilarkan, - agar Yusuf bu davrgacha zindonda turmaganida edi, uning ishqida oʻkʻzimni halok qilgan boʻkʻlardim. Muhabbatim avvalgidan ham ziyoda boʻkʻldi.

Hikoyat. Zulayho Yusuf alayhissalomni zindonga soldirgandan keyin hpam zindonga borib turardi.

- Borgil, Yusufni bogʻ bʻlagil, ayamay tayoq bilan savalagil, toki uning faryodini eshitib turayin, - der edi zindonbonga tayinlab. Ammo bu gap zindonbonga xush kelmay Yusuf alayhissalomga borib aytardi.

- Zulayhoning tilagini bajo qil, meni urgali! - dedi Yusuf alayhissalom unga javoban.

- sen bir nido qilgil! - dedi zindonbon bunga unamasdan va zulayhodan qoʻkʻrqqanidan bir tayoqni olib kirib yerga tashlarkan. Yusuf alayhissalom zindonbonning koʻkʻngli uchun nido qilardi, Zulayho buni eshitib, saroyga qaytar edi.

Savol: Zulayho Yusufni sevardi-ku, tayoq Bilan urdirishda nima hikmat bor edi?

Javob: Zulayho oshiq edi. U B«Yusufning yuzini yaqindan koK»rolmasman, hech yoK»qdir uzoqdan boK»lsa-da ovozi eshitayin, koK»nglim ovusin;, der edi. Shu kabi moK»min bandaga ham doK»zah koK»rsatilgay. Ollohning doK»sti boK»lgan moK»min qullar doK»zah qoK»rqinchidan oK»t ichida turib nola qilgaylar. Shunda Olloh taolo (Oyat) B«Gunohkor bandalarimning gunohlarini eslab, mendan qoK»rqim ingrashi-rostgoK»y bandalarning baqirib kulgan duosidan mahbubroqdir;. Olloh taolo moK»minlarni suygani tufayli kofirlarga koK»rsatib, B«Hayoti dunyoda meni yod qilgan qullarim bor edi. Ularni bu kun doK»zaxga tashlagandim, ular oK»t ichida turib ham meni yod etarlar;, der ekan.

Soqiy zindonga borib, ayollar va Zulayhoning soK»zlarini yetkazdi.

- Sening nafsing oK»z xohinlarida haddan oshdi, uning yoK»lidan ozdirishlaridan omonda boK»la olmaysan, chunki nafs yetmishda shaytondan ham yomonroqdir, - dedi jabroil alayhissalom.

Aytishlaricha, Yusuf alayhissalom yetti yil zindonda yotdilar. Soqiyga umid bogv Blagani uchun Yana olti yil zindonda qoldirildi. U zot zindonda uch yumush bilan mashgv Bul boK»ldilar: duo qildi, xalqdan umiz uzdi va sabr qildi. Shu tufayli Olloh taolo unga farah berdi.

Aytadilarki, Yusuf alayhissalomning soK»zlarini yetkazganlaridan podshohning ishtiyoqi ortib ketdi va zindonga shohona liboslar Bilan odam yubordi.

- Yusufni meng olib kelinglar. Uni oK»zimga xos qilayin, mamlakat ishlarini unga topshirayin, - dedi.

- Ey sodiq zot, turgil, seni podshoh chorlaydir. Pokliging aniq boK»ldi, gunoh va hiyonat boshqalardan chiqdi, - dedi podshoh elchilari.

Yusuf alayhissalom hushnud boK»lib, zindon eshigiga kelib boshlarini yuvdilar, sochlarini taradilar, shohona liboslar kiyib, boshlariga toj qoK»ndirdilar.

- Ey yusuf, bu zindonda koK»p yillar beri bizga esh edingiz, oshu nonlar berib, koK»p yaxshiliklar qildingiz. Endi bizlar sizdan ayrilib, qandoq tura olamiz, - deyishdi zindoniylar hammalari yigv Bilishib.

- Podshohga borib, Yusuf koK»p yillar zindon ahli bilan ulfat boK»lib edim. Endi men bu yerdan chiqib ketadigan boK»lsam, bularning bagv Biri biryon, koK»zi giryon boK»lib qoladi. Inoyat qilib, bularni ham ozod qilsin, gunohlaridan oK»tsin, yoK»0qsa meni bulardan ayirmasin deb aytdi degin. - Yusuf alayhissalom shu soK»zlar bilan soqiyni qaytarib yubordi. Soqiydan bu gaplarni eshitgan podshoh zindoniylarning barchasisni ozod qildi, yaxshi liboslar qiydirdi.

Bashorat. Bu kun yer podshohi Yusuf alayhissalomning sharofatlari Bilan zindoniylarni ozod qilib yubordi. Erta kelar kunda Olamlar podshohi muhamma alayhissalomning sharofatlari Bilan barcha osiy ummatlarni doK»zaxdan ozod qilsa ne ajab!

Yusuf alayhissalom hamma zindoniylar bilan zindondan chiqqanlarida, eshik oldida oltin aravani koK»rdilar. Osha davrda podshoh kimga izzat koK»rsatsa, uni oltin aravaga mindirar eldi. Yusuf alayhissalom oltin aravaga oK»tirarkan, qogv Boz va qalam soK»radilar va unga shu soK»zlarni bitib, zindon eshigiga yopishtirgizdilar: B«Bu doK»zax-tiriklarga goK»rdir, doK»stlarga riyozat joyidir, dushmanlarga malomat va ozor joyidir;.

Yusuf alayhissalomni oltin aravaga mindirib, izzat-ikrom Bilan Misrga olib kirdilar.

- On ikki yil oldin qoK»liga zanjir, oyogv Biga kishan urilgan, eshakka mingdirib, zindonga olib borilgan oK»gv Blon shumi?! Qarang, bugun bundayin shohona izzat-*ikromga musharraf boK»libdi-ya! - deyishda shahar ahli bir-birlariga. - Iloho, oK»sha hoK»rlik nimaga edi-yu, bu izzatlar nimaga boK»lur.

- Ul zot kimni istasa aziz qilur, kimni istasa hor qilur. Men uning hukmiga roziman! - dedi Yusuf alayhissalom.

Vaqtiki, Yusuf alayhissalom podshoh huzuriga kirganida:

- Assalomu alaykum, marhamatli fuqarolar! - Deya salom berdi.

Yusuf alayhissalom kirib kelganlarida podshoh uni oK»rnidan turib qarshi oldi va yonidan joy berdi. Aytishlaricha, podshoh Yusuf alayhissalomga yetmish til Bilan soK»z soK»zladil, ul zot ham hamma tillarda javob qildi. Mujodala soK»ngida Yusuf alayhissalom ibroniy tilida podshohni duo qildilar.

- Bu nechuk tildir? - soK»radi podshoh.

- Bu mening otalarim Ibrohim, Ishoq va Yaqub alayhissalomlar tilidur, - javob qildi u zot.

Yusuf alayhissalomning javoblari podshohga yoqdi, tush tabirini soK»radi.

- Bu kun qadr-qammatingiz malum boK»ldi. Oz tasarrufimdagi hamma narsalarni senga ishondim, senga vazirlikni berayin, - dedi.

- Vazirlik Azizi Misrning haqqidir. Mening zimmamda uning koK»p haqlari bor. U tirik ekan, vazirlikni olmasman, - dedi Yusuf alayhissalom.

- Ey Yusuf, jamiki podshohlik senga munosibdir, qaysinis kerak boK»lsa olgil.

- Ey podshoh, boshqa narsani istamasman, menga faqat yer hazinasini yetti yilga topshirsangiz bas, boshqa mansab menga munosib emas, dehqonchilikni yaxshi bilarkan, - dedi Yusuf alayhissalom.

- Ey Yusuf, mening davlatimda istaganingni qil, faqat ikki ishdan oK»zingni saqlagil: xonadanimdagi xotinlarim va kanizlarim bilan soK»zlashmagin, - dedi podshoh.

- Bizning shariatimizda bunday ishlar harom hisoblanur, mening ham bunday ishlarga hoxishim yoK»qdir.

- Ikkinchisi shuki, mening Bilan bir tavoqda taom yemaysan, men ham sen bilan ovqatlanmasman, - dedi podshoh.

- Sen bilan birga ovqatlanmoq men uchun ham or hisoblanur.

- Nima uchun? - taadjudlandi podshoh.

- Men Yaqub paygv Bambarining oK»gv Bli, ishoq paygv Bambarining nabirasi, Ibrohim paygv Bambarining avlodidanman.

Shunday boK»lgach, sen Bilan qandayin ham birga ovqatlanay, - dedi Yusuf alayhissalom.

Podshoh Yusuf alayhissalomga qasri oliy hozirlatdi. Yusuf alayhissalom yetti yil gv Balla ektirdilar. Ularni somoni bilan omborga qmadailar. Togv Blarda suqurlar qazdirib, ularni ham donlar bilan toK»ldirdilar.

Aytishlaricha, oK»sha zamonda podshoh fuqaroning yarim hosilini olar edi. Yusuf alayhissalom esa aholiga adolatli hukm yuritdi. Yurt obod boK»ldi. Uch yil oK»tganidan keyin Azizi Misr oK»ldi va uning oK»rni Yusuf alayhissalomga berildi hamda uning boshchiligida yetti yilda yetishtirilgan hosil omborlarga joylandi. Mamurchilik va arzonchilik yillari tamom boK»lgach, qahatchilik davri boshlandi, yetti yilgacha yogv Bin yogv Bmadi, yerda giyoh unmad. Haloyiq bundan tashvishga tushdi. Bir botmon arpa bir oldiga teng boK»ldi.

Yana aytishlaricha, qahat kelar kechasi yetishganda Yusuf alayhissalom hizmatkorlagiga buyurdi:

- Arpa noni pishirib qoK>yinglar, shu kecha sahar vaqtida menga keltirib berasizlar. Aytganidek qildilar. Sahar vaqti boK>lganda podshoh B«qornim och;, deb uyqudan uygB«ndi.

- Ey Yusuf, umrimda bunday shirin yeganim yoK>q edi, - dedi podshoh Yusuf alayhissalom keltirib bergan nonni yeb koK>rgach.

- Ey podshoh, bu arpa nonidir, arpa esa ot va sigirlar hoK>ragidir. Arpa nonining shirin, totimliro0qligi qahatchilikning boshlanishidan darakdir, - dedi Yusuf alayhissalom.

Shundan keyin aholiga oK>lchov bilan oshlik tarqata boshladilar. Bechora va faqirlarga sadaqa qilindi, boylarga esa sotildi va tushgan pulni hazinaga topshirdilar. Yetti yil ichida hazina toK>lib ketdi. Yusuf alayhissalom ushbu vazifaga tayinlanayotgan chogB«da besh yillik hosil podshoh ihtiyoriga, ikki yilligi esa unga beriladigan boK>lgandi. Yusuf alayhissalomning hosilni olish navbati kelganda bir botmon urugB«i oK>nta eshakka yuk boK>larli miqdorda hosil berdi. Yusuf alayhissalom bugB«doylarni kuya tushmasin, deb yanchmasdan omborga joylattirdi.

Yusuf alayhissalomning qirq darvozavoni va qirq ming hizmatkorlari bor edi. Bora-bora Misr xalqi ham unga tobe boK>ldilar. Birinchi yili haloyiqlar oltin-kumushlarni, ikkinchi yili ot, tuya va sigirlarni berib yemish oldilar. Uchinchi yili qul va choK>rilarni sotdilar. ToK>rtinchi yili yer-joylarini, beshinchi yili esa roK>zgb«or asboblarini bugB«doyga almashtirdilar. Oltinchi yili oK>gb«il-qizlarini, yettinchi yili esa oK>zlarini sotdilar.

Yettinchi yilda haloyiqda hech vaqo qolmadi, ularning hammasi Yusufning quliga aylandilar. Negaki, ochiqqan xalq bolalarini va oK>zlarini sotib don olib yegandilar. Yil taomo boK>lishiga qirq kun (bazilar toK>rt oy deyishadi) qolganda omborlar boK>shab qoldi. BugB«doy pishishiga yetolmaganxalq oshlik soK>rab kelganida Yusuf alayhissalomning boshi qotdi. Shunda Jabroil alayhissalom Olloh taoloning farmonini olib keldi:

- Ey Yusuf, biyobonga chiqqil, och haloyiqqa yuzingni koK>rsatgil!

Yusuf alayhissalom biyobonga chiqib, taxt ustiga oK>tirdi va yuzidan pardagni koK>tardi. Yusuf alayhissalomning jamolini koK>rgan haloyiq Oshu taomni unudilar. Qirq kun (bazilarning aytishlaricha, toK>rt oy) odamlar hech narsa yemadilar, Yusufning jamoli bilan kun kechirdilar, oziq-ovqatga muhtoj boK>lmadilar.

- Ey yusuf, biz seni qullikka solmaganimizda edi, bugun qullik qadrini qaerda bilarding? Qullar qadrini bilaning uchun endi bugun misr xalqini ozod qilgaysan! - deya Ollohdan farmon keldi. Shundan soK>ng jar chaqirtirib, Misr xalqini yigB«dilar.

- Ey Misr xalqi, eru xotin barchangiz mening qulimmisih? - soK>radi Yusuf alayhissalom.

- HoK>, qulingizmi, - deyishdi ular.

- Olloh taoloning hushnudligi uchun barchangizni ozod qildim, - dedi Yusuf alayhissalom jarchilarga buyurib.

Rivoyat qiladilarki, Yusuf alayhissalomning Kanondan chiqqaniga yigirma yetti yil boK>lganida, ochorchilik va qahatchilik yillarining beshinchi yilida Yaqub alayhissalom oK>gb«Billariga dedi:

- Misrda oziq-ovqat bor deyishlarlar, sizlar borib don-dun keltiringlar.

Paygb«Hambarzodalarning har biri ikkitadan tuyaga yogB«, qurut, poshloq, jun ortib, Misrga yoK>l oldilar. Yusuf alayhissalom bilardiki, boshqa yurtlarda don-dun yoK>q, qarindoshlari qachondir oziq qidirib keladilar. Shu maqsadda yoK>llarga toK>qsol (qorovul)Lar qoK>yirdi.

- Qachonki, uzun boK>yli, koK>rkam yuzli yigitlar kelsa, mening oldimga olib kelinglar, -* deb tayinladi qorovullarga.

Yaqub alayhissalomning qaddi-qomatlari birdek, bir hil kiyim kiygan oK>n oK>gb«Bloni shaharga kirib kelishdi. Bu habarni eshitgan Yusuf alayhissalom ularning oK>z birodarlari ekanligini bildi. Deydilarki, yigirma yetti yil mobaynida Yusuf alayhissalom birodarlariga boqib, yuzlari yoK>ning gardu gb«uborlariga bulgb«anganini, kiyimlari kir boK>lib ketganini koK>rgach, bu niyatdan qaytganiga yana bir bor hursand boK>ldi va B«Mening ulugB«ligimni bilsinlar, ularni hursand qilib yuboray;, degan qarorga keldi.

- Qaydin kelursizlar, - soK>radi Yusuf alayhissalom. - Kimning farzandlari boK>lursiz?

- Kanondan kelurmiz, - deyigdi ular. - Yaqub paygb«Hambarining oK>gb«Billari boK>larmiz.

- Otangiz tirikmilar?

- Tirikdurlar.

- Nima ish qilarlar?

- Paygb«Hambardirlar, Olloh taologa toat va ibodat qilarlar.

- Kimdan kimga paygb«Hambardirlar?

- Haqdan xalqqa paygb«Hambardirlar.

- Paygb«Hambar boK>lsalar, nega misr eliga kelmas, uning xalqiga paygb«Hambarlik qilmaslar?

- Kanonga va uning atrofidagi xalqlarga paygb«Hambardiralr. Buning ustiga koK>zlarini o'jiz boK>lib qolganlar.

- KoK>zlarini nima sababdan koK>rmaytsdigan boK>lib qoldilar?

- Yusuf degan oK>gb«Bli bor edi, uni behad yaxshi koK>rardi. Osha oK>gb«Bil gb«Boyib boK>lgach, uning firoqidan yigB«layverganlaridan koK>zlarini koK>r boK>ldi.

Rivoyat qilishlaricha, bu paytda harir kiyimlar kiygan holda taxt ustida oK>tirgandi. Ong tomonlarida ming gb«Bulombacha oltindan kamar bogB«lagan holda, chap tomonlarida ming gb«Bulombacha kumushdan kamar bogB«lagan holda turardilar. Saroylarning eshigida esa yuz kishi qora kiyimda qoK>llariga oltin aso tutganicha, yana yuz kishi esa kumush aso tutganicha turardi.

- Hammangizlar bir otadan boK>lasizlarmi? - soK>radi Yusuf alayhissalom.

- Shunday, - deyishdi aka-ukalari.

- Yana boshqa aka-ukalaringiz bormi?

- On bir birodarmiz, birimiz uyda qolib, otimiz hizmatini qilyapti.

- Qanday ajoyib hushroK>y, hushsurat va hushqad yigitlar ekan-a?! - dedi Yusuf alayhissalom huzurida turgan beklariga qarab. B«B«B«?oyib boK>lgan ukamiz bizlardan koK>ra hushmurat edi, - deyishdi.

- Qay yoK>sinda gb«Boyib boK>lgan u?

- BoK>ri yedi, - dedi biri.

- Ogb«Bri oK>ldirdi, - dedi ikkinchisi.

- Biyobondan koK>yilagini qonga belgangan holda topdik, - dedi uchinchisi.

- Bular josusdirlar. Negaki, soK>zlarini bir-biriga muvofiq kelmayotir, - dedi Yusuf alayhissalom ularning soK>zlarini ayri chiqqaninik oK>rib.

- Bizlar paygʻv Nabarzalarmiz, bizlardan oʻqib berilgan sodir boʻlmay, haqatdan ham yoʻqolgan inimizning oʻqib berilganini bilmasmiz, - deyishdi.

- Menda bir jom bor. har nimaniki soʻrasam javob qilur, - dedi Yusuf alayhissalom va oʻsha jomni qoʻliga olib qoʻydilar, bir voz chiqdi. Bu jom ingizni tirik deydir.

Yusuf alayhissalom ularni uch kun bir uyda saqladilar, soʻng amr qildi:

- Bularning har biriga yur tuyadan bugʻ berib, keltirgan yogʻ lari, qurultari va yunglarini ham bildirmasdan qoplariga solib qoʻying. Shunday qilingki, ular qoplarini ochmasinlar.

Soʻngra birodarlariga yuzlanib soʻradi:

- Otangizga va ukangizga bir tuyadan bugʻ berib bersam, olib ketasizlarkim? - Ular koʻngachs, ikkita tuyada bugʻ berib va yana takidladi. Yeguliklaringiz tugasa, yana kelinglar. Faqat bir shartim bor: uyda qolgan birodaringizni ham olib kelasiz.

Boʻlmasa bugʻ berib bermayman.

- Bu podshoh Yusufga oʻxshar ekan, - dedi Yahudo oʻz tillarida.

- Qayoqdagi gaplarni aytasan-a? Bu mamlakat, bu podshohlik qaerda-yu, Yusuf qaerda? - deyishdi boshqalari. - U shuncha qoʻshinni qayoqdan olsin?! Agar tirik boʻlganida daragi chiqqan boʻlardi, otasini soʻrardi, bungun esa bizga yaxshilik qilmagan boʻlardi, oʻch olardi!

-Ibn Yaminni keltiring, deganidan bildimki, bu yusuf! - dedi Yahudo.

- Bu gapni qoʻygil, - deyishdi va tashqariga chiqishdi. Yusuf alayhissalom ularning soʻzlarini eshitib, parda ichida tabassum qilar edi.

Xullas, birodarlar yuklarini olib, kanonga qaytdilar. Otariga salom keltirdilar. Yaqub alayhissalom hursand boʻlib, farzandlaridan holu ahvol soʻradilar.

- Misr podshohi bizlarga koʻp yaxshiliklar qildi: hammamizga bir tuyadan bugʻ berib berdi, senga va Ibn Yaminga ham bir tuyadan bugʻ berib tuhfa qildi, yana bizlar olib borgan narsalarni oʻzimizga ibdirmasdan qoplarimizga solib qoʻyibdi. U Yana aytdiki: B«Uydagi ukangizni olib kelsangiz, Yana gʻalla beraman. Agar olib kelmasangiz oshlik bermasman, dedi (Oyat) B«Bizlar uni albatta, muhofaza qilarmiz, - deyishdi oʻz birlonlar.

- Yusufni oldib borib yoʻqotib keldinglar. Endi buni ham yoʻqotib kelmoqchimisizlar? - Sizlarga boshqa ishona olmayman, - dedi Yaqub alayhissalom.

- Ey ota, bizlardan bir xatolik oʻtib, beparvo qoldik. Endi buni yaxshi saqlaymiz. Hudo hojlasa, salomat keltiramiz, - deyishdi.

- Ibn Yaminga yomonlik qilmaymiz, deb Ollosh taologa ahd qilib, bir xat beringlar, - dedi otalari. - (Oyat) B«Men uni sizlar Bilan hargiz yubormasman, to sizlar Ollosh talolo tarafidan bir ahdi-paymon keltirmaguningizcha;

Hammalari ahd qilib, xat berdilar. Yaqub alayhissalom oʻziga berilgan ulushning yarmini Kanon xalqiga ulashdi. Inb Yaminni olib, Misrga boradigan boʻldilar. Katta karvon yigʻildi.

- Ey ota, bizlarga nasihat qilsangiz, shunga qarab ish tutsak, - deyishdi oʻz birlonlari.

- Avvalgi soʻzim shuki, qoplarimizdan chiqqan narsalarni qaytarib olibborasizlar. Negaki, ular bizlarga haromdir. Yo yodlaridan chiqqan, yo sizlarni sinomaoqchi boʻlgan. Ikkichisi shuki, Misrga borganida hammangiz bir darvozadan emas boshqa-boshqa darvozalardan kiring, toki xalqning koʻzi tegmasin.

Hadis. Paygʻv Nabar alayhissalom deydi: B«Yomon koʻz erni goʻrga kirgizar, tuyani qozonga;

Hikoyatda kelishicha, arablarning bir qabilasi bor edi, koʻz ovchiligi bilan mashgʻul boʻlgandi. Ular qachon goʻsht yegilarik yelib qolsa, xotinlari qozon ostirib, oʻzlari koʻchaga chiqib oʻtirar ekanlar.

Yoʻldan oʻtayotganlarga qarab: B«qanday chiroyli oting, yo sigiring, yo tuyang bor-a!; deyisharkan. Shunda oʻsha hayvonlar oʻlar va goʻshlarini sotgani olib kelishar ekan.

Hikoyat. Quraysh kofirlari Muhammad alayhissalomga zarar yetkazishga qasd qilib, oʻsha qabiladan bir kishiga B«Muhammadga koʻz tekkiz, u halok boʻlsin!; - deyishadi. U badbaxt paygʻv Nabar alayhissalomga koʻz tekkizishga ahd qilib, yoʻlga tushganda, Jabroil alayhissalom mana bu oyatni keltirdi: B«Albatta, kofirlar Quroni karimni eshitganlarida seni yomon koʻzlar Bilan toydirishlariga oz qoldi. Va ular;albatta bu majnun boʻlsa kerakB«, deyishdi. Vaholanki, bu Quroni karim butun olam uchun faqat bir nasihatdir; Osha kimsa keldib, paygʻv Nabar alayhissalomga koʻz solunga qadar Rasul alayhissalom bu oyatni oʻqib, uning oʻziga dam soldi. Shu zahoti u badbaht kimsaning ikki koʻzi oqib ketdi.

Yana bir hikoyatda kelishicha, bir kampir paygʻv Nabar alayhissalomning oldilariga kelib shunday dedi:

- Yo rasululloh, ahvolimiz yaxshilanarmikan deb biz sahroda mol-qoʻy boqarmizu, lekin holimiz yaxshi boʻlmayapdi.

- Mol-qoʻyni soting, odamlar orasiga kirib, ekin eking, ekinzorlaringizga qoʻriqchilar oʻrnatib, - dedilar paygʻv Nabar alayhissalom. Shunday qilingan edilar, ahvollari yaxshilandi.

Savol: Ekinzorga qoʻriqchi oʻrnatishdan nima foyda bor?

Javob: Foydasi shuki, agar yomon koʻzli biror kimsa nazar tashlasa, ekinlar quriydi, qoʻriqchi oʻrnatilgan boʻlsa, koʻz nazar ekinga emas, qoʻriqchiga tushadi. Negaki, ekindan azizroq turar. Shu bois oldin unga tegar, ekinga keyin tegar, ammo zarar qilmay.

Savol: Oldin nazar tushganiga zarar qilib, keyingisiga ziyon yetmasligining hikmati nimada?

Javob: Koʻzning zarari oldingi boqish boʻlar. Qaysi narsa azizroq boʻlsa, oʻshanga tegib, keyingisiga ziyon yetmas.

Savol: Koʻz tegishida nima hikmat bor?

Javob: Hikmat shuki, Olloh taolo moʻminlarini suydi hamda oʻzini va moʻminlarini B«Seving!; dedi (Oyat) B«Olloh ularni yaxshi koʻradi va ular Ollohni yaxshi koʻradilar; qachonki, moʻmin odam biror narsaga suyuk koʻzi bilan qarasa, Olloh taoloning rashki kelar. B«Mendan boshqaga suyuk koʻzi Bilan qaramasin; deya oʻsha narsani halok qilar. Rasul alayhissalom debdilarki: B«men rashkchiman, sad ham rashkchi, ammo Olloh har ikkialamizdan ham arshkchiroqdir;

Savol: qoʻriqchining koʻz zararini qaytarishda qanday qudrati bor?

Javob: qoʻriqchining hech qanday qudrati yoʻq, misoli butlarning odamlarni yoʻldan ozdirishda qudrati boʻlmagani, lekin bunga sababchi boʻlgani kabitdir.

Yaqub alayhissalomning oʻz birlari Misrga kelganlarida otalari buyurganidek, har qaysilari boshqa-boshqa darvozadan kirdilar. Yahudo Bilan Ibn Yamin bir darvozadan kirib, barchlgʻ balaridan oldinroq Yusuf alayhissalom saroylari eshigiga kelib turdilar. Boshqalari ham yetib kelib, salom va duoni ado qilgach, saroyga kirdilar. Otalari berib yuborgan Ibrahim alayhissalomdan qolgan meros sallani Yusuf alayhissalomning oldiga qoʻyishdi.

- Otamiz B«Bu sala menga Ibrohim alayhissalomdan meros qolgan edi. Uni senga yuboryapman; dedilar - deyishdi. Yusuf alayhissalom bundan behad sevinib ketdi, negaki bu salla kimga tegsa, u paygʻv ʻambar boK»lar edi.
- Bu narsalar yuklarimiz ichidan chiqdi, yanglishib qoK»yilgandir, deya qaytarib olib keldik, - deyishdi yuklari ichidan chiqqan narsalarni Yusuf alayhissalomning oldiga qoK»yar ekanlar.
- Olib kelib yaxshi qilibsizlar, ammo bu narsalarga muhtoj emasmiz. Sizlarga berdik, olib yoK»l harji qilinglar, - dedi Yusuf alayhissalom va bu narsalarni otasi qaytarib yuborganini fahmladi.
- Bu ish bizlarga davlat va saodat boK»lar, - deyishdi hammalari oK»rinlaridan turib tazimu tavoze qilganlaricha. Ibn Yaminni chodirga kiritib, taxt ustiga oK»tkizdirdilar va oldiga bir tovoqda osh qoK»ydilar. Yusuf alayhissalom niqobini koK»tarib, yuzlarini ukasiga koK»rsatdi. Ibn Yamin oh urib, behush boK»lib yiqildi. Gulob sepib, oK»ziga keltirdilar.
- Nima darding bor, tutqanoqmisan? - soK»radi Yusuf alayhissalom.
- Paygʻv ʻambarzodadirman. Menda tutqanoq kasali boK»lmas. Yuzingizni koK»rgandim, gʻʻoyib boK»lgan akamning yuiza oK»xsharkan, shuning uchun hushimdan ketdim, - dedi Ibn Yamin.
- Qaygʻv ʻurmagil, oK»sha gʻʻoyib boK»lgan akang menman, - dedi Yusuf alayhissalom va shundan keyin Ibn Yamin yana hushidank yetdi. Yana gulob sepib, oK»vziga keltirdilar.
- Otamning ahvoli qalay, shundan gapir, - dedi Yusuf alayhissalom.
- Sening gʻʻamingda B«Bayt ul-ahzon;ga kirib yigʻv ʻlay-yigʻv ʻlay ikki koK»zlari koK»r boK»ldi, - dedi Ibn Yamin. Bundan Yusuf alayhissalom koK»p yigʻv ʻladi.
- Ey uka, sen oshingni yegin, men sarguzashtlarimni aytayin, - dedi Yusuf alayhissalom. Avval meni quduqqa soldilar. Quduqdan chiqib, qul deb sotdilar. Keyin zindonga tushim va koK»p yillar u yerda yotdim. Oллоh taolo fazli Bilan zindondan chiqib, bu mulku davlatga ega boK»ldim. Bu soK»zlarni sen ulraga aytmagin. Oллоh taolodan ruhsat yoK»q.
- Men sizdan ayrilib qandoq toqat qilurman, - dedi Ibn Yamin.
- Men seni bir bahona bilan olib qolurman.

Ketar vaqti boK»lganda Yusuf alayhissalom omborchiga buyurdi:

- kanoniyarning har biriga bir tuyadan bugʻʻdoy bergil, Ibn Yaminning qopiga paymona (qadah)ni hech kimga bildirmasdan solib qoK»ygin.

Deydilarki, bu idish kumushdan edi. U Quronda B«siqoya; deyilgan. Siqoya arab tilida suv idishi deganidir. Yana bir joyida B«savogʻʻ; deyilgan. Savogʻʻ arabchada tarozi degani boK»ladi. U tarozi toK»rt oyogʻʻi bor edi, ularning har biri turli-turli gavharlardan yasalgandi. Ichida uch yuz oltmishda mehroq qilingandi. Har bir mehrobda bir shariat sohibining surati aks ettirilgandi.

Hammalri Yusuf alayhissalomni duo qilib, yoK»lga tushdilar. YoK»lda kelayotib Ayn ush-Shams degan yerda toK»xtadilar. Endi ovqatlanib boK»lganlarida Yusuf alayhissalom toK»rt ming yigiti bilan yetib keldi.

- Ey karvon ahli, biz sizlar yemish olgani kelgan savdogarlar, deb oK»ylagan edi, ammo sizlar beshak oK»gʻʻri ekansizlar, - deya jar chaqirtirdi.

- Foyda. Deydilarki, oK»gʻʻrilar toK»rt turli boK»ladi: mol oK»gʻʻrisi, namoz oK»gʻʻrisi, soK»z oK»gʻʻrisi, tarozi oK»gʻʻrisi. Mol oK»gʻʻrisining qoK»linik yesarlar, soK»z oK»gʻʻrisini oK»tda kuydirarlar, namoz oK»gʻʻrisining yuzidan unr olingay,, tarozi oK»gʻʻrisini esa olib qolib, mukofotlar berishgay.

Yana deydilarki, dunyoda oK»gʻʻri degan ortiqroq yovuz nom yoK»q. Ogʻʻri beriladigan jazodan ortiqroq jazo yoK»q. Uning jazosi sogʻʻ qoK»lini kesish azobidir. Negaki, oK»sha kesilgan sogʻʻ qoK»l Bilan oK»gʻʻrilik qilarlar, oK»sha qoK»l bilan taom yerlar, u bilan tahorat qilarlar, yaxshilikni ham oK»sha qoK»l bilan qilarlar. Manna shunday ishlarga qodir boK»lgan qoK»lning kesilishidan ortiqroq jazo, undan-da ortiqroq azob bormi?! Shunday aziz inson azosi bir yoki yarim oltin uchun kesilur! Yaqub alayhissalom oK»gʻʻrlonlari oK»gʻʻrilik soK»zini eshitib, qoK»rqib ketdilar, ranglari ogʻʻarib, oyoqlaridan mador ketdi.

- Nima yoK»qotdingiz? Kimni oK»gʻʻri qilmoqchisiz? - tashvishlanishdi ular.

- Podshohning tarozisini yoK»qtdik. Kim topib bersa, bir tuyada bugʻʻdoy mukofoti berilur, - javob qildi jarchi.

Savol: Suyunchiga boshqa narsa tayin etmay, bugʻʻdoy beramiz, deyishlikda nima hikmat bor?

Javob: Qahatchilik va ocharchilik paytida hech nima bugʻʻdoydan ortiq boK»lmaydi. Bu bois (Oyat) B«Kimki uni topib bersa, unga bir tuyay oshliq berilgay va men bi vadaning ustidan chiqishga kafildirman; deya jar chaqirtirildi.

Aysh-Shams muzofotining eru ayol ahli tomoshaga chiqdilar. Shu paytda toK»rt ming askari bilan Yusuf alayhissalom ham yetib keldi.

- Tarozini topa olmadik, - deyishdi jarchilar.

- Ey yigitlar, bizlar sizlarni gʻʻallaga kelgan savdogarlar, desak oK»gʻʻri ekansizlar, - dedi Yusuf alayhissalom birodarlariga.

- Biz bu elga yomon niyatda kelmaganmiz, biz paygʻv ʻambarzodamiz, oK»gʻʻri emasmiz, - deyishdi birodarlar. - Yuklarimiz ichidan chiqqan narsalarni Kanonda Misrga qaytib olib kelgan bizlar qandayin ham tarozi oK»gʻʻrisi boK»laylik. Hattoki Kanondan chiqqach, begona mulkdan ungan oK»tlarni yeb qoK»ymasin, kofirilar daraxtdan barg tishlab uzmasin, deya tuyalaimiz ogʻʻbizlarini bogʻʻlagan odamlarmiz. Misrdan chiqqandan keyin ham shunday qildik. Ozlarini bunday ehtiyotlagan odamlar bugʻʻdoy tuhfa qilgan, taomlar Bilan siylagan podshohning saroyidan tarozi oK»gʻʻrilashi mumkinmi?

- Ahtarsak, mabodo sizlardan chiqsa nima boK»lar? - soK»radi Yusuf alayhissalom. - Topsak, oK»gʻʻrining qoK»lini kesarmiz, zindonga tashlarmiz.

- Ahtaring, agar bizlarning oramizdan kimning yuki ichidan chiqsa, oK»sha odam mol egasiga qoK»l boK»lsin, bizning shariatimizda shunday, deyishdi birodarlar. - Ihtiyor sizda, Xohlang bizning yoK»limizda hukm qiling, xohlang oK»z yoK»lingizda.

- Yuklaringizni ochinglar! - dedi Yusuf alayhissalom.

Avval hamrohlarining yuklarini ochib koK»rdilar. B«Ishqilib, oK»shalar yukidan chiqsin-da, biz paygʻv ʻambar oK»gʻʻrlonlarining yuzi yorugʻʻ boK»lard; deya sevindilar. Ammo, navbat oK»n oqa-inining yuklariga keldi. Axtardilar, ulardan ham chiqmadi. Yusuf alayhissalom uzr aytib, qaytmoqchi boK»lgandi, Rubil uni qaytardi:

- Manavi bittamizning yukimizni qaramadingiz, uni ham koK»ring.

Ibn Yaminning yukini ochib koK»rgandilar, tarozi uning chidan chiqdi. Hammalari qaygʻv ʻuga botib, boshlarini egdilar.

- Ey Rohilning oK»gʻʻli, onaning ikki oK»gʻʻil tugʻʻgʻʻ bandi, ikkovingiz ham oK»gʻʻri chiqdingizlar. Biringizda qutilgan Edik, endi sen qoluvmidig. Buning onasi ham yomon6 edi oK»zi! - deyishdi birodarlari malomat toshlari yogʻʻdirib.

- Ey birodarlarmi, men oK»gB ʻri emasman, Hudo haqqi men oK»gB ʻirlamadim, - deya nola qila boshladi Ibn Yamin.
- Zoru nola qilguncha, koK»nglingni tiysang nima qilardi! - deyishdi uni yana tanbehga koK»mishib.
Savol: Ibn Yamin tarozini oK»gB ʻirlamagan edi. Yusuf alayhissalomning (Oyat) B«Sizlar, albatta, oK»gB ʻridirsizlar;, deyishligi nima uchun ravo boK»ldi.
Javob: Olloh taoloning B«Qarindoshingni shu asnoda olib qolgin!; degan farmoniga binoan edi. Bu bahona birodarlarga mushkl holatda qoK»l kelib, B«bir tugB ʻishgan akasi ham oldin oK»gB ʻirlik qilgan edi;, deya qutilib qolmoqchi boK»ldilar.
Savol: Yusuf alayhissalomni oK»gB ʻirlik qilgan deyishlariga, oK»gB ʻirlikka qoK»l urmagan holda malomatga nishon boK»lishlariga nima sabab edi?
Javob: Onalari rohil ukasi Yaminni tugB ʻish payti vafot etgandi. Ibn Yaminni enagaga topshirdilar. Kichikna Yusufni esa holalari tarbiyasiga berishdi. Yaqub alayhissalomning ikohida boK»lgan bu xolasi uni behad sevardi. Besh yoshga kirganda otalari olib ketgani kelganda, xolasi Yusufning koK»ylaklari chiga Ishoq alayhissalomdan qolgan kamarbandni bogB ʻlab qoK»ydi. SoK»ngra B«Kamarim yoK»qolib qoldi;, degan bahona bilan orqalaridan borib, uni Yusufning belidan topib olganday boK»ldi. B«Bu bola endi meniki boK»ldi;, degan talabi oldida Yaqub alayhissalom noiloj boK»lib qoldiyu Xolasi Yusufni oK»zi bilan birga olib ketdi. Ogb ʻalarining oK»gB ʻri bdeyishlari shu sababdan edi.
Xullas, Yusuf alayhissalom dargB ʻazabnamo boK»lib, mil bilan jamni qoqdilar. SoK»ng soK»radi:
- Jom nima deydi?
- Bilmasmiz, - dedilar.
- Jom ayturki, birodarlari Yusufni makr-hiyla bilan otalaridan soK»rab olib, turfa azoblar bilan quduqqa soldilar, soK»n B«qulimizning uch aybi bor;, deya uch shart bilan sotdilar. B«BoK»ri yedi; deganlari yolgb ʻondir, - dedi Bilmasmiz, - dedilar. Birodarlar hayron qoldilar.
- Jom nima deydi? - yana jomni qoqib soK»radi Bilmasmiz, - dedilar.
- Bilmasmiz, - dedilar.
- Jom ayturki, yoK»qolgan birodarlari tirikdur, ammo hozir uzoqqda, yaqin fursatda topishadilar. Birodarlari podshohga rost gapni aytdilar, keyin otalari Bilan ham topishadilar, soK»ngra Olloh taolo ularning gunohlarini kechirgay, - dedi Bilmasmiz, - dedilar.
- Jom nima deydi? - soK»radi Bilmasmiz, - dedilar jomni yana qoqib.
- Bilmasmiz, - deyishdi ular.
- Jom ayturki, Yusufni quduqqa solib, qoK»yni soK»yib, uning qoniga koK»ylagini botirib, otalariga olib bordilar, yolgb ʻon soK»zladilpar. Undan keyin oK»n sakkiz chaqa pulga sotib, hudiy tilida xat yozib, muhr bosib sotib olgan kishiga berganlar. Shu soK»zi rostmi? - soK»radi Bilmasmiz, - dedilar.
- BoK»ri yegani rostdir. Sotdi deganlari yoldgb ʻon, - deyishdi ular tonib.
- Jom ayturki, - dedi bilmasmiz, - dedilar jomni yana bir bor qoqib, - Bularning orasida bir yigit bor: gb ʻazabi kelsa, badanlaridagi moK»ylari kiyimlarini teshib chiqar ekan. U qaysi biringizdir?
- Mendirman, - dedi Yahudo oK»rnidan turib.
- Shunchalik bahodir boK»la turib, Yusufni boK»riga yedirib qoK»yishlikdan sharm qilmadingmi? - soK»radi Yusuf alayhissalom. Yahudo hijolatdan qizarib ketdi. Yusuf alayhissalom yana domni qoqib soK»radilar:
- Jom ayturki, bularning orasida bir yigit bor: gb ʻazabi kelganida toshni changaliga olib siqsa, un kabi maydalanib ketar emish. U kimdir?
- Mendirman, - dedi Rubil turarkan.
- Shunchalik quvvating bor ekan, ukang Yusufni nima uchun boK»riga yedirding? -s oK»radi Yusuf alayhissalom.
- Jom nima deydi? - yana soK»radi jomni qoqarkan.
- Bilmasmiz, - dedilar.
- nima deydir? - soK»radi yana jomni qoqib.
- Bilmasmiz, - deyishdi.
- Ayturki, bularning orasida bir yigit bor: agar sherga yuzma-yuz kelsa, ushlab ogB ʻzini yirtib tashlar emish. U kimdir?
- Men, - dedi Kozuro oK»rnidan utrib.
- Sherga kuching yetgan, boK»riga yetmasmidi?
- Nima deydir? - oK»radi yana jomni qoqib.
- Bilmasmiz, - dedilar.
- Ayturki, - dedi Yusuf alayhissalom, - Melik Zarga berilgan xat podshohning hazinasida, deydir.
Buyurdilar. Borib hazinadan oK»sha xatni olib keldilar. Yusuf alayhissalom ul xatni birodarlariga koK»rsatdi.
- Bunday xatdan bizning habarimiz yoK»q, - deyishdi ular xatni koK»rgach.
- Bu xat yolgb ʻonmi? - soK»radi Yusuf alayhissalom IMbn Yamindan.
- Bu birodarlarining xatidir. Jom rost aytadir, - dedi u. - Ey podshohi olam, bu jom Yusufni tirik, tez fursatda otasi bilan topishadi, dedi. Otamizga bir noma yuborsak, behad hoK»rsand boK»lar edilar.
- Otamizning shu vaqtgacha tortgan mehnatu mashaqqatlari ozmidi? - deyishdi birodarlari. - Uning ustiga xat yuborib, dardu firoqlarini yana ziyoda qilmoqchimisan, yangidan oK»tga solay dermisan? Hudo hohlasa, sendan ham qutilgaymiz. Sen podshohning tarozisini oK»gB ʻirlab, bizlarni ham hijolatga qoK»yding!
Latifa: Qiyomat qoyib boK»lganda Olloh taolo hamma bandalaridan hisob oladi. Bandalar gunoh ishlarni inokr qilarkanlar. Shunda ularning nomai amolini (yani qilgan amallarining kitobini) keltirarkanlar. Oyu kun, kechayu kunduz, jamiki yulduzlar guvohlik berarkanlar. Shunda farishtalar: B«Endi nima deysan?; deyishganda ul bandalar: B«Bularning hammasi odam farzandiga dushmandirlar. Guvohliklariga ishonib boK»lmaydi;, derkanlar. Shundan keyin osmonu yer guvohlik berarkan, ammo u ham qabul qilinmaydi. Anna shunda u bandaning jamiki tana azolari alohida-alohida guvohlik berarkan. Bu guvohlikdan soK»ng u doK»zahga haydalarkan.
Alqissa, birodarlarning oqatlari toq boK»lib, iltijo qildilar:
- Ey podshoh, bizga ortiq ozor bermang. Mol olsangiz mayli, oling, ammo ukamizni olib qolmang. Agar zarur boK»lsa, bizlardan xohlaganingizni olib qoling. Uning qari otasi bor, unga rahm qiling, - deyishdi ular.
Otangizning haqqi-hurmatini saqlamaganimda sizlarga, albatta, jazo bergan boK»lardim. Nima qilayki, paygb ʻambarzodasizlar, - dedi Yusuf alayhissalom.

Savol: Nega otalarining paygʻbʻambarliklarini emas, qariliklarini shafe keltirdilar? Buning hikmati nimada edi?

Javob: Ular misr mamlakatini qaysi dinda ekanligini bilmasdilar. Paygʻbʻambarlikni musulmonlargina hurmatlar, kofirlar esa ahamiyat qilmasdilar. Shu sababdan paygʻbʻambar emas, qarilikni vaj qildilar.

Birodarlar koʻp zoru tarozu qilib, otalarini shafe keltirib, tavallo qildilar, boʻlmadi. Yusuf alayhissalom Ibn Yaminni zindonga buyurdi. Maqsadi - uni shu bahona bilan olib qolmoqlik edi.

- Tarozim kimdan chiqqan boʻlsa, oʻshani olib qolaman. Boshqa birovni olib qolar boʻlsam, unga zulm qilgan boʻlaman, bundan Ollohning oʻzi saqlasin! - dedi Yusuf alayhissalom.

Itimoslari ijobat boʻlmagach, birodarlar nochor va noumid boʻldilar. Shundan keyin ular kengashdilar.

- Ey birodarlar, - dedi Yahudo. - Uyatli ish boʻldi, endi otamiz yoniga qaysi yuz bilan boramiz. Birodarimizni qanday boʻlmasin ajratib olishimiz kerak. Sizlar podshohning qoʻshiniga bas kelsangiz, men podshoh bilan olishayin. Agar sizlar podshohga bas kelsangiz, me uning qoʻshini Bilan bellashayin. Men borib, zindon yoqasiga oʻtirayin. Ibn Yaminni olib kelishganida bir nara tortay. Shunda sizlar toʻplanib kelib, shamshir tortasiz, Misr xalqi oʻliklardan tepa yasaylik.

Yusuf alayhissalom bularning kengashlarini bildi va Ibrohim alayhissalomning sallalarini boshiga bogʻbladi. Birodarlar har tomonga borib turdilar. Yahudo zindon boshida turdi. Agar uning gʻbʻazabi kelsa, koʻzi qonga toʻqilib, badanidagi tuklari kiyimlaridan teshib chiqardi. Buni yaxshi bilan Yusuf kichik oʻgʻbʻli ga tayinladi:

- Agar Yahudo nara tortsa, odamlar behush boʻlib yiqiladi, homilador ayollarni bolalari tushib qoladi. Sen borib orqasidan silagin, gapirsa, aslo soʻz qotmagin.

- Mendan uzoqroq turing, bularga bir koʻrsatib qoʻyayin, - dedi Yahudo xozlanib. Shunda Yusuf alayhissalom oʻgʻbʻliga ishorat qilgandi, u borib Yahudoning orqasini siypadi. Yahudo nara tortayin, deb qasd qilgandi, gʻbʻazabi pasayib, ovozi chiqmay qoldi. Bir payt hammalari yigʻilib kelib, Yahudoga qarab taajublandilar.

- Nima uchun nara tortmading? - soʻrashdi undan.

- Bu yerda Yaqub alayhissalom urugʻidan kimdir bor ekan. Bir oʻgʻbʻil bola kelib, orqamni silagan edi, gʻbʻazabim pasayib qoldi. Nara torta olmadim, - birodarlarining hangu-mang boʻlganlarinik oʻrib soʻzida davom etdi Yahudo. - Boʻlgan voqealarni borib otamga aytipngalr, Ibn Yaminni zindonga tushganini ham aytinglar. Toki, otam ijizat bermas ekan, bu yerdan aslo qimirlamasman.

- Ey uarvon ahli, hamma kuch-qudrat bizdagina bor, boqalarda yoʻq deb oʻylaysizmi? Tarozini oʻgʻbʻirlaganda, uni soʻrganlar Bilan jang qiling. Bu qanday ish boʻldi?! - dedi Yusuf alayhissalom va Ibn Yaminni olib qaytib ketdi. Ular Aysh-Shams muzofotida qolib ketdilar.

- Ey birodarlar, otamiz bizdan xat olgan, biz esa Ibn Yaminni salomat topshirishlikka ahd qilganmiz. Bundan oldin Yusuf tufayli yoʻlsiz qolgandik, endi Ibn Yaminni bu yerda qoldirib Kaononga borolmayman. Otam yuziga qanday boqaman. Yo otamdan ijizat boʻlmaguncha, yo Olloh taolodan biror hukm boʻlmaguncha shu yerda qolaman, yo birodarimni olib ketaman. Shu uch ishdan biri boʻlmaguncha bir qadam ham jilmasman, - dedi Yahudo qaiyyat bilan.

Yusuf alayhissalom Ibn Yaminni olib ketgach, hayronlikda qoldilar. Yuklarini oʻsha yerda omonatda qoldirib, yigʻibʻlanganlaricha Misrga qaytdilar. Misrga kelatyotganlarida kengashdilarki, B«Har birimizning qanday kuch-qudratimiz bor, urushib ukamizni olamiz;», deyishdi. Ular yogʻbochlar kesdilar, sobqonlar uchun toshlab yigʻbdilar. Har birimiz ish-hunar koʻrsataylik, deb maslahatlashdilar.

Yusuf alayhissalom ulardan habardaor boʻlib turishlik uchun soqchilar qoʻygan edi. Soqchilar B«Ular Yusuf bilan urushamiz deyishayotganlarining habarini berdi. Yusuf alayhissalom qirq ming yarogʻlik askar yigʻbdirdi. Bu ishdan habar topgan Rayyon podshohB;Men ham otlanayinB«, degandi Yusuf alayhissalom mening oʻzim kifoya qilaman;», deb unamadi.

Ertasi kuni har biri bir darvozdan kirib kelishdi. Yahudo qattiq nara tortgan edi, Misr xalqining barchasi behush boʻldilar, homilador ayollrning homilasi tushdi. Shamun Yana bir darvozadan kirgan edi, uni koʻrgan odamlar qoʻrqib qochdilar. U bir toshni koʻtarib Yusuf alayhissalom saroyiga otgandi, yemirilib ketdi. Ularga hech qanday kuch qarshi turolmasligini bilan Yusuf alayhissalom Ibrohim alayhissalom sallalarini olib chiqib roʻbaroʻk tutdilar. Shunda ularning ovozi chiqmay qoldi. Ularning barchasini ushlab tutdilar. Yahudoning narasidan qoʻrqib yotoqxonasiga berkinib olgan Rayyon podshoh ham ularning tutilganini eshitib, yashiringan joyidan chiqib keldi. Misr eli yigʻbladi.

- Dunyoda bizdan zoʻri yoʻq Deya maqtanur edingiz. Manna sizdan boshqa mardlar ham bor ekanligini koʻrdingizmi? - dedi Yusuf alayhissalom birodarlariga qarata. - Otgan gunohlaringizni kechirdim, ozod boʻldingizlar, endi bu yerda bosh olib chiqib ketasizlar.

- Men bormayman, sizlar otamizga borib, oʻgʻbʻling oʻgʻbʻrilik qildi, deb aytinglar, - dedi Yahudo.

Toʻgʻbʻiz oqa-ini kanonga keldilar. Yaqub alayhissalomga boʻlgan voqeani bayon qildilar.

- Oldin birini olib borib yoʻqotgan edingiz. Endi esa Yana birini yoʻqotib kelib, oʻgʻbʻrilik qildi, deya bahona qilarmisiz? Bu yolgʻbʻondir, - dedi Yaqub alayhissalom ikki oʻgʻbʻlini kam koʻrgach.

- Bizga ishonmasangiz, oʻsha muzofotda boʻlgan karvon ahlidan soʻrang, - deyishdi oʻgʻbʻillari.

- Menga endi sabrdan boshqa chora qolmadi, - dedi Yaqub alayhissalom, (Oyat) B«Endi sabr qilmoq yaxshidir. Shoyad, Olloh ularni hammasini birgalikda menga qaytarsa. U haqiqatda ilm-hikmatlik zotdir;»

Behad koʻp yigʻbladi. Soʻng dovot, qalam olib xat bitdi: Misr xalqiga, podshohiga!

Bu xat Ibrohim halilulloh nabirasi, Ishoq zabuhulloh oʻgʻbʻli Yaqub isroilullohdan Firavn avlodi - Misr podshohiga tegsun.

Bilingki, bizlar paygʻbʻambarlar avlodidanmiz. Otalarmimiz balo-musibatga muhtalo edilar: Ulugʻbʻ otam Ibrohim alayhissalom Namrud oloviga otildi, otam Ishoq alayhissalom Olloh farmoni Bilan boʻgʻbʻizlandi, men esa ikki oʻgʻbʻil qaygʻbʻusiga muhtalo boʻldim. Birisini boʻri yedi dedilar, Yana birisini oʻgʻbʻirlik qildi, deb sen olib qolbsan. Bizda oʻgʻbʻirlik qiladigan odam boʻlmaydi. Men bir zaif, qaygʻbʻu-hasratlik, koʻzi ojiz qariyaman. Yoshim ulgʻbʻaydi, suyaklarim moʻrtlashdi, soch-choqolim oqardi, beli qaygʻbʻu-hasratda bukildi. Koʻzimning nuri boʻlgan oʻgʻbʻlimni bagʻbʻrimga qaytargn. Senga ezgu duolar qilayin. Bu jahonda ezgulik koʻrgil, u dunyoda azoblardan emin boʻlgin. Bizning koʻnglimizni ogʻbʻritmagin, soʻzimizni zoe qilmagil, senga yaxshi boʻlmaydi bu ish. Agar yubormaydigan boʻlsang, ertaga sehr oʻqini sening ustigga yuborgayman. Ozing, mamlakating va elling kunfayakun boʻlgaysizlar. Vassalom.

Savol: Yusuf Firavn avlodidan emasdi. Nega bunday deb yozdi?

Javob: Misr podshohlarining hammasi namrud avlodidan edilar. Ular Firavn deb atalar edi. Bu podshohni ham oʻshalar avlodidan deb oʻyilgan.

Farzandlarimni yuborgin, boK»lmasa, duo bilan mulku-davlatini nobud qilman, debsiz. Mening javobim shuki, ota-bobolaringiz balolarga qanday sabr qilgan boK»lsalar, siz ham shunday sabr qiling. Ular qanday najot topgan boK»lsalar, siz ham shunday najot topgaysiz. Sabr qilmoq payg»lbarlarga merosdir. Zinhor bizni duoibad qilmagaysiz. Shoyat Olloh taolo oK»g»b»lningizni tez kunda siz Bilan g»b»ovushtirsa. Vassalom".

- Bu noma kofirlarning maktubi emas, - dedi Yaqub alayhissalom Yusuf alayhissalomning xatini oK»q»qib chiqqach. - Bu noma payg»lbarlar yoki siddiqlar maktubidir. Bu Yusufning maktubi boK»l»lib chiqqay.

Aytishlaricha, oK»sha holatda Yaqub alayhissalomni uyqu bosdi. Tushida Azroil alayhissalomni koK»rdi. SoK»radiki: B«Ey oK»lim farishtasi, Yusufimni jonini oldingizmi?; Azroil alayhissalom: B«Yusuf tirik, uning jonini olganim yoK»q. Olloh senga Yusufni qovushtirgay, sevingaysan;, dedi. Bundan Yaqub alayhissalom sevinib uyg»b»ondi.

- Vo darig»b»l, Yusufimning holi qanday ekan? - dedi uyqudan uyg»b»onib.

- Ey Yaqub, nimaga yig»b»laysan? Olloh taolo Yusufni senga qovushtirgayman, - degan farmonni keltirdi Jabroil alayhissalom.

Yaqub alayhissalom sevinganidan boshini sajdaga qoK»ydi. Olloh taolaga shukur qildi. Ogb»l»li Yusuf uchun qirq yil, bazi manbalarda sakson yil yig»b»ladi, oqibatda koK»zlarik oK»rmas boK»ldi.

Savol: Odam alayhissalom uch yuz yil yig»b»ladilarki koK»zlarini oqarmadi. Yaqub alayhissalom qirq yil yig»b»ladi-yu koK»zlarini oqardi. Buning hikmati nimada?

Javob: Odam alayhissalomning guryalari Olloh taoloning qoK»rquvidan edi. Negaki, u taqiqni buzib, bug»b»doyni yedi, gunohiga yig»b»lagandi. Ammo Yaqub alayhissalomning yig»b»lari esa oK»g»b»l»li uchun edi. Hikoyatda kelurki, Dovud alayhissalom qirq yil yig»b»ladilar. Atrofidagi qirq qari joyda masalar undiki, ularning orasida oK»zlarini ham koK»rinmay qoldilar. Bir kuni havodan bir qush uchib kelib, Dovud alayhis salomning koK»z yoshlaridan ichdi. B«Ajiyu xushtam, shirin suv ekan;, dedi. Buni eshitib

B«Menga qushlar ham tana qilarlar;, deya yana ham koK»proq yig»b»ladilar. Shunda Ollohdan B«Ey Dovud, nimaga yig»b»larsan?; degan xitob keldi. Dovud alahissalom B«Iloho, shunday holga tushdimki, menga hatto qushlar ham tana qilarlar;.

Xitob keldiki: B«Ey Dovud, ul jonivor rost aytur. Gunohi uchun yoig»b»laganlarning koK»z yoshi shirin boK»lar. Dunyoda gunohkorlarning koK»z yoshidan totliroq hech narsa yaratmadim;. Dovud alayhissalom bu soK»zlarini eshitib, Yana ham qattiqroq yig»b»ladi. Hikoyatda kelishicha, Shayh Zunnuni Misriy bir kecha uyning tomiga chiqib ibodat qilar edi. Shuncha koK»p yig»b»ladiki, koK»z yoshlari tarnovdan oqib tushdi. Tarnovdan oqayotgan koK»z yoshlari tom tagidan oK»tib borayotgan bir kishining ustiga tushdi. U odam: B«Tarnovdan oqayotgan bu suv tozami yoki iflosmi?; dedi. Buni eshitgan Zunnun: B«Ey moK»min, kiyimlaringni yuvib, poklagin. Oqayotgan suv bir gunohkor bandaning koK»z yoshlaridir;», dedi.

Yaqub alayhissalom yig»b»lab turganlarida Jabroil alayhissalom odam qiyofasiga kirgan holda oldilariga keldi.

- Ey Yaqub, koK»zingni nima oqartirdi, belingni nima bukchaytirdi, yuzingni nima ochdi? - dedi jabroil alayhissalom.

- Yusuf usun yig»b»laganimdan koK»zim oqardi, Ibn Yamin qayg»b»usi belimni bukchaytirdi. Yahudo sog»b»inchi yuzimni ochdi, - dedi Yaqub alayhissalom.

- Ey Yaqub, seni Yusuf yaratganmi? - soK»radi Jabroil alayhissalom.

- YoK»q, - dedi Yaqub alayhissalom.

- Senga Ibn Yamin rizq berarmi?

- YoK»q.

- Unda nima uchun tangridan shikoyat qilursan? - dedi va oK»sha lahzadayoq koK»zdan g»b»oyib boK»ldi. Yaqub alayhissalom bildiki, bu kelgan odam Jabroil ekan.

- (Oyat) B«Agar bu qamchin Bilan meni oldinroq urganingda edi, men Yusufni eslab, umrimni zoe qilmagan boK»lardim;», - dedi Yaqub alayhissalom.

Otalarining zorugiriyalarini koK»rgan oK»g»b»l»l-qizlari: (Oyat) B«Hudo haqqi sen doyib Yusufni eslaysan, oK»zingni juda ham ziyoda qiynaysanki, yo halok boK»lguvchilardan boK»lrasanmi?; deyishlardi. Bunda Yaqub alayhissalomning qayg»b»usi ortardi: (Oyat) B«Haqiqat shuki, men oK»z betoqatligimni va hafaligimni Hudogagina arz qilmoqdaman;», derdi. Qachon toat va ibodatdan forig»b»l boK»lsa shunday duo qilardi: B«Ey hayr-ehsoni koK»p zot, ey yaxshiligi doimiy boK»lgan zot! To oK»zing bilan uchrashmagunimcha islomda mahkam qil!; Yana bu duoni ham aytar edi: B«Ey boriHudoyo, gulu rayhonimni oK»zimga qaytarib Ber, keyin xohlaganingni qilgil!;

Rivoyat. Abdulloh ibn Abbos r.a. rivoyat qilarki, Yaqub alayhissalom tangriga yolvordi, dilxushlik tilab, yuqoridagi duoni qayta-qayta aytavergani bois bir kuni Azroil alayhissalom odam qiyofasida oldiga keldi.

U zot dediki: B«Mening izzat va jalolim haqqi Yusuf Bilan ibn Yamin agar oK»lgan boK»lsalar ham tiriltirgan va yana senga qovushtirgan boK»lardim. Ular ikkisi tirikdir. Qandayin ham qovushtirmayin;.

Buni eshitgan Yaqub alayhissalom oK»g»b»l»llariga dedi:

- Misrga borib, Yusuf bilan Ibn Yaminni izlanglar.

- Ey ota, boK»ri yegan Yusufni qanday topamiz, - deyishdi oK»g»b»l»llari.

- Olloh taoloning karamidan noumid boK»lmanglar, - dedi Yaqub alayhissalom. - Yusufni boK»ri yemagan, Ibn Yamin oK»g»b»l»llik qilmagan.

- Tirik ekanini bilar ekansan, qachon qovushtirishini bilmaysanmi?

- Qovushtirishini bilaman, ammo qachonligini bilmasman, shuning uchun yig»b»layman, - dedi otalari.

Shunday qilib, Yaqub alayhissalom oK»g»b»l»llari yemish izlab, yana Misrga borar boK»ldilar. Payg»lbarzodalarning Misrga kirib kelganliklarini habari yetganda Yusuf alayhissalom oK»n ming oltin dubulg»b»l»li yigitlarni ularni qarshi olmoqqa yubordi, yana yuz ming dubulg»b»l»li yigitlarni oK»z qavatiga turg»b»l»ladi.

Deydilarki, Yusuf alayhissalomning yetti qavatli saroyi bor edi. Ularning shiftlari oltin va kumushlar bilan bezatilgandi, yog»b»ochlari aqaqdan edi. Osha yetti qavat saroylarni turli-tuman narsalar Bilan bezatdi - ilk qavat saroyga ipak kiyimlar kiygan Misr ulug»b»l»llarini oK»tkazdi; ikkinchisini yashil bezaklar bilan ziynatlab, beklarni oK»tkazdi; uchinchisi qizil bezak bilan oroyish berib, bahodirlarni oK»tkazdi; toK»rtinchisini oq bezak bilan jilolab, oqsoqollarni oK»tkazdi; beshinchisini lolalar bilan bezatib, munajjmlarni oK»tkazdi; oltinchisini ifforlar bilan orolab, donishmandlarni oK»tkazdi; yettinchisini esa chechaklar bilan koK»rkamlab, oltin taxt oK»rnatdi. Taxtning oK»ng tomonidan oltin dubulg»b»l»li ming yigit qoK»llarida oltin gurzi bilan, chop tomonida esa kumush dubulg»b»l»li ming yigit kumush yoy-oK»q bilan turardilar. Taxtning orqasida tanasi oltindan, shoxlari kumushdan, barglari injudan, mevalari yoqutdan yasalgan bir tup daraxt oK»rnatilgan.

Birodarlari eshik oldiga kelganlarida bu hashamat va dabdabani koK»rib yuraklari orqaga tortib ketdi, ular B«podshohning bizga

58 Kitoblar Olami | Sever.UZ | Uzsmart.UZ

bunday dalillarini ko'rsaishdan maqsadi o'ch olish bo'lsa kerak; degan o'rydan qo'rqqa boshladilar. Saroyga kirgach, ularning har birini alohida taxtlarga o'tirgizdi, Yusuf alayhissalom esa Ibn Yamin bilan bir taxtda o'tirdi.

Bu payg'ambarzodalarning uchinchi bor kelishlari edi. Qahatchilik shu darajaga yetgandiki, bir eshak yuik bug'bdoy to'rt oltinga sotilardi. Bu safar pulsiz kelgandilar. Tovar, to'rva, mushk xaltasi, arqon olib kelgandilar xolos. Ularni ortmoqlab, yolvorib yig'blagan holda kirib kelgandilar.

- Ey podshoh, bizga va farzandalrimizga qiyin bo'ldi, ochlikdan toqatimiz sob bo'ldi. Hazinaga arziriklik biror narsa keltirolmadik. Olib kelgan narsalarimiz bug'bdoy bahosiga yetmaydi. Shunday bo'lsa-da ularni olgin-da qo'limizni qaytarmagil, - deya yolborishdi birodarlar. - Bizlarga rahm qilmasang, qari otamizga rahim qilgin.

Yusuf Bilan Ibn Yamin ko'zlaridan shashqator bo'lganicha taxtdan tushib, o'zlarini ichkariga olishdi va behad ko'p yig'blashdi.

- Ey podshohim, to'rt yilki hamma odamlar zori nolon qilarlar, ularning holiga yig'blamasdan, bularning holiga yig'blaysiz? Nima bo'ldi? - so'krashdi atrofdegilar.

- Jim bo'ling! Bular mening qarindoshlarimdir. Qari otamga va birodarlarmiga og'bir kunlar kelibdi, mashaqqatlarda muhtalo bo'lishibdi. Bunga nechun yig'blamayin, - dedi Yusuf alayhissalom.

Aytadilarki, odam farzandlari uchun ming xil balo qila olmagan ishni bir soatlik ochlik qila olur. Yana bir soatlik to'g'blilik qila olgan ishni shayton ham qila olmas. Yana ayturlarki, Olloh taolo insonlarning nafslarini yaratganida nido qildi: B«Men kimmanu, sen kimsan?»; Shunda nafs: B«Sen sensan, men menman!; deb javob qildi. U buni to'g'bl holatda aytgan edi. Shundan keyin Olloh taolo uni ochlik Bilan qiynadi, so'kngra nafs: B«hudoyo, Sen Ollohsan, men qulman!; dedi. Yana deydilarki, Olloh taolo amri Bilan jannatiylar jannatda turgan hollarida do'kzahiyarlarga ko'rinar ekanlar, ularni do'kzahiyarlar ko'rgach, hamma azoblarga chidar ekanlari ammo ochlik va tashnalik azobiga chidayolmasdan faryod qilar ekanlar. (Oyat) B«Do'kzahiyarlar jannat ahliga nido qilib yolborar ekanlar: B; Bizlarga suvdan yoki Olloh taoloning nematlaridan biroz tashlanganlar B«, deb. Shunda jannatiylar: B; Bizlar ichib va yeb turgan taomlarni Olloh taolo sizlarga harom qilgandir B«B degaylar. Hamma azobalrdan ochlik azobi qattiq ekanligiga manna bu oyat ham dalildir: B; Olloh u ikki nematni kofirlarga harom qilgandir".

Homid nasafiydan rivoyat qilishicha, Yusuf alayhissalomning nonushtasiga qirq ming oltin harj bo'klarkan. Kechki taomiga ham shunchalik. Yana har kuni qirq ming oltinni sadaqa qilarkan.

- Bilmaysizmi, bir tarozi bug'bdoyning narhi qirq oldin bo'ldi. Sizlarning keltirganingiz hech vaqoga arzimaydi, - dedi Yusuf alayhissalom.

- Ey podshoh, sening butun olamni yoritib turgan tantiliding, biz g'baribalarga ham biroz nur sochsa ne bo'klar. Keksa otamiz bor. Og'bli Ibn Yamin uchun g'bon yig'blayotgan shu otamizga rahm qil! Ibn Yaminni bizga sadaqa qilsang edi, ajrini Olloh taolo berardi, - deyishdi birodarlar.

Abdulloh ibn Horis ibn Navfal r.a. rivoyat qiladiki, Payg'ambarzodalar Yusuf alayhissalomdan iltimoslariga ijobat ololmagach, Ibn Yaminni ko'rmagach so'kradilar:

- Ey aziz, o'g'br deb ushlagan birodarimiz qani?

- Uni sotib, maktubga almashdim, - dedi Yusuf alayhissalom. Manna o'ksha maktub, ammo bu maktub yahudiy tilida bo'klani uchun o'kqiy olmadik. Bu sizlarning tilingiz, shundaymi, o'kqing eshitaylik.

Yahudo hijolatlik Bilan maktubni Rubilga berdi, Rubil esa Shamunga, Shamun Loviyga uzatdi, qo'klidan-qo'klga o'ktkazdilaru o'kqimadilar. B«Bu maktubni o'kqiy olmasmiz;», dedilar.

- Oz tilingizni ham bilmaysizmi, bu qanday hol? Oqinglar! Har qanday jazo bo'lsa, tortayligu makutbni o'kqish mashaqqatidan xalos qilgin. Oz tilimizda yozilgan maktubni o'kqiy olmasmiz, - deyishdi birodarlar.

Qiyomat qoyim bo'lganda ham shu kabi holat yuz berarkn. Oshanda hapr bandaning qilmishlarini bir kitob qilib qo'kliga berilar va o'kqigin deyilar ekan. Bandalar ko'rsalarki, kitoblardagi yozuvlarning barchasi o'kzlarining gunohu mavsiyatlarini ekan, ularni o'kqiy olmaydilar. B«Oqingiz!; degan farmon kelganida, faryod qilib: B«kitobimiz shu bo'lsa, o'krmimiz aniq do'kzaxdir. Hijolatpazlikning zo'kridan bu kitobni o'kqiy olmasmiz;», deyishar ekanlar.

- hech qanday bahona sig'bmas, o'kqing! - dedi Yusuf alayhissalom. Va maktubni Yahudoga berdi. Yahudo xatni olib o'kqidi. Unda Malik Zarning Yaqub payg'ambar alayhissalomning o'g'billaridan biri - Yusuf degan go'kzal suratli o'g'blonni olganini bildirilar edi.

- Biz unga bir o'g'blonni qul qilib sotgan edik, - deyishdi payg'ambarzodalar Malik Zar ismini eshitgach.

- Shu paytga qadar uni bo'kri yedi, deyayotgan edingiz-ku, endiga kelib uni qul qilib sotdik, demoqdasiz. Yana uni qarindoshimiz deysiz, qarindoshni qul qilib sotish ravo bo'klmadi-ku?! Ushlang bularni, - deb amr qildi Yusuf alayhissalom.

Ularni ushladilar. Misrning hamma urug'blari yig'bdirildi. B«Bularni nima qilaylik?; deya maslahat solindi ulrga.

- Qo'klarini kesing! - deyishdi bazilari.

- Dorga osing! - dedi boshqalari.

- Bularni shunday azoblangki, qiynoqlar ostida o'klsinlar, toki bu o'kzgalarga ham ibrat bo'klsin, qarindoshlarini sotmasinlar! - dedi Yusuf alayhissalom. Kishanlab, bozorga olib bormoqchi bo'klgandilar, birodarlar faryod qila boshladilar:

- Ey Aziz, bugun nima qilsang ham hadding sig'bar, shunga loyiqmiz. Sendan birgina tilagimiz bor: bizni o'kldirganingdan so'kng beqadr mol-tovorlarimiz Bilan suyaklarimizni otamizga yuborgin!

- otamiz Yaqub payg'ambar shu kunga qadar bir o'g'bli uchun yig'blayverib, kzlaridan ajralgandi. Endi o'kn o'g'gbildan judo bo'klgach, ne ko'kyga tusharkin! - dedi yig'blagan holda Yahudo.

- Yemish so'krab, sadaqa qil, degandik undan kechdik, Ibn Yamin birodarimizni sadaqa qil, degandik undan ham kechdik. Endi boshqa narsani so'kraymiz - quruq boshimizni sadaqa qilgin! - deyishdi birodarlar zor-zor yig'blashib. Ularning bu holini ko'krab Misr elining barchasi yig'bladi.

Shu paytda jabroil alayhissalom farmon olib keldi: B«Ey Yusuf, Olloh taolo amr qildi. Keltirganlaringni olmading, vada qilgan bug'bdoyni bermading, Yana o'kldiraman deb qo'krqitarsan. Ularga bunchalik mashaqqat yuklamagin!;

- Keltirganlaringizni qabul qildim, oshliq beraman, berganda ham oshiribroq beraman. Qolgan ishlaringizni ertaga bitiraman, - deya birodarlarini behad sevintirdi Yusuf alayhissalom.

Qiyomat kunida ham Olloh taolo hamma bandalarini do'kzax o'kti bilan qo'krqitar. Azobini ko'rgandan keyin, ularni o'kz fazli Bilan jannatga kiritar ekan. Hikoyatda kelishicha, Olloh do'kzstaridan biri vafot etadi. So'kngra uni tushida ko'krab, B«Olloh taolo sen Bilan qanday muomala qildi?; deb so'kraydilar. U shunday javob berdi: (Oyat) B«meni mahkam qilib hibsga

oldilar va soK»roq qildilar, soK»ng yaxshilik qilib, ozod etdilar;.

Aytishlaricha, birodarlar B«bu xatni oK»qimaymiz;, deya bosh tortishdi. Shunda Yusuf alayhissalom oK»z kotibiga berdi, u oK»qidi.

- Ey podshoh, bu bizning xatimizdir. Yusuf degan qulimizni sotgan edik, - dedi Yahudo xat oK»qib boK»lingach.

- Bu voqeani qanday boK»lgandi, aytib bering, - dedi Yusuf alayhissalom.

- Inimiz bilan ovga chiqqan edik. Biz ov bilan mashg»l boK»lib qolganimizda uni boK»ri yeb ketdi, - dedi Yahudo.

- Bu soK»zing menga maqul emas. Menda bir tarozi pallasini bor. Undan nimani soK»ramayin rostini soK»zlaydi, - dedi Yusuf alayhissalom va tarozi pallasini qoK»liga olib, uni qoqqan edi, undan sado chiqdi.

- Ey yigitlar, sizlarning orangizda bir yigit bor ekan. Agar uning jahli chiqib, oyog»l bilan yerni tepsa, tizzasigacha kirib ketarmish. Agar u toshni qoK»liga olib ezg»lilasa, undek maydalanib ketarmish. Achchig»lilansa, tuklari kiymidan teshib chiqarmish. Agar nara tortsa, ovozi bir yig»liloch masofaga yetib borar va shu deparadagi homilador ayollarning bolasi tusharmish. U kimdir? - soK»radi Yusuf alayhissalom.

- Osha mendirman, - dedi Yahudo.

- menman degani andisha qilmaysanmi? Shunchalik quvvating bor ekan, Yusufni nega boK»riga yedirib qoK»yding? - dedi Yusuf alayhissalom va yana tarozini qoqdi. Tarozi ayturki, sizlarning orangizdi bir yigit bor. U soyasida ming qoK»y yota oladigan daraxtni bir qoK»li bilan sug»lilarmish. Agar jangga kirsan, yigirma ming yigitga bas kelarmish. U kimdir?

- U mendirman, - dedi Shamun.

- Shuncha quvating boK»la turib Yusufni boK»riga yedirgani uyalmadingmi? - dedi Yusuf alayhissalom va tarozini yana bir bor qoqdi. - Tarozi ayturki, bularning orasida bir yigit bor. U tuyani boshidan oshirib, dast koK»tarib tashlarmish. U kimdir?

- Menman, - dedi Loviy.

- Shunchalik qudrat bilan Yusufni qanday qilib boK»riga oldirding? - dedi Yusuf alayhissalom va shu tariqa oK»n bor torozni qoqib, har biriga itob qildi. Yana bir bor tarozini qoqib davom qildi. - Bu tarozi ayturki, sizlar Yusufni oK»ldirishga jahd qildingiz. Yana quduqqa soldingiz. Quduqdan chiqarib, qul qilib sotdingiz. Yana quduqqa soldingiz. Quduqdan chiqarib qul qilib sotdingiz. B«Oyog»lilarga kishanlar urgil, qattiq egarga mindirgil, uzoq yerlarga olib borib sotgil, uch aybi bor: qochoq, yig»liloch, oK»g»lilidir; dedingiz. Bugun shunday kun keldiki, endi qoK»llaringizni kesib, Misr elining eshiklariga ostiraman.

- Kelinglar, bunday sharmandalarcha azoblardan oK»lgandan koK»ra, mardonaligimizni koK»rsatib, erlarcha koK»z yumaylik, - ular oK»z tillarida maslahatlasha boshladilar.

Bazilarning aytishlaricha, bu soK»zlarni eshitgan Yahudo sapchib oK»rnidan turdi-da:

- Ey birodarlar, shu paytga qadar bu soK»zlarni hech kimga aytganimiz yoK»q edi, hattoki otamizu oK»g»lil- *qizlarmiiz ham bilmas edilar. Buning ustiga otamiz B«Boring undan Yusufni va Ibn Yaminni soK»rang;, deb tayinladi. Shunga koK»ra Ibrohim payg»lilambar, Ishaq payg»lilambar, Yaqub payg»lilambar alayhissalomlar haqqi-hurmatidan aytamanki, bu podshoh Yusufning oK»zidir, - dedi.

- Ey podshoh, agar Yusuf boK»lsang, bizni ortiq qiynamagin, qari otamizni yana qayg»liluga solib azoblanamagin, - deyishdi ular.

- Men oK»sha Yusufman, - dedi Yusuf alayhissalom va yuzidan pardani koK»tardi, boshidagi nishonasini koK»rsatdi. - mana bu Ibn Yamin mening tug»lilishgan qarindoshimdir.

Savol: Ibn Yaminning Yusufga qarindoshligini hamma bilan edi, B«bu mening qarindoshim;, deyishda nima hikmat bor edi?

Javob: Tarozi uning qopidan chiqib, oK»g»lil degan nomni oldi, qul deb atalib olib qolindi. Qul nomni eshitganda koK»p qayg»lilugani bois bugun koK»ngli oK»ssin, sevinsin, degan manoda qilindi. Bundan koK»rinadiki, har bir qayg»lilaning soK»ngida sevinch, har bir mashaqqatning ohirida nemat bor ekan.

- Ey Yusuf, biz seni qul deb sotdik, g»lilhariblikka soldik, ammo sen bu podshohlikka qanday erishding? - deb soK»rashdi birodarlari.

- Olloh taolo bergan davlatdir. (Oyat) B«Haqiqatda Olloh taolo bizga katta yaxshilik qildi. Kimda-kim yomonlikdan saqlansa va sabr qilsa, uning ajri Ollohning oK»zidadir, chunki Olloh yaxshi amal qilguvchilarning ajrini zoe qilmaydi;. Men Olloh taoloning hukmiga sabr qildim, Misr ayollarining balosidan oK»zimni saqladim. Shularning barokatidan podshohlikka yetishdim, - dedi Yusuf alayhissalom. Shundan soK»ng birodarlari uzr soK»radilar, Yusuf alayhissalom esa ular uzrini qabul qildi, birodarlarini qayg»liludan xalos qildi. - (Oyat) B«Ey birodarlarim, sizlar meni quduqqa tashlamadingizlar, balki meni taxtga oK»tirdingizlar. Ey birodarlarim, sizlar meni g»lilurubatga tashlamadingizlar, balki meni podshoh qildingizlar;.

- hudo haqqi (Oyat) B«Olloh seni aziz tutib, bizdan yuqori g»lililibdi va bizlar aniq hato qilguvchilardandirmizlar;., - deyishdi ular.

- (Oyat) B«Sizlarga bugun hech bir itob yoK»qdir;., dedi Yusuf alayhissalom. - B«Olloh sizlarni mag»lilifrat qiladi, chunki u rahmidillarning rahimidilrogb»lilidir;.

Shundan keyin ular oK»rinlaridan turib, bir-birlari bilan quchoqlasha ketdilar. Yusuf alayhissalom oK»g»lilil afrohimni qarindoshlari bilan tanishtirdi. Misr xalqi bilan ham uzrxonliklar boK»ldi.

- Oshanda qonli koK»ylakni men olib borgan, otamizni qayg»liluga botirgan edim, - dedi Rubil Yahudoning oyog»liliga bosh urgudek boK»lib. - Qayg»lilubu mendan boK»lgandi, sevinch ham medan boK»lsin.

- Oshanda koK»ylakni ham olib borgan boK»lsa, bu safar ham oK»sha eltsin, -dedi Yusuf alayhissalom har biri bu ishga davogar boK»lib turgan birodarlarini murosaga keltirib. Rubil boradigan boK»ldi.

Savol: Yaqub va Yusuf alayhissalomlarning ayriliqlariga sabab nimada edi?

Javob: Yusuf yosh chog»lilida Yaqub alayhissalomning Mubashshara ismli xizmatkori bor edi, uning Bashir degan oK»g»lilil boK»lar edi. Bir kuni oK»ynab yurgan chog»lilida Bashir Yusufga bir shapati uradi. Shunda Yusuf yig»lililab otasi oldiga kelganida, Yaqub alayhissalom bashirni sotib yuboraman, deya qasam ichadi. Va ohir-oqibatda uni onasidan ayirib, sotib yuboradi.

Mubashshara yig»lililaganicha qoladi. Shunda Olloh taolo: B«Ey Yaqub, Sen Bashirni onasidan ayirib sotding, men ham Yusufni sendan ayirib sotgayman. Hamma odamlar bilsinlarki, etni tirnoqdan ayirish kerak emas!; Deya tag»lilil qdir etgandi. Aytishlarcha, mubashshara oK»g»lilil Bashirning qayg»lililusida yig»lilililay-yig»lilililay koK»zlarik oK»r boK»ldi, Yaqub alayhissalomda ham bu hol takror boK»ldi. Mubashshara zor yig»lilililab Yaqub alayhissalom oldiga keladi. Shunda u zot Olloh taologa murojat qiladi: B«Iloho, mubashshara oK»g»lilil bilan qovushadimi? Mening oK»g»lililim ham men bilan qovushadimi?; Xitob keldi: B«Ey Yaqub, Mubashsharaning oK»g»lililil bilan qovushtirmaguncha, seni oK»g»lililil bilan qovushtirmayman. Taqdir shudir;. Yaqub alayhissalom bu sevinchli habarni aytganida Mubashshara dilida ishonch va quvon uyg»lililil bndi. Kakon yoK»lililining boshiga kepa tikib, oK»tira boshladi. Ogb»lilil Bashir Misrda qul edi. Yusufning habaridan ogoh tapgach, B«Bu Sevinch habarni Yaqub

paygʻv ʻambarga yetkazib, sevintirayin;, deya yoK»lga tushdi. Bashir ilgari rubil ortidan Kanonga borapr edilar. Kanonga yetganda Bashir onasi oK»tiragn kapachaga borib suv soK»radi. Onasi suv berdi.

- Qaydin kelib, qayga borursan, - soK»radi kampir.

- Misrdan kelarman, Kanonga borarman. Yaqub paygʻv ʻambarga oK»gʻv ʻli sevinchisini aytgani keturman, - dedi Bashir.

- Yolgʻv ʻon gapirma, - dedi kampir.

- Ey kampir, bunday diyishingning boisi nima?

- mening oK»gʻv ʻlim ham mendan ayriliqda. Yaqub paygʻv ʻambarining duosi Bilan Olloh taolo habar berganki: B«Mubashsharani oK»gʻv ʻli Bilan qovushtirmaguncha, Yusufni otasiga qovushtirmagayman;, deb. hali menga oK»gʻv ʻlimning sevinchisi kelgani yoK»q. Shunday ekan Yaqubga Yusufning sevinchi qandayin ham kelsin.

- Oting nimadir, ey ona?

- Mubashshara.

- Ogv ʻlingning oti nimadir?

- Bashir, - dedi kampir. Buni eshitgan oK»gʻv ʻil tuyadan sapchib tushdida onasining oyogʻv ʻiga tashlanib B«Ogv ʻling menman!;, dedi. Ogv ʻlini bagʻv ʻriga bosib quchoqlagan onaning koK»zlari ochildi.

Aytishlaricha, rubil Misrdan chiqib, yoK»lning yarmiga yetganida Yaqub alayhissalom Kanonda turib, Yusuf alayhissalom koK»ylagining hidini sezdi. U zot faryod qilib aytdiki: (Oyat) B«Men Yusufning hidini sezyapman. Men aqlan ozgan, Deya tana qilmanglar;.

- Yusuf qaygʻv ʻusida qariding. Hamon eski soK»zingni davom ettirmoqdasan, - deyishdi uydagi qizlari.

Osha kuni Bashir onasi bilan kirib kelib, Yaqub alayhissalomga sevinchlik habarni yetkazdilar. Keyin Rubil kirib kelib, koK»ylakni otasi oldiga qoK»ydi. KoK»ylakni koK»zlariga surtgan Yaqub alayhissalomning koK»zlari koK»ra boshladi. Rubilni quchoqladi, Yusufni darakladi. Rubil oK»tgan voqealarni birma-bir soK»zlab berdi. Ertasi kuni qolgan oK»gʻv ʻillari kirib keldilar, Yusuf alayhissalomning xizmatkorlari ham yetib kelishdi.

Savol: KoK»ylakni surtish bilan Yaqub alayhissalomning koK»zlari ochildi. Buning hikmati nimada edi?

Javob: Aytishlaricha, Yusuf alayhissalomning ikki moK»v ʻjizalari bor edi. Biri tarozu edi - qaysi savolni soK»rasa, javob berar edi. Ikkinchisi koK»ylak edi - qachonki, Namrud alayhil lana oK»tga otganida, Jabroil alayhissalom Olloh taolo farmoni bilan jannatdan bir koK»ylak keltirib, uni Ibrohim alayhissalomga kiydirgandi, oK»t uni kuydirmagandi. Bu oK»sha koK»ylak edi.

Yusuf alayhissalomga meros edi.

Alqissa, Yusuf alayhissalom koK»ylakni yuborib, ertasi birodarlariga: B«Sizlar ham boringlar, bola-chaqalaringizni olib kelinglar;, deb ruxsat berdilar. Ibn Yamin B«Kanondan necha kishi keladi?; deb soK»ragandilar katta-kichik yetmish jon (yana bir rivoyatda toK»rt yuz kishi) deb javob beradi. Yusuf alayhissalom kishi boshiga yuz misqol oltin, yuz misqol kumush, yuz misqol anbar, yuz misqol mushk berib yubordi. Yuklarni ot, tuya, mol-qoK»ylar bilan Ibn Yaminga berib, noma yozdilar: B«Xizmatlariga oK»zim borayin, degandim farmoni ilohiy boK»lmadi. Hammalaringizni bu yerga kelishingizga amr boK»ldi. Bu zaru zevarlarni yoK»l harjlariga sarflarsizlar;, deb.

- Ey ota, bizlar badkirdorlarmiz. Olloh taolodan gunohlarimizga magʻv ʻfirat tilang, ularni kechirsin, - deyishdi birodarlar otalariga.

- Gunohlaringizni parvardigorimdan tilarman, - dedi Yaqub alayhissalom.

Rivoyatlarga koK»ra, Yaqub alayhissalom Yusuf alayhissalomning daraklarini eshitgach, ikki rakaat shukrona namozini ado qildilar. Jamiki nevara va evaralariga kelgan hadyalarni ulashib berdilar. YoK»l tadorigini koK»rib, Misrga qarab yoK»lga tushdilar. Rubil Yusuf alayhissalomga habar yetkazish uchun oldinroq yoK»lga tushdi. Hammalari toK»da-toK»da va toK»p-toK»p boK»lib, Misr yoK»liga tushdilar. Rubildan xushhabar olgan Yusuf alayhissalom oK»gʻv ʻli Afrohimi uch ming kishi bilan ularni kutib olgani yubordi. Misrga uch kunlik yoK»l qolgan joyda Afrohimi bobosini uchratdi, otidan tushib, salom qildi.

- Bu kimning oK»gʻv ʻli boK»ldi? KoK»nglimga biram yoqtdiki, Yusufga oK»xshab ketarkan, - dedi Yaqub alayhissalom.

- Ha, bu Yusufning oK»gʻv ʻlidir, - deishdi. Yaqub alayhissalom oK»gʻv ʻlonni bagʻv ʻriga bosib, mahkam quchoqladi.

Yusuf alayhissalom B«Kimki meni hurmat qilsa, otamni qarshi olgani chiqsin;, deya jar chaqirtirdi. ToK»rt ming kishi otlandi.

Karnay-surnay, nogʻv ʻoralar chalib, otasiga peshvoz chiqdi. Uning qizil oltindan yasalgan, inju yoqutlar bilan bezatilgan, yulduzlar oK»rnatilgan alvon bayrogv ʻi bor edi. Osha bayroqni koK»rsatsalar, osmon larzaga kelardi, buni eshitgan haloyiq behush boK»lardi. Yusuf alayhissalom oK»sha bayroqni olganicha otasiga peshvoz yurdi.

Yaqub alayhissalom dastlabki odamlar toK»piga yetdilar. Ular toK»rt ming kishi edilar.

- Yusuf bormi, bularning ichida? - soK»radi Yaqub alayhissalom.

- YoK»q, bular Yusufning chavandozlaridir, - dedi Ibn Yamin.

Sipohlar otidan tushib, tazim bajo qildilar. Keyin yana toK»rt ming bezatilgan tuyalar toK»dasiga duch keldilar. Har bir tuyaning ustida ikkitadan kanizak oK»tirardi.

- Bular kimlar boK»ldilar? -soK»radilar Yaqub alayhissalom.

- Akamning kanizaklaridir, - javob qildi Ibn Yamin.

Yana bir toK»da peshvoz keldi. On ming kishi kelib, paygʻv ʻambar otining oK»zangisini oK»pdilar.

- Bular kimlar boK»ladilar?

- Ogv ʻamning kechayu kunduz xizmatlarida turadigan gv ʻulomlardir.

Ulardan keyin toK»rt ming oq kiyimli, oq sallali, oq otlı oqsoqollar keldilar.

- Bular kimlar? - soK»radi Yaqub alayhissalom.

- Bular ogʻv ʻam sizdan oK»z gunohini soK»rash uchun yuborgan olim va fuzalolardir, - dedi Ibn Yamin.

- Nima gunoh qilgan ekan?

- B«KoK»rgan tushingni ogʻv ʻalaringga aytmagin; , deganingizda unga quloq tutmay birodarlariga aytgan ekan. Shu gunohini soK»raydilar, - dedi Ibn Yamin.

Yaqub alayhissalom darhol avf etdilar. Shundan soK»ng oK»n ming odami bilan Yusuf alayhissalom paydo boK»ldilar.

- Bular kimdir? - soK»radi Yaqub alayhissalom.

- Ogv ʻam Yusuf xos lashkari bilan kelayotir, - dedi Ibn Yamin.

Yaqub alayhissalom tuyadan tushib, piyoda boK»lib oldilar. Yusuf alayhissalom esa uchrashuv ishtiyoqi bilan piyoda boK»lmoqlikni faromiush qildi va otasini ot ustida turib quchoqladi.

Savol: Yusuf alayhissalom nima uchun otasi bilan otdan tushib ko'rishmadi?

Javob: Rayyon podshoh B«Otdan tushmagin!; degan edi. Yusuf alayhissalom mulohazaga berildi: B«Agar otdan tushsam, podshohning ko'ngli og'rib yirdi. Agar tushmasam, otam ko'nglini ozorlagan bo'lganlaman;. Namoz o'qidi, sajdada tush ko'rdi, tushida: B«Oy Yusuf, otdan tushmagin. Podshoh mahluqdir, seni kechirmaydi. Olloh taolo karam sohibidir, seni kechiray!; degan gapga rioya qildi. Shu sababdan otdan tushmadi. Buning oqibatida Yusuf alayhissalomning farzandlariga payg'ambarlik tegmadi.

Boshqa rivoyatda aytishlaricha, hazrat Jabroil alayhissalom ogohlantirdilar. Darhol otdan tushib, piyoda bo'ldi va otasi istiqboliga yugurdi. Buni ko'rgan hamma odamlar piyoda bo'ldilar. Ikki g'ambazda qalb ishtiyoq va mashaqqat otashida, ayrilqil alagansida qovrulib, bir-birlariga ulandilar. Muborak qo'llar bo'yinlarga chirmashdi, goh xushlaridan ketar, goh xushlariga kelar edilar.

Yusuf alayhissalom otasini o'ng ming ot qo'shilgan oltin aravaga chiqardi, otlarning barchasi oltin va kumush jihozlar bilan ziynatlangan edi. Aravani to'rt ming oltin dubulg'ali yigitlar qurshab borardilar. Misrga shunday dabdaba bilan kirib bordilar. Saroyda ular uchun alohida tayyorgarlik ko'rilgan edi. Bu paytda Yusuf alayhissalomning holalari Yaqub alayhissalomning nikohlarida edi. Otasi va xolasini taxtga chiqardi. Shunda otasi va xolasi hamda o'ng bir birodarlari Yusuf alayhissalomga sajda qildilar.

- Ey ota, Kanondalik paytimda o'ng bir yulduz bilan oy va quyosh sajda qildi, degan tushim bugun o'ngidan keldi, - dedi shunda Yusuf alayhissalom.

Savol: Mahluqqa sajda ravo bo'lganmasdi. Yaqub alayhissalomning hamma o'ng'iblonlari bilan sajda qilmoqliklariga sabab nimada edi?

Javob: Sajda to'rt qismdir: Sajdai ibodat, sajdai savh, sajdai tilovat, sajdai tahiyat. Sajdai ibodat - Ollohdan boshqaga ravo emas.

Shundan so'ng Yaqub alayhissalom o'ng'iblonlaridan bo'lib o'tgan voqealarni so'radilar. Yusuf alayhissalom hamma sarguzashtlarini birma-bir bayon qildilar, lekin birodarlarining kirdikorlarini B«Toki otamning ulardan ko'ngillari sovimasin;, degan mulohaza tufayli aytmadilar.

Savol: Yusuf alayhissalom tushining tabiri ro'yoqga chiqquncha necha yil vaqt kerak bo'ldi?

Javob: Hasan va katoda so'zicha, sakson yil o'tgan edi. Sulaymonning so'zicha, qirq yil o'tgandi. Sadi ibn Habib so'zicha, o'ntiz olti yil va yana bir rivoyatga ko'ra yigirma ikki yil hamda Muhammad ibn Ishoq so'zicha, o'ng sakkiz yil vaqt o'tgan edi.

Alqissa, Yaqub alayhissalom Misrga kirganda ko'rdilarki, ko'chalar oynavandli qilinibdi, har qaysi supalarda bulbullar sayrab, xushovoz hofizlar kuylab turardi. Misrning hamma ahli jome masjidiga to'planib, Yaqub alayhissalomni mehmon qildilar.

- Ey Misr xalqi, - dedi Yusuf alayhissalom taomdan forig' bo'lganlaridan so'ng. - Sizlar ko'msizlaru men kimdirman?

- Ey podshohi olam, siz bizlarning ko'nglimiz sururisiz. Bizlar kattayu kichik, erkaga ayol barchamiz sizning qulingimiz, - deyishdi ular jo'zavoz bo'lib.

- Ey haloyiq, - baland ovozda murojat qildi Yusuf alayhissalom, - bilinlar va ogohlantirg'inglarki, bu payg'ambari zamon mening otam bo'ladilar. Uning farzandlari bo'lgan mana bu yigitlar mening birodarlarim bo'ladilar. Bularning haqqi-hurmatidan hammalaringizni qullikdan ozod qildim.

Shu bilan birga mulku davlatlari ham qaytarib berildi. Shunda Misr xalqi Yaqub alayhissalomning shunday ulug' zot ekanligiga amin bo'lib, B«Laa ilaha illallohu Yaquba nabiuллоh;, deya imon keltirib, musulmon bo'ldilar.

Qiyomat vaqti kelganda xuddi shunga o'g'hshash voqea yuz berarkan. Qiyomat qoyim bo'lib, hamma odamlar mahsharga jam bo'lganda, payg'ambarimiz Muhammad (s.a.v)ni o'ng qo'llaridan Jabroil alayhissalom, chap qo'llaridan Mekoil alayhissalom maqomi mahmud (munosib joy)ga eltishar ekanlar. U joyga bir minbar qo'yidilar, payg'ambar alayhissalom unga chiqar ekanlar. Shu payt Olloh taolo tarafidan nido kelar ekan: B«Ey mahshar ahli, sizlar kimsizlaru Men kimdirman?; Shunda: B«Iloho, sen bizning parvardigorimiz va hojamizdiansan! Bizlar sening osiy va gunohor bandalaringimiz!; der ekanlar. Shunda Olloh taolodan yana nido kelarkan: B«Men habibim Muhammadning xushnudligi uchun sizlarning hammangizni do'zaxdan ozod qildim!; degan. Inshoollohu, yo rabbi Ёlamiyn!

Xullas, ertasi kuni Rayyon podshoh Misrning butun ulug'blari kelib, Yaqub alayhissalomga salom qildilar va huzurlirida hammalari musulmon bo'ldilar.

Rivoyat qiladilarki, Yusuf alayhissalom Rayyon podshohning huzuriga kelganida, uning saroyi oldida har biri besh ming botmondan bo'lgan yettita tegirmon tosh bor edi. Podshoh Yusuf alayhissalom bilan ko'rishgani borayotganda, uning ko'rku jamoliga mahliyo bo'lib, shu toshlarga oyog'ini urib oladi. Shunda Yusuf alayhissalom u toshlarni dast ko'tarib, chetga olib qo'ygan va bu kuch-qudratni ko'rgan podshoh hayron qolgan edi. Vaqtiki, podshoh Yusuf alayhissalomning birodarlarini ko'rganida shu voqea yodiga tushadi. Va ularning ham qudratlarini ko'rmoqchi bo'ladi.

- Og'balaringiz shijoat sohiblarimi? - so'radi podshoh.

- Imtihon qilib ko'rsangiz bo'lg'lar, - dhedi Yusuf alayhissalom.

Shundan keyin podshoh ularni ovga taklif qildi. Shamun bir arslonni tutib, podshohning oyog'ini ostiga keltirib tashladi. Rubil bir sherni tosh bilan urib o'ldirdi. Loviya bir botmon toshni bir qo'li bilan havoga irtib, yana bir qo'li bilan tutib oldi. Shu tariqa har birlari bir zo'rlik namoyish qilib, podshohning tahsiniga sazovor bo'ldilar.

Podshoh Yusuf alayhissalom qoshiga kelib:

- Og'balaringizga ayting, menga bir viloyat olib bersinlar, - dedi.

Yusuf alayhissalomdan bu so'zni eshitgan birodarlari otalari qoshiga borib, undan ijozat oldilar. So'ng har qaysilari ming kishidan o'ng ming qo'shin olib rumga bordilar. Shom bilan Rum oralig'bidagi o'ng bir qo'rg'bonning hammasini zabt etib qaytdilar.

- Yana qaysi tarafda dushmaning bo'lsa, ayt, yo'q qilaylik, - deyishdi birodarlar podshoh qoshiga kelib.

- Endi menga viloyat kerakmas, qaridim, olgan yurtlaringni o'zingizga berdim, - dedi podshoh ularga. Birodarlarning har biri bir yurtga hokim bo'ldilar. Bani isroil ularning avlodlari bo'ldi.

Aliqssi, Rayyon podshohning Muzaf ismli o'ng'ibloni bor edi. To'qqiz yoshli bu bolani Yusuf alayhissalom tarbiyasiga topshirdilar. Podshoh esa musulmon bo'lganidan so'ng uch yil sakkiz oy umr ko'rib, vafot etdi. Yaqub alayhissalom bo'lsa, Misrga kelgach, yigirma to'rt yil umrguzaronlik qildilar, hamma haloyiq unga imon keltirib, musulmon bo'ldilar. U

zot vafot topgach, jasadlarini Kanonga eltib, dafn qildilar. Yusuf alayhissalom otalari vafotidan soK»ng payg»bambarlikni qabul qilib, yigirma yetti yil yashadilar. Vafotlari misrda boK»ldi va shu yerda dafn qilindi. Muso alayhissalom zamoniga kelganda, uning suyaklarini Kanonga eltib, otasi yoniga dafn qildilar.

Xadis. Payg»bambarimiz Muhammad mustafo (s.a.v.) deydilarki: "Payg»bambarlarning eti yerga haromdir, chirimaydir. Ammo Zulayho Yusuf alayhissalomni uyga qamab, oK»ziga tortgan paytda iltifotni koK»rmaganida degan edi:

- Ey Yusuf, koK»zlaring muncha-yam koK»rkdir?
- Ertaga bu koK»zlar qabrda soK»lgb»uvsu, tuproqqa aylanguvsidir, - dedi unga javoban Yusuf alayhissalom.
- Qanday goK»zal sochlaring bor-a?
- Ertaga qabr ichida birin-birin chiriguvsidir.
- Behad chiroyli tishlaring bor-a?
- Ertaga goK»r ichida hammasi toK»kilguvsidir.

Zulayhoning soK»rovlariga Yusuf alayhissalom uning koK»ngli sovisin deb shu tariqa javob qilgan edilar. Olloh taolo Yusuf alayhissalomning shu soK»zlari rostga chiqsin, deb etlarini chiritdi, suyaklarni ushatdi".

Yusuf Alayhissalomning Zulayhoga Qovushganlari

Azizi Misr vafot etib, Zulayho tul qolgach, oK»n sakkiz yil umidvorlik Bilan kutdi, uni soK»ragan Misr ulug»b»lariga unamadi. KoK»nglida kundan-kun Yusuf alayhissalom muhabbati ortgandan-ortib, firoqda zor-zor yig»b»lar edi. Borliq boyligini sarf qildi: kimki Yusuf nomini aytsa, unga bir oltin berdi; kimki Yusuf soK»zini aytsa, unga bir oltin berd iva oqibatda dunyosi tugadi, faqira boK»ldi, qashshoqlashdi. Yusuf alayhissalom firoqida Yaqub alayhissalom kabi zor-zor yig»b»lay-yig»b»lay koK»zlari koK»r boK»ldi. U qachon och qolsa, B»Oh Yusuf; der, - qorni toK»yardi, qachon chanqasa B»Oh Yusuf; der, - chanqog»b»i qonardi. On sakkiz yillik hayoti shu tahlilda oK»tdi.

Kunlarning birida Zulayho Yusuf alayhissalomning ovga otlanganini eshitib qoldi.

- QoK»limdan tutib, Yusufning kelar yoK»liga olib borgin, - dedi u oK»zi bilan qolgan yolg»b»iz kanizagiga. U kanizak Zulayhoni yoK»l boK»yiga olib bordi va bir uy soyasida oK»tirdilar. Yusuf alayhissalom lashkari bilan paydo boK»lganida kanizak Zulayhoga malum qildi.

- (Oyat) B»Hamdu sano Ollohga boK»sinki, U qulni sabr barokatidan podshoh qilibdur, podishohni esa shahvat falokatidan qul qilibdur; - dedi tayoqqa tayanib oK»rnidan turgan holda Zulayho baland ovoz bilan. Ammo uning ovozini Yusuf alayhissalom qoK»shinlarining shovqini bosib ketdi va u eshitmadi. Shunda Ollohning amri bilan shamol Zulayhoning ovozini Yusuf alayhissalom quloqlariga yetkazdi. Zulayho ovozini eshitgan Yusuf alayhissalom otning jilovni tortdi-da B»Ey Zulayho!; dedi. Yori ovozini eshitgan Zulayho sevinchidan oh urib, xushidan ketdi. Yusuf alayhissalom Zulayhoning ahvolini koK»rib, yig»b»ladilar.

- Yoshliging, husnu amoling qani? - soK»radi Yusuf alayhissalom Zulayho xushiga kelgach.

- Ishqingda barbod boK»ldim, - dedi Zulayho.

- Molu davlating qani?

- Sening habaringni keltirganga fido qildim.

- KoK»zlaring nima uchun koK»r boK»ldi?

- Firoqingda koK»p yig»b»lamoqlikdan.

- Nimani tilarsan?

- Jamolingni bir koK»rmoqlikni.

- Buni saroyga olib boringlar, qaytganimda yonimga olib kelasizlar, - dedi Yusuf alayhissalom.

Zulayhoni Yusuf alayhissalom saroylariga olib kelganlarida Yaqub alayhissalom hayot edilar. BoK»lib oK»tgan qissalardan bohobar boK»lgan Yaqub alayhissalom kechmishlarni Zulayhoning oK»zidan eshitmoqlik niyatida boshidan oK»tganlarini soK»zlab berishini soK»radilar. Zulayho esa barcha ishlarni rostgoK»ylik Bilan bayon qilib berdi.

- Ey Zulayho, Yusufning muhabbati hanuz koK»nglingda bormi? - deb soK»radi Yaqub alayhissalom.

- Muhabbatim avvalgidan ham ziyodaroqdir, - dedi Zulayho.

Yusuf alayhissalom ovdan qaytganida Yaqub alayhissalom Zulayhoni uning huzuriga olib keldi. Yusuf alayhissalomning qoK»lida dastasi oltindan yasali, lal, yoqut, zumraddan ziynatlangan qamchi bor edi.

- Ey Yusuf, qamchingingizni uchini menga bering, - dedi Zulayho.

Yusuf alayhissalom qamchinging uchini og»b»ziga tutganida Zulayho bir oh uradi, shunda uning og»b»zidan oK»t chiqib, qamchiga tushadi va qamchi erib, oqib ketadi.

- Ey Zulayho, - dedi Yusuf alayhissalom. Seni kumushdan yasalgan bir buting boK»lardi, uni nima qilding?

- Bir kuni oK»sha butga borib shunday dedim: B»Sakson yil boK»ldiki, senga topinaman. Manna qaridim, kampirga aylandim.

Bugun sendan uch hojatim bor, shularni ravo qilishingni soK»rayman: avvalo-yoshligimni qaytarib bergin, ikkinchi-husnu jamolimni qaytargin, uchinchi - koK»zimni ochgin!; Necha bor zoru tavallo qilsam-da, hech javob bermadi. Achchig»b»landim, tosh bilan urib, pora-pora qildim, keyin oK»tga yoqdim. Endi seni oldingga keldim. ToK»rt hojatim bor, Olloh taolodan soK»rab bergil, ravo qilsa, imon keltirayin.

- Aytgil, - dedi Yusuf alayhissalom.

- Meni oK»z nikohingga olgin, - dedi Zulayho.

- Haligacha bu soK»zingdan qaytmadingmi? - achchig»b»landi Yusuf alayhissalom. - Buni olib chiqinglar!

- Ey Yaqub, Yusufga aytgil, vadasini bajarsin, Zulayhoning hojatini chiqarib, uni oK»z nikohiga olsin! - deya Olloh amirini olib keldi Jabroil alayhissalom.

Yaqub alayhissalom Olloh taoloning bu amrini Yusuf alayhissalomga yetkazgandi, u darhol qabul etdi. ToK»y asboblarini hozir qildilar. Olloh farmoni Bilan kelgan Jabroil alayhissalom ularni nikohladilar, Odam layhissalom Bilan Havvo onamizning nikohlariga oK»qilgan xutbani oK»qidilar. Misr xalqi sevinchlariga toK»ldi, Yaqub alayhissalom tangriga shukrona keltirdi.

Aytishlaricha, Olloh taolo Zulayhoning koK»nglidagi muhabbatni olib Yusufning diliga soldi va oK»rniga oK»z muhabbaini soldi. Shundan soK»ng Zulayho kechayu kunduz toat-ibodatga yuzlandi, Yusuf alayhissalomni esa unutdi. Qachon Yusuf alayhissalom mayl qilsa, Zulayho undan qochar edi.

- Ey Zulayho, ilgari men sendan qochar edim, sen ortimdan quvarding. Endi boK»lsa, sen mendan qochasan, men boK»lsa

This is not registered version of TotalDocConverter

original qo'ng'ich ko'rsatib berilgan. Ushbu qissada Yusuf alayhissalom.

- Men o'K»sha mahalda husnni ko'K»rib, ko'K»zimni oldirgandim. Endi latif bo'K»ldim, o'K»ziga sig'ib b'indim, - javob qildi Zulayho. Ul kunda izzat ko'K»rdim, ko'K»ngil berdim, aziz bo'K»lib, o'K»ziga bog'ib b'landim.

Aytishlaricha, bir kuni Zulayho kechki ibodatga boray deb hozirlanganda Yusuf alayhissalom uni tutib qolmoqchi bo'K»ldi, Zulayho qochadi. Yusuf alayhissalom ortidan yuguradi, tutmoqchi bo'K»lib, qo'K»l uzatgandi, Zulayhoning orqa etagi yirtildi. Shu payt bir farishta keldi-da:

- Ey Yusuf, endi bir-biringizda haqlaringiz qolmadi. Zulayho sening firoqingda etak yirtgandi, sen ham Zulayhoning firoqida etak yirtiding, - dedi.

- Ey Yusuf, men sizni sevdim, ammo rahm qilmadingiz, yo'K»lingizda molu dunyoimni sarf qildim, hech iltifot etmadingiz. Ohirida yaratgan Parvardigorim dargohiga yuzlandim, alhamdulilloh, murodimga yetdim. Endi kechayu kunduz uning ibodatiga mashg'ul bo'K»dayin, - dedi Zulayho.

Bundan sevingan Misr xalqi hadyalar keltirdilar, mol-dunyo nisor etdilar, ammo Zulayho ularning hammasini Yusuf alayhissalomning qarindoshlariga berdi.

Aytishlaricha, Zulayhoni Yusuf alayhissalomga nikoh qilganlaridan so'K»ng ikkovlari hilvatga kirganlarida Zulayho shunday dedi:

- Ey Yusuf, men seni shunchaki sevgan emasman. Ikki sababdan sevdim: biri - seni ko'K»rking uchun sevdim, zero go'K»zallikni sevmoq ayb emas. Ikkinchidan - erim Azizi Misr menga yaramas edi, agar mayl qilib qolsa, faryod urib qochardi. On sakkiz yoshda unga tekkan bo'K»lsam, shu kunga qadar er bilan qovushmoq lazzatini ko'K»rmadim, onadan tug'ib b'ilgandek bokiraman. U qachon mayl qilsa, faryod urib qochardi. Sababini so'K»rasam, B«Seni ortingda ikki arslon paydo bo'K»ladi va menga hamla qiladi, ulardan qocharman;», derdi.

- Ey Zulayho, u ikkisi arslon emas, farishtalar edi, Olloh taolo farmoni bilan seni kofirdan men uchun saqlagan edi, - dedi Yusuf alayhissalom. Yusuf alayhissalom Zulayho bilan qo'K»shilganlarida u onadan tug'ib b'ilgandek bokira edi.

- Umrin davomida hech bir er bilan suhbat qilmaganim, o'K»zga kishini ko'K»nglim tilamaganim barobarida Azizning sirini hech kimga oshkor qilmadim, Ollohga beadam shukurki, murodimga yetkazdi, - dedi Zulayho.

Aytishlaricha, Yusuf alayhissalom Zulayho bilan birgalikda o'K»n sakkiz yil ro'K»zga b'or qildilar, besh o'K»g'ib b'il, ikki qiz farzand ko'K»rdilar. Shundan so'K»ng vafot etdi. Yusuf alayhissalom umrlari oxiriga yetganda shunday menojot qildilar:

- Iloho meng mulk berding, tush tabirini ko'K»rsatding, shariat hukmlarini bildirding, beadam shukr. Ilohi, meni va yeru osmonni yaratgan Ozingsan, meni quduqdan chiqargan, qullikdan xalos etib, podshoh qilgan o'K»zingsan. Iloho, Dune va ohiratda saylaganim o'K»zingsan. Iloho, dunyoda azizu mukarram qilding, ohiratga borarimda meni imon va islom bilan huzuringga olgin! Aytadilarki, Olloh taolo payg'ib b'ambarlariga qaysi ayolni taqdir qilsa, u ayolni huddi Zulayhoni Yusuf alayhissalom uchun saqlagandek saqlar ekan.

Savol: Payg'ib b'ambarimiz Muhammad mustafo (s.a.v.) Xadicha onamizni yuzi ochiq olmadimi?

Javob: Olloh taolo o'K»z payg'ib b'ambarlari ayollarning avvalgi erlarini Azizi Misr kabi biror illatga muhtalo qiladiki, xotinlari bilan qovusha olmaydilar.

Savol: Yusuf alayhissalom aytgan mulk qaysi edi?

Bunga yetti javob bordir. Avvalgi javob shuki - Yusufga hasad qildilar, uning uchun qayg'ib b'uli bo'K»ldilar.

Ikkinchi javob: xusni chiroy mulki edi.

Uchinchi javob: ko'K»ngil mulki edi. Ko'K»rganlar Yusufni sevib qolardilar, ko'K»rmaganlar eshitib suyib qolardilar.

To'K»rtinchi javob: sahovat mulki edi. Ochlik yillarida hech kim Yusuf alayhissalomchalik sahovatli bo'K»limgandi.

Beshinchi javob: payg'ib b'ambarlik mulki edi. On sakkiz yoshida payg'ib b'ambarlikka munosib ko'K»rildi.

Oltinchi javob: Olloh taolo qazosiga rozi edi.

Yettinchi javob: hammasidan aniqrog'ib b'i Misr mulki edi. . .

Bu qissa ko'K»ngil ko'K»zi ochiq, basirat sohibi (zehni o'K»tkirlar) uchun ibratdir.

Vallohi taolo alam bissavob.

Izoh: Qo'K»lyozmaning shu yerida B«Yusuf va Zulayho; dostoni uzilib, keyingi sahifadan boshqa rivoyat boshlanadi. U rivoyat Muso alayhissalom qissalarining boshlanishidir. Rivoyatning boshlanish qismi qo'K»lyozmada yo'K»q.

Kitobda berilgan ushbu izohni keltirish bilan B«Rabg'ib b'uziy qissalari; kitobining birinchi qismi tarjimasini tugallaymiz. Va ushbu hayrli ishga muayassar etgani uchun Olloh subhanahu va taologa beadam hamdu sanolar aytamiz.

AvvalgiII- qismB Keyingi